

PERÍODES MUSICALS:
Finals del segle XIX i segle XX
'Del postromanticisme fins a l'avantguarda eclèctica'

Recull i desenvolupament: ***Vicent Lluís Fontelles***
[PhD - Universitat de València - Facultat de Magisteri -
Departament de Didàctica de l'Expressió
Musical, Plàstica i Corporal]

- ÍNDEX -

POSTROMANTICISME MUSICAL [1887-1930]	7
---[Antecessors]: Richard Wagner i Johannes Brahms [enllaços entre romanticisme i postromanticisme]. Anton Bruckner, Gustav Mahler, Richard Strauss; Max Reger i Ernö Dohnányi	
NACIONALISMES MUSICALS [1857-1930]	23
Rússia [pàg. 25]: ---[Antecessor]: Mikhaïl Glinka [germen fundacional del 'Grup dels Cinc'] Aleksandr Borodín [1833-1887]; Cèsar Cui [1835-1918]; Mili Balàkirev [1837-1910]; Modest Mússorgski [1839- 1881] i Nikolai Rimski-Kórsakov [1844-1908] ---[a banda] Piotr Ilitx Txaikovski [mai reconegut com a membre del 'Grup dels Cinc']	
Bohèmia:	Bedřich Smetana; Antonín Dvořák i Leoš Janáček 39
Escandinàvia:	Edvard Grieg i Jean Sibelius 45
Espanya:	Isaac Albéniz; Enrique Granados; Manuel de Falla; Joaquín Turina; Jesús Guridi; Joaquín Rodrigo i Jesús Arámbarri 49
Regne Unit:	Edward Elgar; Frederick Delius; Vaughan Williams; Gustav Holst; George Butterworth i William Walton 61
Hongria:	Béla Bartók i Zoltán Kodály 71
ALTRES PAÏSOS:	77
	Argentina- [Juan José Castro; Alberto Ginastera]
	Brasil- [Carlos Gomes; Heitor Villa-Lobos; Francisco Mignone]
	Cuba- [Manuel Saumell; Ignacio Cervantes]

Estats Units-	[<i>Edward Mac Dowell; Arthur Farwell; Charles Ives; Charles Cadman; Horatio Parker; Aaron Copland</i>]
Mèxic-	[<i>Manuel Ponce; Silvestre Revueltas; Carlos Chàvez; Salvador Contreras</i>]
Polònia-	[<i>Stanislaw Moniuszko</i>]
Romania-	[<i>George Enescu</i>]
Veneçuela-	[<i>Antonio Estévez</i>]
Xile-	[<i>Pedro Allende Sarón</i>]

IMPRESSIONISME MUSICAL [1890-1925] 95

Gabriel Fauré [conconsiderat anterior al moviment]; *Erik Satie* [també va pertànyer al **Grup dels Sis**]; *Claude Debussy* i *Maurice Ravel*

NEOCLASSICISME MUSICAL [1918-1939] 105

Ferruccio Busoni; Albert Roussel; [Maurice Ravel]; Ottorino Respighi; Ígor Stravinski; Gian Francesco Malipiero; Alfredo Casella; Serguei Prokófiev i *Paul Hindemith*

GRUP DELS SIS [França,1920-1956] 123

Louis Durey; Arthur Honegger; Darius Milhaud; Germaine Tailleferre; Francis Poulenc i *Georges Auric*

ATONALISME: Música Dodecafònica [Serial]; Música Aleatòria; Música Concreta i Dodecafonisme Post-serial..... 131

DODECAFONISME - SERIALISME 135

Arnold Schönberg; Anton Weber; Alban Berg i *Luigi Dallapiccola*

MÚSICA ALEATÒRIA [també Serialisme Integral]	143
[Alberto Ginastera, ja desenvolupat a 'Altres nacionalismes: Argentina']; John Cage; Witold Lutosławski; Bruno Maderna; Luigi Nono; Luciano Berio; Pierre Boulez; Franco Donatoni; Karlheinz Stockhausen i Luis de Pablo	
MÚSICA CONCRETA	159
Edgard Varese; [Arthur Honegger]; Olivier Messiaen; Pierre Schaeffer; [Pierre Boulez]; Pierre Henry; Jean Barraqué i [Karlheinz Stockhausen]	
AVANTGUARDES POST-SERIALS	167
Iannis Xenakis; György Ligeti; Mauricio Kagel i Krzysztof Penderecki	
AVANTGUARDA ECLÈCTICA:	
Dmitri Xostakóvitx i Benjamin Britten	175
ÍNDEX ALAFABÈTIC dels PEUS DE PÀGINA	183
BIBLIOGRAFIA i WEBGRAFIA	199

POSTROMANTICISME MUSICAL [1887-1930]

Moviment artístic que es desenvolupà a Europa entre 1887 i 1930.

Estil musical que portà al cim expressiu **el romanticisme** ja desenvolupat abans i que dona com a resultat una música simfònica grandiloqüent i d'allò més expressiva, música hereva de Richard Wagner¹ [a qui caldria considerar com el darrer gran romàntic i, al costat de Brahms, com a enllaç entre dues tendències musicals] i música que evoluciona progressivament vers l'**expressionisme musical**.

Si volem contextualitzar el període i assenyalar un punt de sortida del **postromanticisme** [també anomenat **romanticisme tardà**] hauríem de fer esment de Johannes Brahms² com a veritable enllaç entre un moviment i d'altre. Així doncs, cal considerar Brahms com '**el darrer romàntic i el primer postromàntic**' atès que la seua obra tardana el situa dintre d'ambdós paràmetres estilístics.

El **postromanticisme** desenvolupa llargues melodies fent ús de cromatismes i aprofita fins el màxim els recursos de l'orquestra.

Dintre de la seua literatura predomina la música instrumental profana i *programàtica*³.

El **postromanticisme musical** seria com un desig de perllongar **el romanticisme** dintre d'un període de canvis força significatius i convulsos, època socialment complexa i envoltada de nombrosos moviment literaris i culturals. Podríem definir els *músics postromàntics* com a *éssers entestats* en dur més enllà el ideari romàntic fins les darreres conseqüències:

- L'experimentació musical és una constant.
- Cercaran acords d'allò més refinats, combinacions tonals oblidades des del Barroc i dissonàncies rebutjades decennis abans.
- El contingut preval davant la forma musical.
- Cal carregar de significat les obres del **postromanticisme**.
- El veritable canvi entre **romanticisme** i **postromanticisme** el trobarem en la forma i no en l'essència.

¹ **Wilhelm Richard Wagner** [Leipzig, 22 de maig de 1813 - Venècia, 13 de febrero de 1883]

² **Johannes Brahms** [Hamburg/ALE, 7 de maig de 1833 - Viena/ÀUS, 3 d'abril de 1897]

³ **Música programàtica**: té per objectiu evocar idees o imatges no musicals en la ment de l'oient, representant auditivament un estat d'ànim, una escena o una imatge. És allò oposat a la música absoluta, la qual s'aprecia per ella mateixa, sense cap referència particular al món exterior. Aplicat a la tradició de la música clàssica europea, el terme tingué ressò, sobretot, al període musical romàntic del segle XIX [1820-1910] encara que abans ja s'havien compost peces de caràcter descriptiu. Així, doncs, el terme es reserva per a les obres amb carés orquestral [sense veus ni text] i no cal emprar-lo dintre del gènere operístic ni tampoc amb els 'lieder'.

- El **postromanticisme** serà més popular i menys idealista tot sent conseqüent amb els moviments *naturalista* i *realista* del període.

De tota manera, les avinences i lligams culturals i musicals dels romàntics seràn més profundes que no aquelles dels músics postromàntics. Tret de la forma, la música d'Anton Bruckner⁴ no se sembla massa a la de Gustav Mahler⁵ i, la d'aquest, té poc ideari comú amb l'obra de Richard Strauss⁶.

Compositors significatius del **postromanticisme musical**:

---[Antecessors]:	Richard Wagner [1813-1883] i Johannes Brahms [1833-1897], enllaços entre <i>romanticisme</i> i <i>postromanticisme</i>
Anton Bruckner	[1824-1896]
Gustav Mahler	[1860-1911]
Richard Strauss	[1864-1949]
Max Reger	[1873-1916]
Ernö Dohnányi	[1877-1960]

[Antecessor] **RICHARD WAGNER** [1813-1883]

Wilhelm Richard Wagner [Leipzig/Saxònia, 22 de maig de 1813 - Venècia, 13 de febrer de 1883]

Compositor, director d'orquestra, poeta i teòric musical alemany.

Qualificà les seues òperes i els avenços que a elles desenvolupà com a 'dramas musicals'. Va establir les bases d'una òpera alemanya en la qual l'acció dramàtica preval sobre el virtuosisme vocal. A diferència d'altres compositors, Wagner assolí diversos papers a més del de compositor: llibretista i escenògraf.

La família de Wagner es trasllada a Dresden [1817]. Wagner xiquet es decanta pel teatre. Primeres representacions com actor: *Les vinyes de les vores de l'Elba* amb música incidental composta per Carl Maria von Weber⁷. Primeres lliçons de piano [1822].

⁴ **Josef Anton Bruckner**
⁵ **Gustav Mahler**
⁶ **Richard Georg Strauss**
⁷ **Carl Maria von Weber**

[Ansfelden/AUS, 4 de setembre de 1824 - Viena, 11 d'octubre de 1896]
 [Kaliště/Bohemia/TXÈ, 7 de juliol de 1860 - Viena, 18 de maig de 1911]
 [Munic, 11 de juny de 1864 - Garmisch/Partenkirchen, 8 de set., de 1949]
 [Eutin/ALE, 18 de novembre de 1786 - Londres/UK, 5 de juny de 1826]

Al 1828 comença a escriure influït per William Shakespeare⁸, Heinrich von Kleist⁹ i Johann Goethe¹⁰. Estudis de teoria de la música amb Johann Bernhard Logier¹¹ i harmonia amb Christian Gottlieb Müller¹².

Al 1831 accedeix a la Universitat de Leipzig per a continuar estudis de música sent alumne de Christian Theodor Weinlig¹³.

El 1832 [amb dènou anys] treballa com a director de cor a Würzburg i estrena a Leipzig [abril i juny], Praga [novembre] i Würzburg la seua *Simfonia en Do major*.

Al 1834 viatja per Europa dirigint concerts i òperes.

Wagner fou partidari del moviment 'Jove Alemanya' [anaven contra el feudalisme alemany] encapçalat, entre altres, per diversos intel·lectuals com ara Heinrich Laube¹⁴ i Theodor Mundt¹⁵.

Al 1837 és nomenat director musical del teatre de Königsberg i a Riga.

Wagner s'estableix a París [1838-1842]. Torna a Dresden [1843-1849] on escriurà una part considerable de les seues òperes primerenques.

Al 1848, Wagner coneix l'anarquista Mikhaïl Bakunin¹⁶ les idees del qual influiran als seus escrits anònims tot enaltint la revolució i l'anarquia a més de demanar la unificació de la nació alemanya.

Al 1849 fuig a Suïssa [amb l'ajut del seu amic Franz Liszt¹⁷] davant una ordre d'arrest que no li permetia tornar a Alemanya fins onze anys després.

Wagner considerà l'esdeveniment més important de la seua vida el fet de conèixer les obres del filòsof Arthur Schopenhauer¹⁸, escrits que li inspirarien la seua òpera *Tristan und Isolde*.

Al 1858 fa diverses estades a Venècia, Lucerna i París però aviat torna a Alemanya [Biebrich/Wiesbaden, 1861]. Desenvolupa una sèrie de concerts a Praga, Budapest, Karlsruhe i Breslau, Sant Petersburg i Moscou [1863-1864].

El nou rei de Baviera [Lluís II] demana per Wagner [1864] en allò que seria una llarga i profitosa col·laboració que li ajudaria a superar tots els seus deutes a més d'oferir-li dur a terme el projecte de nou teatre a Bayreuth [Baviera] pensat per programar les seues òperes [1876-1883].

Al 1868 coneix el filòleg i filòsof Friedrich Nietzsche¹⁹ qui admirava les òperes de Wagner d'anys ençà.

Pateix un atac de cor a Berlin [1881] i s'instal·la a Venècia ['Palazzo Vendramin-Calergi' al Gran Canal] on morirà al 1883.

⁸ **William Shakespeare**

⁹ **Bernd H. Wilhelm von Kleist**

¹⁰ **Johann Wolfg. von Goethe**

¹¹ **Johann Bernhard Logier**

¹² **Christian Gottlieb Müller**

¹³ **Christian Theodor Weinlig**

¹⁴ **Heinrich Laube**

¹⁵ **Theodor Mundt**

¹⁶ **Mikhaïl Aleks. Bakunin**

¹⁷ **Ferenc Liszt/Franz Liszt**

¹⁸ **Arthur Schopenhauer**

¹⁹ **Friedrich Wilhelm Nietzsche**

[Stratford-upon-Avon/UK, ? 26 d'abril de 1564 - Stratford, 23 d'abril de 1616]

[Brandenburg/ALE, 18 d'octubre de 1777 - Potsdam, 21 de nov., de 1811]

[Frankfurt del Main, 28 d'agost del 1749 - Weimar, 22 de març de 1832]

[Kassel/Hessen/ALE, 9 de febrer de 1777 - Dublín/IRL, 13 de febrer de 1846]

[Oderwitz/ALE, 6 de febrer de 1800 - Altenburg, 29 de juny de 1863]

[Dresden, 25 de juliol de 1780 - Leipzig, 7 de març de 1842]

[Sprottau/POL, 18 de setembre de 1806 - Viena/Àustria, 1 d'agost de 1884]

[Potsdam/ALE, 19 de setembre de 1808 - Berlín, 30 de novembre de 1861]

[Priamúkhino/RÚS, 8 de maig de 1814 - Berna/Suïssa, 1 de juliol de 1876]

[Doborjan/HON, 22 d'octubre de 1811 - Bayreuth/ALE) 31 de juliol de 1886]

[Gdańsk/POL, 22 de febrer de 1788 - Frankfurt, 21 de setembre de 1860]

[Röcken/ALE, 15 d'octubre de 1844 - Weimar, 25 d'agost de 1900]

<<<<<Obres destacades: *Sonata en Re menor* [1829, piano]; *Quartet de corda en Re major* [1829]; *Die Laune des Verliebten* [1830, òpera]; *Aria* [1830, soprano i orquestra]; *Obertura en Sib major* [1830, orquestra]; *Obertura en Do major* [1830]; *Sonata en Sib major* [1831, piano a quatre mans]; *Dein ist das Reich* [1831-32, coral]; *Obertura del Concert N.1 en Re menor* [1831, orquestra]; *Fantasia en Fa# menor* [1831, piano]; *Grand Sonata en La major* [1832, piano]; *Sinfonia en Do major* [1832, orquestra]; *Die Hochzeit* [1832, òpera]; *Sinfonia en Mi major* [1834]; *Das Liebesverbot oder Die Novize von Palermo* [1834-1836, òpera]; *Rule Britannia. Obertura en Re major* [1837]; *Nicolay* [1837, coral]; *Männerlist grösser als Frauenlist, oder Die glückliche Bärenfamilie* [1838, òpera còmica]; *Rienzi* [1837-1840, òpera]; *Attente* [1839, cançó]; *Obertura Fausto* [1839-1840, orquestra]; *Adieux de Marie Stuart* [1840, cançó]; *Der fliegende Holländer* [1840-1841, òpera]; *Die Sarazenin* [1841-1843, òpera]; *Die Bergwerke zu Falun* [1842, òpera]; *Tannhäuser und der Sängerkrieg auf Wartburg* [1842-1845, rev- 1861, òpera]; *Lohengrin* [1845-1848, òpera]; *Die Meistersinger von Nürnberg* [1845, rev. 1867, òpera]; *Sonate für das Album von Frau MW* [1853, piano]; *Das Rheingold* [1848-1874, òpera]; *Die Walküre* [1848-1874, òpera]; *Siegfried* [1848-1874, òpera]; *Götterdämmerung* [1848-1874, òpera]; *Züricher Vielliebchen-Walzer* [1854, piano]; *Es ist bestimmt in Gottes Rat* [1858, veu i piano]; *Wahlspruch für die Deutsche Feuerwehr* [1869, coral]; *Kaiser march* [1871, orquestra]; *Albumblatt für Frau Betty Schott* [1875, piano]; *Gran marxa festiva per a l'obertura de la celebració del centenari de la Declaració d'Independència dels Estats Units* [1876, orquestra] i *Parsifal* [1865-1882, òpera].

[Antecessor] **JOHANNES BRAHMS** [1833-1897]

Johannes Brahms [Hamburg, 7 de maig de 1833 - Viena, 3 d'abril de 1897]

Compositor alemany.

Veritable enllaç entre el *romanticisme* [moviment del qual fou un dels més grans representants] i el *postromanticisme*.

La seua obra influí moltíssim en generacions de músics posteriors.

A l'igual que la resta de compositors romàntics, Brahms venerava Ludwig van Beethoven²⁰ a més de sentir una gran admiració per Wolfgang Amadeus Mozart²¹ i per Joseph Haydn²².

Brahms fou considerat un compositor perfeccionista fins a extrems insospitats: la seua *Primera Simfonia Op.68 en Do menor* [1876] fou conclosa després de més de deu anys de treball.

²⁰ **Ludwig van Beethoven**

[Bonn, 16 de desembre de 1770 - Viena, 26 de març de 1827]

²¹ **Johannes Christian. Wolfgang Th. Mozart**

[Salzburg, 27 de gener de 1756 - Viena, 5 de desembre de 1791]

²² **Franz Joseph Haydn**

[Rohrau/Viena, 31 de març de 1732 - Viena, 31 de maig de 1809]

El pare de Johannes Brahms tocava el contrabaix i la trompa en orquestres menudes d'animació festera. Johann Jakob Brahms donà les primeres lliçons al seu fill a més de Otto Cossel²³.

Continuà la seua formació al costat del professor hamburgués Eduard Marxsen²⁴.

Brahms començà tocant el piano en restaurants, bars i bordells per afegir diners a la llar familiar a més de fer classes particulars.

Al llarg d'una temporada també acompanyà el violinista hongarès Ede Reményi²⁵ en la que fou la seua primera gira de concerts.

Al 1853 coneix Robert Schumann²⁶ i la seua esposa, la pianista i compositora Clara Schumann²⁷ [Clara Wieck], fet que marcarà tota la seua carrera de llavors endavant.

Coneix el director d'orquestra Hans von Bülow²⁸ qui atorgà Brahms títol de 'la tercera B alemanya' [Bach²⁹, Beethoven i Brahms].

Brahms ajudà Robert Schumann a la seua etapa de bogeria després de l'intent de suïcidi a Düsseldorf. Els acompanyava també l'amic de Johannes el violinista i compositor hongarès Joseph Joachim³⁰ qui estrenà el *Concerto per a violí en Re major, Op.77* [1878] de Brahms qui, a més a més, li ho dedicà.

Al 1862, Brahms roman definitivament a Viena on es dedicarà a la composició durant més de trenta anys.

Entre els seus alumnes cal fer esment de: Eugenie Schumann³¹ [filla de Robert Schumann i Clara Schumann] i Richard von Perger³².

El període creatiu de Johannes Brahms es divideix en quatre etapes:

- Primer període [fins 1855] basat en la influent relació musical amb Robert Schumann i Joseph Joachim on sospesava més el sentit que no la forma.
- Segon període on retorna la mirada musical vers la forma clàssica que apareix a les seues composicions ja més meditades i íntimes [sobretot en la música de cambra].
- Tercer període ja ubicat a Viena on escriu les seues grans obres orquestrals i corals tot aconseguint una intensitat emocional a més de malenconiosa.
- Quart període on sembla tornar als seus orígens [retorna al piano com a lligam il·lustratiu] i on la forma impera bastida a sobre un gran domini que la tècnica musical de la maduresa li atorgava.

²³ **Otto Fried. Willibald Cossel**

[1813 ? - 1865 ?]

²⁴ **Eduard Marxsen**

[Nienstädten, 23 de juliol de 1806 - Altona/Hamburg, 18 de novembre de 1887]

²⁵ **Ede Reményi/Ed. Reményi**

[Miskolc/HON, 17 de gener de 1828 - San Francisco/EUA, 15 de maig de 1898]

²⁶ **Robert Schumann**

[Zwickau/ALE, 8 de juny de 1810 - Eindhoven/Bonn, 29 de juliol de 1856]

²⁷ **Clara Wieck/Clara Schumann**

[Leipzig, 13 de setembre de 1819 - Fráncfort del Mein, 20 de maig de 1896]

²⁸ **Hans Guido von Bülow**

[Dresde/ALE, 8 de gener de 1830 - El Cairo/EGI, 12 de febrer de 1894]

²⁹ **Johann Sebastian Bach**

[Eisenach/ALE, 21 de març de 1685 - Leipzig, 28 de juliol de 1750]

³⁰ **Joseph Georg M. Joachim**

[Kittsee/HON, 28 de juny de 1831 - Berlín/ALE, 15 d'agost de 1907]

³¹ **Eugenie Schumann**

[Düsseldorf/ALE, 1 de desembre de 1851 - Berna/SUI, 25 de set., de 1938]

³² **Richard von Perger**

[Viena, 10 de gener de 1854 - Viena, 11 de gener de 1911]

<<<<<Obres destacades: *Scherzo in Mib menor Op.4* [1851, piano]; *Sonata per a piano N.1 Op.1 en Do major* [1853]; *Sonata N.2 Op.2 en F# menor* [1853, piano]; *Sis lieder Op.3* [1852-1853, tenor, soprano i piano]; *Sonata N.3 Op.5 en Fa minor* [1853, piano]; *Trío N.1 en Si major Op.8*, [1853-1854, piano, violí i violoncel]; *Four Ballades Op.10* [1854, piano]; *Concert per a piano N.1 Op.15 en Re menor* [1854-1859]; *Serenata N.1 Op.11 en Re major* [1857-1858, orquestra]; *Serenata N.2 Op.16 en La major* [1859, orquestra]; *Sextet de corda N.1 Op.18 en Sib major* [1859-1860, dos violins, dues violes i dos violoncels]; *Sextet per a cordes Op.18 en Sib major* [1860]; *Variacions per a piano a quatre mans sobre un tema de Robert Schumann Op.23* [1861]; *Variations and Fugue on a Theme by Handel Op.24* [1861, piano]; *Quartet per a piano N.2 Op.26 en La major* [1861-1862]; *Sonata N.1 Op.38 en Mi menor* [1862-1865, violoncel]; *Variations on a Theme of Paganini Op.35* [1863, piano]; *Nou cançons Op.32* [1864, veu i piano]; *Quintet amb piano Op.34 en Fa menor* [1864]; *Sextet de corda N.2 en Sol major Op.36* [1864-1865, dos violins, dues violes i dos violoncels]; *Sixteen Waltzes Op.39* [1865, piano]; *Trio en Mib major Op.40* [1865, trompa, violí i piano]; *Cinc Cançons Op.49* [1867-1868, veu i piano]; *Rèquiem alemany Op.45* [1868, solistes, cor i orquestra]; *'Rinaldo' Cantata Op.50* [1868, tenor, cor masculí i orquestra]; *Rhapsody Op.53* [1870, contralto, cor masculí i orquestra]; *Cant de triomf Op.55* [1871, cor i orquestra]; *Variacions sobre un tema de Haydn Op.56a* [1873, orquestra]; *Quartet amb piano N.3 Op.60 en Do menor* [1875]; *Quartet de corda N.3 Op.67 en Sib menor* [1875]; *Simfonia N.1 Op.68 en Do menor* [1876]; *Simfonia N.2, Op.73 en Re major* [1877]; *Concert per a violí Op.77 en Re major* [1878]; *Sonata N.1 Op.78 en Sol major* [1878-1879, violí]; *Dos Rapsòdies Op.79* [1879, piano]; *Obertura del Festival Acadèmic Op.80* [1880, cor i orquestra]; *Obertura Tràgica Op.81* [1880, orquestra]; *Concert per a piano N.2, Op.83 en Sib major* [1881]; *Piano Trio N.2 Op.87 en Do major* [1882]; *Quintet per a corda N.1, Op.88 en Fa major* [1882]; *Gesang der Parzen Op.89* [1882, cor mixt i orquestra]; *Simfonia N.3 en Fa major, Op.90* [1883]; *Dos cançons Op.91* [1884, veu, viola i piano]; *Set cançons Op.95* [1884, veu i piano]; *Simfonia N.4 Op.98 en Mi menor* [1885]; *Cello Sonata N.2 Op.99 en Fa major* [1886]; *Trio N.3 en Do menor Op.101* [1886, piano, violí i violoncel]; *Cinc cançons Op.106* [1886, veu i piano]; *Violin Sonata N.3 Op.108 en Re menor* [1887, violí]; *Fest- und Gedenksprüche Op.109* [1888, cor mixt]; *Quintet per a cordes Op.111 en Sol major 'Prater'* [1890]; *Trio Op.114 en La menor* [1891, piano, clarinet i violoncel]; *Set Fantasies Op.116* [1892, piano]; *Sis peces per a piano Op.118* [1893]; *Sonates per a clarinet, viola i piano Op.120* [1894] i *Onze Preludis Corals Chorale Preludes Op.122* [1896, orgue].

ANTON BRUCKNER [1824-1896]

Josef Anton Bruckner [Ansfelden/Alta Àustria, 4 de setembre de 1824 - Viena, 11 d'octubre de 1896].

Compositor i organista austríac.

Bruckner començà les seues obres a les acaballes de l'era romàntica [1862-1896].

El seu treball es fonamentà en simfonies, misses i motets. Destaquen, sobretot, les seues simfonies [10 en total, tot contant amb la primera: *Simfonia 0* i la darrera *Novena Simfonia* que quedà inacabada], peces que gaudeixen de gran reconeixement mundial per la seua profunditat i ambició emocional malgrat la seua extrema durada i pel fet de l'existència de múltiples versions de cadascuna d'elles. Aqueixes simfonies han estat anomenades 'catedrals del so' degut a les sonoritats massives i l'estructura imponent del seu cos formal.

Son pare era mestre d'escola i 'Kantor', sagristà, organista i violinista a les festes i balls de poble. Als 10 anys, Bruckner substituï son pare a l'orgue de l'església on va descobrir, fascinat, el so de les trompetes.

Durant dos anys [1835-1836], el primer mestre de Bruckner fou Johann Baptist Weiss³³ representant de la vella tradició musical del nord d'Àustria qui li va ensenyar teoria musical, harmonia i orgue. Llavors va escriure *Quatre Petits Preludis per a Orgue*, considerada la seua primera composició.

Al 1836 el pare de Bruckner va caure malalt i Anton va haver de substituir-lo a casa, a l'església i a l'escola. Bruckner va treballar uns quants anys com a ajudant d'un professor i tocant el violí en les revetlles per complementar el sou.

Mort son pare [1837], sa mare el dugué a estudiar al monestir agustinia de Sankt Florian, del qual esdevingué organista el 1851. Bruckner va rebre una instrucció general molt sòlida i una educació musical completa: cant, violí i composició amb diferents mestres com ara el violinista i autor de la famosa nadalenca *Nit de pau* Franz Gruber³⁴, i amb l'organista benedictí Anton Kattinger.

Als 15 anys, Bruckner inicià la seua carrera com a organista tot acompanyant celebracions litúrgiques. Ingrsa a 'l'Escola Normal de Linz' on va obtenir el diploma oficial com a assistent de mestre per a les classes dels cursos inferiors.

A Linz, Bruckner estudià amb August Dürnberger³⁵, autor del qual Bruckner va dir anys més tard que gràcies a ell era qui era.

Al 1845, Bruckner accedí al grau de mestre i aconsegueix treballar com a primer adjunt de l'escola parroquial de Linz fins 1855. A Sankt Florian compon al voltant de cinquanta obres destinades a l'església.

³³ **Johann Baptist Weiss**

[Ettenheim/ALE, 14 de maig de 1813 - Graz/AUS, 10 de juliol de 1850]

³⁴ **Franz Xaver Gruber**

[Unterweitzberg/AUS, 25 de nov., de 1787 - Hallein, 7 de juny de 1863]

³⁵ **Johann Aug. Dürnberger**

[Pernstein bei Kirchdorf/AUS, 10 de març de 1800 - Krems, 6 de feb., de 1880]

Marxa a Viena [1855-1868] on hi és acceptat com a deixeble del compositor i organista Robert Führer³⁶ i de Simon Sechter³⁷, qui també era organista de la cort i professor al 'Conservatori de Viena'.

Aconsegueix el títol de Mestre de Música. Amb Otto Kitzler³⁸ estudia orquestració i la música dels compositors contemporanis com ara Mendelssohn³⁹ i Meyerbeer⁴⁰.

Al 1868 acceptà una plaça de professor de teoria musical al Conservatori de Viena on, entre altres alumnes, va tenir Joseph Bayer⁴¹, Friedrich Spigl⁴² i Henry Alfred Kaiser⁴³.

Bruckner fou un organista acreditat que va impressionar el públic a França [1869] i a Anglaterra [1871, recitals al 'Royal Albert Hall' de Londres i al 'Crystal Palace'].

Ensenyà orgue al Conservatori de Viena. Entre els seus estudiants estigueren Joseph Stransky⁴⁴, Benno Schoenberger⁴⁵, Rudolf Fitzner⁴⁶ i Hans Rott⁴⁷.

A partir de 1875 impartí harmonia i contrapunt a la Universitat de Viena on acudiren, entre altres, Hans Rott, Hugo Wolf⁴⁸ i Gustav Mahler⁴⁹, aleshores encara estudiants.

<<<<Obres destacades: *Missa en Do major* [1842, alt, trompa i orgue]; *Magnificat en Sib major* [1852]; *Tres peces per a orquestra* [1862]; *Marxa en Re menor* [1862]; *Obertura en Sol menor* [1862-1863]; *Simfonia d'estudi - '00' en Fa menor* [1863]; *Missa N.1 en Re menor* [1864]; *Missa N.2 en Mi menor* [1866, rev. 1882]; *Missa N.3 en Fa menor* [1867-1868, rev. 1883-1893]; *Simfonia N.1 en Do menor* [1866-1998]; *40 motets* [1869-1892]; *Simfonia '0' en Re menor - Nullte/Annullierte* [1869]; *Simfonia N.2 en Do menor* [1873-1876-1892]; *Simfonia N.3 en Re menor - 'Wagneriana'* [1873]; *Simfonia N.4 en Mib major - Romàntica* [1874-1878]; *Simfonia N.5 en Sib major* [1876]; *Simfonia N.6 en La major - 'Filosòfica'* 1879-1881 i una de les més interpretades a hores d'ara; *Simfonia N.7 en Mi major - 'A la mort de Wagner'* [Lírica, 1881-1883-1885]; *Quintet per a cordes en Fa major* [1881]; *Simfonia N.8 en Do menor [Apocalíptica, 1884-1887-1890]; Te Deum* [1885, cor i orquestra]; *Simfonia N.9 en Re menor* [inacabada, 1891-1894]; *Salm 150* [1892, cor i gran orquestra] i *Helgoland* [1893, cor masculí i gran orquestra].

³⁶ **Robert Jan Nepomuk Führer**

³⁷ **Simon Sechter**

³⁸ **Otto Kitzler**

³⁹ **Felix Mendelssohn Bartholdy**

⁴⁰ **Giacomo Meyerbeer**

⁴¹ **Josef Bayer**

⁴² **Friedrich Spigl**

⁴³ **Henry Alfred Kaiser**

⁴⁴ **Joseph Stransky**

⁴⁵ **Benno Schoenberger**

⁴⁶ **Rudolf Fitzner**

⁴⁷ **Karl Maria Hans Rott**

⁴⁸ **Hugo Philipp Jakob Wolf**

⁴⁹ **Gustav Mahler**

[Praga/TXÈ, 2 de juny de 1807 - Viena, 28 de novembre de 1861]

[Friedberg/TXÈ, 11 d'octubre de 1788 - Viena/AUS, 10 de set., de 1867]

[Dresden/ALE, 16 de març de 1834 - Graz/AUS, 6 de desembre de 1915]

[Hamburg, 3 de febrer de 1809 - Leipzig, 4 de novembre de 1847]

[Tasdorf/Berlin/ALE, 5 de setembre de 1791 - París/FRA, 2 de maig de 1864]

[Viena, 6 de març de 1852 - Viena, 12 de març de 1913]

[Viena, 15 de gener de 1860 - ?]

[Brussel·les/BÈL, 1 de març de 1872 - 2 d'octubre de 1917]

[Humpoltz/BOH, 9 de setembre de 1872 - N. York/EUA, 6 de març de 1936]

[Viena, 12 de setembre de 1863 - ? 1930]

[Ernstbrunn/AUS, 4 de maig de 1868 - Salzburg, 2 de febrer de 1934]

[Braunhirschengrund/ÀUS, 1 d'agost de 1858 - Viena, 25 de juny de 1884]

[Windischgraz/ÀUS, 13 de març de 1860 - Viena, 22 de febrer de 1903]

[Kaliště/XTÈ, 7 de juliol de 1860 - Viena/AUS, 18 de maig de 1911]

GUSTAV MAHLER [1860-1911]

Gustav Mahler [Kaliště/Bohèmia, 7 de juliol de 1860 - Viena, 18 de maig de 1911].

Compositor, director d'orquestra i pianista austríac.

Al 1875 fou admès al conservatori de Viena, on va estudiar piano amb Julius Epstein⁵⁰ i va compartir habitació amb Hans Rott⁵¹. Tot just fou el pianista Julius Epstein qui demana al pare de Mahler que continuara els estudis de música. Va seguir les conferències impartides per Anton Bruckner a la Universitat de Viena.

A destacar *Das klagende Lied* com a primera obra important, peça que presentà a un concurs i amb la qual va rebre el premi Beethoven tot i que no assolí massa èxit és per la qual cosa que decidí dedicar-se a la direcció d'orquestra. Com a pianista començà els seus concerts al 1886.

Al 1874, Mahler treballa en una composició dedicada a la memòria del seu germà Ernest titulada *Ernst von Schwaben*.

A poc a poc, anà ocupant càrrecs en teatres d'òpera cada vegada més importants; Ljubljana [1881], Olomouc [1882], Kassel [1884], Praga [1885, on va dirigir la *Novena Simfonia* de Beethoven], Leipzig [1886], Budapest [1888] i a la 'Staatsoper Hamburg' [1891-1897]. Mahler componva a l'estiu.

Al 1897 es convertí del judaisme al catolicisme per poder obtenir el càrrec de director artístic de la prestigiosa 'Òpera de Viena', càrrec del qual estaven exclosos els jueus. És en aquest període quan va compondre les simfonies de la segona a la vuitena.

Maridat [1902] amb Alma Schindler⁵² van tenir dues filles, la major de les quals va morir el 1907. A Mahler se li va declarar una malaltia del cor i va perdre el seu treball a Viena després d'haver intentat, sense massa èxit, defensar les seues obres. L'any 1910 consultà la seua situació professional i familiar amb Sigmund Freud⁵³. Hagué d'esperar fins a 1910 per a obtenir un vertader èxit públic amb la sua vuitena simfonia. Les seues obres posteriors no van ser mai executades en públic en vida del compositor. Dirigí una temporada la 'Metropolitan Opera' a Nova York i, a una altra estada, l'Orquestra Filharmònica de la mateixa ciutat on va concloure la novena simfonia. La desena simfonia quedà inacabada.

Com a compositor, Mahler combina influències romàntiques com ara posar títols a les seues simfonies i l'ús de la música popular vienesa i l'art contrapuntístic, utilitzant al màxim els recursos de l'orquestra simfònica. Desenvolupà la forma simfònica i anà més enllà dels seus contemporanis pel que fa a la forma. Segons el seu parer, una simfonia havia de ser un 'univers sencer'.

Cal dividir les seues simfonies en tres períodes:

⁵⁰ **Julius Epstein**

⁵¹ **Hans Rott**

⁵² **Alma M. Schindler/Alma Mahler**

⁵³ **Sigmund Schlomo Freud**

[Zagreb/CRO, 7 d'agost de 1832 - Viena/ÀUS, 3 de març de 1926]

[Braunhirschengrund/ÀUS, 1 d'agost de 1858 - Viena, 25 de juny de 1884]

[Viena, 31 d'agost de 1879 - N. York/EUA, 11 de desembre de 1964]

[Freiberg/ÀUS, 6 de maig del 1856 - Londres/UK, 23 de setembre de 1939]

- El primer període [quatre primeres simfonies], marcat per la seua interpretació dels poemes del recull *Des Knaben Wunderhorn* i per l'ús de melodies procedents de la pròpia musicalització d'aquests poemes.
- El segon [simfonies de la cinquena fins la setena], on l'expressió esdevé més severa i tràgica que no al primer període.
- El tercer [vuitena, novena, la inacabada dècima i el cicle de lieder *Das Lied von der Erde*], on apareix la importància de la 'polifonia total'.

<<<<<Obres destacades: *Piano Quartet en La menor* [1876]; *La cançó del plany* [1878-1880]; *Cants de joventut* [1880-1883]; *Lieder und Gesänge Vol. I* [cinc cançons, 1880-1883]; *Cançó del company errant* [1883-1885]; *Simfonia N.1 en Re major - 'Tità'* [1884-1888]; *Lieder eines fahrenden Gesellen* [1885-1886, quatre cançons]; *Simfonia N.2 en Do menor - 'Resurrecció'* [1888-1894]; *Lieder und Gesänge Vol. II* [1887-1890, quatre cançons]; *Lieder und Gesänge Vol. III* [1887-1890, cinc cançons]; *Lieder nach Gedichten aus 'Des Knaben Wunderhorn'* - *Lieder sobre poemes del 'Knaben Wunderhorn'* [1888-1894]; *Simfonia N.3 en Re menor* [1893-1896]; *Simfonia N.4 en Sol major* [1899-1900]; *Simfonia N.5 en Do# menor* [1901-1902]; *Rückert-Lieder* [1901-1902, cinc cançons sobre textos de Friedrich Rückert⁵⁴]; *Kindertotenlieder - Cants per als infants morts* [1901-1904]; *Simfonia N.6 en La menor 'Tràgica'* [1903-1904]; *Simfonia N.7 en Si menor 'Cant de la nit'* [1904-1905]; *Simfonia N.8 en Mib major - 'Simfonia dels mil'* [1906-1907]; *Simfonia N.9 en Re major* [1908-1909]; *Das Lied von der Erde [El cant de la terra, 1908-1909]* i *Simfonia N.10 en Fa# major* [1910, inacabada].

RICHARD STRAUSS [1864-1949]

Richard Georg Strauss [Munic/Baviera, 11 de juny de 1864 - Garmisch, 8 de setembre de 1949].

Director d'orquestra i compositor alemany conegut, entre altres, pels seus poemes simfònics, òperes i lieder. Membre d'una família de grans intèrprets i compositors vienesos, Richard Strauss, influí sobre els seus contemporanis amb una obra sense fissures.

Strauss tingué dos referents musicals: Wolfgang Amadeus Mozart⁵⁵ i Richard Wagner⁵⁶.

La família Strauss era una mena escola musical. Als quatre anys, el seu primer professor de piano fou l'arpista de la cort August Tombo⁵⁷. Al 1869 [amb només cinc anys] compon les primeres

⁵⁴ **Friedrich Johann Michael Rückert**
⁵⁵ **Joannes Ch. W. Theophilus Mozart**
⁵⁶ **Wilhelm Richard Wagner**
⁵⁷ **August Tombo**

[Schweinfurt/ALE, 16 de maig de 1788 - Neuses, 31 de gener de 1866]
 [Salzburg/ÀUS, 27 de gener de 1756 - Viena, 5 de desembre de 1791]
 [Leipzig/ALE, 22 de maig, 1813 - Venècia/ITÀ, 13 de febrer, 1883]
 [Erfurt/ALE, 13 de gener de 1842 - Gries/ITÀ, 14 de maig de 1878]

obres: *Schneiderpolka* i *Weihnachtslied*. Estudia violí amb Benno Walter⁵⁸ cosí del seu pare i concertí l'orquestra de la cort.

Al 1871 coneix el compositor Ludwig Thuille⁵⁹. L'any 1874 entra al 'Ludwig-Gymnasium' per completar la seva educació secundària. Al 1875 estudia teoria musical amb Friedrich Wilhelm Meyer⁶⁰.

Al 1884 es troba a Berlín amb Hans von Bülow⁶¹, Joseph Joachim⁶² i Philipp Spitta⁶³. Per aquest temps les seues composicions eren més aviat conservadores, amb un carés estilístic molt a prop de Robert Schumann⁶⁴ o Felix Mendelssohn⁶⁵.

Al 1886, compon la simfonia fantàstica *Aus Italien* de caràcter descriptiu. Es trasllada a Munic com a tercer director de l'orquestra de la cort, treballant al costat de Hermann Levi⁶⁶ i Franz Fischer⁶⁷. Al 1887 escriu el primer lied popular: *Serenata. Op.17*.

Al 1888 conclou els poemes simfònics *Macbeth* i *Don Juan* la qual va consagrar Strauss com un dels compositors més importants del moment tot considerant-lo l'hereu de Wagner. Escriu l'òpera *Guntram* i una sèrie de poemes simfònics *Tod und Verklärung* [Mort i transfiguració, 1888-1889]; *Don Juan* [1889]; *Till Eulenspiegels lustige Streiche* [1894-1895]; *Also sprach Zarathustra* [Així parlà Zaratustra, 1896]; *Don Quixote* [1897] i *Ein Heldenleben* [Una vida d'heroi, 1897-1898] on destacà el progressiu perfeccionament del llenguatge musical i de la instrumentació així com la caracterització psicològica dels personatges i de la descripció de les situacions a través de motius conductors o 'leitmotiv', tot seguint el procediment del mateix Wagner. La seua peça simfònica-coral *Taiffefer*, comptava amb 146 instrumentistes i cor mixt complet.

El 1905 estrena *Salomé*, òpera considerada per alguns com a 'blasfema'. L'òpera és famosa per la seua *Dansa dels set vels*, que aleshores resultà escandalosa. Amb *Salomé*, Strauss portà a les seues últimes conseqüències el llenguatge cromàtic de Wagner.

Al 1909, l'òpera *Elektra* va marcar la primera col·laboració amb Hugo von Hofmannsthal⁶⁸. En els vint anys següents, cinc òperes van portar la música de Strauss i el llibret de Hofmannsthal. El 1911 s'estrenà la seua segona òpera junts, *Der Rosenkavalier* [El cavaller de la rosa], que va aconseguir un èxit popular de primera magnitud.

<<<<<Altres obres destacades de l'autor van ser: *Simfonia en Re menor* [1880]; *Concert N.1 per a trompa i orquestra en Mib* [1882-1883]; *Simfonia en Fa menor, Op.12* [1883]; *Aus Italien* [1886, poema simfònic]; *Burleske* [1886-1890, piano i orquestra]; *Macbeth* [1888-1890, poema simfònic];

⁵⁸ **Benno Walter**

⁵⁹ **Andreas Lud. Wilhelm Thuille**

⁶⁰ **Friedrich Wilhelm Meyer**

⁶¹ **Hans Guido von Bülow**

⁶² **Joseph Georg Maria Joachim**

⁶³ **Julius August Philipp Spitta**

⁶⁴ **Robert alexander Schumann**

⁶⁵ **Felix Mendelssohn Bartholdy**

⁶⁶ **Hermann Levi**

⁶⁷ **Franz Fischer**

⁶⁸ **H. Hofmann von Hofmannsthal**

[Munic, 17 June 1847 - Konstanz, 23 October 1901]

[Bolzano/ITÀ, 30 de nov., de 1861 - Munic/ALE, 5 de febrer de 1907]

[Altenburg, 2 de març de 1818 - Munic, ? 1893]

[Dresden/ALE, 8 de gener de 1830 - El Cairo/EGI, 12 de febrer de 1894]

[Kittsee/ALE, 28 de juny de 1831 - Berlín, 15 d'agost de 1907]

[Wechold/ALE, 7 de desembre de 1841 - Berlín, 13 d'abril de 1894]

[Zwickau/ALE, 8 de juny de 1810 - Eindhoven/Bonn, 29 de juliol de 1856]

[Hamburg, 3 de febrer de 1809 - Leipzig, 4 de novembre de 1847]

[Giessen/ALE, 7 de novembre de 1839 - Munic, 13 de maig de 1900]

[1849 ? - 1918 ?]

[Viena, 1 de febrer de 1874 - Viena, 15 de juliol de 1929]

Don Juan [1889, poema simfònic]; *Tod und Verklärung - Mort i transfiguració* [1891]; *Guntram* [1894, òpera]; *Till Eulenspiegels lustige Streiche - Les aventures de Till Eulenspiegel* [1895]; *Also sprach Zarathustra - Així parlà Zarathustra* [1896]; *Don Quixote* [1898]; *Ein Heldenleben - Una vida d'heroi* [1899]; *Feuersnot* [1901, òpera]; *Simfonia domèstica* [1904]; *Salomé* [1905, òpera]; *Elektra* [1909, òpera]; *Der Rosenkavalier - El cavaller de la rosa* [1910, tal vegada una de les seues obres més conegudes]; *Ariadne auf Naxos* [1912]; *Preludi Festiu* [1913, orquestra i orgue]; *Deutsche Motette, Op.62* [1913, cor]; *Josephslegende - La llegenda de Josep* [1914]; *Simfonia Alpina - Eine Alpensinfonie* [1915]; *Le Bourgeois gentilhomme* [1917, suite per a orquestra]; *Die Frau ohne Schatten - La dona sense ombra* [1919]; *Crème chantilly* [1924]; *Die ägyptische Helena [L'Helena egípcia, 1928]*; *Arabella* [1932]; *Die schweigsame Frau - La dona silenciosa* [1934]; *Die Göttin im Putzzimmer* [1935, cor]; *Männerchöre* [1935, cor]; *Friedenstag - Dia de pau* [1936, òpera en una acte]; *Daphne* [1937, òpera]; *Música Festiva Japonesa* [1940]; *Capriccio* [1941, òpera]; *Concert N.2 per a trompa i orquestra en Mib major* [1942] i *Doble Concertino* [1947, clarinet, oboé i orquestra].

MAX REGER [1873-1916]

Johann Baptist Joseph Maximilian Reger [Brand, 19 de març de 1873 - Leipzig, 11 de maig de 1916].

Professor, director d'orquestra i pianista. Estudià amb Hugo Riemann⁶⁹ a Munic i Wiesbaden. Des del 1901 ensenya orgue i composició. Al 1907 ensenya a Leipzig on també fou director musical de la universitat fins 1908.

Fins a la seua mort, fou Professor de composició al 'Conservatori Felix Mendelssohn'. Dirigí l'orquestra de la Cort de Meiningen [1911-1914].

La seua obra més popular [*Variacions i Fuga sobre un tema de Mozart*] està basada en el tema inicial de la *Sonata per a piano, K. 331* de Wolfgang Amadeus Mozart. Escrigué una gran quantitat d'obres per a orgue, incloent-hi la *Fantasia i fuga sobre BACH*, considerada una de les peces més difícils del repertori organístic.

Fou defensor de l'anomenada 'música absoluta'⁷⁰ i es veia com a hereu de la tradició musical de Ludwig van Beethoven⁷¹ i Johannes Brahms⁷² tot combinant estructures clàssiques d'aqueixos

⁶⁹ **Hugo Riemann** [Sondershausen/ALE, 18 de juliol de 1849 - Leipzig, 25 de nov., de 1919]

⁷⁰ **Música absoluta:** també anomenada *música pura*, abasta les obres musicals instrumentals que no contenen cap element 'extra musical', cap relació amb un text. Oposada a la música programàtica, es caracteritza per no tenir cap referència particular al món exterior. Vindria a ser una música instrumental sense cap relació amb la poesia, qualsevol acció teatral, una idea, una imatge, etc. Així doncs cal considerar teòricament la sonata, la simfonia, el concert, etc., com a formes de música pura.

⁷¹ **Ludwig van Beethoven** [Bonn/ALE, 16 de desembre de 1770 - Viena/ÀUS, 26 de març de 1827]

⁷² **Johannes Brahms** [Hamburg/ALE, 7 de maig de 1833 - Viena/ÀUS, 3 d'abril de 1897]

amb harmonies eixamplades de Franz Liszt⁷³ i Richard Wagner⁷⁴ i amb el model contrapuntístic de Johann Sebastian Bach⁷⁵.

Les seues darreres obres per a piano sol o per a dos pianos el situen com a successor del mateix Brahms dintre de la tradició musical germànica tot emprant les formes fugades, les variacions i la complexitat de qualsevol desenvolupament temàtic. També caldria considerar les seues obres com a desenvolupament de *les formes clàssiques* com ara la fuga i el baix continu.

<<<<<Obres destacades: *Sonata per a violí N.1 en Re menor, Op.1* [1890]; *Trío amb piano N.1 en Si menor, Op.2* [1891, violí, viola i piano]; *Sonata per a violí N.2 en Re major, Op.3* [1891]; *Vint danses alemanyes per a piano a 4 mans, Op.10* [1892]; *Cinc Duets per a soprano, viola i piano, Op.14* [1894]; *Suite per a orgue N.1, en Mi menor, Op.16* [1894-1895]; *Sis Peces per a piano, Op.24* [1898]; *Sonata per a orgue N.1, Fa# menor, Op.33* [1899]; *Cinc peces pintoresques per a piano a quatre mans, Op.34* [1899]; *Sonata per a violí N.3, La major, Op.41* [1899]; *Quatre sonates per a violí sol, Op.42* [1900]; *Organ Fantasia i Fuga sobre B-A-C-H, Op.46* [1900]; *Cinc Preludis i Fugues, Op.56* [1901, orgue]; *Dotze Peces, Op.65* [1902, orgue]; *Dotze Cançons, Op.66* [1902]; *Variacions i Fuga sobre un Tema Original en Fa# menor, Op.73* [1903, orgue]; *Quartet de corda N.3, Re menor, Op.74* [1903-1904]; *Variacions i Fuga sobre un tema de Bach, Op.81* [1904, piano]; *'Aus Meine Tagebuch', Op.82* [1904-1912, piano]; *Introducció, Passacaglia i Fuga en Si menor, Op.96* [1906, dos pianos]; *Variacions i Fuga sobre un Tema de Johann Adam Hiller⁷⁶ en Mi major, Op.100* [1907, orquestra]; *Trio amb piano N.2 en Mi menor, Op.102* [1907-1908, violí, violoncel i piano]; *Quartet de corda N.4 en Mib major, Op.109* [1909]; *Concert per a piano en Fa menor, Op.114* [1910]; *Sonata per a violí N.8 en Mi menor, Op.122* [1911]; *Concert a l'estil antic per a orquestra en Fa major, Op.123* [1912]; *Quatre Poemes Simfònics sobre Arnold Böcklin, Op.128* [1913, orquestra]; *Variacions i Fuga sobre un tema de Mozart, Op.132* [1914, orquestra]; *Tres Suites per a violoncel sol, Op.131c* [1915]; *Sonata per a violí N.9 en Do menor, Op.139* [1915]; *Trio de corda, Op.141b* [1915]; *Rèquiem - 'Rèquiem de Hebbel', Op.144b* [1916] i *Quintet amb clarinet Op.146* [1916].

ERNŐ DOHNÁNYI [1877-1960]

Ernő Dohnányi/Ernest von Dohnányi [Pózsony/Eslòvàquia, 27 de juliol de 1877 - Nova York, 9 de febrer de 1960].

Pianista i compositor hongarés.

⁷³ **Franz Liszt**

[Raiding/HON, 22 d'octubre de 1811 - Bayreuth/ALE, 31 de juliol de 1886]

⁷⁴ **Wilhelm Richard Wagner**

[Leipzig/ALE, 22 de maig, 1813 - Venècia/ITÀ, 13 de febrer, 1883]

⁷⁵ **Johann Sebastian Bach**

[Eisenach/Turingia, 21 de març de 1685 - Leipzig, 28 de juliol de 1750]

⁷⁶ **Johann Adam Hiller**

[Zgorzelec/ALE, 25 de desembre de 1728 - Leipzig/ALE, 16 de juny de 1804]

Comença estudiant violoncel i continuà amb el piano. Com a pianista, guanya el '1r. Premi del Rei d'Hongria' [1897].

Perfeccionà estudis amb Eugen d'Albert⁷⁷ i amb Hans Koessler⁷⁸ en composició.

Entre els seus companys d'estudi hi era Béla Bartók⁷⁹. A Londres eixampla estudis amb Hans Richter⁸⁰.

Alterna la carrera de pianista amb la docència a Berlín [1905-1915] convidat pel violinista i director d'orquestra Joseph Joachim⁸¹ i, a Budapest, a 'l'Acadèmia Hongaresa de Música' [1934-1941].

Dohnányi hagué d'abandonar Hongria per l'avanç del nacionalsocialisme i abatut per la mort dels seus dos fills a la Segona Guerra Mundial lluitant contra Hitler, emigrà a l'Argentina on donà classes a la 'Universitat Nacional de Tucumán'. Als Estats Units fou professor de la 'Florida State University' fins 1960.

Fou un dels primers pianistes al món a oferir al públic la integral de les 32 sonates de Beethoven [1920].

Va compondre excel·lents peces per a piano, música de cambra, orquestra i les conegudes *Variacions envers un tema Infantil* [1913] per a piano i orquestra.

A la majoria de les seues obres, es reflecteix la influència de Johannes Brahms⁸², a qui arribà a conèixer de jove.

<<<<<Obres destacades: *Quintet amb piano N.1 en Do menor, Op.1* [1895]; *Concert per a piano N.1 en Mi menor, Op.5* [1898]; *Quartet de corda N.1 en La major, Op.7* [1899]; *Sonata en Sib menor per a violoncel i piano, Op.8* [1899]; *Simfonia N.1 en Re menor, Op.9* [1901]; *Serenata en Do major per a trio de corda, Op.10* [1902]; *Quatre rapsòdies, Op.11* [1903, piano]; *Winterreigen, Op.13* [1905, piano]; *Konzertstück - Peça de concert en Re major per a violoncel i orquestra, Op.12* [1904]; *Quartet de corda N.2 en Reb major, Op.15* [1906]; *Humorada en forma de suite, Op.17* [1907, piano]; *Suite en Fa# menor, Op.19* [1909]; *Sonata en Do# menor per a violí i piano, Op.21* [1912]; *Tres peces, Op.23* [1912, piano]; *Fuga per a la mà esquerra* [1913, piano]; *Suite a l'estil antic, Op.24* [1913]; *Quintet amb piano N.2 in Mib menor, Op.26* [1914]; *Concert per a violí N.1 en Re menor, Op.27* [1915]; *Sis estudis per a concert, Op.28* [1916]; *A vajda tornya, Op.30* [1922, òpera romàntica en tres actes]; *Ruralia hungarica, Op.32a* [1923, piano]; *Quartet de corda N.3 en La menor, Op.33* [1926]; *Sextet en Do, Op.37* [1935, piano, corda i vent]; *Cantus vitae, Op.38* [1941, cantata simfònica]; *Simfonia N.2 en Mi mayor, Op.40* [1945]; *Suite de vals per a dos pianos, Op.39a* [1945]; *Sis peces, Op.41* [1945, piano]; *Limping Waltz, Op.39b* [1947, piano]; *Concert per a piano N.2 en Si menor, Op.42* [1947]; *Concert per a violí N.2 en Do menor, Op.43*

⁷⁷ **Eugen Francis Ch. d'Albert**

⁷⁸ **Hans von Koessler**

⁷⁹ **Béla Viktor János Bartók**

⁸⁰ **János Richter/Hans Richter**

⁸¹ **Joseph Georg M. Joachim**

⁸² **Johannes Brahms**

[Glasgow/ESC, 10 d'abril de 1864 - Riga/LET, 3 de març de 1932]

[Kemnath/ALE, 1 de gener de 1853 - Ansbach, 23 de maig de 1926]

[Nagyszentmiklós/HON, 25 de març de 1881 - N. York, 26 de set., de 1945]

[Raab/Gyor/HON- 4 d'abril de 1843 - Bayreuth/ALE, 5 de desembre de 1916]

[Kittsee/ÀUS, 28 de juny de 1831 - Berlín/ALE, 15 d'agost de 1907]

[Hamburg/ALE, 7 de maig de 1833 - Viena/ÀUS, 3 d'abril de 1897]

[1950]; *Tres peces singulars, Op.44* [1951, piano]; *Concert per a arpa i orquestra de cambra, Op.45* [1952]; *Stabat mater, Op.46* [1953]; *American Rhapsody, Op.47* [1953, orquestra]; *Aria per a flauta i piano N.1, Op 48* [1958] i *Passacaglia per a flauta solista N.2, Op.49* [1959].

NACIONALISMES MUSICALS [1857-1930]

Cal considerar el **nacionalisme musical** com una mena de moviment sorgit cap a la segona meitat del segle XIX i que cerca l'essència dels pobles dintre de la seua riquesa melòdica i rítmica introduïdes i difoses mitjançant llegendes populars contades amb les llengües pròpies de cada país i/o regió concreta.

Així doncs, seran les regions que hi són als països més orientals del continent europeu aquelles que ressorgiran musicalment i que prendran consciència del seu origen i destí cultural tot partint dels seus propis arrels com a poble.

A més a més, el **nacionalisme musical** reflectirà diversos ideals polítics que refermaven el sentiment nacional dels pobles davant els imperis. La seua tasca seria basada en la música popular de cadascun dels indrets reivindicatius.

Podríem dividir el **nacionalisme musical** en dues etapes ben diferenciades:

- *Primer nacionalisme* [1850-1900]: tal vegada l'etapa més romàntica del moviment i a on s'ajunten romanticisme i folklore. Dintre d'aquest primer període es trobarien les escoles nacionalistes russa, bohèmia i escandinava.
- *Segon nacionalisme* [1900-1950]: tal vegada el més difuminat però el més creatiu atesos els canvis culturals, estilístics musicals i avenços diversos que el segle XX anava afegint a tots els àmbits. Ací hi trobaríem l'escola hongaresa i espanyola.

El **nacionalisme musical** fa esment a l'ús per part dels músics de materials [organologia concreta] i/o temes que hi són reconeguts com a *nacionals* o *regionals*.

La música folklòrica i l'ús de melodies, ritmes i harmonies inspirats per aquest tipus de música inclou també l'ús del *folklore* com a base conceptual, estètica i ideològica.

El nacionalisme guarda relació amb el romanticisme musical de mitjans del segle XIX i abasta fins a mitjans del segle XX tot fent un recorregut de vora 100 anys per a sobre les diverses corrents musicals aparegudes a Europa [sobretot] malgrat haver aparegut una mena d'indicis del 'primer nacionalisme' a començament del segle XVIII.

El terme també descriu la música del segle XX apareguda en països i regions del món 'no dominants' a l'àmbit musical global com ara Amèrica del Sud, Amèrica del Nord i a l'Europa Oriental.

Socialment i políticament, el nacionalisme [al seu conjunt] ha estat considerat com una mena de 'reacció' davant 'el domini' dels diversos imperis dominants al llarg del segle XIX [europeus] i, musicalment, com a reacció també davant 'el domini' de la música romàntica alemanya.

Cal assenyalar que els països més freqüentment relacionats amb el **nacionalisme musical** dintre de les dues etapes abans esmentades han estat:

- Rússia:** ---[Antecessor]: **Mikhaïl Glinka** [germen fundacional del 'Grup dels Cinc']
Aleksandr Borodín [1833-1887]; **Cèsar Cui** [1835-1918];
Mili Balàkirev [1837-1910]; **Modest Mússorgski** [1839-1881] i **Nikolai Rimski-Kórsakov** [1844-1908]
---[fora del grup] **Piotr Ilítx Txaikovski** [mai reconegut com a membre del 'Grup dels Cinc']
- Bohèmia:** **Bedřich Smetana** [1824-1884]; **Antonín Dvořák** [1841-1904] i **Leoš Janáček** [1854-1928]
- Escandinàvia:** **Edvard Grieg** [1843-1907] i **Jean Sibelius** [1865-1957]
- Espanya:** **Isaac Albéniz** [1860-1909]; **Enrique Granados** [1867-1916]; **Manuel de Falla** [1876-1946]; **Joaquín Turina** [1882-1949]; **Jesús Guridi** [1886-1961]; **Joaquín Rodrigo** [1901-1999] i **Jesús Arámbarri** [1902-1960]
- Regne Unit:** **Edward Elgar** [1857-1934]; **Frederick Delius** [1862-1934] **Vaughan Williams** [1872-1958]; **Gustav Holst** [1874-1934]; **George Butterworth** [1885-1916]; **William Walton** [1902-1983];
- Hongria:** **Béla Bartók** [1881-1945] i **Zoltán Kodály** [1882-1967]

---NACIONALISMES MUSICALS

RÚSSIA [1857-1880]

Compositors significatius del **nacionalisme musical rus** i/o propers al moviment:

Mikhaïl Glinka	--- [antecessor, 1804-1857]
Aleksandr Borodín	[1833-1887]
Cèsar Cui	[1835-1918]
Mili Balàkirev	[1837-1910]
Modest Mússorgski	[1839-1881]
Nikolai Rimski-Kórsakov	[1844-1908]
Piotr Ilitx Txaikovski	--- [mai reconegut com a membre del grup, 1840-1893]

El **Grup dels Cinc** [en rus, *Mogútxaia kutxka-Grup Menut Poderós* o coneguts als països de parla anglesa com *The Mighty Five* o *The Mighty Handful* - *els poderosos cinc*] fou el nom aplicat [al 1867] pel crític musical Vladímir Stàssov⁸³ a un grup de compositors russos units sota el lideratge de **Mili Balàkirev** amb el propòsit de crear un 'art musical específicament rus' en lloc d'imitar les formes d'Europa occidental.

Hom assenyala que el veritable fons d'aquest moviment consistí en una mena de *moviment romàntic nacionalista rus* juntament amb la 'Colònia Abràmstsevo' i la 'Renaixença Russa'; que perseguien objectius similars en el camp de les belles arts.

Format originàriament al 1856 [primera associació entre **Mili Balàkirev** i **Cèsar Cui**]; **Modest Mússorgski** [afegit al grup el 1857], **Nikolai Rimski-Kórsakov** [afegit al grup el 1861], i **Aleksandr Borodín** [afegit al 1862]. Abans de tots ells, **Mikhaïl Glinka**⁸⁴ i **Aleksandr Dargomijski**⁸⁵ havien intentat desenvolupar un estil musical genuïnament rus, componnt òperes sobre temes russos, però el **Grup dels Cinc** representà el primer intent estructurat en aquest sentit.

El Grup va començar a disgregar-se durant la dècada de 1870. Tots els membres del **Grup dels Cinc** hi són soterrats al 'Cementeri Tikhvin' de Sant Petersburg.

⁸³ **Vladimir Stàssov**

⁸⁴ **Mikhaïl Ivànovitx Glinka**

⁸⁵ **Aleksandr Serg. Dargomijski**

[Sant Petersburg, 14 de gener de 1824 - S. Petersburg, 23 d'oct., de 1906]

[Novospasskoie/RÚS, 1 de juny de 1804 - Berlín/ALE, 15 de febrer de 1857]

[Troitskoie/RÚS, 2 de febrer de 1813 - S. Petersburg, 17 de gener de 1868]

Un tret característic del grup fou la seua dependència de l'orientalisme. Peces com ara *Islamey* [**Balákirev**], *Príncep Igor* [**Borodín**] o *Scheherazade* [**Rimski-Kórsakov**] donen fet d'aqueixa influència.

Com a líder del grup, Balákirev encoratjà els seus companys per l'ús de temes i harmonies orientals per tal de donar 'personalitat russa' la seua música allunyada del 'Simfonisme Alemany' que influïa compositors russos com ara **Antón Rubinstein**⁸⁶ i d'altres.

Tot i no pertànyer al grup per motius encara no ben aclarits i per les seues influències occidentals, cal fer esment i destacar la figura de **Piotr Ilitx Txaikovski**⁸⁷, veritable innovador de la música russa del tercer terç del segle XIX i, tal vegada, un dels compositors universals més reconeguts.

El **Grup dels Cinc** influí o arribaren fins i tot a ser professors de la majoria dels grans compositors russos de la generació posterior com ara: **Aleksandr Glazunov**⁸⁸, **Mikhaïl Ippolítov-Ivànov**⁸⁹, **Serguei Rakhmàninov**⁹⁰, **Serguei Prokófiev**⁹¹, **Ígor Stravinski**⁹² i **Dmitri Xostakóvitx**⁹³.

Els cinc membres del **Grup dels Cinc** hi són soterrats al cementeri 'Tikhvin' a Sant Petersburg.

[Antecessor] **MIKHAÏL GLINKA** [1804-1857]

Mikhaïl Ivànovitx Glinka [Novospasskoie, 1 de juny de 1804 - Berlín, 15 de febrer de 1857].

Considerat el pare de la música clàssica actual tot creant un estil distintiu de la música russa. La seua influència fou cabdal de cara als membres del **Grup dels Cinc** i altres compositors russos posteriors. Va ser el primer compositor rus a obtenir un ampli reconeixement al seu país i se'l considera el pare de la música clàssica russa.

Amb una salut malaltissa, de menut escoltava cançons de llauradors interpretades amb la tècnica *podgolosnaya* [estil improvisat que utilitza harmonies dissonants a sota de la melodia principal] la qual cosa el va influir.

⁸⁶ **Anton Grig. Rubinstein**

⁸⁷ **Piotr Ilitx Txaikovski**

⁸⁸ **Aleksandr Konst. Glazunov**

⁸⁹ **Mikhaïl Mik. Ippolítov-Ivànov**

⁹⁰ **Serguei Vas. Rakhmàninov**

⁹¹ **Serguei Serg. Prokófiev**

⁹² **Ígor Fiód. Stravinski**

⁹³ **Dmitri Dmít. Xostakóvitx**

[Vikhvatinec/UCR, 28 de novembre de 1829 - Peterhof, 20 de nov., de 1894]

[Vótkinsk/Vyatka/RÚS, 7 de maig de 1840 - S. Petersburg, 6 de nov., de 1893]

[Sant Petersburg, 10 d'agost de 1865 - París/FRA, 21 de març de 1936]

[Gatxina/Sant Petersburg, 7 de nov., de 1859 - Moscou, 28 de gener de 1935]

[Semionovo/RÚS, 1 d'abril de 1873 - Beverly Hills/EUA, 28 de març de 1943]

[Sontsovka/UCR, 23 d'abril de 1891 - Moscou/RÚS, 5 de març de 1953]

[Oranienbaum/RÚS, 17 de juny de 1882 - N. York/EUA, 6 d'abril de 1971]

[Sant Petersburg, 25 de setembre de 1906 - Moscou, 9 d'agost de 1975]

A Sant Petersburg estudià teoria amb John Field⁹⁴, piano amb Charles Mayer⁹⁵ i violí.

Comença componer cançons. Al 1830, per recomanació mèdica, viatja a Itàlia [tres anys] passant abans per Alemanya i Suïssa. A Milà rep lliçons de Francesco Basili⁹⁶.

Glinka arribà a la conclusió que la missió de la seua vida era tornar a Rússia i escriure d'una manera genuïnament russa a més de dur a terme al seu país allò que Donizetti⁹⁷ i Bellini⁹⁸ ja havien fet per la música italiana.

De tornada a Rússia, roman uns mesos a Viena i Berlin on va estudiar composició amb Siegfried Dehn⁹⁹.

Compon l'òpera *Una vida pel Tsar* [1834-1836, titulada originàriament *Ivan Susanin*]. La seua segona òpera fou *Ruslan i Liudmila* [1837-1842].

Viatja a França i Espanya. Torna a França [1852] i roman dos anys a París. Torna a Alemanya i roman cinc mesos a Berlin on morí el 1857.

Les seues obres per a orquestra inclouen el poema simfònic *Karaminskaya* [1848] basat en melodies populars russes i dos treballs sobre temes espanyols: *Nit d'estiu a Madrid - Obertura espanyola N.2* [1848-1851] i *Capritx brillant sobre la Jota aragonesa - Obertura espanyola N.1* [1845].

També va compondre cançons, obres per a piano, i música de cambra. La seua peça *Cançó patriòtica* fou adoptada com a himne nacional de la federació russa entre els anys 1990 i 2000.

Glinka aconseguí que el 'caràcter rus' estiguera present a la seua obra tot basant-se en un estil compositiu a la manera occidental i creant un model per als futurs compositors russos.

<<<<<Obres destacades no esmentades abans: *Obertura en Sol menor* [1822-1826, orquestra]; *Septet en Mib* [1823]; *Quartet de Corda en Re major* [1824, 2 violins, viola i violoncel]; *Ho perduto il mio tesoro* [1828, tenor i piano]; *Una veu de l'altre món* [1829, veu i piano]; *Finnish Song en Re major* [1829, piano]; *Gran Sextet en Mib major* [1832, 2 violins, viola, violoncel, contrabaix i piano]; *Serenata sobre un tema d'Anna Bolena de Gaetano Donizetti* [1832]; *Trio Pathétique en Re menor* [1832, clarinet, fagot i piano]; *Tres Fugues* [1833-1834, piano]; *Simfonia sobre dos temes russos en Re menor* [1834, orquestra]; *Patriotic Song en Do major* [1834-1836, piano]; *The Wind Blows* [1838, veu i piano]; *Cant de comiat* [1840]; *Tarantel·la* [1841, per a cor i orquestra]; *Obertura Espanyola No. 1* [1845, orquestra]; *Recuerdos de Castilla* [1848, orquestra]; *Polka per a orquestra en Sib* [1852]; *Polonesa sobre un Bolero Espanyol en Fa major* [1855, orquestra]; *Vals-Fantasia per a orquestra* [1856] i *Oh, If I Had Known ...* [1856, veu i piano].

⁹⁴ **John Field**

⁹⁵ **Charles Mayer**

⁹⁶ **Francesco Basili**

⁹⁷ **Domenico Gaetano M. Donizetti**

⁹⁸ **Vincenzo S. Carmelo F. Bellini**

⁹⁹ **Siegfried Wilhelm Dehn**

[Dublín/IRL, 26 de juliol de 1782 - Moscou/RÚS, 23 de gener de 1837]

[Königsberg/ALE, 21 de març de 1790 - Dresden, 2 de juliol de 1862]

[Loreto/ITÀ, 31 de gener de 1767 - Roma, 25 de maig de 1850]

[Bèrgam/ITÀ, 29 de novembre de 1797 - Bèrgam, 8 d'abril de 1848]

[Catània/ITÀ, 3 de nov., de 1801 - Puteaux/FRA, 23 de set., de 1835]

[Altona/ALE, 25 de febrer de 1799 - Berlín, 12 d'abril de 1858]

ALEKSANDR BORODÍN [1833-1887]

Aleksandr Porfírievich Borodín [Sant Petersburg, 12 de novembre de 1833 - Sant Petersburg, 27 de febrer de 1887].

Compositor i químic. No va rebre classes formals de composició fins 1863, tot just quan es convertí en deixeble de Mili Balàkirev¹⁰⁰ qui dirigí la primera simfonia de Borodín: *Simfonia No. 1 en Mib major* [1869].

Fracassada l'estrena d'aqueixa simfonia a Sant Petersburg [1877, sota la direcció de Eduard Nápravnik¹⁰¹] Borodin aconsegueix [mitjaçant Franz Liszt¹⁰²] que la seua següent obra, la *Simfonia No. 2 en Si menor*, fora estrenada a Alemanya [1880].

Al 1869 ja havia començat a treballar en la composició de la seua òpera *El príncep Ígor* [1869-1870], peça que hom considera com la seua obra més important. Aquesta òpera conté les àmpliament conegudes *Danses Polovotsianes*, comunament interpretat per si mateix, tant en la seua versió coral com en la orquestral. A causa de la gran càrrega de treball com a químic, l'òpera va quedar inconclusa al moment de la seua mort, sent completada posteriorment per Nikolai Rimski-Kórsakov i Aleksandr Glazunov¹⁰³.

Borodín es va guanyar la vida com a químic i no com a músic. Com a resultat sempre es va considerar a si mateix una mena de 'compositor diumenger' i no va ser tan prolífic com altres compositors contemporanis.

A Borodín se li atribueix [al costat de Charles-Adolphe Wurtz¹⁰⁴], el descobriment de la 'reacció aldòlica' [important reacció en química orgànica]; a més d'altra reacció química coneguda com a 'reacció Borodin-Hunsdiecker'.

Al 1880 composà el popular poema simfònic *En les estepes del Àsia Central*, tal vegada una de les seues obres més conegudes al costat de les *Danses Polovotsianes del Príncep Igor* [1869-1870].

Pocs anys després començà la composició de la seua *Tercera Simfonia* també inacabada a causa de la seua mort i que fou conclosa [el tercer moviment] per Alexander Glazunov.

<<<<<Obres destacades: *Quintet de Corda en Fa menor* [1859-1860, 2 violins, viola i 2 violoncel·ls]; *Piano Trio en Re major* [1860-1861, violí, violoncel i piano]; *Tarantella en Re major* [1862, piano]; *Simfonia N.1 en Mib* [1862-1867]; *L'esposa del tsar* [1867-1868, òpera perduda]; *Prince Igor* [1869-1887, òpera]; *Simfonia N.2 en Si menor* [1869-1876]; *Petite Suite* [1870-1885, piano]; *Mlada* [1872, òpera]; *Bogatyri* [1878, òpera amb llibret de Viktor Krylov¹⁰⁵]; *En les estepes*

¹⁰⁰ **Mili Alekseiévix Balàkirev** [Nijni Nóvgorod/RÚS, 2 de gener de 1837 - S. Petersburg, 29 de maig de 1910]
¹⁰¹ **Eduard Francevič Nápravnik** [Königgrätz/RÚS, 24 d'agost de 1839 - Sant Petersburg, 23 de nov., de 1916]
¹⁰² **Franz Liszt** [Raiding/HON, 22 d'octubre de 1811 - Bayreuth/ALE, 31 de juliol de 1886]
¹⁰³ **Aleksandr Konst. Glazunov** [Sant Petersburg/RÚS, 10 d'agost de 1865 - París/FRA, 21 de març de 1936]
¹⁰⁴ **Charles Adolphe Würtz** [Estrasburg/FRA, 26 de novembre de 1817 - París, 12 de maig de 1884]
¹⁰⁵ **Viktor Alexandrovich Krylov** [Moscou, 2 de febrer de 1838 - Sant Petersburg, 13 de març de 1908]

de l'Àsia Central [1880, orquestra - tal vegada, junt a 'Príncep Ígor', la seua obra més coneguda i interpretada]; *Quartet de Corda N.2 en Re* [1881, cambra]; *Scherzo en Lab* [1885, piano] i *Simfonia N.3 en La menor* [1886-1887, completada i orquestrada per Aleksandr Glazunov].

CÈSAR CUI [1835-1918]

Tsèzar Antónovitx Kiuí [Vilnius, 18 de gener de 1835 - Sant Petersburg, 13 de març de 1918]

Compositor i enginyer militar rus.

Fill d'un militar francès destinat a Rússia.

Cuí aprenqué per sí sol la notació musical i coneixements de piano.

Al 1849 rep lliçons d'harmonia i contrapunt del compositor polonès Stanisław Moniuszko¹⁰⁶, qui llavors hi era vivint a Vilna.

Al 1859 fou enviat a Sant Petersburg per a ingressar a l'Escola d'Enginyeria Militar tot graduant-se al 1857. Cuí treballà com a enginyer i aplegà al càrrec de Tinent General d'Enginyers. Al 1878 fou nomenat professor de l'Escola d'Enginyeria.

Eixampla estudis amb Mili Balàkirev¹⁰⁷. Membre del 'Grup dels Cinc' al costat de Balàkirev, Borodín¹⁰⁸, Rimski-Kórsakov¹⁰⁹ i Mússorgski¹¹⁰.

A més de el seu ideari musical, publicà articles, fullets, llibres i conferències encaminades a afirmar les seues idees nacionalistes.

Col·laborador de la revista *Gazette musicale* de París divulgà, amb els seus articles arreu d'Europa, la vàlua musical dels seus companys de grup.

<<<<<Obres destacades: *Scherzo N.1, Op.1* [1857, orquestra - basat en les lletres B.A.B.E.G i C.C.]; *Scherzo N.2, Op.2* [1857, orquestra]; *Tarantelle, Op.12* [1858, orquestra]; *William Ratcliff* [1861-1868, òpera]; *El presoner del Caucas* [1857-1885, òpera]; *Angelo* [1871-1875, òpera]; *El fill del mandarí* [1859, òpera còmica]; *Marche solennelle, Op.18* [1881, banda]; *Suite N.2, Op.38* [1887, orquestra]; *Suite N.4, per a Argenteau* [1887, orquestra]; *El filibuster* [1888-1889, òpera còmica]; *In modo populari: Petite Suite N.3, Op.43* [1890, suite]; *El sarraí* [1896-1898, òpera]; *Un festí durant la pesta* [1900, òpera]; *La senyoreta Fifi* [1902-1903, òpera]; *Waltz, Op.65* [1904, orquestra]; *El paladí de gel* [1905, òpera per a xiquets]; *Mateo Falcone* [1906-1907, òpera]; *La filla del capità* [1907-1909, òpera]; *Three Scherzos, Op.82* [1910, orquestra] i *El gat amb botes* [1913,

¹⁰⁶ **Stanisław Moniuszko** [Ubiel/Mińsk/BIE, 5 de maig de 1819 - Varsòvia/POL, 4 de juny de 1872]
¹⁰⁷ **Mili Alekséievitx Balàkirev** [Nizhni Nóvgorod/RÚS, 2 de gener de 1837 - S. Petersburg, 29 de maig de 1910]
¹⁰⁸ **Aleksandr Porf. Borodín** [Sant Petersburg, 12 de novembre de 1833 - S. Petersburg, 27 de febrer de 1887]
¹⁰⁹ **Nikolai A. Rimski-Kórsakov** [Tikhvin/Leningrad, 18 de març de 1844 - Liúbensk/RÚS, 21 de juny de 1908]
¹¹⁰ **Modest Pet. Mússorgski** [Kàrevo/RÚS, 21 de març de 1839 - Sant Petersburg, 28 de març de 1881]

òpera per a xiquets]. Escrigué també peces per a piano i violí, 30 cors i més de 250 melodies vocals. També és autor de les obres crítiques: *La Música a Rússia*, *L'anell del Nibelung* i *La novel·la russa*.

MILI BALÀKIREV [1837-1910]

Mili Alekseiévix Balàkirev [Nijni Nóvgorod, 2 de gener de 1837 - Sant Petersburg, 29 de maig de 1910]

Considerat com a líder del 'Grup dels Cinc'.

A Moscou [1847] rep lliçons d'Alexander Dubuque¹¹¹.

Davant els entrebancs econòmics que patí, Balàkirev trobà un mecenes en la persona de l'aristòcrata Alexandre Ulíbxev¹¹² qui fou autor d'una biografia sobre Mozart i disposava d'una orquestra privada i una vasta biblioteca musical a la qual Balàkirev va tenir accés.

Al 1855 coneix Mihail Glinka¹¹³ a Sant Petersburg. Aquest encontre encengué en Balàkirev la flama del nacionalisme rus tot mantenint la determinació que Rússia havia de tindre la seua pròpia escola musical lliure de les influències d'Europa Occidental.

Balàkirev tingué la sort d'envoltar-se de diversos compositors amb idees semblants a les seues i amb una referment nacionalista russa molt acusat com ara César Cui¹¹⁴, Modest Mússorgski¹¹⁵, Aleksandr Borodín¹¹⁶ i Nikolai Rimski-Kórsakov¹¹⁷. Amb aquesta avinença musical i personal va nàixer el 'Grup dels Cinc'.

Per tal d'avançar amb el seu propòsit de crear un estil musical genuïnament rus, el Grup va fundar 'L'Escola Lliure de Música' [1862].

Va compondre diverses col·leccions de cançons; la *Simfonia N.1 en Do major* [1879] i la *Simfonia N.2, en Re menor* [1900-1908]; tres poemes simfònics [*Rússia*, *Tamara* i *En Bohèmia*], quatre obertures, i un gran nombre de peces per a piano, incloent-hi *Islamey: una Fantasia Oriental* i la *Suite 'Chopin' per orquestra*.

Balàkirev imprimí als seus deixebles la seua visió nacionalista-musical.

Malgrat les seues desavinences, encoratjà Piotr Txaikovski¹¹⁸ en els seus estudis, inspirant-li - entre altres- la composició de la *Simfonia Manfred Op.58* [1885, escrita entre la quarta i cinquena simfonia i mai numerada per l'autor].

¹¹¹ **Alexandre Ivanovich Dubuque**

¹¹² **Alexandre Ulíbxev**

¹¹³ **Mikhaïl Ivànovitx Glinka**

¹¹⁴ **Antónovich Kiuí/Cui**

¹¹⁵ **Modest Petróvitx Mússorgski**

¹¹⁶ **Aleksandr Porfirievitx Borodín**

¹¹⁷ **Nikolai Andr. Rimski-Kórsakov**

¹¹⁸ **Piotr Ilítx Txaikovski**

[Moscou, 3 de març de 1812 - Moscou, 8 de gener de 1898]

---Autor, entre altres, de una biografia sobre *Wolfgang Amadeus Mozart*.

[Novospàsskoie/RÚS, 1 de juny de 1804 - Berlín/ALE, 15 de febrer de 1857]

[Vilna/LIT, 18 de gener de 1835 - Sant Petersburg, 13 de marzo de 1918]

[Kàrevo/RÚS, 21 de març de 1839 - Sant Petersburg, 28 de març de 1881]

[Sant Petersburg, 12 de nov., de 1833 - S. Petersburg, 27 de febrer 1887]

[Tikhvin/Leningrad, 18 de març de 1844 - Liúbensk/RÚS, 21 de juny de 1908]

[Vótkinsk/RÚS, 7 de maig de 1840 - Sant Petersburg, 6 de nov., de 1893]

El 1863 comença a dirigir l'Escola Lliure de Música de Sant Petersburg [abandonà el càrrec al 1874] i, al 1867, fou nomenat director de la 'Societat de Música Russa'.

Després de gairebé una dècada d'inactivitat musical, Balàkirev fou nomenat director de la Capella Imperial [1883], càrrec que ocupà fins vora vint anys.

De 1872 fins 1883 i degut a una crisi nerviosa molt acusada, Balàkirev treballà amb diversos oficis fins que tornà a la música i fou nomenat director de la 'Capella Imperial' i director de la 'Societat Musical Imperial' fins a la seua jubilació [1895].

<<<<<Obres destacades: *Piano Concerto N.1 en Fa# menor, Op.1* [1855-1856]; *Piano Concerto N.2 en Mib major* [1861-1910, inacabat i completat per Sergei Lyapunov¹¹⁹]; *Grande Fantasia on Russian Folk Songs, Op.4* [piano i orquestra]; *Scherzo N.1 en Si menor* [1856, piano]; *Obertura sobre una marxa espanyola, Op.6* [1857, orquestra]; *Rei Lear* [1858-1861, música incidental sobre l'obra de Shakespeare - rev. 1902-1905]; *Polka en Fa# menor* [1859]; *Obertura sobre Tres Temes Russos* [1858, orquestra]; *Mazurka N.1 en Lab major* [1861-1884]; *Mazurka N.2 en Do# menor* [1861-1884]; *Jota aragonesa* [1864]; *Simfonia N.1 en Do major* [1864-1866]; *Islamey - Fantasia Oriental, Op.18* [1869 - rev. 1902]; *Mazurka N.4 en Solb major* [1886]; *Nocturn N.1 en Sib menor* [1898]; *Waltz N.1 - 'Valse di bravura' en Sol major* [1900]; *Simfonia N.2 en Re menor* [1900-1908]; *Berceuse en Reb major* [1901]; *Tarantella en Si major* [1901]; *Waltz N.4 - Valse de concert' en Sib major* [1902]; *Sonata N.2 en Sib menor, Op.102* [1905, piano]; *Novelette en La major* [1906] i *Esquisses - Sonatina en Sol major* [1909, piano].

MODEST MÚSSORFSKI [1839-1881]

Modest Petròvitx Mússorski [Karevo, 21 de març de 1839 - Sant Petersburg, 28 de març de 1881]

Compositor rus.

Del 'Grup dels Cinc', Mússorski fou el més original de tots fent ús d'un tipus d'harmonia innovadora basada en les escales de la música folklòrica russa tot i que no comptava amb una bona preparació tècnica a l'hora de palesar al paer les seues obres.

Nombroses vegades va caldre que els seus companys del grup l'ajudaren per resoldre problemes tècnics a l'apartat d'instrumentació així com d'índole anímic i econòmic.

Fill d'un terratinent amant de la música. Rep les primeres classes de piano de part de sa mare.

Als set anys tocava peces de Franz Liszt¹²⁰ i als nou interpretava el gran concert de John Field¹²¹.

¹¹⁹ **Sergei Mikh. Lyapunov**
¹²⁰ **Ferenc Liszt/Franz Liszt**
¹²¹ **John Field**

[Yaroslavl/RÚS, 30 de novembre 1859 - París/FRA, 8 November 1924]
[Doborjan/HON, 22 d'octubre de 1811 - Bayreuth/ALE, 31 de juliol de 1886]
[Dublín/IRL, 26 de juliol de 1782 - Moscou/RÚS, 23 de gener de 1837]

Al 1849 comença els estudis de la carrera militar a 'l'Escola Pere i Pau' de Sant Petersburg i, al 1852 i només amb tretze anys, ingressa a 'l'Academia Militar d'Oficials de la Guardia Imperial'. Al 1856 ja hi era tinent del regiment 'Preobrazhenski' on va romandre fins el 1858, any en que abandona la carrera militar.

Primera composició: [*Polka Porte-enseigne*] [1852, piano] amb només tretze anys.

Coneix Alexander Borodín¹²² [1856] i a la resta de membres del 'Grup dels Cinc'. A la fi de la dècada coneix el compositor Aleksandr Dargomyzhski¹²³.

El 1858, ja abandonada la carrera militar, treballa d'administratiu i conclou *La fira de Sorotxinski* [1874-1880]. Acompanya al piano en diverses ocasions la cantant Daria Leonova¹²⁴ qui comença a interpretar peces de Mússorgski.

De 1865 fins 1867, treballa com a funcionari de l'administració pública ensems continua component. Al 1880 perd el seu lloc de treball i rep ajut d'amics.

El 24 de febrer de 1881 és ingressat a 'l'Hospital Militar Nikoláievski' de Sant Petersburg després de patir diversos atacs epilèptics.

De llavors ençà, la seua vida cau en declivi a causa de l'alcoholisme, afecció que l'acompanyarà fins a la seua mort [28 de març de 1881] vorejat per la més absoluta indigència.

La seua obra mestra és l'òpera *Borís Godunov* [1868-1869] basada en el drama de l'escriptor rus Aleksandr Puixkin¹²⁵.

<<<<<De las resta de composicions de Mússorgski cal fer esment de: *Souvenir of a Summer Night in Madrid* [1858, duet per a piano]; *Scherzo en Sib major* [1858, orquestra]; *King Lear, music to Shakespeare Tragedy* [1860 - aranjada per Balákirev]; *Night* [1864, veu i piano]; *Rêverie* [1865, piano]; *Una nit a la muntanya Pelada* [1866-1867]; *Intermezzo symphonique in modo classico* [1967]; *El matrimoni* [1868]; *The Nursery* [1868-1870, cicle de cançons]; *The Destruction of Sennacherib* [1874, cor]; *Sunless* [1874, cicle de cançons]; *Quadres d'una exposició* [1874, original per a piano i instrumentada per a orquestra per Maurice Ravel¹²⁶ al 1922 - tal vegada una de les obres de Mússorgski més conegudes i interpretades]; *Cants i danses de la mort* [1875-1877, cicle de cançons]; *In the Village - Quasi Fantasia* [1880, piano]; *The Capture of Kars* [1880] i *Khovàntxina* [1872-1880, òpera]. De la seua obra també cal assenyalar: *La fira de Sorótxintsi* [1874-1880, òpera] i *El matrimoni* [1868] a més d'un cicle d'obres pianístiques curtes: *L'alferes* [polca]; *Scherzo petit*; *Intermezzo*; *Meditació*; *Una llàgrima*; *Costurera*; *A Crimea*; *A l'aldea*; *Gopak*; *Scherzo en Do# menor*; *Impromptu* [a sobre un text de Goethe¹²⁷]; *Record de la infantesa*; *Niania i jo*; *El desig* [amb text de Heinrich Heine¹²⁸].

¹²² Aleksandr Porf. Borodín
¹²³ Aleksandr Serg. Dargomijski
¹²⁴ Daria Mikhailovna Leonova
¹²⁵ Aleksandr Serg. Puixkin
¹²⁶ Joseph Maurice Ravel
¹²⁷ Johann Wolf. von Goethe
¹²⁸ Christian Joh. Heinrich Heine

[S. Petersburg, 12 de nov., de 1833 - S. Petersburg, 27 de febrer de 1887]
[Troitskoie/RUS, 2 de febrer de 1813 - Sant Petersburg, 17 de gener de 1868]
[Vyshni Volochok/RUS, 9 de març de 1829 - S. Peters., 25 de gener de 1896]
[Moscou, 6 de juny de 1799 - Sant Petersburg, 10 de febrer de 1837]
[Ciboure/Labort/FRA, 7 de març de 1875 - París, 28 de desembre de 1937]
[Frankfurt del Main/ALE, 28 d'agost de 1749 - Weimar, 22 de març de 1832]
[Düsseldorf/ALE, 13 de des., de 1797 - París/FRA, 17 de febrer de 1856]

NIKOLAI RIMSKI-KÓRSAKOV [1844-1908]

Nikolai Andréievitx Rimski-Kórsakov [Tikhvin/Sant Petersburg, 18 de març de 1844 - Liubensk, 21 de juny de 1908]

Compositor rus. Considerat com un dels 'grans mestres orquestradors de la història de la música. Com a professor, els seus ensenyaments van ser decisius per a un bon seguit de deixebles com ara: Anatoli Liádov, Alexander Spendiaryan, Serguéi Prokófiev, Ottorino Respighi, Witold Maliszewski, Mikola Lisenko, Artur Kapp, Konstanti Gorski, Aleksandr Osovski i Lazare Saminski.

Al 1859 rep les primeres lliçons de piano i composició del professor Théodore Canillé qui li introdueix també a la música de Mikhaïl Glinka¹²⁹ i Robert Schumann¹³⁰. Al 1861 primers contactes amb Mili Balàkirev¹³¹, César Cui¹³² i Modest Mússorgski¹³³.

Militar pertanyent a la 'Marina Imperial' russa, Rimski-Kórsakov conclouïa les seues obres mentre hi era navegant arreu del món.

Conclou la seua *Simfonia N.1 en Mi menor, Op.1* [1861-1865, rev. 1884] i estrena la peça, sota la direcció de Balàkirev, a Sant Petersburg seguida d'una segona interpretació [març de 1866] dirigida per Konstantín Liádov¹³⁴.

Les indicacions de Balàkirev feren que Rimski-Kórsakov canviara el seu punt de mira cap a un altre tipus de composicions. Llavors, comença una *Simfonia en Si menor* però el resultat temàtic se semblava molt a la *Simfonia N.9* de Beethoven i abandonà el projecte.

Completa una *Obertura sobre tres temes rusos, Op.28* [1866, orquestra - rev. 1879-1880] basant-se en les obertures sobre temes populars de Balàkirev i, tot seguit, compon *Fantasía sobre temes serbis, Op.6* [1867, orquestra - rev. 1886-1887]. Compon les primeres versions de *Sadko, Op.5* [1867, suite simfònica - rev. 1891-1892] i de *Antar, Op.9*, [1868, suite simfònica - rev. 1875 i 1897], obres que van consolidar la seua reputació com a compositor d'obres orquestrals.

Com que el seu talent per a la orquestració anava en augment, els seus companys li demanaven revisions diverses: Balàkirev que orquestrara una marxa de Franz Schubert¹³⁵ per a

¹²⁹ **Mikhaïl Ivànovitx Glinka**

¹³⁰ **Robert Alex. Schumann**

¹³¹ **Mili Aleks. Balàkirev**

¹³² **Tsézar Antón. Kiuí/Cuí**

¹³³ **Modest Pet. Mússorgski**

¹³⁴ **Konstantín Liádov**

¹³⁵ **Franz Peter Schubert**

[Novospàsskoie/RÚS, 1 de juny de 1804 - Berlín/ALE, 15 de febrer de 1857]

[Zwickau/ALE, 8 de juny de 1810 - Bonn, 29 de juliol de 1856]

[Nizhni Nóvgorod/RÚS, 2 de gener de 1837 - S. Petersburg, 29 de maig de 1910]

[Vilna/LIT, 18 de gener de 1835 - Sant Petersburg/RÚS, 13 de març de 1918]

[Kàrevo/RÚS, 21 de març de 1839 - Sant Petersburg, 28 de març de 1881]

[Sant Petersburg, 6 de maig de 1820 - S. Petersburg, 19 de desembre de 1871]

[Viena, 31 de gener de 1797 - Viena, 19 de novembre de 1828]

un concert [maig de 1868]; de Cui, revisar i orquestrar la seua òpera *William Ratcliff* [1861-1868], i d'Aleksandr Dargomyzhski¹³⁶ orquestrar la seua òpera *El Convidat De Pedra*.

El 1871 i amb només 27 anys, fou nomenat Catedràtic de Composició i Instrumentació al Conservatori de Sant Petersburg. Com que mai havia dirigit una orquestra i conscient de les seues limitacions tècniques, Rimski-Kórsakov demanà consell a Piotr Iltx Txaiovski, amb el qual havia mantingut algun contacte ocasional.

La partitura de la seua *Simfonia N.3 en Do major, Op.32*, [1866-1873, rev. 1886] reflecteix l'experiència de les seues pràctiques com a director d'orquestra. Va treballar sota les ordres de Balàkirev a la 'Capella de la Cort' com a director adjunt fins el 1894, cosa que li va permetre estudiar la música ortodoxa russa. Compon

Va compondre obres de música de cambra adherides estrictament a models clàssics, incloent-hi: *Sextet de Corda* [1876]; *Quartet de Corda en Fa Menor* [1875]; *Quintet en Sib* [1876, flauta, clarinet, trompa, fagot i piano] i *Quartet de Corda 'Jour de fête'* [1887].

Compon l'*Obertura de la gran Pàsqua rusa, Op.36* [1888, orquestra - una de les seues peces més conegudes i interpretades]

També va transcriure [1874] dues col·leccions de *Cançons Populars* i *Quaranta Cançons Russes per a Veu i Piano* tot partint de les interpretacions del cantant folklòric Tvorti Filipov.

Rimski-Kórsakov compon les òperes *La dama de Pskov* [1868-1872, rev. 1891-1892]; *La Nit De Maig* [1878-1879, basada en el conte de Nikolái Gógol¹³⁷]; *La nit de Nadal* [1894-1895]; *Sadko* [1895-1896]; *Mozart i Salieri, Op.48* [1897]; *El conte del tsar Saltan, del seu fill, el famós i poderós príncep Bogatyr Gvidon Saltanovich i de la bella princesa cigne* [1899-1900]; *La donzella de neu* [1880-1881, rev. 1895] i *La llegenda de la ciutat invisible de Kítezh i la verge Fevroniya* [1903-1904].

Completa també l'òpera de Alexandre Borodin¹³⁸ *El Príncep Ígor* [1869-1887].

A la dècada de 1880 i després d'uns anys de sequera creativa, Rimski-Kórsakov escriu veritables obres mestres i, possiblement, les més conegudes arreu del món del seu repertori: *Shéhérazade*, el *Capritx Espanyol* i l'*Obertura De La Gran Pasqua Russa*.

El 1892 torna a compondre i conclou altra òpera inspirada en un conte de Gogol: *La Nit De Nadal*.

A l'abril de 1907, Rimski-Kórsakov dirigí un parell de concerts a París, organitzats per l'empresari Serguei Diàguilev¹³⁹, on es posava en relleu els trets musicals característics de l'escola nacionalista russa. Aquests concerts van tenir un gran èxit a l'hora de popularitzar la música clàssica russa a Europa.

¹³⁶ Aleksandr Serg. Dargomijski

¹³⁷ Nikolai Vassílievitx Gógol

¹³⁸ Aleksandr Porf. Borodín

¹³⁹ Serguei Pàvlovitx Diàguilev

[Troitskoie/RÚS, 2 de febrer de 1813 - S. Petersburg, 17 de gener de 1868]

[Soròtxintsi/RÚS, 1 d'abril de 1809 - Moscou, 4 de març de 1852]

[S. Petersburg, 12 de nov., de 1833 - S. Petersburg, 27 de febrer de 1887]

[Perm/RÚS, 31 de març de 1872 - Venècia/ITÀ, 19 d'agost de 1929]

[Considerat fora del Grup] **PIOTR ILITX TXAIKOVSKI** [1840-1893]

Piotr Ilitx Txaikovski [Vótkinsk/Udmurtia, 7 de maig de 1840 - Sant Petersburg, 6 de novembre de 1893]

Compositor rus inclòs dintre del període romàntic però d'influència recíproca amb els membres que hi formaven el 'Grup dels Cinc'.

Tal vegada, Txaikovski siga el compositor rus més universal per ser l'autor d'obres clàssiques interpretades per tot arreu com ara els ballets *El llac dels cignes* i *El trencaous*; el *Festival-Obertura 1812*; l'obertura-fantasia *Romeu i Julieta*; el *Primer Concert per a Piano en Sib menor, Op.23*; el *Concert per a Violí en Re Major, Op.35*; les seues simfonies *Ns.4, 5 i 6 [Patètica]* i l'òpera *Eugeni Oneguín* [1877-1879] entre altres.

Educat per a ser funcionari de l'Estat rus i, en contra dels desitjos familiars, seguí també una carrera musical al Conservatori de Sant Petersburg [1862-1865]. La formació musical 'occidentalitzant' que va rebre l'apartà del moviment nacionalista del 'Grup dels Cinc', tot i que Txaikovski va mantenir una molt bona relació professional i amistosa al llarg de la seua vida.

Sa vida estigué esquitxada per crisis personals i períodes de depressió. Com a factors que podrien haver contribuït a aqueixos estats d'ànims hi trobem el seu matrimoni considerat com a 'fracassat', la por a que hom coneguera la seua condició d'homosexual i la seua estranya amistat i associació [de vora 13 anys] amb la rica vídua Nadezhda von Meck¹⁴⁰. Malgrat aquestos entrebancs, Txaikovski esdevingué el músic rus més famós arreu del món tot rebent honors per part del tsar i una pensió vitalícia. La seua obra fou catalogada com a 'vulgar i sense pensament reflexiu' per part d'alguns crítics i compositors.

La seua sobtada mort [als 53 anys, possiblement a causa del còlera] obrí la porta a especular, fins i tot, sobre un 'possible' suïcidi del músic.

Estudis musicals al 1848 amb el pianista Filippov. Des de 1855 estudia piano amb Rudolf Kúding¹⁴¹, ensems estudiava també a 'l'Escola de Jurisprudència de Sant Petersburg [fins 1859]. Treballa al Ministeri de Justícia.

Al 1854 apareix la primera composició de Txaikovski: la cançó infantil *Anastasié-Valse*.

Rep classes de teoria musical [1861] impartides per Nikolái Zaremba¹⁴². Accedeix al nou Conservatori de Sant Petersburg [1862]. Txaikovski estudia harmonia, contrapunt i fuga amb Zaremba i instrumentació i composició amb Anton Rubinstein¹⁴³, qui havia estat director i fundador del conservatori.

¹⁴⁰ **Nadejda Filar. von Meck**

¹⁴¹ **Rudolf Vass. Kúding**

¹⁴² **Nikolai Ivànovitx Zaremba**

¹⁴³ **Anton Grig. Rubinstein**

[Smolensk/RÚS, 10 de febrer de 1831 - Niça/FRA, 13 de gener de 1894]
[1832 ? - 1913 ?]

[Vítsiebsk/RÚS, 3 de juny de 1821 - Sant Petersburg, 8 d'abril de 1879]

[Vikhatinec/UCR, 28 de nov., de 1829 - S. Petersburg, 20 de nov., de 1894]

La *Simfonia N.1 en Sol menor* ['Somnis d'hivern'], *Op.13* [escrita al 1866] fou interpretada completa a Moscou al febrer de 1868, on va ser ben rebuda.

Al 1869 Txaikovski inicia una relació laboral amb Mili Balakirev¹⁴⁴, capdavanter del 'Grup dels Cinc'. De resultes d'aqueixos contactes aparegué el reconeixement per part dels 'Cinc' de la primera obra mestra de Txaikovski, la *Fantasia-Obertura Romeu i Julieta* tot i que sempre mantingué moltes reserves davant Modest Mússorgski¹⁴⁵.

El Conservatori de Moscou demana per Txaikovski a l'hora de cobrir una plaça de professor on, entre altres, tingué com a alumne Mikhaïl Mijailovich Ivanov¹⁴⁶.

Primers viatges i primeres composicions

Primer viatge a l'estranger [1861, Alemanya, Bèlgica, París i Londres]. L'any 1867 estrena la seua primera òpera: *El voivoda*, basada en una obra de Nikolai Ostrovski¹⁴⁷. Com que sols tingué quatre representacions, Txaikovski destruï la partitura.

A partir de 1872 es dedica també a la crítica musical. L'obertura fantasia *Romeu i Julieta* del 1869 [revisada al 1880] hi és considerada una de les seues millors obres des del punt de vista formal i temàtic.

Entre 1870 i 1874, compon les òperes *L'oficial de la guàrdia* i *Vakula* [canviada al 1885 amb el títol *Els botins*]. Més endavant arribarien *Eugeni Onegin* [1878] i *La dama de piques* [1890].

Compon la *Simfonia N.2 en Do menor* [*Petita Rússia*], *Op.17* [1872] i el seu *Concert per a piano N.1* [1874]. També la *Simfonia N.3 en Re major* [*Polonesa*], *Op.29* a l'estiu de 1875]. Al mateix període destaquen també els *Quartets per a Corda en Re major* [1871], *Op.11*; *l'Op.22 en Fa major* [1874] i *l'Op.30 en Mib menor* [1876].

Al 1876 compon la *Fantasia Simfònica Op.32 Francesca da Rimini*. Al 1877 estrena al 'Teatre Bolxoi' de Moscou el ballet *El llac dels cignes*, *Op.20*, amb un nou ús del *leitmotiv* i de les tonalitats. El mateix any compon la *Simfonia N.4 en Fa menor*, *Op.36*, *inici de la triada simfònica final al costat de les simfonies 5 i 6*.

Comença la seua especial relació amb Nadejda von Meck [1877-1890] la seua confident i benefactora mitjançant una correspondència epistolar que superarà les dotze mil cartes. Mai arribaren a veure's en persona. Al 1890, von Meck posà fi a l'ajut econòmic degut als problemes de salut de la dona i a causa de dificultats econòmiques.

Txaikovski es maridà amb una ex alumna seua: Antonina Ivanovna Miliukova¹⁴⁸ al juliol de 1877. El matrimoni fou d'allò més breu.

Per a obligar el fracàs, Txaikovski viatja de nou arran d'Europa on és reconeguda i apreciada la seua música. Coneix Johannes Brahms¹⁴⁹, Antonín Dvořák¹⁵⁰ i d'altres compositors. Els viatges a

¹⁴⁴ **Mili Alekséievitx Balàkirev**

¹⁴⁵ **Modest Petr. Mússorgski**

¹⁴⁶ **Mikhaïl Ippolítov-Ivànov**

¹⁴⁷ **Nikolai Alek. Ostrovski**

¹⁴⁸ **Antonina Ivan. Miliukova**

¹⁴⁹ **Johannes Brahms**

¹⁵⁰ **Antonín Leopold Dvořák**

[Nijni Nóvgorod/RÚS, 2 de gener de 1837 - S. Petersburg, 29 de maig de 1910]

[Kàrevo/RÚS, 21 de març de 1839 - Sant Petersburg, 28 de març de 1881]

[Gatxina/S. Petersburg/RÚS, 7 de nov., de 1859 - Moscou, 28 de gen., de 1935]

[Vilnia/RÚS, 29 de setembre de 1904 - Moscou, 22 de desembre de 1936]

[? RÚS, 5 de juliol de 1848 - Sant Petersburg, 1 de març de 1917]

[Hamburg/ALE, 7 de maig de 1833 - Viena/ÀUS, 3 d'abril de 1897]

[Nelahozeves/TXÉ, 8 de setembre de 1841 - Praga, 1 de maig de 1904]

Itàlia van inspirar-li diverses obres com ara: *Capritx italià*, Op.45 [1880]; *Serenata de corda*, Op.48 i *l'Obertura '1812'*, Op.49 [1880].

Compon el *Trio amb piano en La menor*, Op.50 [1881-82] en homenatge al seu amic Nikolai Rubinstein¹⁵¹.

Estrena el *Concert per a violí i orquestra en Re major*, Op.35 [1881], el *Concert per a piano N.2 en Sol major*, Op.44 [1882] i la *Suite N.3 en Sol major*, Op.55 [1884].

Compon la *Simfonia Manfred* [1885], la *Simfonia N.5 en Mi menor*, Op.64 [1888], el ballet *La bella dorment* [1889] i l'òpera *La dama de piques* [1890] basada en una novel·la de Aleksandr Sergueievitx Puixkin¹⁵².

Al 1887 debuta com a director invitat del 'Teatre Bolxoi' de Moscou. Viatja als Estats Units [1891] on, entre altres obres, dirigeix la seua *Marxa Eslava* Op.31 [1876] al concert inaugural del 'Carnegie Hall'.

El 1892, estrena el seu tercer ballet: *El trencaous*, Op.71, avui dia un dels ballets més representats arreu del món. Estrena [1893] la *Simfonia N.6 en Si menor [Patètica]*, Op.74. Nou dies després de l'estrena [el 6 de novembre] Txaiovski mor. Al seu soterrar hi van assistir més de 8.000 persones.

Hi és soterrat al monestir 'Alexandre Nevski' de Sant Petersburg.

¹⁵¹ **Nikolai Grigórievitx Rubinstein**
¹⁵² **Aleksandr Serguéievitx Puixkin**

[Moscou/RÚS, 2 de juny de 1835 - París/FRA, 23 de març de 1881]
[Moscou, 6 de juny de 1799 - Sant Petersburg, 10 de febrer de 1837]

---NACIONALISMES MUSICALS

BOHÈMIA:

Bedřich Smetana [1824-1884]

Antonín Dvořák [1841-1904]

Leoš Janáček [1854-1928]

BEDŘICH SMETANA [1824-1884]

Bedřich Smetana [Litomyšl, 2 de març de 1824 - Praga, 12 de maig de 1884]

Compositor txec. Considerat 'el pare de la música txeca' i de les aspiracions independentistes del país. Conegut per la seua òpera *La núvia venuda* [1863-1866], pel cicle de poemes simfònics *Má vlast - La meua pàtria* [1879] i pel *Quartet de Corda N.1 - 'De la meua vida'* [1876]

Feu el seu primer recital de piano als sis anys. Estudià amb Josef Proksch¹⁵³. El 1843 va compondre la seua primera peça orquestral [*Minuet en Sib*]. Escriu la seua primera composició nacionalista durant l'aixecament de Praga [1848]. A casa del comte Thun coneix Clara i Robert Schumann.

Viatja a Suècia [1856, Göteborg] on treballa com a professor i director de cor a més de fundar la 'Societat de Música Clàssica Coral'. Smetana es va maridar dues vegades i va tenir sis fills [tres van morir durant la seua infantesa].

Torna a Praga [1860] i es converteix en defensor de l'òpera txeca. *Els brandenburguesos a Bohèmia* i *La núvia venuda* van ser estrenades al nou 'Teatre Provisional' de Praga [1866] on Smetana esdevindria director i on va rebre crítiques per considerar-lo poc nacionalista. Va dimitir el 1874 i aquest mateix any quedà sord.

Smetana va escriure una sèrie d'obres patriòtiques, on destaquen dues marxes dedicades a la 'Guàrdia Nacional Txeca' i a la 'Legió d'Estudiants' de la Universitat de Praga, i *La cançó de la llibertat*, amb lletra de Jan Kollár¹⁵⁴.

Compon [1853-1854] la *Simfonia Triomfal* per commemorar les noces de l'emperador Francesc Josep però la peça fou rebutjada. Malgrat l'entrebanc, Smetana pagà de la seua butxaca una orquestra sencera i estrenà la simfonia al Saló de Konvikt de Praga [26 de febrer de 1855].

Quan la seua segona filla va morir [1955] Smetana escrigué a la seua memòria el *Trio per a piano, violí i violoncel en Sol menor, Op. 15*.

¹⁵³ **Josef Proksch**

¹⁵⁴ **Ján Kollár**

[Liberec/TXÈ, 4 d'agost de 1794 - Praga, 20 de desembre de 1864]

[Mošovce/ESL, 29 de juliol de 1793 - Viena/ÀUS, 24 de gener de 1852]

L'opinió de Smetana com a pianista de concert fou considerada com a inferior a la de coetanis seus com ara Alexander Dreyschock¹⁵⁵. El seu èxit interpretatiu més gran d'aquest període consistí en la interpretació del *Concert per a piano en Re menor* de Mozart al 1856.

Des de Weimar, Franz Liszt fou el principal mentor de Smetana com a compositor.

Al 1858, Smetana completa el poema simfònic *Richard III* [1858], primera composició orquestral important des de la *Simfonia Triomfal* [1854]. Anys després [1859] el poema simfònic *El campament de Wallenstein* inspirat en el drama *Wallenstein* de Friedrich Schiller¹⁵⁶. Comença un tercer poema simfònic titulat *Håkon Jarl* i conclou dues obres per a piano: *Macbeth i les bruixes* i un *Estudi en Do a l'estil de Liszt*.

Compon *La núvia venuda - Prodaná nevěsta* [1863-1866, tal vegada la seua òpera més coneguda] i *Fanfarries per a Richard III* [1867, per a metall i percussió].

Compon *Má vlast - La meua pàtria* [1872-1879, tal vegada la seua obra orquestral més coneguda i més representativa del nacionalisme txec.

<<<<<Altres obres destacades del seu repertori són: *Sonata* [1846, piano]; *Simfonia triomfal* [1854]; *Ricard III* [1858, poema simfònic]; *El Camp de Wallenstein* [1859, poema simfònic]; *Hakon Jarl* [1861, poema simfònic]; *Els brandenburguesos a Bohèmia - Branibori v Cechách* [1863, òpera]; *Dalibor* [1865, òpera]; *La núvia venuda - Prodaná nevesta* [1866, òpera]; *Libuše* [1869, òpera]; *Les dues vídues - Dvě vdovy* [1873, òpera]; *El bes - Hubicka* [1875, òpera]; *El secret - Tajemství* [1877, òpera]; *La meua pàtria* [1879, cicle de sis poemes simfònics]; *El mur del diable - Certova stena* [1882, òpera]; *Viola* [1884, incompleta]; *Quartet de corda N.1, en Re menor* [1882-1883]; *Quartet de corda N.2* [1883]; *Danses txeques* [dos cicles per a piano: 1877-1879]; *Cançons de capvespre* [1879]; *La nostra cançó* [1883]; *El carnaval de Praga* [1883].

ANTONÍN DVOŘÁK [1841-1904]

Antonín Leopold Dvořák [Nelahozeves, 8 de setembre de 1841 - Praga, 1 de maig de 1904]

Compositor bohemí que feu ús de la música tradicional de Moràvia i Bohèmia. Els seus treballs inclouen música simfònica, música de cambra, concerts, cor, òperes diverses i altres peces orquestrals i vocals.

Influència de Richard Wagner¹⁵⁷ i de Johannes Brahms¹⁵⁸.

¹⁵⁵ Alexandre Dreyschock
¹⁵⁶ Johann Chr. Fr. von Schiller
¹⁵⁷ Wilhelm Richard Wagner
¹⁵⁸ Johannes Brahms

[Žáký/TXÈ, 15 d'octubre de 1818 - Venècia/ITÀ, 1 d'abril de 1869]
[Marbach/ALE, 10 de novembre de 1759 - Weimar, 9 de maig de 1805]
[Leipzig/ALE, 22 de maig, 1813 - Venècia/ITÀ, 13 de febrer, 1883]
[Hamburg/ALE, 7 de maig de 1833 - Viena/ÀUS, 3 d'abril de 1897]

Primeres lliçons de mà del seu mestre d'escola Joseph Spitz¹⁵⁹ qui ensenyà Antonín a tocar el violí.

Al 1853, viatja a Zlonice on estudia amb Josef Toman¹⁶⁰ i Anton Liehmann [piano, orgue i viola]. Tres anys després [1856] estudia a 'l'Escola d'Orgue' de Praga i allí escriu la polca *No t'oblidis de mi* i un cicle de 18 lieder titulat *Els xiprers*.

Al llarg de la dècada de 1860 toca la viola en 'l'Orquestra del Teatre Provisional Bohemi', dirigida des de 1866 per Bedřich Smetana¹⁶¹. El 1871 deixa l'orquestra per a dedicar-se només a compondre i conclou les òperes *Alfred* [estrenada el 1938]; *El rei i el carboner* [1874]; *Els amants obstinats* [1874]; *Vanda* [1876]; *El camperol astut* [1877] i *Dimitrij* [1882].

A les acaballes de 1877 conclou el seu *Stabat Mater*, Op.58, per a solistes, cor i orquestra amb una durada de més de noranta minuts.

Dvorák feu nou viatges a Anglaterra [cinc: de 1884 fins el 1886]. Fou el seu *Stabat Mater*, Op.58 [amb una durada de vora 90 minuts] la seua obra més reconeguda pels anglesos.

De 1886 a 1890, Dvořák romangué a Praga centrat en la composició: *Missa en Re major*, Op.86, l'òpera *El jacobí* [1899] i la *Simfonia N.8 en Sol major*, Op.88.

El 1890 feu gires per Alemanya i Rússia. Al 1890 compon el *Rèquiem*, Op.89, per a solistes, cor i orquestra i hi és nomenat professor del Conservatori de Praga. El músic Josef Procházka fou un dels seus alumnes.

De 1892 a 1895 fou director del 'Conservatori Nacional' de Nova York, on va tenir Harvey Worthington Loomis¹⁶² i Horatio William Parker¹⁶³ com a alumnes. Compon el seu *Te Deum*, Op.103 [1892, per a soprano, baríton, cor i orquestra].

Durant la seua estada a Nova York, Dvořák va fer-se amic del compositor afroamericà Harry Burleigh¹⁶⁴, qui ensenyà Dvořák els cants tradicionals espirituals americans.

Al 1893, a Nova York, compon la seua obra més coneguda, la *Simfonia N.9, Del Nou Món*. A Spillville/Iowa compon el *Quartet de corda N.12 en Fa major*, Americà i el *Quintet de corda en Mi menor*.

Compon [1895] el *Concert per a violoncel en Si menor*, Op.104, considerat com un dels millors del seu gènere i estrenat a Londres [1896]. Dvořák deixà incomplet el *Concert per a Violoncel en La major*, peça que fou conclosa [1929] pel compositor Günter Raphael¹⁶⁵ i per Jarmil Burghauser¹⁶⁶ [al 1952].

Tota vegada retornat a Praga compon les seues darreres obres.

¹⁵⁹ --- Al segle XVIII quasi tots els mestres d'escola i organistes bohemis sabien tocar tots els instruments.

¹⁶⁰ **Josef Toman** [Praga/TXÉ, 6 d'abril de 1899 - Praga, 27 de gener de 1977]

¹⁶¹ **Bedřich Smetana** [Litomyšl/TXÉ, 2 de març de 1824 - Praga, 12 de maig de 1884]

¹⁶² **Harvey Worth. Loomis** [N. York, 5 de febrer de 1865 - Boston/Massach, 25 de des., de 1930]

¹⁶³ **Horatio William Parker** [Auburndale/EUA, 15 de set., de 1863 - Cedarhurst, 18 de des., de 1919]

¹⁶⁴ **Henry Thacker Burleigh** [Erie/Pennsylv, 2 de desembre de 1866 - N. York, 12 de set., de 1949]

¹⁶⁵ **Günter Raphael** [Berlin, 30 d'abril de 1903 - Herford/ALE, 19 d'octubre de 1960]

¹⁶⁶ **Jarmil Mich. Burghauser** [Písek/TXÉ, 21 d'octubre de 1921 - Praga, 19 de febrero de 1997]

<<<<<Obres destacades: *Alfred* [1870, òpera estrenada el 1938]; *El rei i el carboner* [1874, òpera]; *Els amants obstinats* [1874, òpera]; *Vanda* [1876, òpera]; *El camperol astut* [1877, òpera]; *Stabat Mater, Op.58* [1877]; *Simfonia N.6, Op.60* [1880]; *Dances eslovenes - Primer llibre, Op.46* [1878]; *Dimitrij* [1882, òpera]; *Dances eslovenes N.4, Op.46* [1886]; *Klaverkvintet Op.81* [1887]; *El jacobí* [1889, òpera]; *Requiem, Op.89* [1890]; *10 Cançons bíbliques, Op.99* [1894]; *Concert per a violoncel, Op.104* [1895]; *El diable i Catalina* [1899, òpera]; *Rusalka* [1901, òpera]; *Armida* [1904, òpera]; *Cinc Poemes Simfònics: El donyet de les aigües, Op.107; La bruixa del migdia, Op.108; La filosa d'or, Op.109; La coloma del bosc, Op.110 i El cant de l'heroi, Op.111* [1896-1897].

LEOŠ JANÁČEK [1854-1928]

Leo Eugen Janáček [Hukvaldy/Moràvia, 3 de juliol de 1854 - Ostrava, 12 d'agost de 1928]

Compositor txec, folklorista i professor.

Considerat un compositor de maduresa tardana i un dels més importants de començament del segle XX al costat de Bedřich Smetana¹⁶⁷ i Antonín Dvořák¹⁶⁸.

Janáček estigué internat vora quatre anys a l'Abadia de Sant Tomàs de Brno on desenvolupà els primers estudis musicals. L'orquestra del monestir tocava, sobretot, obres de Mozart, Cherubini, Rossini i Haydn. Pavel Křížkovský¹⁶⁹ fou el professor més influent per a Janáček en aquest període.

Al 1872, estudia magisteri a Brno i es escriu les primeres composicions, per a cor, al 1873 on destaca la seua *Cançó de guerra*. Es trasllada a Praga on coneix Antonín Dvořák i comença estudis a 'l'Escola d'Orgue' [1874-1875] amb František Zdeněk Skuherský¹⁷⁰, František Blažek¹⁷¹ i František Skuherský¹⁷².

Al 1876 rep classes de la pianista Amálie Wickenhauserová-Nerudová¹⁷³. Primeres composicions per a orquestra: *Suita* [1877, suite per a orquestra de corda] i *Idyl* [1878].

Al 1879 marxa a Alemanya per a estudiar al 'Conservatori de Leipzig'. Al 1880 aconseguix entrar al 'Conservatori de Viena' i estudia piano amb Josef Dachs¹⁷⁴ i composició amb Franz Krenn¹⁷⁵.

¹⁶⁷ **Bedřich Smetana**

¹⁶⁸ **Antonín Leopold Dvořák**

¹⁶⁹ **Pavel Křížkovský**

¹⁷⁰ **František Zdeněk Skuherský**

¹⁷¹ **František Blažek**

¹⁷² **František Zdeněk Skuherský**

¹⁷³ **Amálie Wickenhauserová-Nerudová**

¹⁷⁴ **Josef Dachs**

¹⁷⁵ **Franz Krenn**

[Litomyšl/TXÈ, 2 de març de 1824 - Praga, 12 de maig de 1884]

[Nelahozeves/TXÈ, 8 de set., de 1841 - Praga, 1 de maig de 1904]

[Kreuzendorf/TXÈ, 9 de gener de 1820 - Brno, 8 de mayo de 1885]

[Opočno/TXÈ, 31 de jul., de 1830 - České Budějovice, 19 d'ag., de 1892]

[? BOS, 21 de desembre de 1815 - Praga/TXÈ, 13 de gener de 1900]

[Opočno/TXÈ, 31 de jul., de 1830 - Budějovice, 19 d'agost de 1892]

[Brno/TXÈ, 31 de març de 1834 - Brno, 24 de febrer de 1890]

[Regensburg/ÀUS, 30 de setembre de 1825 - Viena, 6 de juny de 1896]

[Droß/ÀUS, 26 de feb., de 1816 - Sankt Andrä, 18 de juny de 1897]

Torna a Brno [1881] i crea 'l'Escola d'Orgue' [1881-1919] a més d'ensenyar al 'Conservatori de Brno'. Fou mestre de cor de la 'Societat Beseda' i mestre de cant a l'Escola de la Ciutat Vella' de Brno [1886-1902]. Cal destacar com a primera composició significativa l'òpera *Šárka* [1887, en tres actes amb llibret del poeta i dramaturg Julius Zeyer¹⁷⁶], obra revisada pel compositor al 1924.

L'interès de Janáček en les cançons tradicionals moravianes que influïrien més endavant en les seues composicions esdevindria de la seua amistat amb l'etnomusicòleg František Bartoš¹⁷⁷. Les investigacions conjuntes van es van palesar en l'edició i publicació de música popular txeca a més d'utilitzar-les en les seues obres instrumentals: *Lašské tance* [*Danses de Lašsko*, 1889-1890]; *Žárlivost* [*Gelosia*, 1894]; *Hospodine, pomiluj ny* [*Senyor, tingueu pietat*, 1896]; *Amarus* [1898]; *Otče náš* [*Pare nostre*, 1901].

Les òperes *L'inici d'un romanç* [1891] i *Jenůfa* [1894-1903] representen dos punts de mira artístics i formals totalment diferents en l'obra del compositor. *Jenůfa* fou composta sobre un relat de l'escriptora Gabriela Preissová¹⁷⁸.

Rákos Rákoczy [ballet, 1891] refermà Janacek com 'una autoritat reconeguda en el cant popular, com a catalogador i arranador, però quant a la composició i teoria musical, un innovador massa excèntric'. *L'inici d'un romanç* [1894] fou la seua segona òpera. *Amarus* [cantat, 1897] és la primera obra del Janáček *modern*.

Al 1901 edita un recull de 2.057 cants moravians i el *Tractat complet d'harmonia* [1913] on desenvolupa les seues teories harmòniques innovadores. Janáček compon *Osud* [*El destí*, 1903-1907] òpera que fou estrenada el 1934 tota vegada finat el compositor. *Kàtia Kabànova*, òpera estrenada a Praga al 1916 i basada en *La tempesta* d'Ostrovski¹⁷⁹

Al 1918 compon la coral *La legió txeca* i la rapsòdia *Taras Bulba* [1915-1918] tema orquestral sobre un tema de l'escriptor i dramaturg Nikolai Gògol¹⁸⁰. *La guineueta astuta* [1921-1923], òpera considerada com a punt d'inflexió. Fou estrenada el 6 de novembre de 1924.

<<<<<Altres obres de Janacek a destacar són: *Šárka* [1887, òpera]; *Národní tance na Moravě* [1891-1893, piano]; *Po zarostlém chodníčku* [1901-1908]; *Zdravas Maria-Ave Maria* [1904, per a tenor, cor, orgue i viola]; *Osud - Destí* [1904]; *Jenůfa* [1904, òpera]; *Sonata per a piano N.1* [1906]; *En la senda coberta - Primer quadern* [1908, piano]; *Sedmdesát tisíc - Setanta mil* [1909, vocal]; *En la senda coberta - Segon quadern* [1911, piano]; *En la boira* [1912, piano]; *L'evangeli etern* [1914, vocal]; *Taras Bulba* [1918, orquestra]; *Diari d'un desaparegut* [1919, cicle de cançons]; *Balada de Blaník* [1920, orquestra]; *Sonata per a violí i piano* [1914, rev. 1921]; *El boig rodamón* [1922, vocal]; *Diari d'un desaparegut* [1917-1918, cicle de cançons]; *Quartet N.1 - Sonata a*

¹⁷⁶ **Julius Zeyer**

¹⁷⁷ **František Bartoš**

¹⁷⁸ **Gabriela Preissová**

¹⁷⁹ **Aleksandr Nikol. Ostrovski**

¹⁸⁰ **Nikolai Vassílievitx Gógol**

[Praga, 26 d'abril de 1841 - Praga, 29 de gener de 1901]

[Zlín/TXÈ, 16 de març de 1837 - Zlín/TXÈ, 11 de juny de 1906]

[Kutná Hora/TXÈ, 23 de març de 1862 - Praga, 27 de març de 1946]

[Moscou, 12 d'abril de 1823, Moscou - Sxelikovo/RÚS, 14 de juny de 1886]

[Soròtxintsi/RÚS, 1 d'abril de 1809 - Moscou, 4 de març de 1852]

Kreutzer [1923, inspirat en León Tolstoi¹⁸¹]; *Capriccio* [1925, piano per a mà esquerra i set instruments de vent]; *Concertí* [1925, per a piano i tres violins, clarinet, fagot i trompa]; *Sinfonietta* [1926, orquestra]; *Missa glagolítica* [1926]; *Quartet N.2* [1928, cambra] i *Cartes íntimes* [1928].

¹⁸¹ **Lev Nikolàievitx Tolstoi** [Iàskaia Poliana/RÚS, 9 de setembre de 1828 - Astàpovo, 20 de novembre de 1910]

---NACIONALISMES MUSICALS

ESCANDINÀVIA

Edvard Grieg [1843-1907]

Jean Sibelius [1865-1957]

EDVARD GRIEG [1843-1907]

Edvard Hagerup Grieg [Bergen/Noruega; 15 de juny de 1843 - Bergen, 4 de setembre de 1907]

Compositor nacionalista noruec l'obra del qual està inspirada en gran part en el folklore del seu país.

Sa mare era professora de piano. Al 1858 coneix el violinista Ole Bull¹⁸². Ingressa al 'Conservatori de Leipzig' [1858-1862].

Marxa a Copenhaguen [1863-1866] on coneix els compositors Johan Hartman¹⁸³, Niels Gade¹⁸⁴ i Rikard Nordraak¹⁸⁵ a més de Franz Liszt¹⁸⁶.

Director musical de 'l'Orquestra Filharmònica de Bergen' [1880-1882].

Compon [1869] una de les seues obres més conegudes tot just al costat de les dues suites creades per Grieg de *Peer Gynt* [a partir de l'obra del escriptor i dramaturg noruec Henry Ibsen¹⁸⁷]: el *Concert per a piano en La menor, Op.16* [1868-1869], obra que fou estrenada a Copenhaguen pel pianista noruec Edmund Neupert¹⁸⁸.

Viatja a Roma [1870] incentivat pel govern noruec i es retroba amb Franz Liszt, qui es mostrà entusiasmada amb el *Concert per a piano en La menor, Op.16* de Grieg.

Al 1899, Grieg cancel·là els seus concerts a França com a protesta per l'escàndol polític del cas Dreyfus, fet que arribà a afectar nombrosos artistes i intel·lectuals de l'època envoltants en tot un seguit de revolucions locals arreu del continent.

A començament del segle XX feu amistat amb el pianista australià Percy Aldridge Grainger¹⁸⁹.
<<<<<De la resta de les seues composicions cal fer esment de: *Sonata per a piano en Mi menor, Op.7* [1865]; *Simfonia N.1 en Do menor* [1863-1864]; *Simfonia N.2 Im Frühjahr* [fragments];

¹⁸² **Ole Bornemann Bull**

[Bergen/NOR, 5 de febrer de 1810 - Bergen, 17 d'agost de 1880]

¹⁸³ **Johan P. Emilius Hartmann**

[Copenhaguen, 14 de maig de 1805 - Copenhaguen, 10 de març de 1900]

¹⁸⁴ **Niels Wilhelm Gade**

[Copenhaguen, 22 de febrer de 1817 - Copenhaguen, 21 de des., de 1890]

¹⁸⁵ **Rikard Nordraak**

[Cristiania/Oslo/NOR, 12 de juny de 1842 - Berlín/ALE, 20 de març de 1866]

¹⁸⁶ **Franz Liszt/Ferenc Liszt**

[Doborjan/HON, 22 d'octubre de 1811 - Bayreuth/ALE, 31 de juliol de 1886]

¹⁸⁷ **Henrik Johan Ibsen**

[Skien/NOR, 20 de març de 1828 - Cristiania, 23 de maig de 1906]

¹⁸⁸ **Carl Fred. Edmund Neupert**

[Oslo, 1 d'abril de 1842 - Nova York/EUA, 22 de juny de 1888]

¹⁸⁹ **Percy Aldridge Grainger**

[Melbourne/AUStr, 8 de juliol de 1882 - N. York/EUA, 20 de febrer de 1961]

Obertura de concert 'La tardor', Op.11 [1865]; Sonata N.1 per a violí i piano en Fa major, Op.8 [1865]; Sonata N.2 per a violí i piano en Sol major, Op.13 [1867]; Concert per a piano en La menor, Op.16 [1868-1869]; Sigurd Jorsalfar [1872, suite orquestral]; Peer Gynt, Op.22 [1875, estrenada el 24 de febrer de 1876]; Balada per a piano en Sol menor, Op.24; Quartet per a corda en Sol menor, Op.27 [1877-1878]; Trio per a piano en la major [1878, inacabat]; Sonata per a violoncel i piano en La menor, Op.36 [1882-1883]; Sonata N.3, Op.45 [1886, violí i piano]; Lieder sobre textos de Heinrich Heine¹⁹⁰ i Johann Wolfgang von Goethe¹⁹¹, Op.4 i Op.48; Olav Trygvason, Op.50 [fragments d'òpera]; Peer Gynt Suite N.1, Op.46 [1888, orquestra] i Peer Gynt Suite N.2, Op.55 [1891, orquestra]; Suite Holberg - Del temps de Holberg, Op.40; Symphonic Dance N.2, Op.64 [1896-1897]; 66 peces líriques per a piano solo [10 volums]; Quintet per a piano en Si major [inacabat] i Quartet per a corda en Fa major [1891, inacabat].

JEAN SIBELIUS [1865-1957]

Johan Julius Christian Sibelius [Hämeenlinna/Finlàndia, 8 de desembre de 1865 - Järvenpää/Finlàndia, 20 de setembre de 1957]

Compositor i violinista. Al 1881 comença els estudis de violí. Estudia dret a la 'Universitat Imperial Aleksander' [1885]. Sibelius deixa els estudis de dret i estudia al 'Conservatori de Hèlsinki' [1885-1889]. Entre els seus professors hi era Martin Wegelius¹⁹².

Continua estudis a Berlín [1889-1890] amb Albert Becker¹⁹³ i a Viena [1890-1891] amb con Robert Fuchs¹⁹⁴ i el professor hongarés Károly Goldmark¹⁹⁵.

Sibelius estrena *Kullervo* Op.7 [1892, simfonia per a soprano, baríton, cor i orquestra] la qual cosa l'introdueix dintre del camp de la música orquestral.

El paisatge finès tingué una forta influència sobre la seua obra a més de la seua estima per les composicions de Richard Wagner¹⁹⁶ de qui estudià les partitures operístiques de: *Tannhäuser*, *Lohengrin* i *Die Walküre*.

Altres influències inicials que marcaren la seua trajectòria musical van ser Ferruccio Busoni¹⁹⁷ i Piotr Ilich Txaikovski¹⁹⁸.

Sibelius, com ara Dvořák, intentà simplificar la construcció interna de la peça musical a més de cercar un idioma melòdic que fóra inconfusiblement nacional.

¹⁹⁰ **Christian Johann Heinrich Heine** [Düsseldorf/ALE, 13 de des., de 1797 - París/FRA, 17 de febrer de 1856]
¹⁹¹ **Johann Wolfgang von Goethe** [Frankfurt del Main, 28 d'agost del 1749 - Weimar, 22 de març de 1832]
¹⁹² **Martin Wegelius** [Helsinki, 10 de novembre de 1846 - Helsinki, 22 de març de 1906]
¹⁹³ **Albert Ernst Anton Becker** [Quedlinburg/ALE, 13 de juny de 1834 - Berlín, 10 de gener de 1899]
¹⁹⁴ **Robert Fuchs** [Frahuenthal/AUS, 15 de febrer de 1847 - Viena, 19 de febrer de 1927]
¹⁹⁵ **Károly Goldmark** [Keszthely/HON, 18 de maig de 1830 - Viena, 2 de gener de 1915]
¹⁹⁶ **Wilhelm Richard Wagner** [Leipzig/ALE, 22 de maig de 1813 - Venècia/ITÀ, 13 de febrer de 1883]
¹⁹⁷ **Dante Mich. B. Ferruccio Busoni** [Empoli/ITÀ, 1 d'abril de 1866 - Berlín/ALE, 27 de juliol de 1924]
¹⁹⁸ **Piotr Ilich Chaikovski** [Vótkinsk/RÚS, 7 de maig de 1840 - S. Petersburg, 6 de nov., de 1893]

Als anys cinquanta es dedicà a valorar i potenciar la carrera de joves compositors finesos coma ara Einojuhani Rautavaara¹⁹⁹.

<<<<<Obres destacades: *Kullervo, Op.7* [1892, orquestra i veus]; *En Saga, Op.9* [1892, poema simfònic]; *Karelia, Obertura, Op.10* [1893, obertura per a orquestra]; *Karelia, Op.11* [1893, suite per a orquestra]; *The Building of the Boat* [1893-1894, òpera]; *Lemminkäinen and the Maidens of the Island, Op.22* [1895-1897, rev-1939, suite per a orquestra]; *The Swan of Tuonela* [1893-1895, poema simfònic]; *The Wood Nymph* [1894-1895, poema simfònic]; *Viisi joululaulua, Op.1* [1895-1913, cinc cançons de Nadal]; *Kung Kristian - Rei Christian, Op.27* [1898, música incidental per a orquestra]; *Finlàndia, Suite per a orquestra i cor Op.26* [1899]; *Simfonia N.1 en Mi menor, Op.39* [1899/1900]; *Simfonia N.2 en Re major, Op.43* [1902, tal vegada la més coneguda i interpretada]; *Concert per a violí en Re menor Op.47* [1903/1905]; *Kuolema, Op.44* [1904-1906, orquestra - inclou el famós *Vals trist* i *Escena amb siglots*]; *Pelléas et Mélisande, Op.46* [1905, suite per a orquestra]; *Pohjolan tytär, Op.49* [1906, poema simfònic]; *Simfonia N.3 en Do major, Op.52* [1907]; *Svanevit - Cigne blanc, Op.54* [1908, suite per a orquestra]; *Simfonia N.4 en La menor, Op.63* [1911, basada -en part- amb el poema 'El corb' d'Edgar Allan Poe²⁰⁰]; *The Bard* [1913, poema simfònic]; *Aallottaret - Les oceànides, Op.73* [1914, poema simfònic]; *Simfonia N.5 en Mib major, Op.82* [1915-1919]; *Humoresque N.2 en Re major* [1917, orquestra]; *Humoresque N.6 en Sol menor* [1918]; *Jordens sång - Cançó de la Terra, Op.93* [1919, orquestra i cor]; *Simfonia N.6 en Re menor, Op.104* [1923]; *Simfonia N.7 en Do major, Op.105* [1924]; *Tapiola,, Op.112* [1926, poema simfònic] i *Vuitena Simfonia* [1924-1930, inacabada].

¹⁹⁹ Einojuhani Rautavaara
²⁰⁰ Edgar Allan Poe

[Hèlsinki, 9 d'octubre de 1928 - Hèlsinki, 27 de juliol de 2016]
[Boston/EUA, 19 de gener de 1809 - Baltimore, 7 d'octubre de 1849]

---NACIONALISMES MUSICALS

ESPANYA

Isaac Albéniz	[1860-1909]
Enrique Granados	[1867-1916]
Manuel de Falla	[1876-1946]
Joaquín Turina	[1882-1949]
Jesús Guridi	[1886-1961]
Joaquín Rodrigo	[1901-1999]
Jesús Arámbarri	[1902-1960]

ISSAC ALBÉNIZ [1860-1909]

Isaac Manuel Francisco Albéniz i Pascual [Camprodón/El Ripollés, 29 de maig de 1860 - Cambo-les Bains/França, 18 de maig de 1909]

Compositor i pianista. Comença estudis de música a Barcelona amb Narcís Oliveras i a París amb Antoine François Marmontel²⁰¹.

Al 1869, estudis al 'Conservatori de Madrid' on tingué Eduardo Compta²⁰² com a professor. Viu a Càceres i, a Madrid, assisteix a classes de piano amb Manuel Mendizábal²⁰³.

Feu diversos viatges arreu d'Europa i Amèrica [al 1872] on visità Argentina, Brasil, Puerto Rico i els Estats Units.

Viatja a Leipzig on estudia amb Salomon Jadassohn²⁰⁴ i Carl Reinecke²⁰⁵.

A Madrid li fou lliurada una pensió reial [1879] per a estudiar al 'Conservatori Reial' de Brussel·les.

Tot i no estar contrastat de debò, Albéniz rep lliçons de piano del mateix Franz Liszt²⁰⁶ tot formant part de la cort d'estudiant que seguien el pianista arreu el continent. Feu nombrosos concerts a la península i en Amèrica.

Al 1883 s'estableix a Barcelona on va estudiar composició amb Felip Pedrell²⁰⁷, el qual li transmeté els seus coneixements del folklore espanyol. Es traslladà a Madrid [1885] on es

²⁰¹ **Anton-François Marmontel**

²⁰² **Eduard Compta i Torres**

²⁰³ **Manuel Mendizabal**

²⁰⁴ **Salomon Jadassohn**

²⁰⁵ **Carl Heinrich Carsten Reinecke**

²⁰⁶ **Franz Liszt**

²⁰⁷ **Felip Pedrell i Sabaté**

[Clermont-Ferrand, 16 de juliol de 1816 - París, 16 de gener de 1898]

[Vic, 6 de desembre de 1835 - Madrid, 20 de juny de 1882]

[Tolosa/Gipuzkoa, 9 de set., de 1817 - Madrid, 29 d'agost de 1896]

[Breslau/TXÉ, 13 d'agost de 1831 - Leipzig, 1 de febrer de 1902]

[Altona/ALE, 23 de juny de 1824 - Leipzig, 10 de març de 1910]

[Doborjan/HON, 22 d'oct., de 1811 - Bayreuth/ALE, 31 de juliol de 1886]

[Tortosa/Baix Ebre, 19 de feb., de 1841 - Barcelona, 19 d'agost de 1922]

publiquen les seues primeres composicions. Concerts amb el violinista Enrique Fernández Arbós²⁰⁸ per Bèlgica, Alemanya i Àustria.

Viatja a Londres [1890] de la mà de l'empresari Henry Lowenfeld²⁰⁹. El 1891 feu un concert al 'Saint James Hall' on féu el seu debut el violoncel·lista William Henry Squire²¹⁰.

Viatja a París on contacta amb Vincent d'Indy²¹¹, Ernest Chausson²¹², Charles Bordes²¹³, Paul Dukas²¹⁴ i Gabriel Fauré²¹⁵. Ensenya piano [1898-1900] a la 'Schola Cantorum' on té com alumnes Deodat de Severac²¹⁶ i René de Castéra²¹⁷. La llar d'Albéniz a París esdevingué en refugi d'artistes espanyols que hi eren a la capital francesa, entre els quals hi eren Joaquín Turina²¹⁸ i Manuel de Falla²¹⁹.

Albéniz compon cançons amb textos francesos i anglesos: *Il en est de l'amour*, *Deux morceaux de prose*; *Per a Nellie* [sis cançons]; *Art thou gone for ever*, *Elaine*, *Six Songs* [de les quals només han sobreviscut *Will you be mine?* i *Two Songs* [*The Gifts of the Gods* i *The Caterpillar*].

Composicions per a piano com ara *La Vega* [1896-1898] seran una mena de *preàmbul* de la seua obra més coneguda: la *Suite Iberia* [1905-1908].

Des del 1996 l'asteroide '10186' rep el nom *Albéniz* en honor seu.

<<<<<Cal destacar també les seues composicions: *Pavana-capricho - Pavane espagnole*, Op.12 [1882, piano]; *Barcarola - Barcarolle catalane*, Op.23 [1882, piano]; *Primera suite espanyola*, Op.47 [1883-1894]; *Seis pequeños valsos*, Op.25 [1884, piano]; *Primer concert per a piano i orquestra en La menor*, Op.78 - *Concert fantàstic* [1885-1887]; *Segunda suite antigua*, Op.64 [1886, piano]; *Recuerdos de viaje*, Op.71 [1886-1887, piano]; *Rapsodia cubana en Sol major*, Op.66 [1886, piano]; *Sonata per a piano N.5, en Solb major*, Op.82 [1887]; *Rapsòdia espanyola per a piano i orquestra*, Op.70 [1887]; *Doce piezas características*, Op.92 [1888, piano]; *Segona suite espanyola*, Op.97 [1889, piano]; *España: seis hojas de álbum*, Op.165 [1890, per a piano]; *Zambra granadina, en Re menor* [1890, per a piano]; *L'automne* [1890, vals]; *Mallorca -barcarola-* Op.202 [1890, piano]; *Chants d'Espagne*, Op.232 [1891-1894, piano]; *Las saisons - Álbum of miniaturas* [1892, piano]; *Henry Clifford* [1893-1895, òpera en tres actes]; *Espagne: souvenirs* [1896-1897, piano]; *Pepita Jiménez* [1895, comèdia lírica en tres actes]; *La Alhambra* [1896-1897, orquestra - inacabada]; *La vega* [1897, piano]; *Merlin* [1897-1902, òpera en tres actes]; *Catalonia: suite populaire pour orchestre en trois parties* [1899]; *Rapsòdia almogàver* [1899, inacabada],

²⁰⁸ **Enrique Fernández Arbós**

²⁰⁹ **Henry Lowenfeld**

²¹⁰ **William Henry Squire**

²¹¹ **Paul M. Th. Vincent d'Indy**

²¹² **Ernest Chausson**

²¹³ **Charles Bordes**

²¹⁴ **Paul Abraham Dukas**

²¹⁵ **Gabriel Urbain Fauré**

²¹⁶ **Déodat de Séverac**

²¹⁷ **René -d'Avezac- de Castéra**

²¹⁸ **Joaquín Turina Pérez**

²¹⁹ **Manuel Maria Falla i Matheu**

[Madrid, 24 de desembre de 1863 - Sant Sebastià, 2 de juny de 1939]

[? Polònia, 1859 ? - ? Regne Unit, 1931 ?]

[Ross-on-Wye/UK, 8 d'agost de 1871 - Londres, 17 de març de 1963]

[París, 27 de març de 1851 - París, 2 de desembre de 1931]

[París, 20 de gener de 1855 - Limay, 10 de juny de 1899]

[Vouvray-sur-Loire/FRA, 12 de maig de 1863 - Toló, 9 de nov., de 1909]

[París, 1 d'octubre de 1865 - París, 17 de maig de 1935]

[Pàmies, 12 de maig de 1845 - París/FRA, 4 de novembre de 1924]

[S.-Félix-Lauragais/FRA, 20 de jul., de 1872 - Céret, 24 de març de 1921]

[Dacs/FRA, 3 d'abril de 1873 - Angoumé, 8 d'octubre de 1955]

[Sevilla, 9 de desembre de 1882 - Madrid, 14 de gener de 1949]

[Cadis, 23 de nov., de 1876 - Alta Gracia/ARG, 14 de novembre de 1946]

Iberia: 12 nouvelles impressions en quatre cahiers [1905-1908, piano]; *Navarra* [1907, piano]; *Four songs* [1908, veu i piano] i *Azulejos* [1909, piano].

ENRIQUE GRANADOS [1867-1916]

Pantaleón Enrique Joaquín Granados Campiña [Lleida, 27 de juliol de 1867 - canal de la Mànega, 24 de març de 1916]

Compositor i pianista. Creador, al costat d'Albéniz, de l'escola catalana moderna de piano.

Primers estudis de música a Barcelona ['Escolania de la Mercè'] i amb Francesc Xavier Jurnet [1878-1882]. Posteriorment va fer estudis de perfeccionament d'interpretació pianística amb Joan Baptista Pujol²²⁰, Joaquim Malats²²¹ i amb Ricard Viñes²²².

Amb només quinze anys [1883], Granados aconsegueix el primer premi d'un concurs de 'l'Acadèmia Pujol'. Al jurat hi eren Felip Pedrell²²³ i Isaac Albéniz²²⁴.

Fou pianista a diversos cafès de Barcelona [Cafè de les Delícies] i feu el seu primer concert com a tal el 9 d'abril de 1886 a 'l'Ateneu'.

Viatja a París [1887] on una malaltia l'impedeix fer la prova d'accés al Conservatori. Continua els estudis de piano amb Bériot²²⁵.

Torna a Barcelona [1889] i desenvolupa diversos recitals pels quals referma la seua carrera com a concertista.

Compón *Apariciones: vales románticos* [1891-1893, per a piano]; *Paisaje i Cartas de amor* [1892, per a piano]. El mateix any es publiquen les seues *Danses espanyoles* [escrites des del 1890 per a piano i on la *Dansa N.7 - 'Valenciana'*- la dedicà a Casar Cui²²⁶].

Estrena a Madrid *Dolora en La menor* [1895, per a piano] i l'òpera *María del Carmen* [1898].

Joan Lamote de Grignon²²⁷ dirigí l'estrena a Barcelona [1899] de la *Suite sobre cantos gallegos* i la *Marcha de los vencidos*. Granados estrena també *Valsos poètics*.

Als anys següents, Granados publica obres per a piano i de cambra com ara *L'Allegro de concierto* [1903] i *Escenas románticas* [1904].

Estrena a París [1905] la *Sonata per a violoncel i piano 'Dante'* [1908, per a orquestra i mezzosoprano]. Completa i conclou [1909-1910] *Azulejos*, obra començada per Isaac Albéniz.

²²⁰ **Joan Baptista Pujol i Riu** [Barcelona, 22 de març de 1835 - Barcelona, 28 de desembre de 1898]
²²¹ **Joaquim Malats i Miarons** [Sant Andreu de Palomar, 5 de març de 1872 - Barcelona, 22 d'oct., de 1912]
²²² **Ricard Viñes i Roda** [Lleida, 5 de febrer de 1875 - Barcelona, 29 d'abril de 1943]
²²³ **Felip Pedrell i Sabaté** [Tortosa/Baix Ebre, 19 de febrer de 1841 - Barcelona, 19 d'agost de 1922]
²²⁴ **Isaac F. Albéniz i Pascual** [Camprodón, 29 de maig de 1860 - Cambo-les Bains/FRA, 18 de maig de 1909]
²²⁵ **Charles-Auguste de Bériot** [Lovaina/BÈL, 20 de febrer de 1802 - Brussel·les, 8 d'abril de 1870]
²²⁶ **Tsèzar Antónovitx Kiuí** [Vilnius/RÚS, 18 de gener de 1835 - Sant Petersburg, 13 de març de 1918]
²²⁷ **Joan Lamote de Grignon** [Barcelona, 7 de juliol de 1872 - Barcelona, 11 de març de 1949]

Granados desenvolupà un mètode sobre l'ús del pedal del piano i fou autor de *Reglas para el uso de los Pedales del Piano* [1913].

Publica i estrena [Barcelona/Sala Granados, 5 d'abril de 1915] *Canciones amatorias* [1914-1915, per a veu i piano i amb textos del *Romancero general* sota poemes de Gongora i Lope de Vega].

Ajudà a potenciar l'activitat musical de 'l'Orfeó Català' als seus inicis. Amb l'orfeó estrenarà *El cant de les estrelles* [1911] i *Elegia eterna* [1915]. Al 1893 estrena la peça *Oriental*, per a corda i oboè.

Admirador de Francisco de Goya²²⁸, la seua influència donarà peu a una de les seues obres més conegudes: *Goyescas - Los majos enamorados* [1911, impressions musicals en 7 escenes per a piano]. La consagració artística de Granados esdevingué amb l'estrena de *Goyescas* a la 'Sala Pleyel' de París [1914]. Li seguiren l'estrena de *Escenas poéticas* [1912, piano]; *Fantasia Cheherezada, Op.34* [1912]; *Serenata per a 2 violins i piano* [1914]; i *Madrigal, per a violoncel i piano* [1915]. Coneix a Barcelona [1912] el pianista nord-americà Ernest Schelling²²⁹ qui era admirador de l'obra pianística de Granados. Schelling estrenà *Goyescas* al 'Carnegie Hall' de Nova York [1913] i a Londres.

Granados arribà a Amèrica al costat de la seua esposa [desembre de 1915] per a l'estrena de la versió operística de *Goyescas* i fou nomenat membre honorífic de la 'Hispanic Society of America'. Estrenada el 28 de gener de 1916, *Goyescas* completava cartell amb l'òpera *I pagliacci* de Leoncavallo²³⁰ amb el tenor Enrico Caruso²³¹ com a estrella principal. Només se celebraren cinc funcions de l'òpera.

De tornada a Espanya embarcaren a Folkestone [Anglaterra] el 24 de març de 1916 al ferri francès *Sussex* amb destinació a Dieppe. Un submarí alemany UB-29 va torpedinar el vaixell. Granados i Amparo Gal van ser engolits per la mar.

<<<<<Altres obres destacades de l'autor: *Elvira: mazurka* [1885, piano]; *En la aldea* [1888, per a conjunt de pianos]; *Danses espanyoles Op.37* [1890, 1892-1900, piano]; *A mi queridísimo Isaac* [1894, veu i piano]; *Trio, Op.50* [1895, violí, violoncel i piano]; *Valses poéticos* [1895, piano]; *A la cubana, Op.36* [1898, piano]; *María del Carmen* [1898, òpera]; *A la pradera, Op.35* [1900]; *Allegro de concierto* [1903, piano]; *Follet* [1903, òpera]; *Escenas románticas* [1904, piano]; *Dante* [1908, soprano i orquestra]; *Azulejos* [1909-1910, piano]; *Concert per a piano i orquestra* [1909]; *Colección de tonadillas escritas en estilo antiguo* [1910, veu i piano], 1911 *Cant de les estrelles* [1911, orquestra i cor]; *Goyescas* [1911, piano]; *Escenas poéticas* [1912, piano]; *Canciones amatorias* [1913-1915]; *Danza de los ojos verdes* [1916, orquestra] i *Goyescas* [1916, òpera en dos actes].

²²⁸ **Francisco de Goya y Lucientes**

²²⁹ **Ernest Henry Schelling**

²³⁰ **Ruggero Leoncavallo**

²³¹ **Enrico Caruso**

[Fuendetodos, 30 de març de 1746 - Bordeus/FRA, 16 d'abril de 1828]

[Belvidere/EUA, 26 de juliol de 1876 - N. York, 8 de desembre de 1939]

[Nàpols/ITÀ, 23 d'abril de 1857- Montecatini/Pistoia, 9 d'agost de 1919]

[Nàpols, 25 de febrer de 1873 - Nàpols, 2 d'agost de 1921]

MANUEL DE FALLA [1876-1946]

Manuel María de los Dolores Falla i Matheu [Cadis, 23 de novembre de 1876 - Alta Gracia/Argentina, 14 de novembre de 1946].

Compositor andalús de renom universal. Amb Isaac Albéniz²³² i Enric Granados²³³ conforma la trilogia del *nacionalisme musical espanyol*.

Son pare [José María de Falla Franco] era d'origen valencià i sa mare [María del Carmen Matheu Asturias] era catalana. Fou de part de sa mare [pianista] de qui va rebre les primeres lliçons de música. Continuà els estudis amb el professors de Cadis Eloísa Galluzzo, Alejandro Odero i Enrique Broca.

Es trasllada a Madrid [1888] on estudia piano amb José Tragó²³⁴.

Entre 1899 i 1905, Falla s'inicia com a compositor creant 5 sarsueles [1899-1905]: *El corneta de órdenes*; *Los amores de la Inés*; *La cruz de Malta*; *Limosna de Amor* i *La casa de Tócame Roque*, sarsueles que mai arribaren a estrenar-se excepte *Los amores de la Inés* [1901] però sense massa ressò.

També comença la composició d'obres per a piano que aniran allargan-se amb els anys: *Nocturno* [1896]; *Mazurka en Do menor* [1899]; *Serenata andaluza* [1900]; *Canción* [1900]; *Vals capricho* [1900]; *Cortejo de gnomos* [1901]; *Allegro de concierto* [1903-1904]; *Pièces espagnoles*. *Cuatro piezas españolas* [1906-1909]; *Fantasia Baetica* [1919] i *Pour le tombeau de Paul Dukas* [Granada, 1935].

A Madrid rep classes de composició de Felip Pedrell²³⁵ [1902-1904] qui aleshores era professor d'Història de la Música al Conservatori. La influència de Pedrell sobre el jove Falla consistí a transmetre-li el coneixement del llegat musical espanyol [històric i folklòric] com a base per a una futura obra compositiva original i autòctona. Així, doncs, Falla -de llavors endavant- emprarà els darrers corrents de la música nacionalista i les barrejarà amb les avantguardes europees representades per, entre altres, Béla Bartók²³⁶ i/o Ígor Stravinski²³⁷.

Al 1904 conclou la composició de *La vida breve*, [revisada al 1913], drama líric amb llibret del dramaturg Carlos Fernández Shaw²³⁸, peça que guanyà el primer premi al concurs convocat per la 'Real Acadèmia de Belles Arts de San Fernando'. Considerada la primera obra *seriosa* de Falla i

²³² **Isaac M. F. Albéniz i Pascual** [Camprodón, 29 de maig de 1860 - Cambo-les Bains/FRA, 18 de maig de 1909]
²³³ **P. Enrique Granados Campiña** [Lleida, 27 de juliol de 1867 - Canal de la Mànega, 24 de març de 1916]
²³⁴ **José Tragó i Arana** [Madrid, 25 de setembre de 1857 - Madrid, 3 de gener de 1934]
²³⁵ **Felip Pedrell i Sabaté** [Tortosa/Baix Ebre, 19 de febrer de 1841 - Barcelona, 19 d'agost de 1922]
²³⁶ **Béla Viktor János Bartók** [Nagyszentmiklós/HON, 25 de març de 1881 - N. York, 26 de set., de 1945]
²³⁷ **Igor Fiódorovítx Stravinski** [Oranienbaum/RÚS, 17 de juny de 1882 - Nova York/EUA, 6 d'abril de 1971]
²³⁸ **Carlos Fernández Shaw** [Cadis, 23 de setembre de 1865 - El Pardo/Madrid, 7 de juny de 1911]

de cabdal importància i magistralment orquestrada. No obstant això, l'estrena de *La vida breve* esdevingué nou anys després: l'1 d'abril de 1913 al 'Casino Municipal' de Niça i el 7 de gener de 1914 al 'Théâtre National de l'Opéra-Comique' de París.

Falla marxa a París [1907] arrossegant forts problemes econòmics. Contacta amb Claude Debussy²³⁹, Maurice Ravel²⁴⁰, Paul Dukas²⁴¹ i Isaac Albéniz. Falla aconsegueix [amb l'ajut d'Albéniz] una beca de la Corona Espanyola [1908] la qual li va garantir una certa estabilitat econòmica.

El pianista Ricard Viñes²⁴² estrena a París [1909] la peça de Falla *Cuatro piezas españolas*, per a piano [1906-1909] on hi és palesa la influència del mestratge de Felip Pedrell. Comença la composició de *Noches en los jardines de España*.

Tota vegada retornat de França, estrena a Madrid [1915] *Siete canciones populares españolas* i compon *El amor brujo*, obra de la qual farà una versió per a orquestra menuda al 1917 i una altra versió per a ballet [1925].

Falla posa música a un poema del dramaturg Gregorio Martínez Sierra²⁴³, *Oración de las madres*, peça dedicada als soldats combatents a la Primera Guerra Mundial.

Conclou *Noches en los jardines de España* [estrenada a Madrid, 'Teatro Real', el 9 d'abril de 1916 per 'l'Orquestra Simfònica de Madrid' dirigida per Enrique Fernández Arbós²⁴⁴ i amb José Cubiles Ramos²⁴⁵ al piano] i també estrena *El amor brujo* [Madrid, 'Teatro Lara', 15 d'abril de 1915]. En ambdues obres ja hi apareix un llarg procés de depuració dels elements folklòrics i la recerca d'un llenguatge personal allunyat de qualsevol influència aliena.

Al 1919 estrena *El sombrero de tres picos* que seria presentada a Londres pels 'Ballets Russos' [22 de juliol de 1919 al 'Teatre Alhambra'] amb decorats i figurins de Pablo Picasso²⁴⁶ i coreografia de Léonid Massine²⁴⁷.

També estrena [Nova York, 27 de febrer de 1920] la *Fantasia Bètica per a piano*, encàrrec del pianista Arthur Rubinstein²⁴⁸.

Falla s'instal·la a Granada [1922].

Coneix la clavecinista polonesa Wanda Landowska²⁴⁹ qui serà l'encarregada de l'estrena del *Concert per clavecí i cinc instruments* [1926].

La següent obra de Falla: *El Retablo de Maese Pedro* [1919-1923] estava inspirada en el *Don Quixot* de Cervantes²⁵⁰. Estrenada a Sevilla [23 de març de 1923] i a París [25 de juny de 1923]. La peça tot just connecta amb les tendències neoclassicistes de la música europea [Stravinski].

²³⁹ **Achille-Claude Debussy** [Saint-Germain-en-Laye/FRA, 22 d'agost de 1862 - París, 25 de març de 1918]
²⁴⁰ **Joseph Maurice Ravel** [Ziburu/FRA, 7 de març de 1875 - París, 28 de desembre de 1937]
²⁴¹ **Paul Abraham Dukas** [París, 1 d'octubre de 1865 - París, 17 de maig de 1935]
²⁴² **Ricard Viñes i Roda** [Lleida, 5 de febrer de 1875 - Barcelona, 29 d'abril de 1943]
²⁴³ **Gregorio Martínez Sierra** [Madrid, 6 de maig de 1881 - Madrid, 1 d'octubre de 1947]
²⁴⁴ **Enrique Fernández Arbós** [Madrid, 24 de desembre de 1863 - Sant Sebastià, 2 de juny de 1939]
²⁴⁵ **José Ant. Cubiles Ramos** [Cadis, 15 de maig de 1894 - Madrid, 5 d'abril, 1971]
²⁴⁶ **Pablo Ruiz Picasso** [Màlaga, 25 d'octubre de 1881 - Mogins/FRA, 8 d'abril de 1973]
²⁴⁷ **Leonid Fiódorovich Myasin** [Moscou/RÚS, 9 d'agost de 1896 - Colònia/ALE, 15 de març de 1979]
²⁴⁸ **Arthur Rubinstein** [Łódź/POL, 28 de gener de 1887 - Ginebra/SUI, 20 de desembre de 1982]
²⁴⁹ **Wanda Landowska** [Varsòvia/POL, 5 de juliol de 1879 - Lakeville/EUA, 16 d'agost de 1959]

El seu *Concert per clavecí i cinc instruments* [1923-1926] fou estrenat al 'Palau de la Música' de Barcelona [5 de novembre de 1916, interpretat al clavecí per Wanda Landowska] i hi és considerat com la millor i més completa composició de Falla.

Estrena al 'Palau de la Música Catalana' [9 de febrer de 1925] *Psyché* [1924] per a mezzosoprano, flauta, arpa, violí, viola i violoncel sobre un poema de Georges Jean-Aubry²⁵¹.

Al 1933, la situació de Falla a Granada és més aviat insostenible. Convidat a Mallorca pel músic Joan Maria Thomàs²⁵², Falla inicia a l'illa la composició de *L'Atlàntida*, oratori escènic [antiga obsessió del compositor a sobre un poema de Jacint Verdaguer²⁵³] que deixà inacabat.

En acabar la contesa civil [1939] rep una invitació per donar uns concerts a Buenos Aires i embarca a Barcelona [vaixell *Neptunia*, 2 d'octubre de 1939] tot just quan ja havia esclatat la Segona Guerra Mundial.

A Buenos Aires estrena la seua darrera obra: la suite *Homenajes*, orquestració de la sèrie d'homenatges musicals que havia dedicat a Debussy, Dukas, Pedrell i Fernández Arbós. Fou estrenada al 'Teatro Colón' de Buenos Aires [18 de novembre de 1939] i dirigida pel mateix autor.

Falla morí a Alta Gracia [Argentina] el 14 de novembre de 1946. El 1947 les seues despulles foren traslladades a Espanya i enterrades a la cripta de la Catedral de Cadis.

<<<<<Obres destacades: *Nocturn* [1896, piano]; *Serenata andaluza* [1900, piano]; *Cançó* [1900, piano]; *Cortejo de Gnomos* [1901, piano]; *Allegro de concert* [1903 -1904, piano]; *La vida breve* [1904-1913, drama líric en dos actes]; *Pièces Espagnoles* [1906-1909, piano]; *Noches en los jardines de España* [1909-1916, piano i orquestra]; *Siete canciones populares españolas* [1914, veu i piano]; *El amor brujo* [1915-1916, orquestra - versió de concert]; *El sombrero de tres picos* [1917-1919, ballet en dos quadres]; *Fantasia Baetica* [1919, piano]; *El sombrero de tres picos - Suite N.1* [1919-1921, orquestra]; *El Retablo de Maese Pedro* [1919-1923, òpera de per a titelles]; *El sombrero de tres picos - Suite N.2* [1919-1922, orquestra]; *Homenatge. Pour 'Le tombeau de Debussy'* [1920, guitarra]; *Cant dels remers del Volga* [1922, piano]; *Concert per clavecí i cinc instruments* [1923-1926]; *Psyché* [1924, mezzo, flauta, arpa, violí, viola i violoncel]; *Atlàntida* [1927-1946, cantata escènica amb pròleg conclusa per Ernesto Halffter²⁵⁴ entre 1963 i 1976]; *Pour le tombeau de Paul Dukas* [1935, piano] i *Homenajes - Suite* [1938-1939, orquestra].

²⁵⁰ **Miguel de Cervantes Saavedra**

²⁵¹ **Jean-Frédéric-Émile Aubry**

²⁵² **Joan Maria Thomàs i Sabater**

²⁵³ **Jacint Verdaguer i Santaló**

²⁵⁴ **Ernesto Halffter Escriche**

[Alcalá de Henares, 29 de setembre de 1547 - Madrid, 22 d'abril de 1616]

[París, 13 d'agost de 1882 - París, 1 d'abril de 1950]

[Palma de Mallorca, 7 de desembre de 1896 - Palma, 4 de maig de 1966]

[Folgueroles, 17 de maig de 1845 - Vallvidrera/Barcel, 10 de juny de 1902]

[Madrid, 16 de gener de 1905 - Madrid, 5 de juliol de 1989]

JOAQUÍN TURINA [1882-1949]

Joaquín Turina Pérez [Sevilla, 9 de desembre de 1882 - Madrid, 14 de gener de 1949]

D'ascendència italiana, inicia els seus estudis musicals amb el mestre de capella Evaristo García Torres²⁵⁵ i amb Enríquez Rodríguez. A Madrid eixampla estudis amb José Tragó²⁵⁶.

Viatja a París [1905] i estudia piano amb Moritz Moszkowski²⁵⁷ i composició a 'l'Schola Cantorum' de Vincent d'Indy²⁵⁸. A la capital francesa coneix Isaac Albéniz²⁵⁹, Paul Dukas²⁶⁰, Ángel Barrios²⁶¹ i Manuel de Falla²⁶².

Estrena una de les seues obres més significatives: *La procesión del Rocío* [1913, poema simfònic en dues seccions]. A Madrid [1919] forma part del 'Quartet Francès' [després conegut com a 'Quintet de Madrid']. Les *Danses Fantàstiques Op.22* [1919] i la *Simfonia Sevillana Op.23* [1920] seran les seues obres més interpretades al llarg de la història.

Cal destacar també l'èxit del poema simfònic *La oración del torero Op.34* [1925].

Al 1931 hi és catedràtic de composició al 'Conservatori de Madrid'.

Conclou la contesa civil i davant la diàspora intel·lectual, Turina queda com l'únic compositor amb notable reconeixement internacional sota el règim franquista.

Com a compilador i escriptor cal fer esment de la seua *Enciclopèdia abreviada de la Música* [1917] i un *Tractat de composició* [1946, a més d'articles, crítiques i conferències diverses].

<<<<<De la resta de les seues obres cal esmentar: *Sonata Romántica sobre un tema español*, Op.3 [piano]; *Escena Andaluza Op.7* [viola, piano i quartet de corda]; *Tres danzas andaluzas*, Op.8 [piano]; *La adúltera penitente Op.18* [1917, música d'escena]; *La Anunciación Op.27* [1923]; *El Cristo de la Calavera*, Op.30 [piano]; *La oración del torero*, Op.34 [1925, quartet de llauts]; *Trio*, Op.35 [1935-1926, piano, violí i violoncel]; *Fandanguillo*, Op.36 [guitarra]; *Mallorca*, Op.44 [piano]; *Tríptico*, Op.45 [veu i piano]; *Recuerdos de la España Antigua*, Op.48 [piano]; *Sonata Op.51* [1929, violí i piano]; *Partita en Do*, Op.57 [piano]; *El castillo de Almodóvar*, Op.65 [piano]; *Rapsòdia simfònica Op.66* [1934, piano i orquestra]; *Quartet amb piano Op.67* [1931]; *Homenaje a Tàrrega*, Op.69 [guitarra]; *Vocalizaciones*, Op.74 [veu i piano]; *Fantasia sobre cinc notes Op.83* [piano i orquestra]; *Cinco danzas gitanas*, Op.84 [1930, piano]; *Concierto sin orquesta*, Op.88 [piano]; *Homenaje a Lope de Vega*, Op.90 [veu i piano] *Círculo Op.91* [1936, piano, violí i violoncel]; *Las musas de Andalucía Op.93* [1942, soprano, piano i quartet de cordes]; *Fantasia del reloj*, Op.94 [piano]; *Ave Maria*, Op.95, [veu i piano] *Homenaje a Navarra Op.102* [1945, violí i piano] i *Fantasia cinematográfica*, Op.103 [rondó per a piano].

²⁵⁵ **Evaristo García Torres**

²⁵⁶ **José Tragó y Arana**

²⁵⁷ **Moritz Maurycy Moszkowski**

²⁵⁸ **Paul M. Théo. Vincent d'Indy**

²⁵⁹ **Isaac M. F. Albéniz i Pascual**

²⁶⁰ **Paul Abraham Dukas**

²⁶¹ **Ángel Barrios Fernández**

²⁶² **Manuel de Falla i Mateu**

[S. D. de la Calzada, 26 d'octubre de 1830 - Sevilla, 18 de des., de 1902]

[Madrid, 25 de setembre de 1857 - Madrid, 3 de gener de 1934]

[Breslau/POL, 23 d'agost de 1854 - París/FRA, 4 de març de 1925]

[París, 27 de març de 1851 - París, 2 de desembre de 1931]

[Camprodón, 29 de maig de 1860 - Cambo-les-Bains/FRA, 18 de maig de 1909]

[París, 1 d'octubre de 1865 - París, 17 de maig de 1935]

[Granada, 4 de gener de 1882 - Madrid, 26 de novembre de 1964]

[Cadis, 23 de novembre de 1876 - Alta Gracia/ARG 14 de novembre de 1946]

JESÚS GURIDI [1886-1961]

Jesús Guridi Bidaola [Vitòria, 25 de setembre de 1886 - Madrid, 7 d'abril de 1961]

De mare violinista i pare pianista, comença estudis a Saragossa i després al Conservatori de Madrid amb Valentín Arin²⁶³. A Bilbao rep classes de violí de Lope Alaña²⁶⁴ i d'harmonia de José Sáinz Basabe²⁶⁵. Ingressa a 'l'Schola Cantorum' de París amb només 18 anys. Estudia orgue amb Abel Decaux²⁶⁶, composició amb Auguste Sérieyx²⁶⁷ i contrapunt amb Vincent d'Indy²⁶⁸. A París coneix també el compositor José María Usandizaga²⁶⁹.

A Brussel·les estudia amb l'organista i compositor Joseph Jongen²⁷⁰ i amb Otto Neitzel²⁷¹ a Colònia.

Al 1912 fou nomenat director de la 'Societat Coral' de Bilbao on tingué alumnes avantatjats com ara Miguel Arregui i Trecet²⁷².

Al 1944 comença a treballar al 'Conservatori de Madrid' on arribà a ser el seu director.

Influït per Richard Wagner²⁷³ i altres músics del romanticisme més tardà, Guridi conreà un gran ventall de gèneres.

<<<<<Obres destacades: *Mirentxu* [1910, òpera]; *Amaya* [1910-1920, òpera]; *Tres piezas breves* [1910, piano]; *Cantos populares vascos I i II* [1913-1923, cor]; *Leyenda vasca* [1915, orquestra]; *Así cantan los chicos* [1915, cor infantil i orquestra]; *Una aventura de Don Quijote* [1915, poema simfònic]; *Salve* [1916, cor i orgue]; *Misa de réquiem* [1918, cor i orgue]; *Misa en honor a San Ignacio de Loyola* [1922, tres veus i orgue]; *En un barco fenicio* [1925, poema simfònic]; *El caserío* [1926, sarsuela - tal vegada la més coneguda i escrita en tres actes sobre llibret de Guillermo Fernández-Shaw²⁷⁴ i Federico Romero²⁷⁵]; *La meiga* [1929, sarsuela]; *Diez melodias vascas* [1940-1941, orquestra]; *La cautiva* [1931, sarsuela]; *Cuarteto en Sol menor* [1934, música de cambra]; *Te Deum* [1937, cor i orgue]; *Seis canciones castellanas* [1939]; *Danzas viejas* [1939, piano]; *Diez melodías vascas* [1940, orquestra]; *Simfonia pirenaica* [1945]; *Cuarteto en La menor*

²⁶³ **Valentín Arin Goenaga**

²⁶⁴ **Lope Alaña i Errasti**

²⁶⁵ **José Sáinz Besabe**

²⁶⁶ **Abel Marie Decaux**

²⁶⁷ **Auguste Jean M. Charles Sérieyx**

²⁶⁸ **Paul Marie Théo., Vincent d'Indy**

²⁶⁹ **José María Usandizaga Sorraluze**

²⁷⁰ **Marie Alph, Nicolas Jos. Jongen**

²⁷¹ **Otto Neitzel**

²⁷² **Miguel Arregui i Trecet**

²⁷³ **Wilhelm Richard Wagner**

²⁷⁴ **Guiller. Fernández-Shaw Iturralde**

²⁷⁵ **Federico Romero Sarachaga**

[Ordizia, 3 de novembre de 1854 - Madrid, 26 de novembre de 1912]

[Bilbao, 25 de setembre de 1850 - Bilbao, 26 de març de 1926]

[Madrid, 1869 - Bilbao, 1948]

[Auffay/Seine-Inférieure, 11 febrer de 1869 - París, 19 de març de 1943]

[Amiens/FRA, 14 de juny de 1865 - Monteaux, 19 de febrer de 1949]

[París, 27 de març de 1851 - París, 2 de desembre de 1931]

[Sant Sebastià, el 31 de març de 1887 - S. Sebastià, 5 d'oct., de 1915]

[Lieja/BÈL, 14 de des., de 1873 - Sar-lez-Spa/BÈL, 12 de juliol de 1953]

[Falkenburg/POL, 6 de juliol de 1852 - Colònia, 10 de març de 1920]

[Sestao, 19 de novembre de 1894 - Bilbao, 12 de gener de 1944]

[Leipzig/ALE, 22 de maig de 1813 - Venècia/ITÀ, 13 de febrer de 1883]

[Madrid, 26 de febrer de 1893 - Madrid, 17 d'agost de 1965]

[Oviedo, 11 de novembre de 1886 - Madrid, 30 de juny de 1976]

[1949, música de cambra]; *La condesa de la aguja y el dedal* [1950, sarsuela]; *Escuela española de órgano* [1951, 20 peces - orgue]; *Fantasia Homenaje a Walt Disney* [1956, piano i orquestra] i *Lamento e imprecación de Agar* [1958, piano].

JOAQUÍN RODRIGO [1901-1999]

Joaquín Rodrigo Vidre [Sagunt/Camp de Morvedre, 22 de novembre de 1901 - Madrid, 6 de juliol de 1999]

Representant de l'anomenat 'nacionalisme castissista'²⁷⁶, Joaquín Rodrigo va perdre la vista als tres anys passada la malaltia de la diftèria al 1905. Als vuit anys comença a estudiar piano i violí.

A València va estudiar amb Francesc Antich²⁷⁷ i, a París, amb Paul Dukas²⁷⁸. Torna a Espanya però marxa de nou a París per continuar estudis [musicologia] amb Maurice Emmanuel²⁷⁹ i André Pirro²⁸⁰.

El 1925 rep el 'Premi Nacional de Música' per la seua obra *Cinco piezas infantiles para Orquesta* [1924]. Des del 1947 fou professor d'Història de la Música a la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat Complutense de Madrid tot ocupant la càtedra que porta el nom de Manuel de Falla²⁸¹.

La seua obra més coneguda arreu del món [*Concierto de Aranjuez per a guitarra i orquestra*] va ser composta a París durant els dos darrers anys de la contesa civil espanyola [1938-1939] i fou estrenada a Barcelona [9 de novembre de 1940] pel guitarrista Regino Sainz de la Maza²⁸² i sota la direcció de César Mendoza Lasalle i 'l'Orquestra Filharmònica'.

Al 1954, Rodrigo compon la *Fantasia para un gentilhombre*, obra encomanada pel guitarrista Andrés Segovia²⁸³. El seu *Concierto Andaluz per a quatre guitarres i orquestra* [1967] fou una comanda de Celedonio Romero²⁸⁴ qui fou el creador del quartet 'Los Romeros' amb ells seus fills Àngel, Pepe Romero i Celí. El *Concierto Andaluz* fou estrenat a San Antonio/Texas [18 de novembre de 1967] interpretat per 'l'Orquestra Simfònica de San Antonio' i el quartet de guitarres 'Los Romeros'.

²⁷⁶ **Nacionalisme Castissista:** tota vegada conclosa la contesa civil espanyola apareix a l'esquifit món musical de la península una mena de Neoclassicisme Nacionalista [també anomenat Neocasticisme] que hi és basat en una dimensió restauradora de valors i idees tradicionals pròpies del règim polític franquista, como ara: el bon gust, la mesura o les al·lusions patriòtiques al 'gloriós passat històric'.

²⁷⁷ **Francesc Antich Carbonell** [Silla/L'Horta Sud, 1860 ? - València/L'Horta, 1926 ?]

²⁷⁸ **Paul Abraham Dukas** [París, 1 d'octubre de 1865 - París, 17 de maig de 1935]

²⁷⁹ **Marie Fr. Maurice Emmanuel** [Bar-sur-Aube/FRA, 2 de maig de 1862 - París, 14 de desembre de 1938]

²⁸⁰ **André Gabriel Edmée Pirro** [Saint-Dizier/FRA, 12 de febrer de 1869 - París, 11 de novembre de 1943]

²⁸¹ **Manuel Falla i Matheu** [Cadix, 23 de novembre de 1876 - Alta Gracia/ARG, 14 de nov., de 1946]

²⁸² **Regino Sainz de la Maza Ruiz** [Burgos, 7 de setembre de 1896 - Madrid, 26 de novembre de 1981]

²⁸³ **Andrés Segovia Torres** [Linares/Jaén, 21 de febrer de 1893 - Madrid, 2 de juny de 1987]

²⁸⁴ **Celedonio Romero** [Cienfuegos/CUB; 2 de març de 1913 - San Diego/EUA, 8 de maig de 1996]

<<<<<Altres obres seues a destacar: *Preludio para un poema a la Alhambra* [1926]; *Zarabanda lejana y Villancico* [1927-1930, orquestra]; *Per la flor del Lliri Blau* [1934, poema somfònic]; *Cançó del teuladí* [1934, veu i piano sobre un poema de Teodor Llorente²⁸⁵]; *Zarabanda lejana y villancico* [1939, orquestra de corda]; *Homenaje a la Tempranica* [1939, amb part solista de castanyoles]; *Concierto heroico* [1943]; *Concierto de estío* [1944, violí i orquestra]; *Tríptic de Mossén Cinto* [1946, solista i orquestra sobre poemes de Jacint Verdaguer²⁸⁶]; *Quatre cançons en llengua catalana* [1946, veu i piano]; *Concierto en modo galante* [1949, violoncel i orquestra]; *Cinco sonatas de Castilla con Toccata a modo de pregón* [1951]; *La destrucción de Sagunto* [1951, música incidental]; *Villancicos y canciones de Navidad* [1952]; *Concierto serenata* [arpa i orquestra, 1954]; *Pavana real* [ballet, 1955]; *Èdip* [1956, música incidental per a l'obra de Sòfocles]; *Música para un jardín* [1957]; *Invocación y danza en homenaje a Manuel de Falla* [1961]; *Concierto madrigal* [1968, dues guitarres]; *Elogio de la guitarra* [1971]; *Concierto pastoral* [1978, flauta i orquestra]; *Concierto como un divertimento* [1981, violoncel i orquestra]; *Concierto para una fiesta* [1982, guitarra i orquestra] i *Tres viejos aires de danza* [1994].

JESÚS ARÁMBARRI [1902-1960]

Jesús Arámbarri i Gárate [Bilbao/Biscaia, 13 d'abril de 1902 - Madrid, 11 de juliol de 1960]

Director d'orquestra i compositor basc.

Estudià piano, orgue i composició musical a Euskadi amb Jesús Guridi²⁸⁷.

Marxa a París [1929] becat pel 'Patronat Juan Carlos Cortazar' [Bilbao] on eixampla estudis amb Le Flem²⁸⁸ i Dukas²⁸⁹. També a Basilea amb Goldschmann²⁹⁰ i Weingartner²⁹¹.

Torna a Espanya i comença la seua carrera com a director d'orquestra i compositor.

Dirigí 'l'Orquestra Municipal de Bilbao' tot i que la qual cosa no li impedí dirigir altres conjunts instrumentals areu l'estat, entre ells 'l'Orquestra Nacional'. Anys abans de morir, fou nomenat director de la 'Banda Municipal de Madrid' amb la qual es distingí dintre del cicle de concerts populars que tradicionalment es celebraven els diumenges al 'Parc del Retiro' madrileny. Arámbarri aconseguia un esplèndid colorit i una expressivitat instrumental que lligava amb els auditoris.

²⁸⁵ **Teodor Llorente Olivares**
²⁸⁶ **Jacint Verdaguer i Santaló**
²⁸⁷ **Jesús Guridi Bidaola**
²⁸⁸ **Paul Le Flem**
²⁸⁹ **Paul Abraham Dukas**
²⁹⁰ **Vladimir Golschmann**
²⁹¹ **Felix von Weingartner**

[València/L'Horta, 7 de gener de 1836 - València, 2 de juliol de 1911]
[Folgueroles, 17 de maig de 1845 - Vil·la Joana, 10 de juny de 1902]
[Vitòria, 25 de setembre de 1886 - Madrid, 7 d'abril de 1961]
[Lézardrieux/Costes del Nord/FRA, 1881 - Tréguier, 31 de juliol de 1984]
[París, 1 d'octubre de 1865 - París, 17 de maig de 1935]
[París/FRA, 16 de des., de 1893 - Nova York/EUA, 1 de març de 1972]
[Zadar/CRO, 2 de juny de 1863 - Winterthur/SUÏ, 7 de maig de 1942]

Com a compositor va saber crear pàgines d'estil *impressionista*, càlides i plenes de bellesa dintre de la música tradicional espanyola amb vessants envers la *melodia popular* malgrat no assolir una personalitat molt acusada ni tampoc una autèntica originalitat. A destacar el seu poema coral simfònic *Castilla* i el recull de *Canciones vascas*. També destaca la seua sarsuela *Viento Sur* i l'ús d'arrels folklòriques a la seua composició *Rio*.

Nomenat membre de la 'Reial Acadèmia de Belles Arts de San Fernando', morí sobtadament quan hi era dirigint a un dels concerts a l'aire lliure al Retiro madrileny.

<<<<De la resta de la seua obra cal fer esment de: *Cuatro Impromptus*; *Canto Elegíaco* [1930]; *Gabonzar Sorgiñak* [1930]; *Elegia In Memoriam* [1930]; *Ocho Canciones Vascas* [1931, soprano i orquestra, 1931]; *Aiko-Maiko* [1932, suite simfònica per a ballet] i *Vent del Sud* [1946, opereta].

---NACIONALISMES MUSICALS

REGNE UNIT

Edward Elgar	[1857-1934]
Frederick Delius	[1862-1934]
Vaughan Williams	[1872-1958]
Gustav Holst	[1874-1934]
George Butterworth	[1885-1916]
William Walton	[1902-1983]

EDWARD ELGAR [1857-1934]

Edward William Elgar [Broadheath, 2 de juny de 1857 - Worcester, 23 de febrer de 1934]

Son pare [William Elgar] era pianista i propietari d'una botiga de música. Primera formació musical autodidacta. A partir dels setze anys es guanya la vida fent classes de piano i violí. Com a director comença en la banda de 'l'Asil de Worcester and County' [Powick] on comença a compondre. Influenciat per Antonín Dvořák²⁹². Per al seu casament compon la peça *Salut d'amour*, per a violí i piano. La dècada de 1890 fou cabdal per a Elgar com a compositor. Estrena als festivals corals dels Midlands: *The Black Knight, Op.25* [1889-92, simfonia/cantata per a cor i orquestra]; *The Light of Life-Lux Christi, Op.29* [1896, oratori per a solistes, cor i orquestra] i *Caractacus, Op.35* [1897-98, cantata per a solistes, cor i orquestra].

Estrena a Londres [1899] la seua obra més coneguda: *Variacions sobre un tema original/Variacions Enigma, Op.36* [per a orquestra] dirigida per Hans Richter²⁹³ i on apareix la seua influència de la música alemanya, sobretot pel que fa a Richard Strauss²⁹⁴.

Al 1900 estrena a Birmingham la seua obra coral *The Dream of Gerontius, Op.38* [oratori per a solistes, cor i orquestra] considerada com una de les millors peces corals angleses mai escrites.

Al 1901 estrena la primera i segona marxes conegudes com *Marxes de Pompa i Circumstància, Marxes Ns.1 i 2, Op.39* [1901], encàrrec per a la coronació del rei Eduard VII d'Anglaterra. La part més coneguda de la peça es troba al final de l'oda: *Terra d'Esperança i Gloria* que arribà a ser editada a banda de l'original.

Actua diverses vegades com a director als Estats Units i fa classes a la Universitat de Birmingham [1905-1908].

²⁹² **Antonín Leopold Dvořák**

²⁹³ **Hans Richter**

²⁹⁴ **Richard Georg Strauss**

[Nelahozeves/TXÈ, 8 de setembre de 1841 - Praga, 1 de maig de 1904]

[Gyor/HON, 4 d'abril de 1843 - Bayreuth/ALE, 5 de desembre de 1916]

[Munic, 11 de juny de 1864 - Garmisch/Partenkirchen, 8 de set., de 1949]

El seu *Concert per a violí i orquestra en Si menor, Op.61* [1909-1910] fou un encàrrec del violinista 'Fritz' Kreisler²⁹⁵.

Al 1919 estrena altra obra cabdal i una de les més interpretades del seu repertori: *Concert per a Violoncel i Orquestra en Mi menor, Op.85*.

<<<<<Altres composicions seues de les quals cal fer esment hi són: *Serenata per a orquestra de corda, Op.20* [1888-1892]; *Froissart Op.19* [1890, concert obertura]; *The Black Knight, Op.25* [1889-1892, simfonia/cantata per a cor i orquestra]; *Sea Pictures, Op.37* [1897-1899, cançons per a contralt i orquestra]; *Variations on an Original Theme 'Enigma', Op.36* [1899, inclou les *Variation IX Nimrod*]; *The Dream of Gerontius, Op.38* [1899-1900, cantata - mezzo, baix solista, cor i orquestra]; *The Kingdom, Op.51* [1901-1906, oratori - soprano, contralt, tenor i baix solista, cor i orquestra]; *Cockaigne/In London Town, Op.40* [1901, orquestra]; *Pomp and Circumstance, Op.39* [1901-1930, cinc marxes]; *Dream Children, Op.43* [1902, orquestra de cambra]; *In the South, Op.50* [1903-1904, concert obertura]; *Introduction and Allegro, Op.47* [1904-1905, quartet de corda i orquestra]; *Marxes de Pompa i Circumstància, Marxa N.3* [1904, orquestra]; *Marxes de Pompa i Circumstància, Marxa N.4* [1907, orquestra]; *The Wand of Youth, Suite N.1* [1867-rev. 1907]; *Simfonia N.1 en Lab, Op.55* [1907, orquestra]; *Simfonia N.2 en Mib, Op.63* [1909-1911, orquestra]; *Concert per a violí en Si menor, Op.61* [1909-1910]; *Romance, Op.62* [1910, fagot i orquestra]; *Marxa de la Coronació, Op.65* [1911, orquestra]; *The Music Makers, Op.69* [1912, oda contralt o mezzo solista, cor i orquestra]; *Falstaff: estudi simfònic per a orquestra, Op.68* [1913]; *Polònia, Op.76* [1915, preludi simfònic per a orquestra]; *The Sanguine Fan, Op.81* [1917, orquestra]; *Sonata, Op.82* [1918, violí i piano]; *Concert per a violoncel en Mi menor, Op.85* [1918-1919]; *Minuet de Beau Brummel* [1928-1929, orquestra]; *Marxes de Pompa i Circumstància, Marxa N.5* [1930, orquestra]; *Soliloqui per a oboè sol* [1930] i *Severn, Op.87* [1930-1932, suite per a orquestra de metalls].

FREDERICK DELIUS [1862-1934]

Frederick Theodore Albert Delius [Bradford, 29 de gener de 1862 - Grez-sur-Loing/França, 10 de juny de 1934]

Fill de pares alemanys. Viatja als Estats Units [St. Johns River/Florida] per a dirigir una l'explotació citrícola familiar ['Solano Grove'] i continua els seus estudis de música. Coneix l'organista Thomas Ward²⁹⁶ i eixampla estudis de composició.

²⁹⁵ **Friedrich 'Fritz' Kreisler**
²⁹⁶ **Thomas F. Ward**

[Viena, 2 de febrer de 1875 - Nova York/EUA, 29 de gener de 1962]
[Brooklyn/Nova York, 1856 - Houston/Texas, 1912]

Torna a Europa i son pare permet que viatge a Leipzig per continuar amb els seus estudis de música al 'Conservatori Felix Mendhelsshon'. Coneix i rep lliçons d'Edvard Grieg²⁹⁷.

Les seues obres es donen a conèixer davant el públic alemany gràcies als directors Fritz Cassirer²⁹⁸ i Hans Haym²⁹⁹. No obstant això, el gran defensor de l'obra de Delius davant el món anglosaxó fou el director Thomas Beecham³⁰⁰.

Amb un estil caracteritzat pel cromatisme, Delius fa ús constant de *leitmotivs* i de desenvolupament melòdic fins al final de la peça.

Amb greus símptomes de ceguesa i paràlisi, acabà els seus dies assegut a una cadira de rodes. Contracta el director i compositor Eric Fenby³⁰¹ com a secretari i Delius li dicta les seues darreres composicions.

<<<<<Obes destacades: *Florida* [1887, suite]; *Suite* [1888, violí i orquestra]; *Zanoni* [1888, música incidental]; *Quartet de corda* [1888]; *Idylle de Printemps* [1889]; *Sakuntala* [1889, tenor i orquestra]; *Romance* [1889, violí i piano]; *Three Small Tonepoems/Summer Evening, Winter Night, Spring Mornin* [1890]; *Sonata per a Violí en Si Major* [1892]; *The Magic Fountain* [1893-1895, òpera]; *Appalachia* [1896, orquestra]; *Romance* [1896, violoncel i piano]; *Over the Hills and Far Away* [1895-1997, fantasia obertura]; *Folkeraadet* [1897, música incidental]; *Piano Concert en C minor* [1897]; *La ronde se déroule* [1899, poema simfònic]; *A Village Romeo and Juliet* [1900-1901, òpera]; *Margot la rouge* [1902, òpera]; *Sonata per a Violí N.1* [1905 - rev.1914]; *A Mass of Life* [1905, solistes, cor i orquestra]; *Brigg Fair: An English Rhapsody* [1907]; *Eventyr/Once Upon a Time* [1917]; *Dance Rhapsody N.1* [1908]; *In a Summer Garden* [1908, rapsòdia]; *The nightingale has a lyre of gold* [1910, cançó]; *Chanson d'automne* [1911]; *Two Songs* [1913, àlbum per a xiquets]; *Requiem* [1914-1916, soprano, baríton, cor i orquestra]; *Doble Concert* [1915-1916, violí, violoncel i orquestra]; *Four Old English Lyrics* [1915-1916]; *Concert per a Violí* [1916]; *Quartet de corda* [1916]; *Dance Rhapsody N.2* [1916]; *Sonata* [1916, violoncel]; *Two Songs to be sung of a Summer Night on the Water* [1917, cor]; *Avant que tu ne t'en ailles* [1919, cançó]; *Dance* [1919, clavicèmbal]; *Concert per a Violoncel* [1921]; *Cinc Peces per a Piano* [1922-1923]; *Tres Preludis* [1923, piano]; *The splendour falls on castle walls* [1923, cor]; *A Late Lark* [1925, veu i orquestra]; *Sonata per a Violí N.2* [1923]; *Sonata per a Violí N.3* [1930]; *A Song of Summer* [1930]; *Caprice and Elegy* [1930, violoncel i orquestra]; *Irmelin* [1931, preludi] i *Fantastic Dance* [1931].

²⁹⁷ **Edvard Hagerup Grieg**

²⁹⁸ **Friedrich Leopold Cassirer**

²⁹⁹ **Hans Haym**

³⁰⁰ **Thomas Beecham**

³⁰¹ **Eric William Fenby**

[Bergen/NOR, 15 de juny de 1843 - Bergen, 4 de setembre de 1907]

[Breslau/ALE, 29 de març de 1871 - Berlin, 26 e novembre de 1926]

[Halle/ALE, 29 de novembre de 1860 - Elberfeld, 15 de febrer de 1921]

[St. Helen's/Lancashire/UK, 29 d'abril de 1879 - Londres, 8 de març de 1961]

[Scarborough/PBs, 22 d'abril de 1906 - Scarborough/ALE, 18 de febrer de 1997]

VAUGHAN WILLIAMS [1872-1958]

Ralph Vaughan Williams [Down Ampney/Gloucester, 12 d'octubre de 1872 - Londres, 26 d'agost de 1958]

Compositor britànic d'origen gal·lès i un dels més originals pel que fa a forma i intensitat melòdica i harmònica.

Charles Darwin³⁰² fou el seu oncle avi.

Als sis anys comença lliçons de piano amb la seua tia i s'inicia per tocar el violí als set anys.

És admés al 'Royal College of Music' de Londres [1890] on estudia composició amb Hubert Parry³⁰³ [músic impulsor del Renaixement musical anglès] i harmonia amb Francis Edward Gladstone³⁰⁴.

Eixampla estudis de música i d'història al 'Trinity College' de Cambridge [1892] amb Charles Wood³⁰⁵ i estudis d'orgue amb Alan Gray³⁰⁶. Participa activament al club musical de la universitat. Al 1895 torna al 'Royal College of Music' i estudia amb el professor Charles Villiers Stanford³⁰⁷ i comparteix ensenyaments amb altre alumnes com ara Gustav Holst³⁰⁸.

Admirador de la música modal de començaments de la música anglesa i europea a més de per les cançons populars angleses. Vaughan Williams abandonà l'escola el 1897.

Comença a treballar com a organista a l'església de 'Sant Barnabas' a South Lambeth, un districte pobre de Londres.

A Berlín [1897] estudia amb el compositor Max Bruch³⁰⁹. Deixa la feina d'organista [1899] per dedicar-se a la composició. Estrena *Heroic Elegy* [1901, per a orquestra].

Estudia les obres d'Edward Elgar³¹⁰.

Escriu i publica diversos articles en revistes musicals i per a la Segona Edició del *Grove's Dictionary of Music and Musicians* al voltant de la figura de Henry Purcell³¹¹ i de les seues *Purcell's Welcome Songs* [1680].

Al 1904 posa música a poemes de Dante Gabriel Rossetti³¹² *The House of Life* [obra que inclou una de les seues cançons més conegudes, *Silent Noon*] i a una selecció de poemes de Robert Louis Stevenson³¹³, *Songs of Travel*.

Vaughan Williams recull més de 100 cançons populars a Essex, a Ànglia de l'Est i als comptats del sud d'Anglaterra.

³⁰² **Charles Robert Darwin**

³⁰³ **Hubert Parry**

³⁰⁴ **Francis Edward Gladstone**

³⁰⁵ **Charles Wood**

³⁰⁶ **Alan Gray**

³⁰⁷ **Charles Villiers Stanford**

³⁰⁸ **Gustav Th. Von Holst**

³⁰⁹ **Max Bruch**

³¹⁰ **Edward William Elgar**

³¹¹ **Henry Purcell**

³¹² **Dante Gabriel Rossetti**

³¹³ **Robert L. Balfour Stevenson**

[Shrewsbury/UK, 12 de febrer de 1809 - Down House, 19 d'abril de 1882]

[Bournemouth/UK, 27 de febrer de 1848 - Sussex, 7 d'octubre de 1918]

[Summertown/UK, 2 de març de 1845 - ? 6 de setembre de 1928]

[Armagh/UK, 15 de juny de 1866 - Cambridge, 12 de juliol de 1926]

[York/UK, 23 de desembre de 1855 - Cambridge, 27 de setembre de 1935]

[Dublín/IRL, 30 de setembre de 1852 - Londres/UK, 29 de març de 1924]

[Cheltenham/UK, 21 de setembre de 1874 - Londres, 25 de maig de 1934]

[Colònia, 6 de gener de 1838 - Friedenau/ALE, 2 d'octubre de 1920]

[Broadheath/UK, 2 de juny de 1857 - Worcester, 23 de febrer de 1934]

[Westminster, 10 de setembre de 1659 - Westminster; 21 de nov., de 1695]

[Londres, 12 de maig de 1828 - Birchington-on-Siga/Kent, 10 d'abril de 1882]

[Edimburg/ESC, 13 de novembre de 1850 - Upolu/SAM, 3 de des., de 1894]

Al 1908 marxa a París i aprén orquestració amb Maurice Ravel³¹⁴. El seu estil, neomodern hi és inspirat en els cants folklòrics anglesos, els madrigals elisabetians i en el seu admirat Henry Purcell³¹⁵.

Escrigué nou simfonies [1910-1958] així com música de cambra, òpera, música coral, concerts i bandes sonores de pel·lícules dintre una obra d'allò més nombrosa.

<<<<<Obres destacades: *A Sea Symphony - N.1* [1903-1909]; *Norfolk Rhapsody N.1* [1906, orquestra]; *Toward the Unknown Region* [1906, cor i orquestra]; *Quartet de corda N.1 en Sol menor* [1908]; *The Wasps* [1909, música incidental]; *The Pilgrim's Progress* [1909-1951, òpera basada en l'obra de John Bunyan³¹⁶]; *Fantasia on a Theme by Thomas Tallis*³¹⁷ *en Sol major* [1910, rev. 1913-1919, possiblement una de les seues obres més conegudes]; *The Bacchae* [1911, música incidental basada en una tragèdia d'Eurípides]; *Fantasia on Christmas Carols* [1912, baríton, cor i orquestra]; *Phantasy Quintet per a 2 violins, 2 violes i violoncel* [1912]; *A London Symphony - N.2* [1913]; *The Lark Ascending* [1914, violí i orquestra]; *A Pastoral Symphony - N.3* [1921]; *Preludi i Fuga en Do menor* [1921, orgue]; *Missa en Sol menor* [1922, cor]; *Old King Cole* [1923, ballet]; *Hugh the Drover* [1924]; *Sea Songs* [1924, orquestra]; *Concerto Accademico* [1924-1925, violí i orquestra]; *Sir John in Love* [1924-1928, òpera on apareix el conegut tema tradicional anglès *Greensleeves*]; *Romança* [1925-1934, viola i piano]; *Riders to the Sea* [1925-1932, òpera]; *Six Studies in English Folk Song per a violoncel i piano* [1926]; *Concert per a piano en Do major* [1926-1931]; *Benedicte* [1929, soprano, cor i orquestra]; *Preludi i Fuga en Do menor* [1930, orquestra]; *Job, A Masque for Dancing* [1930, ballet]; *Simfonia N.4 en Fa menor* [1931-1934]; *Magnificat* [1932, contralt, cor femení i orquestra]; *The Running Set* [1933, ballet]; *Suite per a viola i orquestra menuda* [1934]; *Fantasia on 'Greensleeves'* [1934, orquestra]; *Five Tudor Portraits* [1935, contralt, baríton, cor i orquestra]; *Two Hymn-Tune Preludes* [1936, orquestra]; *The Poisoned Kiss* [1936, òpera]; *Festival Te Deum* [1937, cor i orquestra]; *Partita for Strings* [1938, orquestra]; *The Bridal Day* [1938-1939, ballet]; *Simfonia N.5 en Re major* [1938-1943]; *Five Variants of Dives and Lazarus* [1939, orquestra]; *Suite for Pipes* [1939]; *Six Choral Songs To Be Sung In Time Of War* [1940, cor]; *Quartet de corda N.2 en La menor* [1942-1944]; *A Wedding Tune for Ann* [1943, orgue]; *Oboe Concerto en La menor* [1944, oboé i corda]; *Simfonia N.6 en Mi menor* [1944-1947, rev. 1950]; *A Song of Thanksgiving* [1944, narrador, soprano, cor infantil, cor mixt i orquestra]; *Concerto per a dos pianos i orquestra* [1946]; *Simfonia 'Antàrtica' N.7* [1949-1952]; *An Oxford Elegy* [1949, narrador, cor mixt i orquestra menuda]; *Fantasia - quasi variazione* [1949, piano, cor i orquestra]; *Folk songs of the Four Seasons* [1950, cantata]; *Concerto Grosso* [1950, orquestra]; *Three Shakespeare Songs* [1951, soprano, contralt, tenor i baix, a cappella]; *Sonata en La menor* [1952, violí i piano]; *Simfonia N.8 en Re menor* [1953-1955]; *Concert per a*

³¹⁴ **Joseph Maurice Ravel**

³¹⁵ **Henry Purcell**

³¹⁶ **John Bunyan**

³¹⁷ **Thomas Tallis**

[Ziburu/FRA, 7 de març de 1875 - París, 28 de desembre de 1937]

[Westminster, 10 de setembre de 1659 - Westminster, 21 de nov., de 1695]

[Bedford/Bedfordshire/UK ? 1628 - Londres, 31 d'agost de 1688]

[Kent/UK, 30 de gener de 1502 - Greenwich, 23 de novembre de 1585]

tuba en Fa menor [1954]; *Hodie* [1954, cantata de Nadal]; *Two Organ Preludes* [1956, orgue]; *Simfonia N.9 en Mi menor* [1956-1957]; *Flourish for Glorious John* [1957, orquestra]; *Epithalamion* [1957, baríton, cor, flauta, piano i corda].

GUSTAV HOLST [1874-1934]

Gustavus Theodor Von Holst [Cheltenham/Regne Unit, 21 de setembre de 1874 - Londres, 25 de maig de 1934]

Compositor anglés reconegut arreu del món per la seua suite *Els Planetes, Op.32*.

Va nàixer a una família d'origen suec. Son pare era organista en l'església de 'Tots els Sants' a Pittville. Al 1918, Holst va treure la partícula 'Von' del seu nom originari en resposta al sentiment antialemany desencadenat a Anglaterra arran de la Primera Guerra Mundial.

Estudia piano des de ben menut però canvia al trombó arribada l'adolescència atés que aquest instrument s'adaptava millor a les seues condicions físiques. Accedeix amb una beca al 'Royal College of Music' de Londres i coneix i fa amistat amb Ralph Vaughan Williams³¹⁸.

Assisteix a conferències i mítings del dramaturg George Bernard Shaw³¹⁹ i del multidisciplinar William Morris³²⁰, partidaris ambdós del moviment socialista a Anglaterra. Tingué inquietuds pel misticisme i d'espiritualitat hindú fets que influiran a la seua obra.

Treballà com a intèrpret de trombó a la 'White Viennese Band', una orquestra popular. Aviat les seues composicions van arribar a ser acceptades i la seua estabilitat econòmica millorà gràcies a la seua dedicació a l'ensenyament.

Fou director de música a l'escola 'St Paul's Girls' School' a Hammersmith/Londres, on va compondre la popular peça *St. Paul Suite* per a l'orquestra de l'escola [1913].

Influït també per la poesia de Walt Whitman³²¹, fa ús dels seus textos en l'obra *The Mystic Trumpeter* [1904]. També musicà poemes de Thomas Hardy³²² i Robert Bridges³²³.

Holst comença a mostrar un especial interès per la música folklòrica anglesa, pels antics madrigals i pels compositors de l'Època Tudor [tot just igual que Vaughan Williams]. Feu viatges a Itàlia, França i l'Algèria Francesa [1906].

Viatja a Espanya [1912] becat per un donant anònim al costat dels compositors Balfour Gardiner³²⁴ i l'escriptor Clifford Bax³²⁵ i, el seu germà, el compositor Arnold Bax³²⁶. La seua

³¹⁸ **Ralph Vaughan Williams** [Down Ampney/UK, 12 d'octubre de 1872 - Londres, 26 d'agost de 1958]
³¹⁹ **George Bernard Shaw** [Dublín/IRL, 26 de juliol de 1856 - Hertfordshire/UK, 2 de novembre de 1950]
³²⁰ **William Morris** [Walthamstow/UK, 24 de març de 1834 - Londres, 3 d'octubre de 1896]
³²¹ **Walter 'Walt' Whitman** [West Hills/N. York, 31 de maig del 1819 - Camden/N. Jersey, 26 de març de 1892]
³²² **Thomas Hardy** [Dorset/UK, 2 de juny de 1840 - Dorchester, 11 de gener de 1928]
³²³ **Robert Seymour Bridges** [Walmer/Kent/UK, 23 d'octubre de 1844 - Boars Hill/Berkshire, 21 d'abril de 1930]
³²⁴ **Henry Balfour Gardiner** [Londres, 7 de novembre de 1877 - Salisbury/Wiltshire/UK, 28 de juny de 1950]
³²⁵ **Clifford Bax** [Upper Tooting/UK, 13 de juliol de 1886 - ? 18 de novembre de 1962]

introducció a l'astrologia per Clifford Bax li va inspirar la composició *The Planets Op.32* [1914-1918, suite orquestral i la seua obra més reconeguda]. Al 1914, Holst havia escoltat *Cinc Peces per a Orquestra* d'Arnold Schönberg³²⁷, la qual cosa influí, en part, en el seu treball sobre la suite *Els Planetes*.

La seua música va ser rebuda amb entusiasme com a vertadera 'música patriòtica' i completament anglesa i va tenir ressò a les sales de concert. Per encàrrec del govern anglès [1918] imparteix docència a Grècia [Salònica] i Turquia [Constantinoble].

Entre els anys 1920-1923, el renom de Holst va créixer, sobretot al Regne Unit.

Al 1927, 'l'Orquestra Simfònica de Nova York' li encomanà una simfonia que esdevindria el poema musicat *Egdon Heath Op.47* [subtitulada *A Homage to Thomas Hardy*] peça estrenada a la memòria del poeta un mes després de la seua mort.

<<<<<Obres destacades: *The Revoke* [1895, òpera en un acte]; *The Idea* [1896, opereta per a xiquets]; *Sita* [1899-1906, òpera en tres actes basada en el *Ramayana*]; *The Mystic Trumpeter* [1904]; *Two Songs Without Words Op.22* [1906]; *A Somerset Rhapsody* [1907]; *Sāvitri* [1908-estrenada al 1916, òpera de cambra en un acte]; *First Suite for Military Band en Mib* [1909]; *Beni Mora N.1, Op.29* [1909-1910, suite oriental]; *Second Suite for Military Band en Fa* [1911]; *Choral Hymns from the Rig Veda* [1908-1912]; *St Paul's Suite N.2, Op.29* [1913]; *Hymn to Dionysus N.2, Op.31* [1913]; *The Planets Op.32* [1916, suite]; *The Hymn of Jesus* [1917]; *The Perfect Fool Op.39* [1918-1922, ballet]; *Ode to Death* [1919]; *Short Festival Te Deum* [1919]; *Fugal - Concerto for Flute, Oboe & String Orchestra* [1923]; *At the Boar's Head* [1924]; *Egdon Heath* [1927, poema musicat]; *A Moorside Suite* [1928]; *Double Concerto Op.49* [1929] *The Wandering Scholar* [1929-1930, òpera]; *Hammersmith: Prelude and Scherzo* [1930]; *Lyric Movement* [1933] i *Brook Green Suite* [1933, suite].

GEORGE BUTTERWORTH [1885-1916]

George Sainton Kaye Butterworth [Londres, 12 de juliol de 1885 - Pozières, França, 5 d'agost de 1916]

Compositor britànic conegut, entre altres obres, per les seues adaptacions musicals dels poemes d'Alfred Edward Housman³²⁸.

³²⁶ **Arnold Eduard Bax** [Londres/UK, 6 de novembre de 1883 - Cork/IRL, 3 d'octubre de 1953]
³²⁷ **Arnold F. Walter Schönberg** [Viena/ÀUS, 13 de setembre de 1874 - Los Angeles/EUA, 13 de juliol de 1951]
³²⁸ **Alfred Edward Housman** [Fockbury/UK, 26 de març de 1859 - Cambridge, 30 d'abril de 1936]

Primeres lliçons de música de part de sa mare que hi era cantant. Comença tocant l'orgue a l'església de la seua escola ['Aysgarth School']. Continua estudis al 'Trinity College' d'Oxford i coneix al col·leccionista de cançons i futur musicòleg Cecil Sharp³²⁹ i Ralph Vaughan Williams³³⁰.

Treballa per a 'l'English Folk Dance' i la 'Song Society' [1906]. Butterworth col·leccionà al voltant de 450 cançons en Sussex al 1907, de vegades fent ús del fonògraf.

Escriu crítiques musicals per al diari *The Times* i ensenya al 'Radley College' d'Oxfordshire a més d'estudiar piano i orgue al 'Royal College of Music'.

Butterworth lluità a la Primera Guerra Mundial amb la companyia 'Duke of Cornwall's Light Infantry' destinada a França on va morir. El seu cos mai va ser recuperat tot i que la seua identificació roman al cementeri de Pozières ['Pozières Memorial'].

<<<<<Obres destacades: *Two English Idylls* [1910-1911, orquestra]; *A Shropshire Lad* [1911 - rapsòdia, orquestra]; *The Banks of Green Willow* [1913, orquestra]; *Love Blows As the Wind Blows*, [1911-1914, veu i piano o orquestra de corda sobre textos de William Ernest Henley³³¹]; *Suite for String Quartet* [1910]; *Eleven Songs from A Shropshire Lad* [1910-1911, sobre textos d'A. E. Housman³³²]; *Folk Songs From Sussex* [1912]; *I Fear Thy Kisses* [1909, sobre textos de Percy Bysshe Shelley³³³]; *Eleven Songs from A Shropshire Lad* [1911-1912, orquestra menuda]; *Requiescat* [1911, cançó sobre textos d'Oscar Wilde³³⁴]; *In The Highlands* [1912, cor femení i piano]; *On Christmas Night* [1912, cor masculí]; *Fantasia* [1914, orquestra]; *Two English Idylls* [dos pianos] i *Suite for Small Orchestra*.

WILLIAM WALTON [1902-1983]

William Turner Walton [Oldham/Lancashire, 29 de març de 1902 - La Mortella, Ischia/Itàlia, 8 de març de 1983]

Fill de músic, als deu anys ja cantava al cor de la 'Christ Church' d'Oxford. En gran part autodidacta, Walton hi solia estudiar partitures d'Ígor Stravinsky, Claude Debussy, Jean Sibelius i Albert Roussel³³⁵. Estudia amb l'organista i mestre de cor Hugh Allen³³⁶. A Oxford conegué els poetes Sacheverell Sitwell³³⁷ i Siegfried Sassoon³³⁸ qui, anys després, l'ajudarien a l'hora de publicar part de les seues obres.

³²⁹ **Cecil Sharp**

[Londres, 22 de nov., de 1859 - Hampstead/Londres, 23 de juny de 1924]

³³⁰ **Ralph Vaughan Williams**

[Down Ampney/UK, 12 d'octubre de 1872 - Londres, 26 d'agost de 1958]

³³¹ **William Ernest Henley**

[Gloucester/UK, 23 d'agost de 1849- Woking, 11 de juliol de 1903]

³³² **Alfred Edward Housman**

[Worcestershire/UK, 26 de març de 1859 - Cambridge, 30 d'abril de 1936]

³³³ **Percy Bysshe Shelley**

[Horsham/UK, 4 d'agost de 1792 - Viareggio/ITÀ, 8 de juliol de 1822]

³³⁴ **Oscar Fingal O'Flahertie Wilde**

[Dublín/IRL, 16 d'octubre de 1854 - París/FRA, 30 de novembre de 1900]

³³⁵ **Albert Charles Paul M. Roussel**

[Tourcoing/FRA, 5 d'abril de 1869 - Royan, 23 d'agost de 1937]

³³⁶ **Hugh Percy Allen**

[Reading/Berkshire/UK, 23 de des., de 1869 - Oxford, 24 de febrer, de 1946]

³³⁷ **Sacheverell Resesby Sitwell**

[Scarborough/UK, 15 de nov., de 1897 - Towcester, 1 d'octubre de 1988]

³³⁸ **Siegfried Loraine Sassoon**

[Matfield/Kent/UK, 8 de setembre de 1886 - Heytesbury, 1 de set., de 1967]

Marxa a Londres [1920] sense haver acabat els seus estudis. Al 1923 aconsegueix ressò al musicar un poema de Edith Sitwell³³⁹, *Façade* [1922, per a recitador i conjunt de cambra] obra influenciada pel primer Jazz que hi arribava al Regne Unit. Estrena a Salzburg [1923] al 'Festival de la Societat internacional per a la música contemporània' el seu *Quartet de corda* [1920-1922] amb gran acceptació i reconeixement.

Als anys vint, Walton es guanyà la vida tocant en clubs de Jazz. En la seua peça *Portsmouth Point Overture* [1925, obertura orquestral] apareixen trets significatius del seu estil com ara un fort impuls rítmic, nombroses figures sincopades i una harmonia dissonant per a l'època tot i que encara tonal.

El *Concert per a viola* [1929] l'acredità dintre de l'avantguarda musical britànica així com *Belshazzar's Feast* [1931, cantata], la *Simfonia N.1* [1935], *Crown Imperial* [1937, marxa escrita per a la coronació de Jorge VI] i el *Concert per a violí i orquestra* [1939].

No obstant el seu èxit, els dos músics favorits de la societat anglesa dels anys trenta van ser Beethoven i Sibelius i l'admiració de Walton també es palesa en alguna de les seues obres.

Quan la Segona Guerra Mundial, Walton fou alliberat d'anar al front per tal de compondre música per a pel·lícules propagandístiques del govern anglès: *The First of the Few* [1942] o *Henry V* [1944], una adaptació de l'actor Laurence Olivier³⁴⁰ de la obra de William Shakespeare.

Conclou la contesa, Walton marxa a viure a l'illa italiana d'Ischia i dedica set anys a compondre la seua òpera *Troilus i Cressida* [1947-1954], obra que no fou ben bé acollida i començà a estendre's el rumor que Walton era un compositor passat de moda.

Torna a la música orquestral amb el *Concert per a violoncel* [1956], la *Simfonia N.2* [1960] i les *Variations on a Theme by Hindemith* [1963], considerada la seua obra més completa. A partir dels anys seixanta deixa de recolzar l'avantguarda musical [amb Pierre Boulez³⁴¹ al capdavant] i torna a l'estil postromàntic.

Walton intentà concloure abans de morir la seua Tercera Simfonia però no pogué fer-ho. Les seues darreres obres són revisions de les anteriors, noves orquestracions i música coral litúrgica.

<<<<<Obres destacades no esmentades abans: *Chorale Prelude on Wheatley* [1916, orgue]; *For All the Saints, hymn tune* [1916, cor]; *Valse en Do menor* [1917, piano]; *A Lyke-wake Song* [1918, veu i piano]; *Piano Quartet* [1918-1921 - rev. 1975, cambra]; *Toccata* [1922, violí i piano]; *Fantasia concertant* [1923-1924, dos pianos, Jazz Band i orquestra]; *Sinfonia concertant* [1925-1927-rev. 1943, piano i orquestra]; *Siesta* [1926, orquestra menuda]; *Three Songs* [1931-1932, veu i piano]; *Make we joy now in this fest* [1931, cor mixt]; *Escape Me Never* [1934, banda sonora]; *The First Shoot* [1935, ballet]; *Three Pieces for Organ* [1936, orgue]; *In Honour of the City of London* [1937, cantata per a cor mixt i orquestra]; *Façade, suite per a orquestra N.2* [1938,]; *Violin Concerto*

³³⁹ **Edith Louisa Sitwell**
³⁴⁰ **Laurence Kerr Olivier**
³⁴¹ **Pierre Boulez**

[Scarborough/UK, 7 de set., de 1887 - Londres, 9 de desembre de 1964]
[Dorking/Surrey/UK, 22 de maig de 1907 - Steyning/Sussex, 11 de juliol de 1989]
[Montbrison/FRA, 26 de març de 1925 - Baden-Baden/ALE, 5 de gener de 2016]

[1938-1939, escrit per al violinista Jascha Heifetz³⁴²]; *The Wise Virgins* [1940, ballet basat en música de J. S. Bach³⁴³]; *Scapino* [1940-1941-rev. 1949]; *The Next of Kin* [1940-1941, banda sonora]; *Spitfire-Prelude and Fugue* [1942, banda sonora]; *Fanfares for Salute to the Red Army* [1943, metalls i timpani]; *Memorial Fanfare for Henry Wood* [1945, orquestra]; *String Quartet en La menor* [1945-1946, cambra]; *Sonata* [1947-1950, violí i piano]; *Two Pieces for Violin and Piano* [1948-1950, cambra]; *Put off the serpent girdle, part song for women's voices* [1949-1950, cor]; *Violin Sonata* [1950, cambra]; *Orb and Sceptre* [1952-1953, marxa ceremonial per a la coronació d'Isabel II]; *Richard III* [1955, banda sonora]; *Cello Concerto* [1955-1956, escrit per a Gregor Piatigorsky³⁴⁴]; *Johannesburg Festival Overture* [1956, orquestra]; *Partita for Orchestra* [1957-1958]; *A Queen's Fanfarre* [1959, metalls]; *Simfonia N.2.* [1960]; *Gloria in Excelsis Deo* [1960-1961, cantata per a solista, doble cor i orquestra]; *Missa Brevis* [1965-1966, doble cor i orgue]; *Capriccio burlesco* [1968, orquestra]; *Improvisations on an Impromptu de Benjamin Britten* [1969-1970, orquestra]; *Five Bagatelles* [1970-1971, guitarra]; *Anniversary Fanfare* [1973, metalls i percussió]; *Cantico del sole* [1974, cor]; *Magnificat and Nunc Dimittis* [1976, cor mixt i orgue]; *Medley* [1979-1980, orquestra]; *Passacaglia* [1979-1980, per a violoncel - escrita per a Mstislav Rostropóvich³⁴⁵]; *A Birthday Fanfare* [1981, metalls i percussió] i *Duettino* [1982, oboé i violí].

³⁴² **Jascha Heifetz**

[Vilnius/LIT, 2 de febrer de 1901 - Los Angeles/EUA, 10 de desembre de 1987]

³⁴³ **Johann Sebastian Bach**

[Eisenach/ALE, 21 de març de 1685 - Leipzig, 28 de juliol de 1750]

³⁴⁴ **Gregor Piatigorsky**

[Dnipropetrovsk/UCR, 17 d'abril de 1903 - Los Angeles/EUA, 6 d'agost de 1976]

³⁴⁵ **Mstislav Leop. Rostropóvich**

[Bakú/AZE, 27 de març de 1927 - Moscou/RÚS, 27 d'abril de 2007]

---NACIONALISMES MUSICALS

HONGRIA

Béla Bartók [1881-1945]

Zoltán Kodály [1882-1967]

BÉLA BARTÓK [1881-1945]

Béla Viktor János Bartók [Nagyszentmiklós/Hongria, 25 de març de 1881 - Nova York, 26 de setembre de 1945]

Compositor, pianista i pedagog hongarès. A més de la seua obra compositiva, Bartók ha passat a la història de la música per les seues investigacions al voltant de la música folklòrica, Bartók és considerat un dels 'pares' de *l'etnomusicologia*³⁴⁶.

Bartók pertany al grup d'aquells que utilitzaren en les seues obres diverses característiques compositives del segle XVIII d'una manera innovadora. Sense haver-hi de fugir del marc tonal, va rebre influències de la filosofia basada en els dotze tons de l'escala cromàtica [dodecafonisme] a més d'estar interessat en fer ús de formes simètriques i asimètriques.

Bartók ha estat també classificat dintre del *primitivisme musical*³⁴⁷ [al costat del *primer* Ígor Stravinski³⁴⁸] tot i que per motius històrics i contextuals té més sentit ubicar-lo com a un dels representants d'aquest apartat *nacionalista hongarès* al costat de Zoltán Kodály³⁴⁹.

La seua família anà aviure a Vinograd [Ucraïna] després de la mort de son pare [1888]. Tot seguit, marxaren a Prešporok [a hores d'ara, Bratislava].

De sa mare va aprendre les primeres lliçons de piano tot continuant estudis amb el compositor i director de cor Ferenc Kersch³⁵⁰, amb László Erkel³⁵¹, amb István Thomán³⁵² i composició amb János Koessler [Hans von Koessler³⁵³] a la 'Reial Acadèmia de Música' de Budapest.

³⁴⁶ **Etnomusicologia:** branca de la musicologia que investiga, arreplega, classifica i estudia la música tradicional oral d'arreu del món en el seu context cultural a més de la música culta de les civilitzacions no europees. El terme prové del llatí 'Ethnos' [nació] i 'Mousiko' [música]. Als seus orígens fou anomenada musicologia comparada i fou ubicada com una mena de disciplina auxiliar de l'antropologia i l'etnologia. En el cas de les anomenades 'cultures exòtiques' el interès científic arribà dintre del context de la colonització de les potències europees cap a mitjan segle XIX. L'etnomusicologia vindria a ser l'estudi dels patrimonis culturals de pobles no considerats occidentals, però també inclou l'anàlisi de la música occidental des d'una perspectiva antropològica.

³⁴⁷ **Primitivisme:** moviment artístic que pretenia arrossegar el folklore de diversos indrets europeus vers un llenguatge modern. El primitivisme afegí accentuacions irregulars i mètriques mai emprades en música llegida, escales modals, ús de tot tipus de percussió, harmonies politonals i atonals. Dos dels seus seguidors dintre del seu primer període compositiu van ser Ígor Stravinski i Bela Bartok.

³⁴⁸ **Ígor Fiódorovich Stravinski** [Oranienbaum/RÚS, 17 de juny de 1882 - N. York/EUA, 6 d'abril de 1971]

³⁴⁹ **Zoltán Kodály** [Kecskemét/HON, 16 de desembre de 1882 - Budapest, 6 de març de 1967]

³⁵⁰ **Ferenc Kersch** [Bácsalmás/HON, ? 1853 - Esztergom/HON, ? 1910]

³⁵¹ **László Erkel** [Pest/HON, 9 d'abril de 1845 - Bratislava [ant. Pozsony], 3 de des., de 1896]

³⁵² **István Thomán** [Homonna/HON, 4 de novembre de 1862 - Budapest, 22 de set., de 1940]

³⁵³ **Hans von Koessler** [Kemnath/ALE, 1 de gener de 1853 - Ansbach/ALE, 23 de maig de 1926]

Coneix Zoltán Kodály i junts es dediquen a recollir música folklòrica de la regió hongaresa mitjançant cilindres de fonògraf, sistema que fou el suport del primer mètode de gravació i reproducció de so, sistema d'enregistrament que perdurà de 1887 fins 1915.

Aquests viatges de recerca marcarien l'obra compositiva de Bartók atesa la idea que ell tenia de la música folklòrica hongaresa es derivava de les melodies gitanes trobades a les obres de Franz Liszt³⁵⁴ i d'altres. Quan Bartók descobreix les cançons folklòriques dels llauradors magiars, comença a incorporar-les a les seues composicions, a escriure melodies sota el mateix estil i a enllestir esquemes rítmics complexos de sabor folklòric.

A Budapest, Bartók coneix Richard Strauss³⁵⁵, la influència del qual marcà una part de l'avenir musical de l'hongarès.

Al 1907, Bartók aconsegueix una plaça de professor de piano a 'l'Acadèmia Reial' de Budapest on, entre altres, tingué com alumnes destacats Fritz Reiner³⁵⁶, [Sir] Georg Solti³⁵⁷, Ernő Balogh³⁵⁸, Lili Kraus³⁵⁹, György Kósa³⁶⁰ i György Sandor³⁶¹. Aquesta assegurança al treball li va permetre romandre a Hongria en comptes de fer gires com a pianista arreu d'Europa la qual cosa el feu recollir més música folklòrica, principalment a la regió de Transilvània.

Rep també influències de Claude Debussy³⁶² però els seus treballs orquestrals continuaven assemblant-se molt a la música de Johannes Brahms³⁶³ i Richard Strauss. No obstant això, seria al seu *Quartet de Corda N.1 en La menor* [1908] on apareixen els primers signes clars del seu interès per la música folklòrica. Compon i estrena el *Quartet de Corda N.1 Op.7 - Sz. 40* [1909].

Al 1911, Bartók compon la seua única òpera: *El castell de Barbablava/A kékszakállú herceg vára* estrenada a Budapest el 24 de maig de 1918 al 'Royal Hungarian Opera House' i basada en el conte *La Barbe bleue* de Charles Perrault³⁶⁴ i amb llibret del poeta, escriptor i crític Béla Balázs³⁶⁵, autor pel qual es va endarrerir tants anys l'estrena de l'òpera ateses les seues desavinences polítiques amb les autoritats oficials.

Bartók deixà de compondre i continuà la recerca i recopilació de música tradicional no sols hongaresa sinó també dels Balcans i de Turquia [1912-1915].

Al 1916 escriu el ballet *El príncep de fusta/A fából faragott királyfi Op.13* i el *Quartet de Corda N.2 Op.17 - Sz.67* [1916-1917].

³⁵⁴ Franz Liszt/Ferenc Liszt [Doborjan/HON, 22 d'octubre de 1811 - Bayreuth/ALE, 31 de juliol de 1886]
³⁵⁵ Richard Georg Strauss [Munic, 11 de juny de 1864 - Garmisch-Partenkirchen, 8 de setembre de 1949]
³⁵⁶ Frederick Martin 'Fritz' Reiner [Budapest/HON, 19 de desembre de 1888 - N. York/EUA, 15 de nov., de 1963]
³⁵⁷ György Stern/Georg Solti [Budapest/HON, 21 d'octubre de 1912 - Antibes/FRA, 5 de setembre de 1997]
³⁵⁸ Ernő Balogh [Budapest/HON, 4 d'abril de 1897 - Mitchellville/EUA, 2 de juny de 1989]
³⁵⁹ Lili Kraus [Budapest/HON, 3 d'abril de 1903 - Asheville/EUA, 6 de novembre de 1986]
³⁶⁰ György Kósa [Budapest, 24 d'abril de 1897 - Budapest, 16 d'agost de 1984]
³⁶¹ György Sándor [Budapest/HON, 21 de setembre de 1912 - N. York/EUA, 9 de des., de 2005]
³⁶² Achille-Claude Debussy [Saint-Germain-en-Laye/FRA, 22 d'agost de 1862 - París, 25 de març de 1918]
³⁶³ Johannes Brahms [Hamburg/ALE, 7 de maig de 1833 - Viena/ÀUS, 3 d'abril de 1897]
³⁶⁴ Charles Perrault [París, 12 de gener de 1628 - París, 16 de maig de 1703]
³⁶⁵ Béla Balázs [Szeged/HON, 4 d'agost de 1884 - Budapest, 17 de maig de 1949]

Compon i conclou el ballet *El mandarí meravellós/ A csodálatos mandarin Op.19* [1918-1924] basat en una història de l'escriptor Melchior Lengyel³⁶⁶ i estrenat a Colònia el 19126. Mentrestant, Bartók ensenyava a 'l'Acadèmia de Música' de Budapest on tingué com alumne, entre altres, Paul Arma³⁶⁷.

Al 1927 escriu el *Quartet de Corda N.3 - Sz. 85* i el *Quartet de Corda N.4 - Sz. 91*.

El *Quartet de Corda N.5 - Sz. 102* [1934] cal considerar-lo menys innovador que no els números 3 i 4. El *Quartet de Corda núm. 6* fou escrit, en part, al 1939.

El seu fill menut, Péter, li donà la idea d'escriure un mètode per millorar les primeres lliçons de piano per a xiquets. Així, doncs, va nàixer *Mikrokosmos Sz. 107 - BB 105* [1926-1939] conjunt de 153 estudis progressius editats en sis volums i que cal considerar com la seua última obra que va compondre a Europa.

Començada la Segona Guerra Mundial, Bartók [fortament oposat a les idees i l'expansionisme nazis] marxà cap als Estats Units. Més aviat desconcertat al nou país, li arriba l'encàrrec del director Serge Koussevitzky³⁶⁸ per a compondre una de les seues obres més conegudes i interpretades: el *Concert per a orquestra/Concerto for Orchestra, Sz. 116 - BB 123* [1943] en cinc moviments i estrenat per la 'Boston Symphony Orchestra' en desembre de 1944.

Rep altre encàrrec del reconegut violinista Yehudi Menuhin³⁶⁹ per a la composició de la *Sonata for Solo Violin Sz. 117 - BB 124* [1943].

Al 1945 i ja a les acaballes degut a una malaltia terminal [leucèmia], Bartók compon el *Piano Concerto N.3 en Mi major, Sz. 119 - BB 127* que fou estrenat a Philadelphia el 8 de febrer de 1946 sota la direcció del també hongarés Eugene Ormandy³⁷⁰ i amb el seu deixeble György Sándor³⁷¹ al piano.

<<<<<A més de les obres ja esmentades, cal fer esment d'altres obres del compositor com ara: *Capriccio en Si menor* [1895, piano]; *Violin Sonata en Do menor* [1895, violí i piano]; *Andante, Scherzo and Finale* [1897, piano]; *Piano Quartet en Do menor* [1898, piano quartet]; *Scherzo en Forma de Sonata* [1899-1900, quartet de corda]; *Piano Pieces* [1903, piano]; *Marcia Funèbre* [1903, piano]; *Suite per a orquestra N.1 Op.3* [1905-1907]; *Scherzo per a piano i orquestra Op.2* [1905]; *Suite per a orquestra N.2 Op.4* [1905, 1907 rev 1943]; *Hungarian Folksongs* [1906, rev 1928, cançons populars]; *For Children* [1908-1909, quatre volums, piano]; *Romanian Folk Dances* [1910, piano]; *Romanian Dance, Sz. 47a* [1911, orquestra]; *Allegro barbaro* [1912, piano]; *Quatre peces per a orquestra Op.12 - Sz 51* [1912-1921]; *Sonatina* [1915, piano]; *Dances folkloriques romaneses* [1915, piano]; *Suite per a piano Op.14* [1916]; *Cinc cançons basades en poemes d'Endre Ady Op.16* [1916, veu i piano]; *3 estudis per a piano Op.18* [1918]; *Improvisacions sobre*

³⁶⁶ **Lebovics Menyhért/Mel. Lengyel**

³⁶⁷ **Arma Pál/Paul Arma**

³⁶⁸ **Serguei Aleks. Kussevitski**

³⁶⁹ **Yehudi Menuhin**

³⁷⁰ **Jenő Ormándy- Blau**

³⁷¹ **György Sándor**

[Balmazújváros/HON, 21 de gener de 1880 - Budapest, 23 d'oct., de 1974]

[Budapest/HON, 22 de novembre de 1905 - París/FRA, 28 de nov., de 1987]

[Vixni Volotxok/RÚS, 26 de juliol de 1874 - Boston/EUA, 4 de juny de 1951]

[Nova York/EUA, 22 d'abril de 1916 - Berlín/ALE, 12 de març de 1999]

[Budapest/HON, 18 de nov., de 1899 - Filadelfia/EUA, 12 de març de 1985]

[Budapest, 21 de setembre de 1912 - N. York/EUA, 9 de desembre de 2005]

cançons de camp hongareses Op.20 [1920, piano] i *Sonata per a violí i piano N.1 Op.21* [1921] *A l'aire lliure* [1926, piano]; *Mikrokosmos* [1926, 1932-1939, piano i un dels llibres d'estudi més interpretats pels pianistes]; *Duos* [1931, dos violins]; *Hungarian Sketches* [1931, orquestra]; *String Quartet N.5* [1934]; *Petite Suite* [1936, piano]; *Música per a corda, percussió i celesta* [1936, tal vegada una de les seues obres més interpretades i conegudes] *Sonata per a dos pianos i percussió* [1937]; *Contrastos* [1938, clarinet, violí i piano]; *Divertimento per a cordes* [1939]; *String Quartet N.6* [1939]; *Concerto per a dos pianos, percussió i orquestra* [1940]; *Concerto per a Orquestra* [1942-1943, rev 1945]; *Sonata per a violí sol* [1944]; *Concert per a piano N.3 en Mi major* [1945] i *Concert per a viola* [1945, inacabat].

ZOLTÁN KODÁLY [1882-1967]

Zoltán Kodály [Kecskemét/Hongria, 16 de desembre de 1882 - Budapest, 6 de març de 1967]

Compositor, musicòleg i pedagog. Més conegut pel perfil d'ensenyant i renovador de la metodologia musical que no per el de compositor. Figura cabdal en l'evolució de la pedagogia musical arreu del món gràcies al seu *Mètode Kodaly* d'ensenyament.

Kodály estudià a la Universitat de Budapest [llengües modernes] i començà a estudiar violí a 'l'Acadèmia Franz Liszt' de Budapest [1900] on va ser alumne de composició de Hans Koessler³⁷².

Pioner de l'estudi del folklore musical, Kodaly esdevingué una de les més importants figures en el camp de l'etnomusicologia.

Des del 1905 comença a recórrer els indrets més allunyats d'Hongria tot enregistrant cants populars típics mitjançant cilindres fonogràfics [cilindres de fonògraf]. Cal qualificar de 'transcendental' la trobada amb el compositor Béla Bartók³⁷³ a qui va aconseguir convèncer per cercar el folklore hongarés. Tots dos plegats van publicar diverses col·leccions de música popular fet que influí de manera especial en l'obra compositiva d'ambdós músics.

Al 1906 escriu la seua tesi doctoral sobre cants populars hongaresos [*Construcció Estròfica en els Cants Populars Hongaresos*]. Tota vegada aconseguit el grau de Doctor en Filosofia i Lingüística, Kodály marxa a París on estudia amb l'organista i compositor Charles Marie Widor³⁷⁴. Descobreix el impressionisme i la música de Claude Debussy³⁷⁵, fets que influiran sobre manera en la seua obra posterior.

³⁷² Hans von Koessler

³⁷³ Béla Viktor János Bartók

³⁷⁴ Charles-Marie Widor

³⁷⁵ Achille-Claude Debussy

[Kemnath/ALE, 1 de gener de 1853 - Ansbach/ALE, 23 de maig de 1926]

[Nagyszentmiklós/HON, 25 de març de 1881 - N. York/EUA, 26 de set., de 1945]

[Lyon/FRA, 21 de febrer de 1844 - París, 12 de març de 1937]

[Saint-Germain-en-Laye/FRA, 22 d'agost de 1862 - París, 25 de març de 1918]

Torna a Budapest [1907] i guanya una plaça de professor en 'l'Acadèmia de Música' on va tenir alumnes com ara Lili Kraus³⁷⁶, Jenő Ádám³⁷⁷ i György Sandor³⁷⁸. Malgrat el període de la Primera Guerra Mundial, Kodály mai deixà de costat la seua recerca sonora arreu del seu país.

Al 1923 aconsegueix el primer triomf com a compositor amb el seu *Psalmus Hungaricus*, Op.13 [1923] dedicat al cinquantè aniversari de la unió de Buda i Pest.

Viatja per Europa i comença a dirigir la seua música.

A poc a poc i interessat per l'ensenyament de la música a les escoles, escriu el seu *Mètode Kodály* a més de diverses monografies sobre el tema. Aquest mètode esdevindria tot un ressò pedagògic primer a Europa i després, amb el temps, arreu del món, mètode encara emprat i renovat tot partint del seu ideari inicial sent punt d'eixida per a noves propostes pedagògiques.

Compon l'òpera *Háry János* en quatre actes [1926-1927] segons el llibret del periodista i escriptor Béla Paulini³⁷⁹ i del dramaturg Zsolt Harsányi³⁸⁰ i que fou estrenada al 'Teatre Real de l'Òpera' de Budapest el 16 d'octubre de 1926.

Compon les *Dances de Marosszék* [1927 piano - 1930 versió orquestral]; *Dances de Galánta* [1933, orquestra]; *Variacions sobre una melodia popular hongaresa/El titot reial* [1939, encarregades per 'l'Orquestra del Concertgebouw'] i la *Missa Brevis* [1944, cor, orquestra i orgue].

Kodály deixà l'ensenyament al 1942.

Llavors arribaren els reconeixements a la seua tasca. Fou president del 'Consell Internacional de Música Folklòrica' i president honorari de la 'Societat Internacional d'Educació Musical' fins la seua mort al 1967. Entre els seus darrers alumnes cal esmentar: Rezső Sugár³⁸¹, Robert Kinsky³⁸² i Maros Rudolf³⁸³.

<<<<<Altres obres a destacar de Kodály són: *Intermezzo* [1905, trio de corda]; *Méditation sur un motif de Claude Debussy*³⁸⁴ [1907]; *Dues melodies populars de Zobor* [1908, cor femení]; *Quartet de corda N.1 Op.2* [1909]; *Sonata per a violoncel i piano, Op.4* [1910]; *Melodies endarrerides Op.6* [1912-1916]; *Duo per a violí i violoncel, Op.7* [1914]; *Sonata for Solo Cello, Op.8* [1915]; *Quartet de corda N.2, Op.10* [1916-1918]; *Sonata trio per a 2 violins y viola, Op.12* [1920]; *Psalmus Hungaricus, Op.13* [1923]; *Nits sobre la muntanya, Quatre peces* [1923-1956, cor femení]; *Vetllada de les filaneres sícules* [1924-1932]; *Deu quaderns de música popular hongaresa, 'Magyar népzene'* [1924-1932]; *Deu cors sobre melodies infantils* [1925-1929]; *Quadres de Mátra* [1931, cor mixt]; *Preludi* [1931]; *Cants de soldat* [1934]; *Oda a Franz Liszt* [1936, cor mixt]; *Les joves noruegues* [1940, cor mixt]; *Dances infantils* [1945]; *Pas de dos de Kálló* [1950, cor mixt i

³⁷⁶ **Lili Kraus** [Budapest/HON, 3 d'abril de 1903 - Asheville/EUA, 6 de novembre de 1986]
³⁷⁷ **Jenő Ádám** [Szigetszentmiklos/HON, 12 de desembre de 1896 - Budapest, 15 de maig de 1982]
³⁷⁸ **György Sandor** [Budapest/HON, 21 de setembre de 1912 - N.York/EUA, 9 de desembre de 2005]
³⁷⁹ **Béla Paulini** [Csákvár/HON, 20 de juny 1881 - Baj/HON, 1 de gener de 1945]
³⁸⁰ **Zsolt von Harsanyi** [Korompa/ESL, 27 de gener de 1887 - Budapest/HON, 29 de novembre de 1943]
³⁸¹ **Rezső Sugár** [Budapest, 9 d'octubre de 9 1919 - Budapest, 22 de setembre de 1988]
³⁸² **Robert Kinsky** [Budapest/HON, 17 d'agost de 1910 - Buenos Aires/ARG, 15 de setembre de 1977]
³⁸³ **Maros Rudolf** [Stachy/HON, 19 de gener de 1917 - Budapest, 3 d'agost de 1982]
³⁸⁴ **Achille-Claude Debussy** [Saint-Germain-en-Laye/FRA, 22 d'agost de 1862 - París, 25 de març de 1918]

orquestra]; *Desitjos de pau* [1953, cor mixt]; *Epigrames* [1954]; *I will go look for Death* [1959]; *Te Deum* [1961] i *Simfonia* [1961].

---NACIONALISMES MUSICALS:

ALTRES PAÏSOS:

Argentina-	[<i>Juan José Castro; Alberto Ginastera</i>]
Brasil-	[<i>Carlos Gomes; Heitor Villa-Lobos; Francisco Mignone</i>]
Cuba-	[<i>Manuel Saumell; Ignacio Cervantes</i>]
Estats Units-	[<i>Edward Mac Dowell; Arthur Farwell; Charles Ives; Charles Cadman; Horatio Parker; Aaron Copland</i>]
Mèxic-	[<i>Manuel Ponce; Silvestre Revueitas; Carlos Chàvez; Salvador Contreras</i>]
Polònia-	[<i>Stanislaw Moniuszko</i>]
Romania-	[<i>George Enescu</i>]
Veneçuela-	[<i>Antonio Estévez</i>]
Xile-	[<i>Pedro Allende Sarón</i>]

El **nacionalisme musical** va estendre's arreu altres països i continents encara que no amb la consistència d'idees que arrossegaven aquells altres amb més decisió reivindicadora.

No obstant això, han estat nombrosos els compositors que, ara al conjunt de la seua obra adés en un període significatiu de la mateixa, han estat inspirats amb les premisses nacionalistes.

Aquestos països són:

ARGENTINA: **Juan José Castro** [1895-1968] i **Alberto Ginastera** [1916-1983].

Juan José Castro: *Juan José Castro* [Avellaneda/Argentina, 7 de març de 1895 - Buenos Aires, 3 de setembre de 1968]. Compositor argentí. Germà del director i violoncel·lista José María Castro³⁸⁵. Primers estudis a Buenos Aires amb Manuel Posadas, Andrés Gaos³⁸⁶,

³⁸⁵ **José María Castro**

³⁸⁶ **Andrés Gaos**

[Avellaneda/ARG, 15 de desembre de 1892 - Buenos Aires, 2 d'agost de 1964]
[La Corunya, 31 de març de 1874 - Mar del Plata/ARG, 13 de març de 1959]

Constantino Gaito³⁸⁷ i Eduardo Fornarini³⁸⁸. Guanya el 'Gran Premi d'Europa' [1916] per la seua *Sonata per a violí i piano* [1914]. Marxa a París [1920] i rep classes d'Édouard Risler³⁸⁹ i Vincent d'Indy³⁹⁰. Al 1924 retorna a Argentina i, a més de compondre, dona classes on, entre altres alumnes, compta amb Roberto García Morillo³⁹¹. El 1929 dirigí els concerts de 'l'Orquestra Filharmònica' al 'Teatro Colón' de Buenos Aires.

<<<<<Obres destacades: *A una madre* [1925, poema simfònic]; *La Chellah* [1927, poema simfònic]; *Suite infantil* [1928]; *Suite breve* [1929]; *Sinfonía N.2: 'Sinfonía Bíblica'* [1932, orquestra i cor]; *Nueve preludios* [1933-1934, piano]; *Mekhano* [1934, ballet]; *Sarabande* [1934, violí i piano]; *Sinfonía N.3: 'Sinfonía Argentina'* [1936]; *Sinfonía N.4: 'Sinfonía de los campos'* [1939]; *Offenbachiana* [1940, ballet amb motius d'Offenbach³⁹²]; *Tangos* [1941]; *Concierto para piano y orquesta* [1941]; *Cuarteto de Cuerdas* [1943, cambra]; *Casi polka* [1946]; *Intrata* [1946, cambra]; *Danza rústica* [1946, cambra]; *Corales criollos N.1* [1947]; *Sonatina campestre* [1948, bandoneó]; *Proserpina y el Extranjero* [1951, òpera]; *Corales criollos N.3* [1953]; *Sonatina española* [1953]; *Adiós a Villalobos-Elegía* [1960]; *La cosecha negra* [1960, òpera]; *Suite introspectiva* [1961]; *Epitafio en ritmos y sonidos-In memoriam Julián Bautista* [1961] i *Concierto para violín y orquesta* [1962].

Alberto Ginastera: *Alberto Evaristo Ginastera* [Buenos Aires, 11 d'abril de 1916 - Ginebra, 25 de juny de 1983]. Compositor argentí. Considerat un dels compositors llatinoamericans més importants i reconeguts arreu del món. Es gradua al 'Conservatori Williams' de Buenos Aires' el 1938. El 1942 va compondre la música de la pel·lícula *Malambo* [Alberto de Zavalía, 1942]. El 1943 estrena el ballet *Estancia, Op.8* [1941]. Marxa als Estats Units de primera vegada [1945-1947] i estudia a Tanglewood amb Aaron Copland³⁹³. Torna a l'Argentina i, amb altres col·legues, funda la 'Liga de compositores de Argentina' i crea el 'Conservatorio de La Plata' [1949] i, al 1951, la Filial N.1 del mateix: 'Conservatorio Julián Aguirre'. Treballa com a docent i compta entre els seus alumnes músics diversos que, temps després, tindrien reconeixement internacional com ara: Ástor Piazzolla³⁹⁴, Alcides Lanza³⁹⁵, Mauricio Kagel³⁹⁶, Gerardo Gandini³⁹⁷, Waldo de los Ríos³⁹⁸, Mario Davidovsky³⁹⁹, Jacqueline Nova⁴⁰⁰, Mesías

³⁸⁷ **Constantino Vic. Gaito** [Buenos Aires, 3 d'agost de 1878 - Buenos Aires, 14 de desembre de 1945]
³⁸⁸ **Eduardo Fornarini** [Parma/ITÀ, ? 1887 - Buenos Aires/ARG, ? 1967]
³⁸⁹ **Joseph-Édouard Risler** [Baden-Baden/ALE, 23 de febrer de 1873 - París/FRA, 22 de juliol de 1929]
³⁹⁰ **Paul M. Th. Vincent d'Indy** [París, 27 de març de 1851 - París, 2 de desembre de 1931]
³⁹¹ **Roberto García Morillo** [Buenos Aires, 22 de enero de 1911 - Buenos Aires, 26 de octubre de 2003]
³⁹² **Jacques Offenbach** [Colònia/ALE, 20 de juny de 1819 - París/FRA, 5 d'octubre de 1880]
³⁹³ **Aaron Copland** [N. York, 14 de novembre de 1900 - Sleepy Hollow/N. York, 2 de des., de 1990]
³⁹⁴ **Astor Pantaleón Piazzolla** [Mar del Plata/ARG, 11 de març de 1921 - B. Aires, 4 de juliol de 1992]
³⁹⁵ **Alcides Emigdio Lanza** [Rosario/ARG, 2 de juny de 1929]
³⁹⁶ **Mauricio Raúl Kagel** [Buenos Aires/ARG, 24 de des., de 1931 - Colònia/ALE, 18 de set., de 2008]
³⁹⁷ **Gerardo Gandini** [Buenos Aires, 16 d'octubre de 1936 - Buenos Aires, 22 de març de 2013]
³⁹⁸ **Oswaldo Nicolás Ferraro** [Buenos Aires/ARG, 7 de setembre de 1934 - Madrid/ESP, 28 de març de 1977]
³⁹⁹ **Mario Davidovsky** [Medanos/Buenos Aires, 4 de març de 1934]
⁴⁰⁰ **Jacquel. C. Nova Sondag** [Gant/BÈL, 1 de gener de 1935 - Bogotá/COL, 13 de juny de 1975]

Maiguashca⁴⁰¹, Antonio d'Almeida⁴⁰² i Blas Emilio Atehortúa⁴⁰³, tots ells reconeguts a nivell mundial anys després. Ginastera desenvolupa part de la seua docència al Estats Units i a Europa [Suïssa, on morí]. El 'Lincoln Center' de Nova York fou inaugurat amb una òpera seua: *Don Rodrigo*, el 22 de febrer de 1966 dirigida per Julius Rudel [l'òpera havia estat estrenada al 'Teatro Colón' de Buenos Aires el 24 de juliol de 1964. Ginastera, considerat el compositor més reconegut de l'hemisferi sud, dividí la seua música en tres apartats: *nacionalisme objectiu*, *nacionalisme subjectiu* i *neoexpressionisme* mesurant en allò possible la no juxtaposició d'estils a la seua obra tot atorgant-li un llenguatge i una textura irreconeixible.

<<<<<Obres destacades no esmentades abans: *Panambí Op.1* [1934-1936, ballet]; *Danzas argentinas Op.2* [1937, piano]; *Tres piezas Op.6* [1940, piano]; *Malambo Op.7* [1940, piano]; *Danzas de Estancia Op.8a* [orquestra]; *Obertura para el Fausto criollo Op.9* [1943, orquestra]; *Cinco canciones populares argentinas Op.10* [1943, veu i piano]; *Las horas de una estancia Op.11* [1943, veu i piano]; *Lamentaciones del profeta Jeremías Hieremias Prophetas Lamentaciones Op.14* [1946, cor]; *Suite de danzas criollas Op.15* [1946, piano]; *Pampeana N.1 Op.16* [1947, violí i piano]; *Ollantay Op.17* [1947, orquestra i banda]; *Toccata, villancico y fuga Op.18* [1947, orgue]; *Rondo sobre temas infantiles argentinos Op.19* [1947, piano]; *Pampeana N.2 Op.21* [1950, violoncel i piano]; *Cuarteto para cuerdas N.1, Op.20; Sonata N.1 Op.22* [1952, piano]; *Variaciones concertantes para orquesta de cámara Op.23* [1953, cambra]; *Pampeana N.3 Op.24* [1954, orquestra]; *Concierto para arpa Op.25* [1956]; *Cuarteto para cuerdas N.2, Op.26; Concierto para piano N.1 Op.28* [1961]; *Concierto para violín Op.30* [1963]; *Don Rodrigo Op.31* [1963-1964, òpera]; *Bomarzo Op.34* [1966-1967, òpera]; *Estudios sinfónicos Op.35* [1967, orquestra]; *Concierto para cello N.1 Op.36* [1968]; *Beatrix Cenci Op.38* [1971, òpera]; *Concierto para piano N.2 Op.39* [1972]; *Cuarteto para cuerdas N.3, Op.40; Popol Vuh, La creación del mundo maya Op.44* [1975, orquestra]; *Glosses sobre temas de Pablo Casals Op.46 i Op.48* [1977, orquestra]; *Sonata Op.47* [1976, guitarra]; *Iubilum Op.51* [1980, orquestra]; *Concierto para cello N.2 Op.50* [1980]; *Variaciones e Toccata sopra Aurora lucis rutilat Op.52* [1980, orgue]; *Sonata N.2 Op.53* [1981, piano] i *Sonata N.3 Op.55* [1982, piano].

⁴⁰¹ **Mesías Maiguashca**
⁴⁰² **Antonio de Almeida**
⁴⁰³ **Blas E. Atehortúa Amaya**

[Quito/EQU, 24 de desembre de 1938]
[Neuilly/FRA, 20 de gen., de 1928 - Pittsburgh/EUA, 18 de feb., de 1997]
[Santa Helena/COL, 22 d'octubre de 1943]

BRASIL: **Carlos Gomes** [1836-1896]; **Heitor Vill-Lobos** [1887-1959] i **Francisco Mignone** [1897-1986].

Carlos Gomes: *Antônio Carlos Gomes* [Campinas/Brasil, 11 de juliol de 1836 - Belém/Brasil, 16 de setembre de 1896]. Primers coneixements musicals de la mà de son pare. Als 15 anys compon valsos i polques i als 18 anys [1854] compon la seua primera Missa, la *Missa de Sant Sebastià*. Aviat es decanta per l'òpera degut a la seua admiració per Giuseppe Verdi. Continua estudis a Rio de Janeiro. El 4 de setembre de 1861, Gomes aconsegueix estrenar al 'Teatre de l'Òpera Nacional' l'òpera *A noite do castelo* la qual li donà molta fama. Al 1863 marxa cap Europa i a Milà estudia amb Lauro Rossi⁴⁰⁴ i compon diverses òperes. Per a la seua nova òpera, Carlos Gomes escollí com a tema la novel·la *O Guarani*, de l'escriptor brasiler José de Alencar⁴⁰⁵. L'òpera, sota ambientació índia, s'estrenà el 19 de març de 1870 al 'Teatro alla Scala' a Milà amb el títol *Il Guarany* [1868-1870] aconseguint un gran èxit. Per commemorar el centenari de la independència americana, compon l'himne *Il saluto del Brasile/Saudação do Brasil*, estrenat a Filadelfia el 19 de juliol de 1876 i per commemorar també el quart centenari del descobriment d'Amèrica, compon l'òpera *Condor* y la cantata *Colombo*, estrenades el 12 de octubre de 1892.

<<<<Obres destacades no esmentades abans: *Missa de São Sebastião* [1854]; *A noite do Castelo* [1861, òpera]; *Telégrafo Elétrico* [1871, opereta]; *Fosca* [1873, òpera]; *Salvator Rosa* [1874, òpera]; *Maria Tudor* [1876, òpera]; *Álbuns de Música de Câmera* [1882, cambra] i *Lo Schiavo* [1888, òpera].

Heitor Villa-Lobos: *Heitor Villa-Lobos* [Río de Janeiro, 5 de març de 1887 - Río de Janeiro, 17 de novembre de 1959]. Compositor brasiler. Aprengué música amb son pare. Villa-Lobos es guanyava la vida com a músic de cafè tocant el violoncel. Feu un viatge als estats nord-orientals de Brasil conèixer la seua música folklòrica [1905]. Estudia a 'l'Institut Nacional de Música' a Rio de Janeiro. No obstant aqueixos estudis, mai es va encasellar en cap norma acadèmica tot creant una música personal i idiosincràtica. Al 1912, Villa-Lobos s'endinsà dintre de d'Amazones per recercar més música ètnica. El 1913, la seua música comença a ser publicada. Al 1915 fa concerts de les seues composicions a Rio de Janeiro. Estudia a París en dues estades [1923-1924 i 1927-1930] i es relaciona, entre altres músics, amb Edgardo Barga⁴⁰⁶, Leopold Stokowski⁴⁰⁷ i Aaron Copland⁴⁰⁸. Com a responsable de

⁴⁰⁴ **Lauro Rossi**

⁴⁰⁵ **José Martiniano de Alencar**

⁴⁰⁶ **Edgard V. Achille Ch. Varèse**

⁴⁰⁷ **Leopold Stokowski**

⁴⁰⁸ **Aaron Copland**

[Macerata/ITÀ, 19 de febrer de 1810 - Cremona, 5 de maig de 1885]

[Messejana/BRA, 1 de maig de 1829 - Río de Janeiro, 12 de des., de 1877]

[París/FRA, 22 de desembre de 1883 - N. York/EUA, 6 de nov., de 1965]

[Londres, 18 d'abril de 1882 - Nether Wallop/UK, 13 de setembre de 1977]

[Nova York, 14 de novembre de 1900 - Sleepy Hollow, 2 de des., de 1990]

l' 'Educació Musical' de Rio de Janeiro, dissenya un sistema complet d'instrucció musical basat en cultura brasilera. Va compondre música coral per a cors escolars sobre adaptacions de material folklòric del seu país. Al costat dels compositors Alberto Nepomuceno⁴⁰⁹ i Alexandre Levy⁴¹⁰, Villa-Lobos obrí el camí perquè arribaren altres com ara el compositor Mozart Camargo Guarnieri⁴¹¹ que treballarien a sobre els arrels folklòrics de la música brasilera. Possiblement siga l'autor clàssic sud-americà més difós arreu del món i amb una obra més extensa.

<<<<<Obres destacades: *Suite per a Piano i Orquestra* [1913]; *Sonata-fantasia N.1 per a violí i piano*; *Desesperança* [1913, cambra]; *Sonata-fantasia N.2 per a violí i piano* [1914, cambra]; *Concert per a violoncel N.1* [1915]; *17 Quartets de Corda* [1915-1957]; *Naufragio de Kleonicos* [1916, poema simfònic]; *Sinfonietta N.1* [1916]; *Dotze simfonies* [1917-1957]; *Dança Frenetica* [1918]; *Trio per a piano i corda N.3* [1918]; *14 Choros per a guitarra, cambra i orquestra* [1920-1929]; *Fantasia de Moviments Mixtos* [1921, violí i orquestra]; *Dança dos Mosquitos* [1922]; *Quintet em forma de choros* [1928, flauta, oboé, clarinet, corn anglés i fagot]; *9 Bachianas Brasileiras* [1932-1944, escrites aleatòriament per a orquestra, cambra i cor, tal vegada les obres més interpretades de Villa-Lobos]; *Caixinha de Boas Festas, poema simfònic i ballet* [1932]; *Evolução dos Aeroplans* [1932]; *Ciranda de Set Notes* [1933, fagot i orquestra de corda]; *Dança da terra* [1939, ballet]; *Madona, poema simfònic* [1945]; *Trio per a violí, viola i violoncel* [1945]; *Cinc concerts per a Piano* [1945-1954]; *Sinfonietta N.2* [1947]; *Fantasia* [1948, saxòfon soprano, tres corns i corda]; *Homenage a Chopin* [1949, piano]; *Erosão* [1950, poema simfònic]; *Concert per a Guitarra* [1951]; *Concert per a violoncel N.2* [1953]; *Alvorada na Forest Tropical* [1953, obertura]; *Duo* [1957, oboè i fagot]; *Fantasia Concertant* [1958, 16 o 32 violoncels]; *Concert Grosso* [1959, quartets de vents i conjunt de vents]; *Suite N.1* [1959, orquestra de cambra] i *Suite N.2* [1959, orquestra de cambra].

Francisco Mignone: *Francisco Paulo Mignone* [São Paulo, 3 de setembre de 1897 - Ríó de Janeiro, 19 de febrer de 1986]. Compositor i pedagog brasiler. Estudis amb son pare, Alferio Mignone, flautista d'origen italià. Al 1913 estudis al 'Conservatori de Sao Paulo'. Al 1920 eixampla estudis a Itàlia ['Conservatori Giuseppe Verdi' de Milà] i rep una forta influència del compositor Ottorino Respighi⁴¹². Quan torna a Brasil li atrau el nacionalisme musical i els arrels del seu país de la mà de l'escriptor i musicòleg Mário de Andrade⁴¹³. Des del 1929 fins

⁴⁰⁹ **Alberto Nepomuceno**

⁴¹⁰ **Alexandre Levy**

⁴¹¹ **Mozart Camargo Guarnieri**

⁴¹² **Ottorino Respighi**

⁴¹³ **Mário Raul de Moraes Andrade**

[Fortaleza/BRA, 6 de juliol de 1864 - Rio de Janeiro, 16 d'octubre de 1920]

[Sao Paulo/BRA, 10 de nov., de 1864 - Sao Paulo, 17 de gener de 1892]

[Tietê/BRA, 1 de febrer de 1907 - São Paulo, 13 de gener de 1993]

[Bolonya/ITÀ, 9 de juliol de 1879 - Roma, 18 d'abril de 1936]

[São Paulo/BRA, 9 d'octubre del 1893 - Consolação, 25 de febrer de 1945]

1960 les seues obres estan caracteritzades per un profund nacionalisme: *Fantasias Brasileiras* [1929-1936] o *Maracatu de chico rei* [1933, ballet] i *Leilão* [1941, ballet]. A la fi dels anys cinquanta, Mignone es va allunyar del nacionalisme i tornà vers les tendències del moment dintre del ventall anomenat 'clàssic'. Així el seu *Concert per a piano* [1958]. També va compondre música per a cinema: *Painel* [Lima Barreto, 1951]; *Sinhá Moça* [1953]; *A Sogra* [1954] i *Sob o Céu da Bahia* [1956].

<<<<Obres destacades no esmentades abans: *Não se impressione* [1914, Tango per a piano]; *Marcha dos Gnomos* [1916, piano]; *Suíte Campestre* [1917, orquestra]; *Paráfrase sobre o hino dos cavalheiros da Kirial* [1919, orquestra]; *Congada* [1921, cor mixt i orquestra]; *A bacanal dos Elfos* [1923, piano]; *Festa Dionisíaca* [1923, poema simfònic]; *No sertão* [1925 fantasia per a orquestra]; *Quatro peças brasileiras* [1930, piano]; *Catereté: dança brasileira* [1930, per a cor mixt]; *Seis estudos transcendentais* [1931, piano]; *Sextet* [1935, piano i quintet de vent]; *Babaloxá* [1936, orquestra]; *Gavotta* [1938, flauta, oboé, fagot i quartet de cordes]; *Sarabanda do meu jeito* [1938, dos fagots]; *O samaritano* [1938, poema simfònic]; *O espantalho* [1941, ballet]; *Minueto e Samba* [1944, piano]; *Oratório Alegrias de Nossa Senhora* [1948]; *Violão do capadócio* [1953, veu i piano]; *Oteto* [1956, orquestra de cordes]; *Concertino per a clarinet* [1957]; *Baianinha* [1961, quartet de fusta]; *Poema para Manuel Bandeira* [1964, veu i piano]; *Passacaglia* [1968, clarinet i fagot]; *Quarteto N.3* [1970]; *Sinfonia transamazônica* [1972]; *Concerto para violão* [1975]; *Sexteto para piano e quinteto de sopros N.3* [1977]; *Nazarethiana* [1977, orquestra]; *Adamasto* [1979, piano]; *Concertino* [1980, clarinet i fagot]; *Quatro peças brasileiras* [1983, quartet de fagots]; *Estudo Para Contrabaixo* [1984] i *Pequena suíte à antiga* [1985, orquestra].

CUBA: **Manuel Saumell** [1817-1870] i **Ignacio Cervantes** [1847-1905].

Manuel Saumell: *Manuel Saumell Robredo* [L'Havana, 17 de juliol de 1817 - L'Havana, 14 d'agost de 1870]. Pianista i compositor. Creador de la *contradansa cubana*⁴¹⁴ i de *l'havanera moderna*. Al costat d'Ignacio Cervantes⁴¹⁵, hi és considerat el pare del nacionalisme musical

⁴¹⁴ **Contradansa cubana:** es convertí en un gènere important a la fi del segle XIX. Fou la primera música escrita que hi era basada en els ritmes subsaharians així com la primera dansa cubana en assolir veritable fama. Cal considerar 'la contradansa' com a predecessora d'altres gèneres, com ara: 'la dansa', 'el dansó', 'el mambo' i el 'txa-txa-txà'. Fora de Cuba, 'la contradansa' fou coneguda com 'havanera' o 'dansa de l'Havana'.

⁴¹⁵ **Ignacio Cervantes Kawanagh** [L'Havana/CUB, 31 de juliol de 1847 - L'Havana, 29 d'abril de 1905]

cubà. Músic autodidacta. Compon la seua primera òpera al 1939. Funda el 'Liceo Artístico Literario' de l'Havana amb el polític Ramon Pintó⁴¹⁶ i el pianista José Miró⁴¹⁷.

<<<<<Obres destacades: *Ocho contradanzas*; *Ave María* [cor]; *Lamentos de amor* [veu i piano]; *Melopea* [veu i piano]; *Plegaria* [psoprano i piano]; *Concierto* [violoncel i piano]; *Contradanzas Habaneras*; [guitarra]; *Idilio* [violí, violoncel i piano]; *10 Contradanzas Habaneras* [guitarra]; *6 Contradanzas* [guitarra]; *Recuerdos tristes* [guitarra]; *El Somatén* [piano]; *El Ultimo Golpe* [piano]; *La Fenix* [piano]; *La Josefina* [piano]; *La Maria* [piano]; *La Matilde* [piano] i *La niña bonita* [piano].

Ignacio Cervantes: *Ignacio Cervantes Kawanagh* [L'Havana/Cuba, 31 de juliol de 1847 - L'Havana, 29 d'abril de 1905]. Compositor i pianista cubà. Ignacio Cervantes i Manuel Saumell⁴¹⁸ van ser els primers a escriure música amb identitat i nacionalitat cubana. Primers estudis amb son pare i amb Nicolás Ruiz Espadero. Als divuit anys marxa a París i hi és acceptat al Conservatori on rep classes de Antoine François Marmontel⁴¹⁹ i de Charles-Valentin Alkan⁴²⁰. Torna a Cuba el 1870. Marxa quatre anys als Estats Units acompanyat pel violinista José White⁴²¹ on viu de concerts i audicions diverses. Al 1879, Cervantes dona classes a la capital cubana i entre els seus alumnes hi és Eduardo Sánchez de Fuentes⁴²², músic influent en l'avenir musical de la illa. Al 1895, tota vegada començada la 'Guerra d'Independència Cubana', Cervantes fugí cap a Mèxic on el president Porfirio Díaz el protegí. Torna a Cuba el 1898 i, al 1902, visità l'exposició Universal de Charleston als Estats Units en qualitat d'ambaixador de la música cubana.

<<<<<Obres destacades: *Quaranta-una 'Danzas Cubanas'* [1875-1895, piano]; *Simfonia en Do* [1879]; *Scherzo capriccioso* [1886, orquestra]; *Maledetto* [1895, òpera inacabada]; *Los saltimbanquis* [1899, sarsuela]; *El Submarino Peral* [1899, sarsuela]; *Hectograph* [vals, orquestra] i *La Paloma* [vals, orquestra].

⁴¹⁶ **Ramon Pintó i Llírs**

[Barcelona, ? 1805 - l'Havana/CUB, ? 1855]

⁴¹⁷ **José Miró Anoria**

[Cadis, ? 1815 - Sevilla, ? 1878]

⁴¹⁸ **Manuel Saumell Robredo**

[L'Havana, 17 de juliol de 1817 - L'Havana, 14 d'agost de 1870]

⁴¹⁹ **Antoine François Marmontel**

[Clermont-Ferrand/FRA, 16 de juliol de 1816 - París, 17 de gener de 1898]

⁴²⁰ **Charl.-Henri-Valentin Morhange**

[París, 30 de novembre de 1813 - París, 29 de març de 1888]

⁴²¹ **José Silvestre White Lafitte**

[Matanzas/CUB, 31 de desembre de 1835 - París/FRA, 15 de març de 1918]

⁴²² **Eduardo Sánchez de Fuentes**

[L'Havana/CUB, 3 d'abril de 1874 - ? 7 de setembre de 1944]

ESTATS UNITS: **Edward Mac Dowell** [1860-1908]; **Arthur Farwell** [1872-1952]; **Charles Ives** [1874-1954]; **Charles Cadman** [1881-1946]; **Horatio Parker** [1863-1919] i **Aaron Copland** [1900-1990]

Edward Mac Dowell: *Edward Mac Dowell* [Nova York, 18 de desembre de 1860 - Nova York, 23 de gener de 1908]. Compositor estatunidenc. Estudià violí amb el violinista colombià Juan Buitrago, també amb el pianista cubà Pablo Desverine⁴²³ i la pianista veneçolana Teresa Carreño⁴²⁴. Eixampla estudis a París [1877] i Alemanya al 'Dr. Hoch's Conservatory' de Frankfurt amb Carl Heymann⁴²⁵ i amb Joachim Raff⁴²⁶. Ensenyà piano a Darmstadt [1881-1884] i a Wiesbaden [1884-1888]. Torna als Estats Units i viu a Boston fins 1896 i desenvolupa diversos recitals amb la 'Boston Symphony Orchestra'. Fou el primer professor de música que impartí docència com a tal en una universitat: la 'Columbia University'.

<<<<<Obres destacades: *First Modern Suite, Op.10* [1883]; *Two Fantastic Pieces, Op.17* [1884]; *Piano Concerto N.1, Op.15* [1885]; *Hamlet and Ophelia, Op.22* [1885]; *Romance for Violoncello and Orchestra, Op.35* [1888]; *Les Orientales, Op.37* [1889]; *Piano Concerto N.2, Op.23* [1890]; *Sonata Heroica, Op.50* [1895]; *Second Indian Suite, Op.48* [1897]; *Fireside Tales, Op.61* [1902] i *Lamia, Op.29* [1908].

Arthur Farwell: *Arthur Farwell* [Saint Paul/Minnesota, 23 de març de 1872 - Nova York, 20 de gener de 1952]. Compositor estatunidenc, director d'orquestra, pedagog i publicitari. Estudia a Berlin amb el compositor Engelbert Humperdinck⁴²⁷ i, a París, amb l'organista Alexandre Guilmant⁴²⁸. Torna al seu país i fa classes d'Història de la Música [1899-1901] a la 'Universitat Cornell' [Ithaca]. El 1901 Funda la 'Wa-Wan Press' al Newton Centre, amb la finalitat d'imprimir i difondre les obres dels compositors americans i, al 1905, crea 'l'American Music Society'. Fou docent a Califòrnia [1919, Berkeley] on fundà el 'Santa Barbara Community Chorus'; a Pasadena [1921-1925] i al 'Michigan State College d'East Ealing' [1927-1939].

<<<<<Obres destacades: *Symbolistic Studies* [diversos i per a orquestra]; una *Simfonia* basada en les cançons de nadius americans i una òpera satírica: *Cartoon*, on paròdia la música d'Ígor Stravinski⁴²⁹ i d'Arnold Schomberg⁴³⁰.

⁴²³ **Pablo Desvernine Legrás**
⁴²⁴ **María Teresa de Carreño García**
⁴²⁵ **Carl Heymann**
⁴²⁶ **Joseph Joachim Raff**
⁴²⁷ **Engelbert Humperdinck**
⁴²⁸ **Félix Alexandre Guilmant**
⁴²⁹ **Ígor Fiódorovitx Stravinski**

[L'Havana/CUB, 31 de juliol de 1823 - L'Havana, 1 de març de 1910]
[Caracas/VEN, 22 de desembre de 1853 - N. York/EUA, 12 de juny de 1917]
[Filehne/PBs, 6 d'octubre de 1854 - Bingen, ? de novembre de 1922]
[Lachen/SUI, 27 de maig de 1822 - Frankfurt/ALE, 24 de juny de 1882]
[Siegburg/ALE, 1 de setembre de 1854 - Neustrelitz, 27 de set., de 1921]
[Boulogne-sur-Mer/FRA, 12 de març de 1837 - Meudon, 29 de març de 1911]
[Oranienbaum/RÚS, 17 de juny de 1882 - N. York/EUA, 6 d'abril de 1971]

Charles Ives: *Charles Edward Ives* [Danbury/ Connecticut, 20 d'octubre de 1874 - Nova York, 19 de maig de 1954]. Compositor estatunidenc i una de les figures capdals en el desenvolupament musical al segle XX a més d'haver estat un dels grans innovadors malgrat l'obra del qual romangué desconeguda fins bona part de la seua vida. Son pare fou un director de banda de l'exercit dels Estats Units quan la guerra civil estatunidenca [1861-1865]. Estudia amb Horatio Parker⁴³¹. Amb només 14 anys ja hi era organista a la seua ciutat i, anys després, a New Haven. Estudia a la Universitat de Yale i conclou estudis al 1898. Organista i mestre de capella a Nova York [1900-1902]. Al 1907, tot just abans de patir el que seria el primer atac de cor de la seua vida, ell i el seu amic Julian Myrick funden l'agència d'assegurances 'Ives & Co', que amb el temps esdevindria en 'Ives-Myrick'. El seu període creatiu musical més fecund esdevindrà de 1906 fins a 1916, després del qual abandonarà quasi definitivament la composició. Amb el pas del temps, Ives arribaria a ser considerat com un dels anomenats 'American Originals', com a un compositor que adoptà un estil americà únic fent ús de temes folklòrics estatunidencs a més d'una recerca d'allò més inquieta davant les possibilitats musicals que obrien. Als 73 anys i després d'haver romàs quasi tota la seua vida en la foscor, rebé el 'premi Joseph Pulitzer' de la Universitat de Columbia, recompensa tardana però que obrí al món el seu talent amagat. Fou autor del llibre *Essay before a Sonata* [1920].

<<<<<Obres destacades: *Variations on 'America* [1892, orgue]; *The Circus Band* [marxa]; *String Quartet N.1* [1897-1900, per a 'The Salvation Army']; *Simfonia N.1 en Re menor* [1898-1901]; *Simfonia N.2* [1899-1902, rev. 1907-1909]; *Symphony N.3, 'The Camp Meeting'* [1908-1910]; *Central Park in the Dark* [1906-1909, orquestra de cambra]; *The Unanswered Question - La pregunta sense resposta* [1908, rev. 1934, orquestra de cambra i, tal vegada, la seua obra més interpretada i coneguda]; *Piano Sonata N.1* [1909-1916]; *Emerson Concerto* [1913-1919]; *The Gong on the Hook & Ladder - Firemen's Parade on Main Street* [per a orquestra]; *Tone Roads N.1* [per a orquestra]; *Tres peces curtes* [quartet de corda i contrabaix]; *Halloween* [per a quartet de cordes, piano i bombo]; *Piano Trio* [1909-1910, rev. 1914-1915]; *Violin Sonata N.1* [1910-1914 rev. 1924]; *Violin Sonata N.4, Children's Day at the Camp Meeting* [1911-1916]; *New England Holidays* [1904-1913, simfonia]; *'Robert Browning'* [1911-1914, obertura]; *Symphony N.4* [1912-1918 rev. 1924-1926]; *String Quartet N.2* [1913-1915]; *Three Places in New England* [1910-1914 rev. 1929, orquestra]; *Violin Sonata N.2* [1914-1917]; *Violin Sonata N.3* [1914-1917]; *Orchestral Set N.2* [1915-1919]; *Piano Sonata N.2 'Concord', Mass., 1840-1960* [1916-1919]; *Universe Symphony* [1915-

⁴³⁰ **Arnold Franz W. Schönberg**
⁴³¹ **Horatio William Parker**

[Viena/ÀUS, 13 de set., de 1874 - Los Angeles/EUA, 13 de juliol de 1951]
[Auburndale/EUA, 15 de set., de 1863 - Cedarhurst, 18 de des., de 1919]

1928, inacabada]; *114 Songs* [1887-1921, publicades al 1922]; *Three Quarter Tone Piano Pieces* [1923-1924] i *Orchestral Set N.3* [1919-1926 rev. 1934, inacabada].

Charles Cadman: *Charles Wakefield Cadman* [Johnstown/Pennsylvania, 24 de desembre de 1881 - Los Angeles/Califòrnia, 30 de desembre de 1946]. Compositor estatunidenc. Considerat com una de les màximes autoritats pel que fa a l'estudi de la música dels amerindis de l'Amèrica del Nord. A Pittsburgh estudia harmonia, teoria i orquestració amb Luigi von Kunits⁴³² i amb Emil Paur⁴³³. Exercí com a crític musical al diari *Pittsburgh Dispatch*. Al 1909 escrigué i edità *Four American Indian Songs, Op.45, primer estudi seriós al voltant de la música india-americana*.

<<<<<Obres destacades: *The Land of the Misty Waters or Da O Ma* [1912]; *Piano Trio, Op.56* [1913]; *Thunderbird Suite* [1914, orquestra]; *String Quartet* [1917, cambra]; *Shanewis/The Robin woman* [1918, òpera]; *The Sunset Trail* [1922]; *The Ghost of Lollypop Bay* [1926, òpera]; *The Belle of Havana* [1928, òpera]; *Oriental Rhapsody* [1929, orquestra]; *South of Sonora* [1932, òpera]; *The Vision of Sir Launfal* [1932, cantata]; *Dark Dancers of Mardi Gras* [1933, orquestra]; *Piano Quintet en Sol menor* [1937, cambra]; *Suite on American Folksongs* [1937, orquestra]; *Pennsylvania Symphony en Mi menor* [1939, orquestra] i *Aurora Borealis* [1944, orquestra], sempre fent ús en elles de les cançons i danses dels indis. De la seua estada a Los Angeles escrigué música per pel·lícules, entre les quals hi són: *The Sky Hawk* [1929] i *Captain of the Guard* [1930].

Horatio Parker: *Horatio William Parker* [Auburndale/Massachusetts, 15 de setembre de 1863 - Cedarhurst/Nova York, 18 de desembre de 1919]. Compositor nord-americà. Eixampla estudis a Alemanya [1881-1884, 'Conservatori de Munic'] i rep lliçons de Josef Rheinberger⁴³⁴. Al tornar als Estats Units fou organista i director de cor a Nova York i a més de professor del 'Conservatori de l'Estat de Nova York', aleshores dirigit per Antonín Dvořák⁴³⁵. Aconseguí la càtedra de música de la 'Universitat Yale' [New Haven] on va tenir com alumnes, entre altres, William Edwin Haesche⁴³⁶ i David Stanley Smith⁴³⁷. Al desembre de 1915, Parker fou escollit com amembre honorari de la 'Phi Mu Alpha Sinfonia Fraternity', una mena de fraternitat per a músics.

⁴³² Ludwig P. Maria von Kunits

⁴³³ Emil Paur

⁴³⁴ Josef Rheinberger

⁴³⁵ Antonín Leopold Dvořák

⁴³⁶ William Edwin Haesche

⁴³⁷ David Stanley Smith

[Viena/ÀUS, 20 de juliol de 1870 - Toronto/CAN, 8 d'octubre de 1931]

[Txernivtsi/UCR, 19 de juliol de 1855 - Mistek/TXÈ, 7 de juny de 1932]

[Vaduz/LIECH, 17 de març de 1839 - Munic/ALE, 25 de desembre de 1901]

[Nelahozeves/TXÈ, 8 de setembre de 1841 - Praga, 1 de maig de 1904]

[New Haven/EUA 11 d'abril de 1867 - Roanoke, 26 de gener de 1929]

[Toledo/Ohio/EUA, 6 de juliol de 1877 - New Haven, 17 de des., de 1949]

<<<<<Obres destacades: *Concert Obertura en Mi, Op.4* [1884]; *Simfonia en Do, Op.7* [1885]; *Harold Harfagar* [1891]; *Suite for Piano Trio Op.35* [1893, cambra]; *Cahal Mor of the Wine-Red Hand, Op.40* [1893, cançó orquestrada]; *The Holy Child, Op.37* [1893, cantata]; *Suite en Mi, Op.41* [1894, violí, piano i cambra]; *Two Compositions* [1895, piano]; *The Legend of Saint Christopher, Op.43* [1898, cantata]; *Three 3 Morceaux caractéristiques, Op.49* [1899, piano]; *A Star Song, Op.54* [1902]; *Vathek, Op.56* [1903]; *The Shepherds' Vision, Op.63*; *Mona, Op.71* [1912, òpera]; *Fairyland, Op.77* [1915, òpera]; *Concert per a Orgue en Mib menor, Op.55* [1902]; *Crepuscule, Op.64* [1912, cançó orquestrada] i *Fairyland Suite, Op.77d* [1915].

Aaron Copland: *Aaron Copland* [Nova York, 14 de novembre de 1900 - Sleepy Hollow/Nova York, 2 de desembre de 1990]. Compositor estatunidenc. Creà un estil genuïnament nord-americà tot intentant crear un equilibri entre l'avantguarda i el folklore nord-americà. A les seues obres intenta palesar la varietat del immens paisatge americà. Copland incorporà una orquestració percussiva, polirítmies, bitonalitats i sèries tonals. Estudia música amb Leopold Wolfsohn⁴³⁸, Rubin Goldmark⁴³⁹ i amb Nadia Boulanger⁴⁴⁰ a 'l'Escola de Música Fontainebleau' de París [1921-1924]. S'inspira en el Jazz com a llenguatge per a compondre *Grohg* [1925, ballet]; *Short Symphony* [1933]; *Music for Theater* [1925] i *Piano Variations* [1930]. Ja més arrelada al país és la música de *El Salón México* [1936] i *Billy the Kid* [1938]. La seua obra més coneguda és *Fanfare for the Common Man/Fanfàrria per a un home corrent* [1942]. Compon el ballet *Appalachian Spring/Primavera Apalatxe* [1944]. Altre ballet *Rodeo* [1942] compté totes les idees nacionalistes de l'autor, de fet el fragment *Hoe-Down* ha esdevingut una de les peces més populars de tots els compositors nord-americans. Fou també un brillant compositor de música per al cine. Al 1953 la seua música va ser censurada en alguns concerts per haver estat acusat de pertànyer al Partit Comunista nord-americà.

<<<<<Obres destacades no esmentades abans: *Four Motets* [1922]; *Passacaglia* [1922, piano]; *Simfonia per a orgue i orquestra* [1924]; *Dance Symphony* [1925]; *Grohg* [1925-1932, ballet]; *Concert per a piano i orquestra* [1926]; *Symphonic Ode* [1927-29]; *Short Symphony - Symphony N.2* [1931-1933]; *Statements for orchestra* [1932-1935]; *The Second Hurricane* [1936, òpera per a instituts]; *El nostre poble/Our Town* [1940]; *Sonata per a piano* [1941]; *An Outdoor Overture* [1941, per a orquestres d'instituts]; *Music for the Movies* [1942]; *Sonata for violin and piano* [1943]; *Simfonia N.3* [1944-1946]; *In the Beginning* [1947]; *Clarinet Concerto* [1947-1948, encàrrec del clarinetista de Jazz Benny Goodman⁴⁴¹]; *Quartet amb piano* [1950];

⁴³⁸ **Leopold Wolfsohn**

⁴³⁹ **Rubin Goldmark**

⁴⁴⁰ **Juliette Nadia Boulanger**

⁴⁴¹ **Benjamin David Goodman**

[PosenThuringia, ? 1844 - Graudenz/POL, 20 de febrer de 1905]

[Nova York, 15 d'agost de 1872 - Nova York, 6 de març de 1936]

[París, 16 de setembre de 1887 - París, 22 d'octubre de 1979]

[Chicago, 30 de maig de 1909 - Nova York, 13 de juny de 1986]

*Twelve Poems of Emily Dickinson*⁴⁴² [1950]; *Old American Songs* [1952]; *The Tender Land* [1954, òpera]; *Canticle of Freedom* [1955]; *Piano Fantasy* [1957]; *Dance Panels* [1959, ballet]; *Down A Country Lane* [1962]; *Emblems* [1964, per a banda]; *Inscape* [1967]; *Duo for flute and piano* [1971] i *Three Latin American Sketches* [1972].

MÈXIC: **Manuel Ponce** [1882-1948]; **Silvestre Revueltas** [1899-1940]; **Carlos Chávez** [1899-1978] i **Salvador Contreras** [1910-1982].

Manuel Ponce: *Manuel María Ponce Cuéllar* [Fresnillo/Zacatecas/Mèxic, 8 de desembre de 1882 - Ciutat de Mèxic, 24 d'abril de 1948]. Pianista i compositor. Al 1900 viatja a Mèxic capital per continuar els estudis musicals amb Vicente Mañas, Eduardo Gabrielli y Paulo Bengardi i aconsegueix ingressar [1901-1903] al 'Conservatorio Nacional de Música'. Eixamplament d'estudis musicals al 'Conservatorio Giovanni Battista Martini' de Bolonya [1904] amb Enrico Bossi⁴⁴³ i Luigi Torchi⁴⁴⁴ i a 'l'Stern Conservatory' de Berlin [1906-1908] amb el professor Martin Krause⁴⁴⁵. Al 1912, Ponce presenta un concert amb obres que hi contenen trets característics genuïnament mexicans i és per la qual cosa que l'any 1912 es considera coma l'inici del moviment nacionalista musical mexicà. Al 1915 marxa a L'Havana on imparteix classes. De tornada a Mèxic, dirigeix 'l'Orquesta Sinfónica de México' [1918-1920]. Retorna a Europa i, a París, estudia composició amb Paul Dukas⁴⁴⁶. A la seua tornada [1933] és nomenat director del 'Conservatorio Nacional de Música'.

<<<<<Obres destacades: *Sonata mexicana* [1925]; *Allegretto quasi una sonata* [1923 dedicat al guitarrista Andrés Segovia⁴⁴⁷]; *Sonata II* [1926, piano]; *Sonata III* [1927, piano]; *Sonata Romàntica* [1928, homenatge a Franz Schubert⁴⁴⁸]; *24 Preludios* [1929, preludios]; *Sonata Clàssica* [1930 homenatge al guitarrista i compositor Ferran Sors⁴⁴⁹]; *Balletto* [1931]; *Preludio en Mi Mayor* [1931]; *Cuatro piezas para guitarra: Mazurca, Vals, Trópico, Rumba* [1932]; *Sonatina meridional* [1939]; *Concert del sud* [1941]; *Vespertina* [1946]; *Matinal* [1946]; *Variaciones sobre un tema de Antonio de Cabezón*⁴⁵⁰ [1948].

⁴⁴² **Emily Elizabeth Dickinson**

⁴⁴³ **Marco Enrico Bossi**

⁴⁴⁴ **Luigi Torchi**

⁴⁴⁵ **Martin Krause**

⁴⁴⁶ **Paul Abraham Dukas**

⁴⁴⁷ **Andrés Segovia Torres**

⁴⁴⁸ **Franz Peter Schubert**

⁴⁴⁹ **Ferran Sor i Muntades**

⁴⁵⁰ **Antonio de Cabezón**

[Amherst/EUA, 10 de desembre de 1830 - Amhers, 15 de maig de 1886]

[Salò/ITÀ, 25 d'abril de 1861 - Oceà Atlàntic, 20 de febrer de 1925]

[Mordano/ITÀ, 7 de novembre de 1858 - Bolonya, 18 de setembre de 1920]

[Lobstädt/ALE, 17 de juny de 1853 - Plattling/ALE, 2 d'agost de 1918]

[París, 1 d'octubre de 1865 - París, 17 de maig de 1935]

[Linares/Jaén, 21 de febrer de 1893 - Madrid, 2 de juny de 1987]

[Viena, 31 de gener de 1797 - Viena, 19 de novembre de 1828]

[Barcelona, 13 de febrer de 1778 - París/FRA, 10 de juliol de 1839]

[Castrillo Mota/Burgos, 30 de març de 1510 - Madrid, 26 de març de 1566]

Silvestre Revueltas: *Silvestre Revueltas Sánchez* [Santiago Papasquiaro/Mèxic, 31 de desembre de 1899 - Ciutat de Mèxic, 5 d'octubre de 1940]. Compositor i violinista. Considerat el 'més original' dels compositors mexicans'. Ingressa al 'Conservatori Nacional de Música' on segueix estudis de violí amb José Rocabruna⁴⁵¹ i composició amb Rafael Tello⁴⁵². Marxa als Estats Units [1919, 'Chicago Musical College'] on estudia amb Félix Borowski⁴⁵³ i violí amb Leon Sametini⁴⁵⁴. Torna a Mèxic el 1923. Comença a compondre al 1929. Al 1937 viatja a Espanya per a lluitar amb el bàndol republicà. Revueltas dirigí les seues obres *Caminos* i *Janitzio* a 'l'Orquestra Simfònica de València' [Teatre Principal, 15 d'agost de 1917]. Abans de concloure la contesa civil espanyola, Revueltas tornà a Mèxic on continuà component.

<<<<<Obres destacades: *Adagio* [1918, cambra]; *A manera de Preludio* [1924, violí i piano]; *Batik* [1926, cambra]; *Elegía* [1926, veu i piano]; *Pieza para doce instrumentos* [1929]; *Cuarteto de cuerda N.1* [1930, cambra]; *Madrigal* [1931, cambra]; *Ventanas* [1931, orquestra]; *Cuarteto de cuerda N.4 - Música de feria* [1932]; *Colorines* [1932, poema simfònic]; *Caminos* [1934, poema simfònic]; *Toccata/sin fuga* [1933, violí i orquestra]; *Música para la película '¡Vámonos con Pancho Villa!'* [1935]; *Amiga que te vas* [1936, veu i piano]; *Sensemaya, canto para matar a una culebra* [1937-1939, poema simfònic]; *First little serious piece* [1938, per a conjunt instrumental]; *Canciones de García Lorca*⁴⁵⁵ [1938, Set cançons - veu i piano]; *Música para la película 'El indio'* [1938]; *Allegro-ostinato* [1939, piano] *Música para charlar-paisajes* [1939, orquestra menuda] i *La coronela* [1939-1940, ballet].

Carlos Chávez: *Carlos Antonio de Padua Chávez y Ramírez* [Popotla/Mèxic, 13 de juny de 1899 - Ciutat de Mèxic, 2 d'agost de 1978]. Compositor, professor i periodista. Chávez consolidà amb la seua obra el moviment musical nacionalista de Mèxic. Estudis a Mèxic amb Asunción Parra, Manuel M. Ponce⁴⁵⁶ i Pedro Luis Ogazón. Viatge a Europa [1922, Viena, Berlín i París]. Als Estats Units contacta amb Edgar Varèse⁴⁵⁷ i Aaron Copland⁴⁵⁸. Com a director, Chávez estrenà a Mèxic obres de Paul Hindemith, Arnold Schoenberg i Claude Debussy. Al 1928 i al costat de Henry Cowell⁴⁵⁹, Carl Ruggles⁴⁶⁰ i Emerson Whithorne⁴⁶¹ funda la 'Pan American Association of Composers'.

⁴⁵¹ **Josep Rocabruna i Valdivieso**
⁴⁵² **Rafael José Tello**
⁴⁵³ **Felix Borowsky**
⁴⁵⁴ **Leon Sametini**
⁴⁵⁵ **Federico García Lorca**
⁴⁵⁶ **Manuel María Ponce Cuéllar**
⁴⁵⁷ **Edgard V. Achille Ch. Varèse**
⁴⁵⁸ **Aaron Copland**
⁴⁵⁹ **Henry Dixon Cowell**

[Barcelona, ? 1879 - Mèxic D.F./MÈX, ? 1957]
[Mèxic, ? 1872 -? 1946]
[Burton/UK, 10 de març de 1870 - Chicago, 6 de setembre de 1956]
[Rotterdam/PBs, 16 de març de 1886 - Chicago, 20 d'agost de 1944]
[Fuente Vaqueros/Granada, 5 de juny de 1898 - Víznar, 18 d'agost de 1936]
[Fresnillo/MÈX, 8 de desembre de 1882 - Mèxic D.F., 24 d'abril de 1948]
[París, 22 de desembre de 1883 - Nova York, 6 de novembre de 1965]
[Nova York, 14 de novembre de 1900 - Sleepy Hollow, 2 de des., de 1990]
[Menlo Park/EUA, 11 de març de 1897 - Nova York, 10 de des., de 1965]

<<<<<Obres destacades: *La danza de las brujas* [1910, piano]; *Anda buscando de rosa en rosa* [1915, piano]; *Himno en elogio de la espada* [1916, per a cor]; *El Fuego Nuevo* [1921, ballet azteca]; *Cuatro nocturnos, para piano* [1922]; *Energía, para nueve instrumentos* [1925, piccolo, flauta, fagot, cor, trompeta, trombó, tuba, viola, violoncel i contrabaix]; *Blues* [1928, piano]; *Simfonia N.2 - 'India'* [1935-1936, possiblement la més interpretada de les seues 6 simfonies]; *Concierto para piano y orquesta* [1938-1940]; *La casada infiel* [1941, text de Federico García Lorca per a alt, baríton i piano]; *La hija Cólquide* [1943, suite simfònica per a ballet]; *Simfonia N.4, 'Romántica'* [1953, per a l'Orquestra Simfònica de Louisville]; *Prometheus Bound* [1956, cantata]; *Pirámide* [1968, ballet en quatre actes] i *Tzintzuntzan* [1974, variacions simfòniques per a banda].

Salvador Contreras: *Salvador Contreras Sánchez* [Cuerámara/Guanajuato, 10 de novembre de 1910 - Cuerámara/Guanajuato, 7 de novembre de 1982]. Compositor mexicà, membre del 'Grup de Joves Compositors' ['Grupo de los Cuatro']. Estudis al 'Conservatorio Nacional de Música' i deixeble de Silvestre Revueltas, Carlos Chávez i del compositor i pedagog Candelario Huízar⁴⁶². Dintre d'un fort sentiment nacionalista, Salvador Contreras funda el 'Grupo de los Cuatro'⁴⁶³ amb Blas Galindo⁴⁶⁴, José Pablo Moncayo⁴⁶⁵ i Daniel Ayala Pérez⁴⁶⁶.

<<<<<Obres destacades: *Sonata para violín y violoncello* [1933]; *Cuarteto de cuerdas N.2* [1936]; *Música para orquesta sinfónica* [1940]; *Obertura en tiempo de danza* [1942]; *Cuatro canciones* [1959]; *Cuarteto N.3* [1962]; *Tres movimientos para guitarra* [1963]; *Dos piezas dodecafónicas* [1966]; *Cantata a Juárez* [1967]; *Siete preludios para piano* [1971].

POLÒNIA: Stanisław Moniuszko [1819-1872]

Stanisław Moniuszko: *Stanisław Moniuszko* [Ubiel/Polònia, 5 de maig de 1819 - Varsòvia, 4 de juny de 1872]. Compositor polonès. Cal considerar-lo [tret d'una part significativa de

⁴⁶⁰ **Charles Sprague Ruggles** [Marion/EUA, 11 de març de 1876 - Bennington/Vermont, 24 d'oct., de 1971]
⁴⁶¹ **Emerson Whithorne** [Cleveland/EUA, 6 de setembre de 1884 - Lyme, 25 de març de 1958]
⁴⁶² **Candelario Huízar de Cadena** [Jerez de García/MÈX, 2 de feb., de 1883 - Mèxic D.F., 3 de maig de 1970]
⁴⁶³ **'Grupo de los Cuatro':** nom adoptat per joves compositors mexicans al 1935 [Salvador Contreras; Daniel Ayala; José Pablo Moncayo i Blas Galindo] els quals pretenien propagar la nova música simfònica mexicana mitjançant l'audició de les seues obres. Cap als anys seixanta el grup desaparegué com a tal.
⁴⁶⁴ **Blas Galindo Dimas** [San Gabriel/MÈX, 3 de febrer de 1910 - Mèxic D.F., 19 d'abril de 1993]
⁴⁶⁵ **José Pablo Moncayo García** [Guadalajara/MÈX, 29 de juny de 1912 - Mèxic D.F., 16 de juny de 1958]
⁴⁶⁶ **Felipe Jesús D. Ayala Pérez** [Abalá/MÈX, 21 de juliol de 1908 - Xalapa/Veracruz, 20 de juny de 1975]

l'obra del compositor romàntic Frédéric Chopin⁴⁶⁷] com el veritable pare del nacionalisme musical polonès. Estudis de música a Berlín [1837] amb Karl Rungenhagen⁴⁶⁸. Després de la seua estada a Berlín, Moniuszko treballa com a organista a Wilnius [Lituània] i fa amistat amb el novel·lista Jozef Ignacy Kraszewski⁴⁶⁹ i el dramaturg i satirista Aleksander Fredro⁴⁷⁰, els quals van despertar l'interès de Moniuszko per la música dramàtica. Comença a compondre les primeres òperes i diverses cantates sacres i profanes al voltant de 1840. Sovint aconseguix estrenar obres seues a Sant Petersburg i Mikhaïl Glinka⁴⁷¹ [veritable *alma mater* del nacionalisme musical rus] i Aleksandr Dargomijski⁴⁷² constataren la seua admiració per Moniuszko. També va conèixer a Sant Petersburg Mili Balakirev⁴⁷³ i Modest Mússorgski⁴⁷⁴. La seua música també comptà amb el recolzament de Hans von Bülow⁴⁷⁵. Va ser mentor de César Cui⁴⁷⁶ i de Zdzisław Jachimecki⁴⁷⁷. Al 1858 fou escollit director de l'Òpera de Polònia i del Gran Teatre de Varsòvia.

<<<<<Obres destacades: *Ideal czyli Nowa Precioza* [1840, opereta]; *Loteria* [1843, opereta]; *Halka* [1846-1847]; *Misa en La menor* [1848, per a soprano, contralt i orgue]; *Sielanka* [1848, òpera]; *Betty* [Vilna, 1852, òpera]; *Misa en Mi menor* [1855, dos sopranos, cor i orquestra]; *Le Flotteur* [1858, òpera]; *Hrabina* [1859, òpera]; *Verbum nobile* [1860, òpera]; *Paria* [1859-1860, òpera]; *Straszny dwór* [1861-1964, tal vegada la seua òpera més coneguda i interpretada]; *Na kwaterunku* [1868, ballet]; *Figle szatana* [1870, ballet] i *Beata* [1871, opereta].

ROMANIA: George Enescu [1882-1948]

George Enescu: *George Enescu* [Liveni/Romania 19 d'agost de 1881 - París, 4 de maig de 1955]. Compositor, violinista i pedagog romanès. Comença a tocar el violí als 4 anys tenint com a professor Eduard Caudella⁴⁷⁸. Estudis al 'Conservatori de Viena' [1888-1894] amb els

⁴⁶⁷ Fryderyk Franciszek Chopin	[Żelazowa Wola/POL, 1 de març de 1810 - París/FRA, 17 d'octubre de 1849]
⁴⁶⁸ Carl Friedrich Rungenhagen	[Berlín, 27 de setembre de 1778 - Berlín, 21 de desembre de 1851]
⁴⁶⁹ Józef Ignacy Kraszewski	[Varsòvia/POL, 28 de juliol de 1812 - Ginèbra/SUI, 19 de març de 1887]
⁴⁷⁰ Aleksander Fredro	[Surochów/POL, 20 de juny de 1793 - Lemberg/POL, 15 de juliol de 1876]
⁴⁷¹ Mijaíl Ivánovich Glinka	[Smolensk/RÚS, 1 de juny de 1804 - Berlín/ALE, 15 de febrer de 1857]
⁴⁷² Al. Serguéievitx Dargomijski	[Troitskoie/RÚS, 2 de febrer de 1813 - Sant Petersburg, 17 de gener de 1868]
⁴⁷³ Mili Alekséievich Balákirev	[Nóvgorod/RÚS, 21 de des., de 1836 - S. Petersburg, 29 de maig de 1910]
⁴⁷⁴ Modest Petróvich Mússorgski	[Karevo/RÚS, 21 de març de 1839 - Sant Petersburg, 28 de març de 1881]
⁴⁷⁵ Hans Guido von Bülow	[Dresden/ALE, 8 de gener de 1830 - El Caire/EGI, 12 de febrer de 1894]
⁴⁷⁶ Tsézar Antónovich Kiúí	[Vilnius/LIT, 18 de gener de 1835 - S. Petersburg/RÚS, 13 de març de 1918]
⁴⁷⁷ Zdzisław Jachimecki	[Lviv/POL, 7 de juliol de 1882 - Cracòvia, 27 d'octubre de 1953]
⁴⁷⁸ Eduard Caudella	[Iasi/ROM -Moldàvia-, 22 de maig de 1841 - Iasi, 15 d'abril de 1924]

professors Joseph Hellmesberger⁴⁷⁹, Robert Fuchs⁴⁸⁰ i a Sigismund Bachrich⁴⁸¹. Amb només 12 anys ja feia concerts de violí interpretant, entre altres, Johannes Brahms, Pablo Sarasate, Henri Vieuxtemps i Felix Mendelssohn. Enescu continua estudis al 'Conservatori de París' [1895-1899] on va tenir com a professors Armand Marsick⁴⁸², André Gédalge⁴⁸³, Jules Massenet⁴⁸⁴ i Gabriel Fauré⁴⁸⁵. El 6 de febrer de 1898 estrena a París la seua obra *Poema Romanès Op.1*. Torna a Romania i interpreta concerts de violí a més de dirigir. Al 1923 viatja de primera vegada als Estats Units on dirigeix la 'Philadelphia Orchestra' i la New York Philharmonic [1937-1938]. Es refugia al seu país al llarg de la Segona Guerra Mundial. Tot seguit a la contesa, desenvolupa un paper de difusor de nous autors romanesos interpretant o dirigint les seues obres. Entre els quals cal esmentar: Constantin Silvestri⁴⁸⁶ i Mihail Jora⁴⁸⁷. Marxa exiliat a París [1948] on romandrà fins la seua mort.

<<<<<Obres destacades: *Poema Romanès, suite simfònica amb Cor Op.1*; *Sonata per a piano i viola N.1 en Re major Op.2*; *Suite N.1 'dins l'estil antic' en Sol menor Op.3*; *Variacions per a 2 pianos sobre un tema original en La major Op.5*; *Sonata per a viola i piano N.2 en Fa menor Op.6*; *Simfonia concertant per a violoncel i orquestra Op.8*; *Primera Rapsòdia romanesa en la major Op.11 N.1*; *Simfonia N.1 en Mib major Op.13*; *Set cançons de Clément Marot per a tenor o soprano i piano Op.15*; *Quartet amb piano N.1 en Re major Op.16*; *Simfonia N.2 en La major Op.17*; *Suite N.3 'Peces impromptes' Op.18*; *Suite d'orquestra N.2 Op.20*; *Oedipe, tragèdia lírica en 4 actes Op.23*; *Sonata per a piano i violoncel N.1 en Fa menor Op.26 N.1*; *Quintet amb piano en La menor Op.29*; *Obertura de concert per a temes dins el caràcter popular romanès en La major, Op.32* i *Simfonia de càmera per a 12 instruments, Op.33*.

VENEÇUELA: **Antonio Estévez** [1816-1988].

Antonio Estévez: *Antonio José Estévez Aponte* [Calabozo/Veneçuela, 3 de gener de 1916 - Caracas, 26 de novembre de 1988]. Estudis musicals a Caracas [1923] però els eixampla a

⁴⁷⁹ **Josef Hellmesberger Sr.**

⁴⁸⁰ **Robert Fuchs**

⁴⁸¹ **Zsigmond Bacrich**

⁴⁸² **Armand Marsick**

⁴⁸³ **André Gedalge**

⁴⁸⁴ **Jules Émile F. Massenet**

⁴⁸⁵ **Gabriel Urbain Fauré**

⁴⁸⁶ **Constantin Silvestri**

⁴⁸⁷ **Mihail Jora**

[Viena, 3 de novembre de 1828 - Viena, 24 d'octubre de 1893]

[Frahumental/ÀUS, 15 de febrer de 1847 - Viena, 19 de febrer de 1927]

[Žabokreky/ESL, 23 de gener de 1841 - Viena/ÀUS, 16 de juliol de 1913]

[Lieja/BÈL, 20 de set., de 1877 - Haine-Saint-Paul/FRA, 30 d'abril de 1959]

[París, 27 de desembre de 1856 - Chessy, 5 de febrer de 1926]

[Saint-Étienne/FRA, 12 de maig de 1842 - París, 13 d'agost de 1912]

[Pamiers/FRA, 12 de maig de 1845 - París, 4 de novembre de 1924]

[Bucarest/ROM, 31 de maig de 1913 - Londres/UK, 23 de febrer de 1969]

[Roman/Rom, 14 d'agost de 1891 - Bucarest, 10 de maig de 1971]

la seua natal el 1925. Torna a Caracas [1930] on estudia clarinet i declamació. Ingressa a la 'Banda Marcial' de Caracas [1932] i a la 'Orquesta Sinfónica de Venezuela' [1934] com a segon oboé. Estudia amb Pedro Elías Gutiérrez⁴⁸⁸ i composició amb Vicente Emilio Sojo⁴⁸⁹. Al 1943 crea l'Orfeó Universitari de la 'Universidad Central de Venezuela'. E 1945 obté una beca para continuar estudis als Estats Units i a Europa. Torna a Caracas [1948] on comença a desenvolupar un estil musical netament nacionalista al costat d'altres compositors com ara Ángel Sauce⁴⁹⁰, Evencio Castellanos⁴⁹¹, Inocente Carreño⁴⁹² i Gonzalo Castellanos Yumar⁴⁹³. Viatja a Londres [1961] i a París [1963] on coneix l'artista cinètic Jesús Soto⁴⁹⁴. Estévez comença a experimentar amb la música electrònica als estudis de la 'RTF - Radiotelevisió Francesa' amb el compositor i musicòleg Pierre Schaeffer⁴⁹⁵. Torna a Veneçuela i crea i dirigeix [1971-1979] 'l'Institut de Fonologia Musical'.

<<<<<Obres destacades: *Rocío* [1938]; *El Jazminero estrellado* [1938]; *Concierto para orquesta*; *Mediodía en el llano* [1942, suite orquestral]; *Cantata Criolla* [1954, tal vegada la seua obra més coneguda]; *Cromovibrafonía múltiple* [1967] i *Cromovibrafonía múltiple* [1972].

XILE: **Pedro Allende Sarón** [1885-1959].

Pedro Allende Sarón: *Pedro Humberto Allende Sarón* [Santiago de Xile, 29 de juliol de 1885 - Santiago, 17 d'agost de 1959]. Compositor xilé considerat com l'impulsor de la música nacionalista xilena. Primers estudis musicals de la mà del seu germà Juan Rafael Allende qui, amb els anys, esdevingué professor del 'Conservatori Nacional' de Xile. Pedro Allende estudià al conservatori amb els mestres Agustín Reyes, Aurelio Silva, Carlos Debuysère, Domenico Brescia⁴⁹⁶, Luis Esteban Giarda i Federico Stöber. Al 1908 comença a impartir docència. Entre els seus alumnes cal fer esment de: Alfonso Leng⁴⁹⁷, Carlos Isamitt⁴⁹⁸, René Amengual⁴⁹⁹, Alfonso Letelier [tal vegada el compositor xilé més interpretat a

⁴⁸⁸ **Pedro Elías Gutiérrez Hart**

⁴⁸⁹ **Vicente Emilio Sojo**

⁴⁹⁰ **Ángel Sauce**

⁴⁹¹ **Pablo E. Castellanos Yumar**

⁴⁹² **Inocente Carreño**

⁴⁹³ **Gonzalo Castellanos Yumar**

⁴⁹⁴ **Jesús Soto**

⁴⁹⁵ **Pierre Henri Marie Schaeffer**

⁴⁹⁶ **Domenico Brescia**

⁴⁹⁷ **Alfonso Leng Haygus**

⁴⁹⁸ **Carlos Isamitt Alarcón**

[La Guaira/VEN, 14 de març de 1870 - Macuto, 31 de maig de 1954]

[Guatire/VEN, 8 de desembre de 1887 - Caracas, 11 d'agost de 1974]

[Caracas, 2 d'agost de 1911 - Caracas, 26 de desembre de 1995]

[Cúa/VENa, 3 de maig de 1916 - Caracas, 16 de març de 1984]

[Porlamar/VEN, 28 de des., de 1919 - Porlamar, 29 de juny de 2016]

[Canoabo/VEN, 3 de juny de 1926]

[C. Bolívar/VEN, 5 de juny de 1923 - París/FRA, 14 de gen., de 2005]

[Nancy/FRA, 14 d'agost de 1910 - Ais de Provença, 19 d'agost de 1995]

[Pirano/ITÀ, ? 1866 - ? 1939]

[Santiago/XIL, 11 de febrer de 1884 - Santiago, 7 de novembre de 1974]

[Rengo/XIL, 13 de març de 1885 - Santiago, 2 de juliol de 1974]

hores d'ara⁵⁰⁰], Pedro Núñez Navarrete⁵⁰¹, Gustavo Becerra⁵⁰², Juan Orrego Salas [compositor i arquitecte⁵⁰³], Carlos Riesco⁵⁰⁴, Jorge Peña Hen⁵⁰⁵ i Eduardo Maturana⁵⁰⁶. Al 1911, Allende viatja a Portugal, Espanya, Itàlia, Suïssa, Alemanya, Països Baixos i Bèlgica. Al 1936 funda i fou el primer president de 'l'Associació Nacional de Compositors' de Xile.

<<<<<Obres destacades: *Andante y Allegro para orquesta de cuerdas* [1903]; Fuga para violín, viola y dos violoncellos [1909, cambra]; *Sinfonia* [1910]; *Himno de la Asociación de Educación Musical* [1911, cor mixt i orquestra]; *Saludo a Chile* [1912, cor]; *Escenas Campesinas Chilenas*[1913]; *Preludio N.1* [1915, piano]; *Concierto para Violoncello y Orquesta* [1915]; *Doce tonadas de carácter popular chileno* [1918-1922, piano]; *9 Estudios* [1920-1936, piano]; *La Voz de las Calles* [1920, poema simfònic]; *Cuarteto para cuerda* [1925-1948, cambra]; *Himno a Chiloé* [1926, veu i piano]; *Preludio y Fuga para orquesta de cuerdas* [1930]; *Tonadas Ns.10, 11 i 12, para gran orquesta* [1930]; *Ave María* [1932, cor]; *Himno en La* [1936, veu i piano]; *Concierto para Violín y Orquesta* [1942] i *Concierto para Piano i Orquesta* [1945].

499	René Amengual Astaburuaga	[Santiago/XIL, 2 de setembre de 1911 - Santiago, 2 d'agost de 1954]
500	Alfonso Letelier Llona	[Santiago/XIL, 4 d'octubre de 1912 - Santiago, 28 d'agost de 1994]
501	Pedro Núñez Navarrete	[Constitución/XIL, 3 d'agost de 1906 - Santiago, 5 de gener de 1989]
502	Gustavo Becerra-Schmidt	[Temuco/XIL, 26 d'agost de 1925 - Oldenburg/ALE, 3 de gener de 2010]
503	Juan Orrego Salas	[Santiago/XIL, 18 de gener de 1919]
504	Carlos Riesco Grez	[? Xile, 23 de desembre de 1925 - Santiago, 20 de maig de 2007]
505	Jorge Washington Peña Hen	[Santiago/XIL, 16 de gener de 1928 - La Serena, 16 d'octubre de 1973]
506	Eduardo Maturana	[Valparaíso/XIL, 14 d'abril de 1920 - Toronto/CAN, ? 2003]

IMPRESSIONISME MUSICAL [1890-1925]

El 1872 el pintor Claude Monet⁵⁰⁷ pinta el seu quadre *Impressió: sol naixent* en el qual expressava l'atmosfera d'una albada al mar i que fou exposat de primera vegada al 1874 a l'estudi del fotògraf Nadar⁵⁰⁸ al 'Boulevard des Capucines' a París.

El **impressionisme musical** és, doncs, un moviment artístic relacionat amb el **impressionisme pictòric**⁵⁰⁹ [tot just amb el qual manté més avinença] com també amb el **simbolisme literari**.

Començat i desenvolupat a França cap a la fi del segle XIX, es caracteritza per la preocupació del tractament i plasmació de la llum a sobre els llençols [pintura] i amb l'evolució en el camp de les ciències. El **impressionisme musical** [a l'igual que el impressionisme pictòric de Monet, Camille Pissarro⁵¹⁰, Edgar Degas⁵¹¹, Pierre-Auguste Renoir⁵¹², Paul Cézanne⁵¹³, Alfred Sisley⁵¹⁴ i Berthe Morisot⁵¹⁵] tracta de cercar *la representació vertadera del moment d'observació* [d'audició al cas musical]

Si aquestes premisses les traslladem al món de la música ens trobem amb la necessitat de:

-Fugir del romanticisme.

-Suggerir cromatismes.

-Combinar elements musicals d'altres cultures [en pintura: jocs de llum i imatges]

-Els músics impressionistes tendiran a fer un ús d'allò més normalitzat de *la dissonància*.

⁵⁰⁷ **Oscar-Claude Monet** [París, 14 de novembre de 1840 - Giverny, 5 de desembre de 1926]

⁵⁰⁸ **Gaspard-Félix Tournachon** [París, 6 d'abril de 1820 - París, 21 de març de 1910]

⁵⁰⁹ **Impressionisme pictòric:** escola pictòrica que naix a FRA i que es desenvolupa entre 1874 i 1886. Assenyalava la ruptura de l'art modern amb l'academicisme i hi és considerat el moviment més important dintre del món pictòric succeït a les darreres dècades del segle XIX. Tanmateix, el impressionisme pictòric tendeix a recollir les impressions fugitives i la mobilitat dels fenòmens més que no l'aspecte estable i conceptual de les coses. El naixement de la generació impressionista apareix entre 1830 i 1844. No obstant això, el seu desenvolupament inicial no esdevindrà a París fins a la dècada del 1860, tot just al 1869, quan Pierre-Auguste Renoir i Claude Monet pinten junts a La Grenouillère [restaurant a sobre el riu Sena freqüentat per la burgesia parisenc]. Ambdós descobreixen a les seues obres que les ombres són més aviat acolorides a la seua perifèria i que el color dels objectes queda modificat per la llum que els il·lumina, per reflexos d'altres objectes i per contrastos de colors contrastants.

⁵¹⁰ **Jacob Abr. Camille Pissarro** [Saint Thomas/Antilles, 10 de juliol de 1830 - París, 13 de nov., de 1903]

⁵¹¹ **Hilaire-Germain-Edgar de Gas** [París, 19 de juliol de 1834 - París, 27 de setembre de 1917]

⁵¹² **Pierre-Auguste Renoir** [Limoges, 25 de febrer de 1841 - Cagnes-sur-Mer, 3 de desembre de 1919]

⁵¹³ **Paul Cézanne** [Ais de Provença, 19 de gener de 1839 - Ais, 22 d'octubre de 1906]

⁵¹⁴ **Alfred Sisley** [París, 30 d'octubre de 1839 - Moret-sur-Loing, 29 de gener de 1899]

⁵¹⁵ **Berthe Marie Pauline Morisot** [Bourges/FRA, 14 de gener de 1841 - París, 2 de març de 1895]

La **música impressionista** esdevindrà descriptiva tot fent ús d'acords que no compliran una funció harmònica estandarditzada sinó, més aviat, intentaran produir *efectes de color*. Basada en *al·lusions* i no en emocions profundes com ara *el període romàntic*.

Formalment caldrà apuntar que es generalitzarà l'ús d'acords dissonants que resoldran a sobre altres acords també dissonants segons els cànons establerts a l'època. Seran acords de novena [9ª] i de tretzena [13ª] conduïts en moviments paral·lels la qual cosa esdevindrà en efectes harmònics d'allò més boirosos i desdibuixats que no agradaran les oïdes de la segona meitat del segle XIX. Els acords sempre estaran al servei de la melodia.

L'ús d'escala anomenades 'exòtiques': *pentatòniques*, *hexàtones* -o *hexatòniques*-, *modals* o, fins i tot, creant-ne de noves com ara *l'escala de tons*.

Afegeix també l'ús de combinacions no explorades i inusuals pel que fa als timbres, ritmes fluids, textures tènues, efectes subtils de llum i ombra mitjançant diverses sonoritats.

A cada moment creatiu, el compositor estructurarà les seues obres amb molta cura tot evitant la identificació i diafanitat dels seus components i de la seua forma. De llavors ençà caldrà parlar dintre del discurs musical d'una manca de claredat i *sí de suggeriments diversos*.

Cal considerar com a figures cabdals del moviment **Claude Debussy** i **Maurice Ravel** tot i que caldria afegir-ne també i atesa la seua importància **Gabriel Fauré** [sobretot i anterior al moviment] i **Erik Satie** [posterior].

La influència del moviment ha estat recolzada amb el pas del temps. Nombrosos músics del segle XX i XXI pertanyents a tot tipus de moviments i avantguardes [inclòs el Jazz] han estat cobejats -d'una o d'altra manera- sota *el ventall impressionista*.

Compositors significatius del **impressionisme musical**:

Gabriel Fauré	--- [1845-1924, considerat anterior al moviment impressionista]
Erik Satie	[1866-1925, també va pertànyer al 'Grup dels Sis']
Claude Debussy	[1862-1918]
Maurice Ravel	[1875-1937]

GABRIEL FAURÉ [1862-1918]

Gabriel Urbain Fauré [Pamiers/França, 12 de maig de 1845 - París, 4 de novembre de 1924]

Compositor francès considerat com 'el mestre de la melodia'. Als nou anys marxa amb la seua família a París on entra com alumne de Saint-Saëns⁵¹⁶ a 'l'École Niedermeyer' de París on es formaven músics organistes i directors de cor per a les esglésies. Estudia harmonia amb Gustave Lefèvre⁵¹⁷.

Entra a l'exercit francès [1870] i combat a la guerra francoprussiana [1870-1871].

Torna a París [octubre de 1871] i esdevé organista titular de l'església Saint-Sulpice i participa sovint a les audicions del saló de la cantant i compositora Pauline Garcia-Viardot⁵¹⁸. Al costat de Romain Bussine⁵¹⁹ i d'altres músics parisencs constitueix la 'Société Nationale de Musique' [25 de febrer de 1871].

Al 1874 substitueix Saint-Saëns a l'església de la Madeleine on arribà a ser director de cor des del 1877.

Viatja a Colònia i Weimar on coneix Franz Liszt⁵²⁰. Al 1890 viatja a Venècia on compon diverses obres.

Al 1896 fou nomenat organista titular de l'església de la Madeleine i succeeix Jules Massenet⁵²¹ al Conservatori de París com a professor de composició.

Entre els seus alumnes hi trobem Friedrich Niggli⁵²², Henry Février⁵²³, Jean Poueigh⁵²⁴, Gabriel Grovlez⁵²⁵, Maurice Ravel⁵²⁶, Nadia Boulanger⁵²⁷ i el baríton Hermann Devriès⁵²⁸.

Fauré també fou crític musical al diari *Le Figaro* [1903-1921].

Al 1920 es jubilà del com a director del Conservatori de París atesa la seua sordesa profunda.

<<<<<Obres destacades: *Cantique de 'Jean Racine' Op.11* [1863, cor]; *Tres Romances sans paroles, Op.17* [1863, piano]; *Dues sonates, Op.13* [1875-1876, violí i piano]; *Quartet per a piano i cordes N.1, Op.15* [1876, violí i piano]; *Romance, Op.28* [1877, violí i piano]; *Concert per a violí i orquestra, Op.14* [1878-1879, inacabat]; *Berceuse, Op.16* [1880, violoncel i piano]; *Ballade, Op.19* [1881, piano i orquestra]; *Tretze barcaroles* [1882-1921, piano]; *Tretze nocturns* [1883-1921, piano]; *Elegia, Op.24* [1883, violoncel i piano]; *La Naissance de Vénus, Op.29* [1882, solistes, cor i orquestra]; *Quatre Valses-caprices, Op.30, 38, 59 i 62* [1883-1894, piano]; *Pavane, Op.50* [1886,

⁵¹⁶ **Charles Camille Saint-Saëns**

[París/FRA, 9 d'octubre de 1835 - Alger/ALG, 16 de desembre de 1921]

⁵¹⁷ **Víctor Gustav Lefèvre**

[Provins/Illa de França, 2 de juny de 1831 - Boulogne, 17 de març de 1910]

⁵¹⁸ **Michelle Pauline Viardot García**

[París, 18 de juliol de 1821 - París, 18 de maig de 1910]

⁵¹⁹ **Romain Bussine**

[París, 4 novembre 1830 - París, 20 de desembre de 1899]

⁵²⁰ **Ferenc -Franz- Liszt**

[Doborjan/HON, 22 d'octubre de 1811 - Bayreuth/ALE, 31 de juliol de 1886]

⁵²¹ **Jules Émile Frédéric Massenet**

[Saint-Étienne, 12 de maig de 1842 - París, 13 d'agost de 1912]

⁵²² **Friedrich Niggli**

[Aarburg/SUÍ, 15 de desembre de 1875 - Zollikon/SUÍ, 3 de nov., de 1959]

⁵²³ **Henry Février**

[París, 2 d'octubre de 1875 - París, 6 de juliol de 1957]

⁵²⁴ **Jean M. Octave Géraud Poueigh**

[Tolosa de Llenguadoc, 24 de febrer de 1876 - Olivet, 14 d'oct., de 1958]

⁵²⁵ **Gabriel Grovlez**

[Lilla/FRA, 4 d'abril de 1879 - París, 20 d'octubre de 1944]

⁵²⁶ **Joseph Maurice Ravel**

[Ziburu/FRA, 7 de març de 1875 - París, 28 de desembre de 1937]

⁵²⁷ **Nadia Boulanger**

[París, 16 de setembre del 1887 - París, 22 d'octubre del 1979]

⁵²⁸ **Hermann DeVries**

[Nova York/EUA, ? 1858 - Chicago, ? 1949]

orquestra i cor, tal vegada una de les seues obres més conegudes]; *Shylock*, Op.57 [1889, suite - música per a escena - tenor i orquestra]; *Missa de Rèquiem en Re menor*, Op.48 [1891, solistes, cor i orquestra, una de les seues obres més conegudes]; *Dolly*, Op.56 [1893-1896, sis peces - piano a quatre mans]; *Ave verum corpus N.1*, Op.65 [1894, veus femenines i orgue]; *Tantum ergo N.2*, Op.65 [1894, solistes i cor femení a 3 veus]; *Romance*, Op.69 [1894-1895, violoncel i piano]; *Salve Regina N.1*, Op.67 [1895, una veu i orgue]; *Ave Maria N.2*, Op.67 [1895, una veu i orgue]; *Un Tema i Variacions*, Op.73 [1895, piano]; *Pleurs d'or* Op.72 [1896, dúo per a mezzo-soprano i baríton i piano]; *Sonata*, Op.77 'Papillon' [1897, violoncel i piano]; *Siciliana*, Op.78 [1893, violoncel i piano]; *Fantaisie*, Op.79 [1898, flauta i piano]; *Pelléas et Mélisande*, Op.80 [1898, música per a escena - orquestra]; *Prométhée*, Op.82 [1899-1900, òpera]; *Pénélope* [1907-1912, òpera]; *Huit peces brèves*, Op.84 [1908, piano]; *Impromptu*, Op.86 [1906, arpa]; *Nou preludis*, Op.103 [1909-1910, piano]; *Masques et bergamesques*, Op.112 [1918-1920, suite per a orquestra]; *Quintet per a piano i cordes N.1*, Op.89 [1905]; *Quintet per a piano i cordes N.2*, Op.115 [1921]; *Sérénade*, Op.98 [1908, violoncel i piano]; *Une châtelaine en sa tour*, Op.110 [1918, arpa]; *Fantaisie en Sol major per a piano i orquestra*, Op.111 [1917-1918]; *Chant funéraire, per al centenari de la mort de Napoleó* [1921]; *Quartet de corda*, Op.121 [1924] i *Trio per a violí, violoncel i piano* Op.120. [1923-1924]

ERIK SATIE [1866-1925]

Éric-Alfred-Leslie Satie [Honfleur/Normandia, 17 de maig de 1866 - París, 1 de juliol de 1925]

Compositor francès. Començà publicant les seues primeres obres sota el pseudònim Virginie Lebeau. Primers estudis musicals amb l'organista de Honfleur [1872]. Satie entra al 'Conservatori de París' [1879] on aviat fou rebutjat com alumne però tornà al 1885.

El 1887 deixa la casa de son pare i a Montmartre entaula amariat amb el poeta Patrice Contamine⁵²⁹. Publica *Ogives* [1886], els seus *Gymnopédies* [1888 i, tal vegada, la seua obra més coneguda] i *Gnossiennes* [1889-1897]. Coneix Claude Debussy⁵³⁰ i Maurice Ravel⁵³¹.

Satie es guanya la vida com a pianista de cabaret [des del 1899] tot acompanyant diversos artistes com ara Vincent Hyspa⁵³² i Paulette Darty⁵³³ i adaptant al piano peces populars.

⁵²⁹ **Patrice Contamine de Latour**

⁵³⁰ **Achille-Claude Debussy**

⁵³¹ **Joseph Maurice Ravel**

⁵³² **Vincent Hyspa**

⁵³³ **Pauline Joséphine Combes**

[Tarragona, 17 de març de 1867 - París/FRA, 24 de maig de 1926]

[Saint-Germain, 22 d'agost de 1862 - París, 25 de març de 1918]

[Ziburu/FRA, 7 de març de 1875 - París, 28 de desembre de 1937]

[Narbonne, 7 de nov., de 1865 - Villiers-sous-Grez, 12 d'oct., de 1938]

[París, 2 de gener de 1871 - París, 9 de desembre de 1939]

Al 1903, es matricula a 'l'Schola Cantorum' de Vincent d'Indy⁵³⁴ per a estudiar contrapunt clàssic i va completar cinc anys [1908] com un alumne més davant la incredulitat dels seus contemporanis.

A partir de 1910 comença un menut reconeixement davant obres seues com ara *Les Breus Humorístiques* per a piano doncs acompanyava les partitures amb comentaris de qualsevol tipus. Un grup de joves músics admiradors de Ravel assenyalen la seua preferència per l'obra primerenca de Satie tot recolzant la idea que Satie havia estat una mena de precursor del mateix Claude Debussy. Coneix Igor Stravinsky⁵³⁵ [1911] amb qui mantingué una bona amistat.

Al 1915 coneix l'artista multidisciplinar Jean Cocteau⁵³⁶ i col·labora amb ell creant música incidental per a posades en escena diverses. Al 1916, Satie i Cocteau treballen en el ballet *Parade* [estrenat el 1917] sota un encàrrec dels 'Ballets Russos' de Serguéi Diàguilev⁵³⁷ amb decorats i vestuaris de Pablo Picasso⁵³⁸ i coreografia de Léonide Massine⁵³⁹.

Comença unint-se a l'anomenat 'Grup dels Sis'⁵⁴⁰ però acabà deixant-los.

Des del 1919, Satie s'incorpora al 'moviment dadaista' i entra en contacte amb el seu fundador Tristan Tzara⁵⁴¹. Coneix també altres dadaistes com ara Francis Picabia⁵⁴², André Derain⁵⁴³, Marcel Duchamp⁵⁴⁴ i Man Ray⁵⁴⁵. Mentrestant s'havia format a París 'l'Escola d'Arcueil' al voltant de la figura de Satie amb músics joves com ara Henri Sauguet⁵⁴⁶, Màx Jacob⁵⁴⁷, Roger Désormière⁵⁴⁸ i Henri Cliquet-Pleyel⁵⁴⁹.

Des del 1920 entra en contacte amb el cercle parisenc de l'escriptora d'avantguarda Gertrude Stein⁵⁵⁰, i escriu articles a la revista *Vanity Fair*.

<<<<<De la totalitat de la seua obra cal fer esment en: *Ogives* [1886, piano]; *Fantaisie-valse* [1887, piano]; *Gymnopédies* [1888, piano]; *Gnossiennes* [1889-1897, piano]; *Danses gothiques* [1893, piano]; *Messe des pauvres* [1893-1895, cor i orgue]; *Petite ouverture à danser* [1897]; *Fugue-valse* [1906]; *Nouvelles pièces froides* [1907]; *Aperçus désagréables* [1908-1912, quatre mans]; *Petite sonate* [1908-1909, piano]; *Deux Préludes pour un chien* [1912, piano]; *Descriptions*

⁵³⁴ **Paul M. Théo. Vincent d'Indy**

[París, 27 de març de 1851 - París, 2 de desembre de 1931]

⁵³⁵ **Ígor Fiódorovich Stravinski**

[Oranienbaum/RÚS, 17 de juny de 1882 - Nova York/EUA, 6 d'abril de 1971]

⁵³⁶ **Jean Cocteau**

[Maisons-Laffitte/FRA, 5 de jul., de 1889 - Milly-la-Forêt, 11 d'oct., de 1963]

⁵³⁷ **Serguei Pàvlovitx Diàguilev**

[Perm/RÚS, 31 de març de 1872 - Venècia/ITÀ, 19 d'agost de 1929]

⁵³⁸ **Pablo Ruiz Picasso**

[Màlaga, 25 d'octubre de 1881 - Mogins/FRA, 8 d'abril de 1973]

⁵³⁹ **Leonid Fiódorovich Myasin**

[Moscou/RÚS, 9 d'agost de 1896 - Colònia/ALE, 15 de març de 1979]

⁵⁴⁰ **Grup dels Sis:** grup de compositors francesos de començaments del s. XX. El nom fa esment al Grup dels Cinc russos. El crític i compositor Henri Collet els posà nom des que aparegué el seu article 'Les cinq Russes, les six française et M. Satie' a la revista *Comoedia* del 16 de gener de 1920. Format per Georges Auric [1899-1983]; Louis Durey [1888-1979]; Arthur Honegger [1892-1955]; Darius Milhaud [1892-1974]; Francis Poulenc [1899-1963] i Germaine Tailleferre [1892-1983].

⁵⁴¹ **Sam Rosenstock/Tristan Tzara**

[Bacau/ROM, 16 d'abril de 1896 - París/FRA, 25 de desembre de 1963]

⁵⁴² **Francis-Marie Martínez Picabia**

[París, 22 de gener de 1879 - París, 30 de novembre de 1953]

⁵⁴³ **André Derain**

[Chatou/FRA, 10 de juny de 1880 - Garches, 8 de setembre de 1954]

⁵⁴⁴ **Henri-Robert-Marcel Duchamp**

[Blainville-Crevon, 28 de jul., de 1887 - Neuilly-sur-Seine, 2 d'oct., de 1968]

⁵⁴⁵ **Emmanuel Radnitzky-Man Ray**

[Filadèlfia/EUA, 27 d'agost de 1890 - París/FRA, 18 de novembre de 1976]

⁵⁴⁶ **Henri-Pierre Poupard/Sauguet**

[Burdeus, 18 de maig de 1901 - París, 22 de juny de 1989]

⁵⁴⁷ **Max Jacob**

[Quimper/FRA, 12 de juliol de 1876 - Drancy, 5 de març de 1944]

⁵⁴⁸ **Roger Désormière**

[Vichy/FRA, 13 de setembre de 1898 - Vichy, 25 d'octubre de 1963]

⁵⁴⁹ **Henri Cliquet-Pleyel**

[París, 12 de març de 1894 - París, 9 de maig de 1963]

⁵⁵⁰ **Gertrude Stein**

[Allegheny/EUA, 3 de febrer de 1874 - París/FRA, 27 de juliol de 1946]

automatiques [1913, piano]; *Chapitres tournés en tous sens* [1913, piano]; *Enfantines/Children's pieces* [piano]; *Sports et divertissements* [1914, piano]; *Avant-dernières pensées* [1915]; *Sonatine bureaucratique* [1917, piano]; *Parade* [1916-1919, 'ballet réaliste' per a orquestra]; *Parade* [1917, ragtime]; *Musique d'ameublement* [1918, orquestra]; *Quatre petites mélodies* [1920]; *Trois petites pièces montées* [1920, orquestra]; *La belle excentrique* ['fantaisie sérieuse', orquestra o piano a quatre mans]; *Ludions* [1923]; *La statue retrouvée* [1923, orgue i trompeta] i *Mercur* [1924, ballet].

CLAUDE DEBUSSY [1862-1918]

Achille-Claude Debussy [Saint-Germain-en-Laye, 22 d'agost de 1862 - París, 25 de març de 1918]

Comença estudis de piano Canes de la mà de Antoinette Mauté de Fleurville⁵⁵¹ qui havia estat alumna de Frédéric Chopin⁵⁵².

Amb només 10 anys, fou admès al 'Conservatori de París' [1872] on estudià dotze anys tot tenint com a professors Albert Lavignac⁵⁵³, harmonia amb Émile Durand⁵⁵⁴, piano amb Antoine Marmontel⁵⁵⁵, composició amb Ernest Guiraud⁵⁵⁶ i acompanyament amb Auguste Bazille⁵⁵⁷. Influències de César Franck⁵⁵⁸.

Debussy coneix la empresària i protectora de Tchaikovski⁵⁵⁹ Nadejda von Meck⁵⁶⁰, per a qui treballa com a pianista, la qual cosa li permeté viatjar arreu d'Europa i Rússia acompanyant la família Meck.

Torna a París [1880] on eixampla estudis de composició i coneix els músics Erik Satie⁵⁶¹ i Paul Dukas⁵⁶².

Al 1884, Debussy guanya el 'Prix de Rome' amb la seua cantata *L'enfant prodigue* [1884, per a soprano, baríton, tenor i orquestra] i aconsegueix una beca i una estada de tres anys a Roma [Vil·la Mèdici].

Descobreix la música de Giovanni Pierluigi da Palestrina⁵⁶³ i Orlando di Lasso⁵⁶⁴ i fa amistat amb Giuseppe Verdi⁵⁶⁵ i Franz Liszt⁵⁶⁶.

⁵⁵¹ **Antoinette Mauté de Fleurville**

[Nogent-le-Rotrou/FRA, 17 d'abril de 1853 - Niça, 13 de novembre de 1914]

⁵⁵² **Fryderyk Franciszek Chopin**

[Żelazowa Wola/POL, 1 de març de 1810 - París/FRA, 17 d'octubre de 1849]

⁵⁵³ **Alexandre Jean Albert Lavignac**

[París, 21 de gener de 1846 - París, 28 de maig de 1916]

⁵⁵⁴ **Émile Durand**

[Saint-Brieuc/FRA, 16 de febrer de 1830 - Neuilly, 7 de maig de 1903]

⁵⁵⁵ **Anton-François Marmontel**

[Clermont-Ferrand/FRA, 16 de juliol de 1816 - París, 16 de gener de 1898]

⁵⁵⁶ **Ernest Guiraud**

[Nova Orleans/EUA, 23 de juny de 1837 - París/FRA, 6 de maig de 1892]

⁵⁵⁷ **Auguste Bazille**

[París, 27 de maig de 1828 - Bois-Colombes, 18 d'abril de 1891]

⁵⁵⁸ **César-Auguste Franck**

[Lieja/BÈL, 10 de desembre de 1822 - París/FRA, 8 de novembre de 1890]

⁵⁵⁹ **Piotr Iliix Txaikovski**

[Vótkinsk/RÚS, 7 de maig de 1840 - S. Petersburg, 6 de novembre de 1893]

⁵⁶⁰ **Nadejda Filarètovna von Meck**

[Smolensks/RÚS, 10 de febrer de 1831 - Niça/FRA, 13 de gener de 1894]

⁵⁶¹ **Éric-Alfred-Leslie Satie**

[Honfleur/FRA, 17 de maig de 1866 - París, 1 de juliol de 1925]

⁵⁶² **Paul Abraham Dukas**

[París, 1 d'octubre de 1865 - París, 17 de maig de 1935]

⁵⁶³ **Giovanni Pierluigi da Palestrina**

[Palestrina/ITÀ, 30 de setembre de 1525 - Roma, 2 de febrer de 1594]

⁵⁶⁴ **Orlande de Lassus/Lasso**

[Països Baixos, ? 1530/1532 - Munic/ALE, 14 de juny de 1594]

Al 1884, Debussy torna a París. Coneix els poetes simbolistes Rimbaud, Baudelaire, Verlaine i Mallarmé.

L'any 1889 és molt significatiu per a l'evolució musical de Debussy doncs descobreix a 'l'Exposició Universal de París' l'existència d'altres ritmes i sonoritats aleshores anomenades i classificades com *exòtiques*, sobretot aquelles que feien ús del *gamelan* de la illa de Java⁵⁶⁷, esdeveniment que influirà en gran manera en les seues obres futures.

Al 1890 compon la *Suite Bergamasque per a piano* i el poema simfònic *Prélude à l'après-midi d'un faune*, extret d'un poema de Mallarmé⁵⁶⁸. Malauradament, l'estrena de l'obra [1894] dividí les opinions de la crítica malgrat triomfar a la resta del continent europeu.

Compon l'òpera *Pelléas et Mélisande* [1893-1902] a sobre un llibret de Maurice Maeterlinck⁵⁶⁹.

Dedica a la seua filla Claude-Emma Debussy la seua obra per a piano *Children's corner* [1906-1908].

Treballa coma crític musical sota el pseudònim 'Monsieur Croche' [Senyor Corxera]. Col·labora amb els 'Ballets Russes' de Diàguilev⁵⁷⁰ al voltant d'una idea del coreògraf Vaslav Nijinski⁵⁷¹ qui encarrega Debussy una composició original [Nijinski ja havia coreografiat *L'après-midi d'un faune*] i el compositor crea *Jeux* [1913, *Jocs* - ballet].

Claude Debussy morí el 25 de març de 1918 davant la indiferència dels seus contemporanis però trencant absolutament amb la forma clàssica i anat més enllà del període romàntic. El seu propòsit com a músic era fer sentir a l'oient sensacions singulars tot traduïnt en música imatges i impressions diverses.

<<<<<De la resta d'obres seues cal fer esment de: *Deux Arabesques* [1888, piano]; *Suite bergamasque* [1890, piano]; *Estampes* [1903, piano]; *Images, quaderns primer i segon* [1905-1907, piano]; *Preludis, quaderns primer i segon* [1910-1913, piano]; *Petite Suite* [1889, per a quatre mans]; *En blanc et noir* [1915, dos pianos]; *Quatre chansons de jeunesse* [soprano i piano]; *Le printemps* [1884, per a cor a quatre veus i orquestra]; *Nocturnes* [1899, orquestra i cor]; *Dances Sacrée et Profane* [1903, arpa i orquestra]; *Música per a Le roi Lear* [1904, dues peces per a orquestra]; *La Mer* [1905, esbossos simfònics per a orquestra]; *Images pour orchestre* [1905-1911]; *Fantaisie* [1889-1890, piano i orquestra]; *Rapsodie* [1904, saxòfon alt i orquestra]; *Rapsodie* [1909-1910, clarinet i orquestra]; *Quartet de corda en Sol menor* [1893]; *Sonata* [1915, violoncel i piano]; *Sonata* [1915, flauta, viola i arpa] i *Sonata* [1917, violí i piano].

⁵⁶⁵ **Giuseppe Fortunino Fco. Verdi** [Le Roncole/FRA, 10 d'octubre de 1813 - Milà/ITÀ, 27 de gener de 1901]
⁵⁶⁶ **Ferenc 'Franz' Liszt** [Doborjan/HON, 22 d'oct., de 1811 - Bayreuth/ALE, 31 de juliol de 1886]
⁵⁶⁷ **Gamelan:** conjunt tradicional d'instruments de música de Java i Bali a Indonèsia format predominantment d'instruments de percussió.
⁵⁶⁸ **Stéphane-Étienne Mallarmé** [París, 18 de març de 1842 - Valvins, 9 de setembre de 1898]
⁵⁶⁹ **Maurice M. Bernard Maeterlinck** [Gant/BÈL, 29 d'agost de 1862 - Niça/FRA, 6 de maig de 1949]
⁵⁷⁰ **Serguei Pàvlovitx Diàguilev** [Perm/RÚS, 31 de març de 1872 - Venècia/ITÀ, 19 d'agost de 1929]
⁵⁷¹ **Vàtslav Fomitx Nijinski** [Kíev/UCR, 12 de març de 1890 - Londres/UK, 8 d'abril de 1950]

MAURICE RAVEL [1875-1937]

Joseph Maurice Ravel [Ziburu/Pirineus Atlàntics, 7 de març de 1875 - París, 28 de desembre de 1937]

Compositor francès reconegut com un mestre de l'orquestració que conreà la perfecció formal a totes les seues obres.

La seua família es trasllada a París [1875] i, als sis anys, comença estudis de piano amb Henry Ghys⁵⁷² i d'harmonia i composició amb Charles René⁵⁷³. Al 1889, Ravel fou admès com alumne al 'Conservatori de París' on estudià contrapunt amb André Gedalge⁵⁷⁴. Estudis amb Gabriel Fauré⁵⁷⁵ [1897].

Ravel intentà guanyar [en quatre ocasions: 1901, 1902, 1903, 1905] el 'Prix de Rome' de composició.

Estrena *Ouverture de Shéhérazade* [1898-rev. 1904, orquestra]; *Pavane pour une infante défunte* [1899, piano]; *Jeux d'eau* [1901, piano a quatre mans]; *Quartet de cordes en Fa major* [1902]; *Shéhérazade* [1903, soprano i orquestra]; *Sonatina* [1903-1905, piano a dues mans]; *Miroirs* [1904, piano] i *Sonatina* [1905, piano], obres que el donen a conèixer al món com un gran compositor.

Al 1906 estrena *Introduction et Allegro* [per a arpa i orquestra], la versió orquestral de *Le Noël des Jouets* i *Histoires naturelles* [per a veu i piano].

Al 1907, *Rapsòdia espanyola* [per a orquestra] i al 1908 *Ma mère l'Oye* [piano a quatre mans] i *Gaspard de la nuit* [per a piano] inspirada en un poema d'Aloysius Bertrand⁵⁷⁶.

A Londres [1909] coneix Ralph Vaughan Williams⁵⁷⁷. L'admiració és mútua entre ambdós compositors. Compon *Menuet sur le nom de Haydn*⁵⁷⁸ [1909, piano a dues mans].

Estrena la seua obra més extensa: el ballet *Daphnis et Chloé* [1909-1912, orquestra i cor] sota el títol *Simfonia Coreogràfica* però l'acolliment del públic no fou aquell esperat per l'autor. L'obra fou un encàrrec de Sergéi Diàgilev⁵⁷⁹ i els seus Ballets Rusos i fou estrenada fou al 'Théâtre du Châtelet' de París el 8 de juny de 1912.

Al 1911 compon *Valses nobles et sentimentales* [piano a dues mans], al 1913, *Trois poèmes de Mallarmé*⁵⁸⁰ [per a veu i orquestra de cambra] i, al 1914-1915, *Trois chansons pour chœur mixte a cappella*.

⁵⁷² **Esprit Charles Henri Ghys**
⁵⁷³ **Charles-Olivier-René Bibard**
⁵⁷⁴ **André Gedalge**
⁵⁷⁵ **Gabriel Urbain Fauré**
⁵⁷⁶ **Louis J. Napoléon Bertrand**
⁵⁷⁷ **Ralph Vaughan Williams**
⁵⁷⁸ **Franz Joseph Haydn** [
⁵⁷⁹ **Serguei Pàvlovitx Diàguilev**
⁵⁸⁰ **Stéphane Mallarmé**

[? 19 de març de 1839 - ? 24 d'abril de 1908]
[París, 10 de maig de 1863 - ? 1935/1940]
[París, 27 de desembre de 1856 - Chessy, 5 de febrer de 1926]
[Pamiers/FRA, 12 de maig de 1845 - París, 4 de novembre de 1924]
[Ceva/ITÀ, 20 d'abril de 1807 - París/FRA, 29 d'abril de 1841]
[Down Ampney/UK, 12 d'octubre de 1872 - Londres, 26 d'agost de 1958]
[Rohrau/ÀUS, 31 de març de 1732 - Viena, 31 de maig de 1809]
[Perm/RÚS, 31 de març de 1872 - Venècia/ITÀ, 19 d'agost de 1929]
[París, 18 de març de 1842 - Valvins/FRA, 9 de setembre de 1898]

Ravel és cridat a files i participà [com a xofer de camió] a la Primera Guerra Mundial.

Al 1917 conclou i estrena *Le Tombeau de Couperin* [sis peces per a piano], obra dedicada als seus companys de files morts a la guerra. També per als 'Ballets Russos' de Diàguilev, compon *La Valse* [1919-1920, poema coreogràfic dramàtic].

En homenatge a Claude Debussy⁵⁸¹, Ravel compon la *Sonata per a violí i violoncel* [1920-1922]. També, el mateix any, *Chansons madécasses* [per a soprano, baríton, piano, flauta i violoncel].

La seua *Rapsòdia de concert per a violí i orquestra* [1924] hi és inspirada en melodies gitanes i aparegué sota el títol original de *Tzigane* [*Gitano*], peça que li fou encarregada a Ravel per la violinista hongaresa Jelly d'Aranyi⁵⁸² davant l'admiració que el compositor tenia per les melodies exòtiques.

Al 1925 estrena *L'Enfant et les sortilèges* [1919-1925, fantasia lírica en dues parts per a solistes i cor] inspirada sobre un llibret de l'escriptora Colette⁵⁸³.

Estrena la *Sonata per a violí i piano* [1927] on apareixen cites de Blues i peça que el rellançà de nou arreu del món.

Viatja [1928] als Estats Units i al Canadà.

Estrena *Boléro* ['Ópera Garnier' de París, 22 de novembre de 1928] dedicat a la ballarina Ida Rubinstein⁵⁸⁴ tal vegada la seua obra més coneguda per tothom i veritable *tractat d'orquestració*.

Coneix el compositor nord-americà George Gershwin⁵⁸⁵ qui demana a Ravel ensenyaments de composició. Compon dos concerts per a piano. El primer, *Concert per la mà esquerra* [1929-1930, dedicat al seu amic el pianista austríac Paul Wittgenstein⁵⁸⁶ a qui li havia estat amputat el braç dret a causa de ferides sofertes en la Primera Guerra Mundial. El *Concert per a piano N.2 en Sol major* [1929-1931, tal vegada un dels concerts de piano més interpretats arreu del món].

De 1932 fins 1933 compon la seua darrera obra: *Don Quichotte à Dulcinée* per a baríton, piano i orquestra a sobre un poema de Paul Morand⁵⁸⁷.

Al 1935 viatjà a Espanya i al Marroc tot i que la seua malaltia empitjorava per moment [càncer de cervell]. Maurice Ravel morí el 28 de desembre de 1937 a l'edat de 62 anys.

A l'igual que Debussy, la música de Ravel creà un precedent artístic difícil de qualificar atesa la seua importància.

⁵⁸¹ **Achille-Claude Debussy** [Saint-Germain-en-Laye/FRA, 22 d'agost de 1862 - París, 25 de març de 1918]
⁵⁸² **Jelly Aranyi de Hunyadvár** [Budapest/HON, 3 de maig de 1895 - Florència/ITÀ, 30 de març de 1965]
⁵⁸³ **Sidonie-Gabrielle Colette** [Saint-Sauveur-en-Puisaye, 28 de gener de 1873 - París, 3 d'agost de 1954]
⁵⁸⁴ **Ida Lvovna Rubinstein** [Járkov/RÚS, 5 d'octubre de 1885 - Vence/FRA, 20 de setembre de 1960]
⁵⁸⁵ **George Gershwin** [N. York, 26 de setembre de 1898 - Hollywood/Califòrnia, 11 de juliol de 1937]
⁵⁸⁶ **Paul Wittgenstein** [Viena/ÀUS, 11 de maig, 1887 - Nova York/EUA, 3 de març, 1961]
⁵⁸⁷ **Paul Morand** [París, 13 de març de 1888 - París, 24 de juliol de 1976]

NEOCLASSICISME MUSICAL [1918-1939]

Moviment musical desenvolupat a Europa entre les dues guerres mundials. Teòricament té un abast temporal des del 1918 fins al 1939.

L'aparició d'estils i tendències d'avantguarda a començament del segle XX que intenten renovar el llenguatge musical a més de dotar-lo de nous mitjans d'expressió tingué com a resultat moltes avinences davant la novetat però també els seus detractors.

Dintre dels ambients musicals dels anys vint comença a difondre's la frase '*tornar a Bach*', sentència que es popularitzà no com a desig sinó, més aviat, com a sinònim d'orientació estilística. Apareixen termes com ara *música nova*; *música moderna* i/o *ultra moderna* basades a sobre diverses perspectives i posicionaments que demanaven als músics no romandre quietos i estar 'més enllà' de la renovació que els nous temps demanaven [dia sí i d'altres també] així com de la 'reacció' que tota ruptura arrossega.

Comença, doncs, una mena de cacera amb la intenció de trobar sistemes d'organització dels sons que anaren més enllà de la tonalitat. El segle XX qüestiona el llenguatge tonal, ja no hi és el sistema adient per palesar les diverses creacions nouvingudes des de la tradició.

Malgrat no plantejar un trencament *ad hoc*, alguns compositors van crear estils musicals personals i d'allò més innovadors i avantguardistes.

Entre els trets característics del **neoclassicisme musical** hi trobem els següents:

- Reacció davant els estils d'avantguarda sorgits a començament del segle XX [expressionisme] o aquells altres perllongats des del segle XIX [**postromanticisme** i **impressionisme**].
- Retorn vers les formes musicals clàssiques on hi és necessària una claredat formal i sonora semblant a períodes passats com ara el **barroc** i el **classicisme** tot i que no rebutja les innovacions aparegudes a començament de segle.
- Objectivitat i concisió.
- Música tonal composta de manera clara que evita palesar emocions personals
- Rebuig al concepte expressiu de la música i el seu bagatge carregat de significats diversos que distorsionen la idea inicial del compositor
- Bastiment d'un *nou ordre musical*.

- Tret d'excepcions puntuals, el **neoclassicisme** demanava formacions orquestrals menudes [camarístiques] la qual cosa aconseguí varietat i riquesa tímbrica.
- Ritmes d'allò més definits, textures transparents i importància de la melodia [sempre presentada de la manera més obvia i senzilla]. ,
- Harmonies complexes sense conduir vers sensacions desagradables com a resultat de la barreja d'acords.

El començament del **neoclassicisme** cal considerar-lo a l'any 1918, tot just quan Igor Stravinski⁵⁸⁸ compon la seua obra *Pulcinella*⁵⁸⁹ tot i que el mateix autor es considerava **neoclassicista** tot just a partir de la seua obra *Octet* [1923, per a instruments de vent].

Els antecedents del **neoclassicisme** els podem trobar en Richard Strauss⁵⁹⁰ amb la seua òpera *Der Rosenkavalier* [1910], tot just quan el mateix Stravinski començava el seu període *primitivista*.

L'estil **neoclàssic** esdevindria en ser adoptat per compositors tan diversos com ara Darius Milhaud⁵⁹¹ i Aaron Copland⁵⁹².

Entre 1920 i 1930, el **neoclassicisme** va ser acceptat com a gènere modern prevalent als cercles musicals arreu del món. Irònicament, va ser el mateix Stravinski qui va anunciar la mort del **neoclassicisme**, almenys en el seu propi treball, i tal vegada per al món, amb l'estrena de la seua òpera *The rake's Progress* [1951]. Una mena de testament final del neoclassicisme, l'òpera va ser àmpliament criticada per "mirar massa enrere", fins i tot per aquells que havien lloat el nou estil només tres dècades abans.

Compositors significatius del **neoclassicisme musical**:

Ferruccio Busoni	[1866-1924]
Albert Roussel	[1869-1937]
---Maurice Ravel	--- [1875-1937, ja ubicat de primeres dintre del <i>període</i> 'impressionista']
Ottorino Respighi	[1879-1936]
Ígor Stravinski	[1882-1971]

⁵⁸⁸ **Ígor Fiódorovitx Stravinski** [Lomonóssov/RÚS, 17 de juny de 1882 - Nova York/EUA, 6 d'abril de 1971]

⁵⁸⁹ **'Pulcinella'**: ballet d'Igor Stravinsky basat en una obra de teatre del segle XVIII al voltant del personatge Pulcinella originari de la *Commedia dell'Arte italiana*. S'estrenà a l'òpera de París el 15 de maig de 1920 sota la direcció d'Ernest Ansermet.

⁵⁹⁰ **Richard Georg Strauss** [Munic, 11 de juny de 1864 - Garmisch/ALE, 8 de set., de 1949]

⁵⁹¹ **Darius Milhaud** [Marsella/FRA, 4 de setembre de 1892 - Ginebra/SUÏ, 22 de juny de 1974]

⁵⁹² **Aaron Copland** [Nova York, 14 de novembre de 1900 - Sleepy Hollow, 2 de des., de 1990]

Gian Francesco Malipiero	[1882-1973]
Alfredo Casella	[1883-1947]
Serguei Prokófiev	[1891-1953]
Paul Hindemith	[1895-1963]

FERRUCCIO BUSONI [1866-1924]

Dante Michaelangelo Benvenuto Ferruccio Busoni [Empoli/Florència, 1 d'abril de 1866 - Berlín, 27 de juliol de 1924]

Compositor, pianista, professor i director d'orquestra italià.

Sa mare i son pare eren músics professionals i concertistes. Als deu anys, Busoni ja era un pianista consumat i al dotze anys dirigeix un *Stabat Mater* compost per ell mateix.

A Viena escolta Franz Liszt, Johannes Brahms i Anton Rubinstein⁵⁹³ al piano.

Estudis a Graz/Àustria amb Wilhelm Mayer⁵⁹⁴ i Leipzig [1886] on aprofundeix, encara més, en l'obra de Johann Sebastian Bach. Treballa com a professor de piano a Hèlsinki [1888].

Al 1890 ensenya al 'Conservatori de Moscou'. Marxa cap als Estats Units i fa classe al 'New England Conservatory' de Boston [1891-1892]. Aprofitant l'avinentsa, fa una gira de concerts arreu Amèrica del Nord [1894].

De tornada a Europa [Berlin], treballa com a concertista i director d'orquestra. Fa cursos magistrals a Weimar, Basilea i Viena on, al Conservatori, succeeix Emil von Sauer⁵⁹⁵ com a director de les classes superiors de piano [1907-1908].

Al 1913 roman, per poc temps, a Bolonya com a director del 'Museu Musicale' atés el començament de la Primera Guerra Mundial. Llavors marxà a Suïssa.

Conclou la contesa, Busoni s'estableix a Berlín on guanya una càtedra de composició.

Mort a l'edat de 58 anys, les seues obres inconcluses les va cloure el seu deixeble, el compositor Philipp Jarnach⁵⁹⁶.

Entre els noms destacats que Busoni tingué com alumnes cal esmentar els següents: Kurt Weill⁵⁹⁷; Edgar Varèse⁵⁹⁸; Gino Tagliapietra⁵⁹⁹; Carlo Zecchi⁶⁰⁰; Claudio Arrau⁶⁰¹; Egon Petri⁶⁰² i Percy Aldridge Grainger⁶⁰³.

⁵⁹³ **Anton Grig. Rubinstein**

⁵⁹⁴ **Wilhelm Mayer**

⁵⁹⁵ **Conrad Emil von Sauer**

⁵⁹⁶ **Philipp Jarnach**

⁵⁹⁷ **Kurt Julian Weill**

⁵⁹⁸ **Edgar Varèse**

⁵⁹⁹ **Gino Tagliapietra**

⁶⁰⁰ **Carlo Zecchi**

⁶⁰¹ **Claudio Arrau León**

⁶⁰² **Egon Petri**

⁶⁰³ **Percy Aldridge Grainger**

[Podòlia/UCR, 28 de novembre de 1829 - Peterhof/RÚS, 20 de nov., de 1894]

[Praga/TXÈ, 10 de juny de 1831 - Graz/ÀUS, 22 de gener de 1898]

[Hamburg/ALE, 8 d'octubre de 1862 - Viena/ÀUS, 27 d'abril de 1942]

[Noisy-le-Sec/FRA, 26 de juliol de 1892 - Bornesen, 17 de desembre de 1982]

[Dessau/ALE, 2 de març de 1900 - Nova York/EUA, 3 d'abril de 1950]

[París/FRA, 22 de desembre de 1883 - Nova York/EUA, 6 de nov., de 1965]

[Ljubljana/ESL, 30 de maig de 1887 - Venècia/ITÀ, 8 d'agost de 1954]

[Roma/ITÀ, 8 de juliol de 1903 - Salzburg/ÀUS, 31 d'agost de 1984]

[Chillán/XIL, 6 de febrer de 1903 - Mürzzuschlag/ÀUS, 9 de juny de 1991]

[Hannover/ALE, 23 de març de 1881 - Berkeley/Califòrnia, 27 de maig de 1962]

[Melbourne/AUST, 8 de juliol de 1882 - White Plains/EUA, 20 de febrer de 1961]

<<<<<De les seues obres com a compositor i de les adaptacions de Bach [sobretot i gairebé el treball de la seua vida], Mozart i d'altres músics cal fer esment de: *Transskription für Klavier Chaconne en Re menor* [Satz aus der Partita II für Violine von Johann Sebastian Bach [1889]; *Partita N.2 en Re menor* [1989]; *Preludi i Fuga en Mib major* [1989]; *Toccatà, en Re menor* [1989]; *Toccatà en Do major* [1989]; *Preludi i Fuga, en Re menor* [1989]; *Lustspiel-Ouverture Op.38*; *Concert per a piano, cor masculí i orquestra, Op.39* [1904]; *Elegien: Sieben neue Klavierstücke* [Siete Elegías, 1907 per a piano]; *Fantasia nach Johann Sebastian Bach* [1909, piano]; *Fantasia contrapuntística* [tercera versió, 1912, piano]; *Indianisches Tagebuch* [Diario indiano, 1912, piano]; *Sei sonatine* [1910-1920, piano]; *Die Brautwahl* [1912, òpera]; *Arlecchino ovvero le finestre* [1917, òpera]; *Das Wohltemperierte Klavier. I i II* [Bach, 1894-1916]; *Englische Suiten 1-3* [Bach, 1916]; *Turandot* [1917, òpera]; *Französische Suiten 1-6* [Bach, 1918]; *Sonate für Violine und Klavier N.2 Op.36a*; *Partiten 1-3* [Bach, 1918]; *Italienisches Konzert* [1918]; *Partita en Si menor* [1918]; *Partiten 4-6* [1923]; *Doktor Faust* [1925, òpera conclosa per Philipp Jarnach]; *Fantasy and Fugue in A minor* i *Canonic Variations and Fugue from the Musical Offering*.

ALBERT ROUSSEL [1869-1937]

Albert Charles Paul Marie Roussel [Tourcoing/França, 5 d'abril de 1869 - Royan, 23 d'agost de 1937]

Compositor francès tot i que, de jove, volia ser matemàtic i marí. Els seus viatges amb l'armada francesa influïren molt en la seua vessant creativa.

Comença els seus estudis de música al 1894 i els conclou al 1907. Fou alumne de Vincent d'Indy⁶⁰⁴ i, ja com a professor, tingué com a deixebles figures tan destacades com ara Erik Satie⁶⁰⁵; Stan Golestan⁶⁰⁶; Edgard Varèse⁶⁰⁷; Julio César Brero⁶⁰⁸ i Alexis Roland-Manuel⁶⁰⁹.

Serveix com a conductor d'ambulàncies al llarg de la Primera Guerra Mundial. Viu a Normandia on comença a compondre tot influït per la corrent impressionista.

Interessat pels nous corrents provinents dels Estats Units d'Amèrica, compon una obra per a veu i piano [*Jazz dans la nuit*, 1929] molt més propera al gènere jazzístic que no altres intents europeus duts a terme per col·legues seus com ara Maurice Ravel⁶¹⁰ o Darius Milhaud⁶¹¹.

⁶⁰⁴ **Paul M. Théo. Vincent d'Indy**

⁶⁰⁵ **Éric-Alfred-Leslie Satie**

⁶⁰⁶ **Stan Golestan**

⁶⁰⁷ **Edgar Varèse**

⁶⁰⁸ **Julio César Brero**

⁶⁰⁹ **Roland Alexis Manuel Levy**

⁶¹⁰ **Joseph Maurice Ravel**

⁶¹¹ **Darius Milhaud**

[París, 27 de març de 1851 - París, 2 de desembre de 1931]

[Honfleur/FRA, 17 de maig de 1866 - París, 1 de juliol de 1925]

[Vaslui/ROM, 7 de juny de 1875 - París/FRA, 21 d'abril de 1956]

[París/FRA, 22 de des., de 1883 - N. York/EUA, 6 de nov., de 1965]

[Milà/ITÀ, 20 de desembre de 1908 - Milà, 8 de desembre de 1973]

[París, 22 de març de 1891 - París, 1 de novembre de 1966]

[Ziburu/FRA, 7 de març de 1875 - París, 28 de desembre de 1937]

[Marsella/FRA, 4 de set., de 1892 - Ginebra/SUÍ, 22 de juny de 1974]

La majoria de les seues obres camerístiques van ser estrenades pel 'Quartet Parent' encapçalat pel violinista i compositor belga Armand Parent⁶¹².

<<<<<Obres destacades: *Passen hores...* Op.1 [1898, piano]; *Trío N.1*, Op.2 [1902, violí, violoncel i piano].; *Simfonia N.1*, *El Poema del Bosc*, Op.7 [1904-1906]; *Sonatine*, Op.16. [1912, piano]; *Sonata N.1 Op.11* [1912, violí i piano - dedicada a Vincent D'Indy⁶¹³]; *Le Festin de l'araignée* Op.17 [1912-1913, ballet]; *Deux mélodies* Op.19 [1918, veu i piano]; *Simfonia N.2*, Op.23 [1919-1921]; *La Naissance de la Lyre* Op.24 [1922-1923, òpera]; *Sonata N.2 Op.28 per a* [1924, violí i piano]; *Joueurs de flûte* Op 27 [1924]; *Segovia* Op.29 [1925, guitarra o piano, dedicada a Andrés Segovia⁶¹⁴]; *Suite en Fa* Op.33 [1926]; *Vocalise N.1* [1927, veu i piano]; *Concert pour petit orchestre* Op.34 [1927]; *Trio N.2*, Op.40 [1929, flauta, viola i violoncel]; *Petite Suite pour orchestre* Op.39 [1929]; *Simfonia N.3 Op.42* [1929-1930]; *Bacchus et Ariane* Op.43 [1930, ballet]; *Deux Idylles* Op.44 [1931, veu i piano]; *Quartet de corda Op.45* [1931-1932]; *Trois Pieces* Op.49 [1933, piano]; *Sinfonietta* Op.52 [1934]; *Simfonia N.4 Op.53* [1934]; *Concertino per a violoncel i orquestra* Op.57 [1936] i *Trío N.3 Op.58* [1937, violí, alt i violoncel].

OTTORINO RESPIGHI [1879-1936]

Ottorino Respighi [Bolonya/Itàlia, 9 de juliol de 1879 - Roma, 18 d'abril de 1936]

Compositor, musicòleg i violinista italià. Conegut arreu del món sobretot pel conjunt dels tres poemes simfònics '*Trilogia Romana*': *Pini di Roma*, *Fontane di Roma* i *Feste Romane* o per *La Suite d'Àries* [I, II i III] i les *Danses Antiques*. No obstant això, la seua obra és molt més extensa i abasta, entre composicions i adaptacions d'obres barroques i clàssiques, una gran varietat i avenç pel que fa a la retrospectiva musical de segles anteriors vista des dels ulls del segle XX. Fou considerat un exponent típic de la música neoclàssica tot i que els qualificatius més adients al llarg de la seua obra caldria que foren neorenaixentista o neobarroc.

Fill d'un professor de piano, estudia piano i violí.

Eixampla estudis al 'Liceo Musicale' de Bolonya amb Federico Sarti [viola] i composició amb Giuseppe Martucci⁶¹⁵ i Luigi Torchi⁶¹⁶.

Fou alumne de composició de Nicolai Rimski-Kórsakov⁶¹⁷ a Rússia durant cinc mesos [1900] mentre hi era treballant com a violinista a l'orquestra del 'Teatre Imperial' de Sant Petersburg tot aprofitant una temporada d'òpera italiana a la ciutat russa.

⁶¹² **Armand Parent**

⁶¹³ **Paul M. Théodore Vincent d'Indy**

⁶¹⁴ **Andrés Segovia Torres**

⁶¹⁵ **Giuseppe Martucci**

⁶¹⁶ **Luigi Torchi**

[Lieja/BÈL, 5 de febrer de 1863 - París/FRA, 20 de gener de 1925]

[París, 27 de març de 1851 - París, 2 de desembre de 1931]

[Linares/Jaén, 21 de febrer de 1893 - Madrid, 2 de juny de 1987]

[Capua/ITÀ, 6 de gener de 1856 - Nàpols, 1 de juny de 1909]

[Mordano/ITÀ, 7 de nov., de 1858 - Bolonya, 18 de set., de 1920]

A Berlin [1902], estudia composició amb Max Bruch⁶¹⁸.

Fins el 1908 fou primer violí del 'Quintet Mugellini'⁶¹⁹ però de llavors endavant decideix dedicar-se exclusivament a la composició.

Des del 1913 romandrà a Roma fins la seua mort al 1936.

Professor de composició al 'Conservatori de Santa Cecília'. Quan l'apujada del feixisme a Itàlia, la situació de Respighi amb el nou règim fou més que complicada.

Al 1925 feu els primers concerts als Estats Units on estrenà ['Carnegie Hall'] el seu *Concert per a piano* en el Mode Mixolidi. Tornà al 1929 i estrenà *Festes de Roma* ['Carnegie Hall'] per 'l'Orquestra Filharmònica' dirigida per Arturo Toscanini⁶²⁰.

Enamorat de la música italiana dels segles XVI, XVII i XVIII, Respighi publicà edicions d'obres de Claudio Monteverdi⁶²¹, Antonio Vivaldi⁶²² i el *Didone* de Benedetto Marcello⁶²³.

Gran estudiós de la música antiga italiana, estudia nombroses obres de Simone Molinaro, Vincenzo Galilei [pare de Galileo Galilei], Fabrizio Caroso, Jean-Baptiste Besard, Bernardo Gianoncelli, Marin Mersenne, Besard, Santino Garsi da Parma i d'altres compositors anònims, a més una peça per a guitarra de Lodovico Roncalli⁶²⁴.

La seua esposa, Elsa Respighi⁶²⁵ [nascuda Olivieri-Sangiaco] havia estat alumna seua i li ajudà com a compositora i concloent peces inacabades del seu marit. Al 1954, Elsa publicà una biografia d'Ottorino Respighi⁶²⁶.

<<<<<Obres destacades: *Fantasia slava* [1903, piano i orquestra]; *Concert per a violí en La major* [1903, inacabat]; *Suite en Sol major* [1905, orgue i orquestra de cordes]; *Re Enzo* [1905, òpera còmica en tres actes]; *Concerto 'all'antica' per a violí i orquestra* [1908]; *Quatuor à cordes* [1909]; *Semirâma* [1910, tragèdia lírica]; *Marie Victoire* [1911, òpera en quatre actes]; *Ouverture carnevalesca* [1913, orquestra]; *Sinfonia drammatica* [1914, orquestra]; *Il Tramonto* [1914, poema líric per a mezzo-soprano i cordes]; *Fontane di Roma* [1916, poema simfònic en quatre parts]; *Sonate en Si menor* [1917, violí i piano]; *La Boutique fantasque* [1919, ballet sobre música de Rossini⁶²⁷]; *Scherzo veneziano - Il ponticello dei sospiri* [1920, ballet]; *Sèvres de la vieille France* [1920, ballet sobre temes francesos dels segles XVII/XVIII]; *Adagio con variazioni pour violoncelle et orchestre* [1921]; *Belfagor* [1922, comèdia lírica]; *La bella addormentata nel bosco* [1923, fàbula musical en 3 actes]; *Pini di Roma* [1924, poema simfònic en quatre parts]; *Quartetto dorico per archi* [1924]; *Concerto in modo misolidio per piano e orchestra* [1925]; *Rossiniana* [1925]; *La*

⁶¹⁷ **Nikolái And. Rimski-Kórsakov**

[Tijvin/RÚS, 6 de març de 1844 - Lubensk, 8 de juny de 1908]

⁶¹⁸ **Max Christian Friedrich Bruch**

[Colònia/ALE, 6 de gener de 1838 - Friedenau, 2 d'octubre de 1920]

⁶¹⁹ **'Quintet Mugellini'**: format per Ottorino Respighi -viola-, M. Corti i R. Fantucci -violins-, A. Certain-violoncel- i encaçalat per Bruno Mugellini -piano-.

⁶²⁰ **Arturo Toscanini**

[Parma/ITÀ, 25 de març de 1867 - Nova York, 16 de gener de 1957]

⁶²¹ **Claudio Giovanni Monteverdi**

[Cremona/ITÀ, 15 de maig de 1567 - Venècia, 29 de nov., de 1643]

⁶²² **Antonio Lucio Vivaldi**

[Venècia/ITÀ, 4 de març de 1678 - Viena/ÀUS, 28 de juliol de 1741]

⁶²³ **Benedetto Giacomo Marcello**

[Venècia, 31 de juliol de 1686 - Brescia, 24 de juliol de 1739]

⁶²⁴ **Ludovico Antonio Roncalli**

[Bèrgam/ITÀ, 6 de març de 1654 - ? 25 d'agost de 1713]

⁶²⁵ **Elsa Olivieri-Sangiaco**

[Roma, 24 de març de 1894 - Roma, 17 de març de 1996]

⁶²⁶ ---**Ottorino Respighi: Dati biografici ordinati** d'Elsa Respighi. Editorial Ricordi - Milà, 1954.

⁶²⁷ **Giachino Antonio Rossini**

[Pésaro/ITÀ, 29 de febrer de 1792 - París/FRA, 13 de nov., de 1868]

campana sommersa [1927, òpera en quatre actes]; *Trittico botticelliano* [1927, en tres parts per a orquestra menuda]; *Impressions brésiliennes* [1928]; *Suite pour petit orchestre Gli Uccelli* [1928, cinc parts]; *Toccatà per a piano i orquestra* [1928]; *Feste romane* [1928, poema simfònic en quatre parts]; *Metamorphoseon modi XII, thème et variations* [1930]; *Passacaglia & Fuga en Do menor* [1930, peça per a orgue de J. S. Bach⁶²⁸, arranjament per a orquestra d'Ottorino Respighi]; *Trois suites de Danses et Airs anciens* [1931]; *Belkis, regina di Saba* [1932, ballet]; *Maria Egiziaca* [1932, misteri líric]; *Concerto a cinque* [1933]; *La fiamma* [1933, òpera en tres actes] i *Lucrezia* [1935-1936, òpera en un acte conclusa per Elsa Respighi].

ÍGOR STRAVINSKI [1882-1971]

Ígor Fiódorovitx Stravinski [Lomonóssov/Rússia, 17 de juny de 1882 - Nova York, 6 d'abril de 1971]

Compositor, pianista i director d'orquestra rus nacionalitzat francès [1934] i estatunidenc [1945].

Al llarg de la seua existència, Stravinski passà per diversos estils musicals: **primitivisme**⁶²⁹, **neoclassicisme i serialisme**⁶³⁰. Conegut, sobretot, per les seues obres del període inicial [període rus] la seua figura continuà sens referent musical obligat a gairebé tot el segle XX.

Son pare, baix al 'Teatre Mariïnski', obligà Stravinski a començarà estudis de dret però ja als vint anys esdevingué en alumne de Nikolai Rimski-Kórsakov⁶³¹.

Viatja a París [1910] per a assistir a l'estrena del seu primer encàrrec per part dels Ballets Russos de l'empresari Serguèi Diàguilev⁶³²: *L'Ocell de foc* [*L'oiseau de feu*, ballet]. Romangué a la capital francesa i ja no tornà mai més a Rússia.

Es trasllada a Suïssa [1914] tot fugint de la Primera Guerra Mundial i després de l'estrena de *Petruixka* [1911] i el ballet coreografiat per Nijinski⁶³³ *La consagració de la primavera* [*Le Sacre du*

⁶²⁸ **Johann Sebastian Bach** [Eisenach/ALE, 21 de març de 1685 - Leipzig, 28 de juliol de 1750]

⁶²⁹ **Primitivisme**: moviment artístic que pretenia arrossegar el folklore de diversos indrets europeus vers un llenguatge modern. El primitivisme afegí accentuacions irregulars i mètriques mai emprades en música llegida, escales modals, ús de tot tipus de percussió, harmonies politonals i atonals. Dos dels seus seguidors dintre del seu primer període compositiu van ser Ígor Stravinski i Bela Bartok.

⁶³⁰ **Serialisme**: tècnica de composició musical en la qual tots els paràmetres es troben sotmesos a una ordenació mitjançant sèries. Sorgida al segle XX, té els seus orígens en el dodecafonisme d'Arnold Schönberg, tot i que abasta possibilitats creatives més amplies. Entre el serialisme i el dodecafonisme caldrà diferenciar que la sèrie pot aplicar-se a diversos paràmetres musicals, com ara: dinàmiques, ritme, tímbrica, etc., i no sols a l'alçària de les notes com llavors suggeria la proposta dodecafònica als seus inicis.

⁶³¹ **Nikolai Andr. Rimski-Kórsakov** [Tikhvin/RÚS, 18 de març de 1844 - Liubensk, 21 de juny de 1908]

⁶³² **Serguèi Pávlovich Diàguilev** [Nóvgorod/RÚS, 31 de març de 1872 - Venècia/ITÀ, 19 d'agost de 1929]

⁶³³ **Vàtslav Fomitx Nijinski** [Kíev/UCR, 12 de març de 1890 - Londres/UK, 8 d'abril de 1950]

printemps, al 1913⁶³⁴] dirigida per Pierre Monteux⁶³⁵ i veritable escàndol popular i precedent musical degut a la seua novetat trencadora].

Torna a París tota vegada conclosa la contesa mundial [1920] i torna a compondre.

Viatja als Estats Units [1939, amb 58 anys] i es nacionalitza nord-americà. Coneix el director i musicòleg Robert Craft⁶³⁶ qui es convertí en una mena de secretari d'Ígor Stravinski fins la seua mort.

Caldrà separar en tres períodes la temporització de l'obra total d'Ígor Stravinski:

Primer període musical [*primitivisme*] on trobem les seues primeres obres i ballets basades al folklore rus, fortament influïdes en l'orquestració per Rimski-Kórsakov i sempre per a ser interpretats per orquestres grans; *L'Ocell de Foc* [1910-1911]; *Petruixka* [1911] i *La consagració de la primavera* [1913]. També cal fer esment en aquest període de: *Renard* [*Histoire burlesque chantée et jouée*, 1916 òpera-ballet], *Història d'un soldat* [1918] i *Les Noces* [1923, per a quatre pianos, veus i percussió].

Dintre del segon període [*neoclàssic*] hi trobem també *Pulcinella* [1920, ballet i on fa servir melodies del mateix Giovanni Battista Pergolesi⁶³⁷] i *Octet* [1923, per a instruments de vent]. En aquest temps, Stravinski gira el seu ideari vers la música clàssica de Bach, Mozart, i altres barrocs i clàssics. Abandona les formes pensades per a grans conjunts orquestrals. En aquestes obres [1920-1950], Stravinski fa, sobretot, ús dels instruments de vent, del piano, del cor i de conjunts de cambra. A destacar *La Simfonia d'Instruments de Vent* [1920]; la *Simfonia dels Psalms* [1930, per a cor i orquestra per a commemorar el cinquantè aniversari de 'l'Orquestra Simfònica de Bòston']; *Èdip Rei* [*Oedipus Rex*, òpera-oratori amb llibret del poeta Jean Cocteau⁶³⁸ i estrenada al 'Théâtre Sarah Bernhardt' de París el 30 de maig de 1927]; *Apol·lo, déu de les muses* [1928, ballet]; *Concert en Mib* [*Dumbarton Oaks*, 1937-1938, a l'estil del *concerto grosso* barroc]; *Simfonia en Do* [1940] i *Simfonia en Tres Moviments* [1945]. A destacar l'òpera *The Rake's Progress* [*La carrera del llibertí*, 1951 amb llibret del poeta anglés W.H. Auden⁶³⁹ i basada en els gravats de William Hogarth⁶⁴⁰].

Al tercer període [*dodecafònic* o *serialista*] abasta des del 1951 fins anys abans de la seua mort del compositor. A destacar les obres: *Cantata* [1951-1952, per a soprano, tenor, cor femení i conjunt instrumental]; *Tres Cançons de Shakespeare* [1953, per a mezzosoprano, flauta, clarinet i viola]; *In Memoriam Dylan Thomas*⁶⁴¹ [1954, per a tenor, quartet de corda i quatre trombons]; el ballet *Agon* [1954-1957, per a 12 ballarins dirigits pel coreògraf George Balanchine⁶⁴²]; *Canticum*

⁶³⁴ **'La consagració de la primavera'**: estrenada a París el 29 de maig de 1913 al 'Théâtre des Champs Élysées' sota la direcció de Pierre Monteux.

⁶³⁵ **Pierre Monteux** [París/FRA, 4 d'abril de 1875 - Hancock/Maine, EUA, 1 de juliol de 1964]

⁶³⁶ **Robert Lawson Craft** [Kingston/EUA, 20 d'octubre de 1923 - Gulf Stream, 10 de nov., de 2015]

⁶³⁷ **Giovanni Battista Pergolesi** [Jesi/ITÀ, 4 de gener de 1710 - Pozzuoli, 16 de març de 1736]

⁶³⁸ **Jean Maur. E. Clément Cocteau** [Maisons/Laffitte/FRA, 5 de juliol de 1889 - Milly, 11 d'octubre de 1963]

⁶³⁹ **Wystan Hugh Auden** [York/UK, 21 de febrer de 1907 - Viena, 29 de setembre de 1973]

⁶⁴⁰ **William Hogarth** [Londres, 10 de novembre del 1697 - Londres, 26 d'octubre del 1764]

⁶⁴¹ **Dylan Marlais Thomas** [Swansea/GAL, 27 d'octubre de 1914 - N. York/EUA, 9 de nov., de 1953]

⁶⁴² **Gueorgui Melit. Balantxivadze** [S. Petersburg/RÚS, 9 de gener de 1904 - N. York/EUA, 30 d'abril de 1983]

sacrum i Threni [1955-1958, per a cor i orquestra]; *A Sermon, a Narrative and a Prayer* [1960-1961, cantata per a contralt, tenor, narrador, cor i orquestra]; *El Diluvi* [1962, òpera encarregada per la cadena de TV CBS] i *Requiem canticles* [1966, per a contralt, baix, cor i orquestra i considerada per alguns estudiosos ja fora del període *dodecafònic* o *serialista*].

Un tret característic en tots els períodes d'Stravinski consistia en fer canvis a sobre els 'motius' de les frases musicals tot permutant-los, eliminant-los o, fins i tot, afegint una o varies notes malgrat el canvi de mètrica que això suposava al conjunt de la partitura.

Com a orquestrador, Stravinski introduí noves i sorprenents combinacions d'instruments. Cal recordar que un dels seus mestres, Nikolai Andréievitx Rimski-Kórsakov, ha estat considerat un gran innovador orquestral. Aquestes combinacions tímbriques seran segell de presentació de l'autor en les seues obres a partir de 1945.

Conclosos els tres períodes compositius [des del 1964] cal fer esment de les darreres obres significatives d'Stravinski: *Fanfare for a New Theatre* [1964, per a dues trompetes]; *Elegy for J.F.K.* [1964, per a baríton i tres clarinets]; *Introidus* [1965, per a cor]; *The Owl and the Pussy Cat* [1966, per a soprano i piano] i *Two Sketches for a Sonata* [1967, per a piano].

Ígor Stravinski va morir a Nova York el 6 d'abril de 1971 i hi és soterrat a Venècia, a l'illa del cementeri de Sant Michele.

GIAN FRANCESCO MALIPIERO [1882-1973]

Gian Francesco Malipiero [Venècia/Vèneto, 18 de març de 1882 - Treviso, 2 d'agost de 1973]

Compositor italià. Net del compositor d'òpera Francesco Malipiero⁶⁴³ i son pare fou pianista i director d'orquestra. Estudis al 'Liceo Musicale' de Bolonya i a Alemanya amb Max Bruch⁶⁴⁴.

El 1921 va ser nomenat Professor de composició del 'Reial Conservatori' de Parma [1921] on tingué alumnes que esdevindrien en compositors i intèrprets reconeguts com ara: Gabriele Bianchi⁶⁴⁵; Dante Alderighi⁶⁴⁶; Honorio Siccardi⁶⁴⁷; Raffaello de Banfield⁶⁴⁸ i Ettore Gracis⁶⁴⁹.

Definit com un clàssic dominat per les inquietuds del romanticisme, Malipiero arrossegava una personalitat musical forta, independent i original en idees. A tota la seua obra s'allunya de la tradició. Sempre pensà que *la perfecta fusió del drama i de la música* només es troba a *Pelléas et*

⁶⁴³ **Francesco Malipiero** [Rovigo/Vèneto/ITÀ, 9 de gener de 1824 - Venècia, 12 de maig de 1887]
⁶⁴⁴ **Max Christian Fr. Bruch** [Colònia, 6 de gener de 1838 - Friedenau, 2 d'octubre de 1920]
⁶⁴⁵ **Gabriele Bianchi** [Verona, 27 de juliol de 1901 - Mirano, 8 d'octubre de 1974]
⁶⁴⁶ **Dante Alderighi** [Taranto, 7 luglio 1898 - Roma, 12 dicembre 1968]
⁶⁴⁷ **Honorio Siccardi** [Buenos Aires, 13 de set., de 1897 - Buenos Aires, 10 de set., de 1963]
⁶⁴⁸ **Raffaello de Banfield** [Newcastle/UK, 2 de juny de 1922 - Trieste/ITÀ, 7 de gener de 2008]
⁶⁴⁹ **Ettore Gracis** [La Spezia/ITÀ, 24 de setembre de 1915 - Treviso, 12 d'abril de 1992]

Mélisandre de Claude Debussy⁶⁵⁰. Així doncs, per a ell, la música ha de ser fidel expressió de la paraula, sinó també -a més a més- a l'acció mímica.

Dirigí 'l'Institut C. Pollini' de Pàdua [1938-1939] i el 'Conservatori Benedetto Marcello' de Venècia [1940 i 1952] on, entre d'altres alumnes, tingué tingué Gino Gorini⁶⁵¹.

Feu arranjaments de músics antics italians del barroc italià com ara Giovanni Battista Bassani⁶⁵², Girolamo Frescobaldi⁶⁵³ i Alessandro Stradella⁶⁵⁴ a més de publicar l'obra completa en 14 volums de qui assenyalà el pas de la música del Renaixement al Barroc: Claudio Monteverdi⁶⁵⁵.
<<<<<Obres destacades: *Sinfonia degli eroi* [1905]; *Sinfonia del mare* [1906]; *Sinfonia del silenzio e de la morte* [1909-1910]; *Impressioni dal vero prima e seconda parte* [1910-1915]; *Pause del Silenzio* [1917]; *Grottesco* [1918]; *Pantea* [1919, ballet]; *L'Orfeide* [1919-1925, òpera]; *Tre commedie goldoniane* [1920-1926, òpera]; *String Quartet N.2 'Stornelli e ballate'* [1923, cambra]; *Torneo notturno* [1929, òpera]; *String Quartet N.3 'Cantari alla madrigalesca'* [1931, cambra]; *Concerto N.1 for Piano and Orchestra* [1931]; *Concerto N.1 for Violin and Orchestra* [1932]; *Epodi e giambi for Violin, oboe, viola e fagotto* [1932, cambra]; *Sinfonia N.1 'In quattro tempi, come le quattro stagioni'* [1933]; *La Passione, cantata per coro e orchestra* [1935]; *Giulio Cesare* [1935-1936, òpera inspirada en l'obra de Shakespeare]; *Sinfonia N.2 'Elegiaca'* [1936]; *Concerto for Cello and Orchestra* [1937]; *Concerto N.2 for Piano and Orchestra* [1937]; *Antonio e Cleopatra* [1937-1938, òpera inspirada en l'obra de Shakespeare]; *De Profundis per una voce, viola e bass drum e pianoforte* [1937]; *Missa Pro Mortuis per baritone, coro e orchestra* [1938]; *Sonatina for Cello and Piano* [1942]; *Sinfonia N.3 'Delle campane'* [1944-1945]; *L'allegra brigata* [1943-1950, òpera]; *String Quartet N.6 'l'Arca di Noé'* [1947, cambra]; *Sinfonia N.5 'Concertante in eco'* [1947]; *Sinfonia N.6 'Degli archi'* [1947]; *Stradivario* [1948, ballet]; *Sinfonia N.7 'Delle canzoni'* [1948]; *Cinque favole* [1950, cor]; *Donna Urraca* [1954, òpera en un sols acte]; *Fantasie concertanti* [1954]; *Notturmo di canti e balli* [1957]; *Preludio e morte di Macbeth for baritone and orchestra* [1958-1960]; *Concerto N.5 for Piano and Orchestra* [1958]; *Serenata per fagotto e 10 strumenti* [1961, cambra]; *Macchine per 14 strumenti* [1963, cambra]; *Don Giovanni* [1963, òpera]; *Concerto N.6 for Piano and Orchestra* [1964]; *Le metamorfosi di Bonaventura* [1966, òpera]; *Endecatode per 14 strumenti e percussione* [1966, cambra]; *Sinfonia N.9 'Dell'Ahimè'* [1966]; *Gabrieliana* [1971]; *Omaggio a Belmonte* [1971] i *Iscariota* [1971, òpera];

⁶⁵⁰ **Achille-Claude Debussy**

⁶⁵¹ **Gino Gorini**

⁶⁵² **Giovanni Battista Bassani**

⁶⁵³ **Girolamo Frescobaldi**

⁶⁵⁴ **Antonio A. Stradella**

⁶⁵⁵ **Claudio G. Ant. Monteverdi**

[Saint-Germain/FRA, 22 d'agost de 1862 - París, 25 de març de 1918]

[Venècia, 22 de juny de 1914 - Venècia, 27 de gener de 1989]

[Pàdua, ? 1650 - Ferrara, 1 d'octubre de 1716]

[Ferrara/ITÀ, 9 de setembre de 1583 - Roma, 1 de març de 1643]

[Bolonya, 3 de juliol de 1643 - Gènova, 25 de febrer de 1682]

[Cremona/ITÀ, 15 de maig de 1567- ? 29 de novembre de 1643]

ALFREDO CASELLA [1883-1947]

Alfredo Casella [Torí, 25 de juliol de 1883 - Roma, 5 de març de 1947]

Compositor i pianista italià. Estudia al Conservatori de París [1896-1899] tot seguint els consells de Giuseppe Martucci⁶⁵⁶. Estudia composició Gabriel Fauré⁶⁵⁷ i piano amb Louis Diémer⁶⁵⁸.

Activitat com a concertista [fou considerat un virtuós del piano], compositor, director d'orquestra i crític musical. Dirigeix orquestres a França, Alemanya, Països Baixos, Itàlia i 'l'Orquestra Casals' de Barcelona.

Crea a Roma la 'Società Italiana di Musica Moderna' [1917].

Al conjunt de la seua obra hi apareixen quatre períodes diferents: el primer [1902-1919]; el segon [1911-1915]; el tercer [1915-1918] i l'últim [1920-1947].

Publicà gran nombre d'obres per a piano del gènere de concert de gran interès harmònic i melòdic. A més a més, escrigué els llibres *L'evoluzione della musica* [Londres, 1919]; *Ígor Stravinski* [Roma, 1926]; *Il Pianoforte* [Roma-Milà, 1937] i *La tècnica de l'orquestra contemporània* [Milà, 1950 amb el compositor, pedagog i director artístic Virgilio Mortari⁶⁵⁹].

Casella contribuí a formar una generació de nous músics entre els quals cal fer esment de: Franco Margola⁶⁶⁰; Vincenzo Mannino⁶⁶¹; Luigi Magnani⁶⁶²; Pietro Scarpini⁶⁶³; Mario Peragallo⁶⁶⁴; Massimo Bogianckino⁶⁶⁵; Sergio Lorenzi⁶⁶⁶; Armando Renzi⁶⁶⁷; Lya De Barberiis⁶⁶⁸ i Gino Brandi⁶⁶⁹.

<<<<<Obres destacades: *Pavane, Op.1* [1902]; *Five Songs, Op.2* [1902]; *Variations sur une Chaconne, Op.3* [1903]; *La Cloche Felee, Op.7* [1904, sobre poemes de Baudelaire]; *Simfonia N.1 en Si menor, Op.5* [1905-1906]; *Cello Sonata N.1, Op.8* [1906]; *Simfonia N.2 en Do menor, Op.12* [1908-1909]; *Italia, Rapsodia per Orchestra, Op.11* [1909]; *Suite en Do major, Op.13* [1909-1910]; *Suite from the Ballet Le Couvent sur l'Eau/Il Convento Veneziano, Op.19* [1912-1913]; *Sicilienne et Burlesque for Flute and Piano, Op.23* [1914]; *Pagine di Guerra, Quattro 'films' musicali per pianoforte a quattro mani, Op.25* [1915]; *A Notte Alta, Poema Musicale, Op.30* [1917]; *Deux Contrastes, Op.31* [1916-1918]; *Pagine di Guerra, Op.25bis* [1918]; *Pupazzetti, Op.27bis* [1920]; *Cinque Pezzi per Quartetto d'Archi, Op.34* [1920]; *A Notte Alta, for Piano and Orchestra, Op.30bis* [1921]; *Concerto per Archi, Op.40bis* [1923-1924]; *La Giara, Suite Sinfonica, Op.41bis* [1924]; *Partita for Piano and Orchestra, Op.42* [1924-1925]; *Concerto Romano for Organ, Brass, Timpani,*

⁶⁵⁶ **Giuseppe Martucci** [Capua/Campània/ITÀ, 6 de gener de 1856 - Nàpols, 1 de juny de 1909]
⁶⁵⁷ **Gabriel Urbain Fauré** [Pamiers/FRA, 12 de maig de 1845 - París, 4 de novembre de 1924]
⁶⁵⁸ **Louis-Joseph Diémer** [París, 14 de febrer de 1843 - París, 21 de desembre de 1919]
⁶⁵⁹ **Virgilio Mortari** [Rho/ITÀ, 6 de desembre de 1902 - Roma, 5 de setembre de 1993]
⁶⁶⁰ **Franco Margola** [Orzinuovi/ITÀ, 30 d'octubre de 1908 - Nave/Llombardia, 9 de març de 1992]
⁶⁶¹ **Vincenzo Mannino** [Palerm, 9 de gener de 1913 - Palerm, 22 de juny de 2002]
⁶⁶² **Luigi Magnani** [Reggio Emilia/ITÀ, 29 de gener de 1906 - Mamiano, 15 de nov., de 1984]
⁶⁶³ **Pietro Scarpini** [Roma, 6 d'abril de 1911 - Florència, 27 de novembre de 1997]
⁶⁶⁴ **Mario Peragallo** [Roma, 25 de març de 1910 - Roma, 24 d'octubre de 1996]
⁶⁶⁵ **Massimo Bogianckino** [Roma, 10 de novembre, 1922 - Florència, 8 de desembre de 2009]
⁶⁶⁶ **Sergio Lorenzi** [Lonigo/ITÀ, 21 d'abril de 1914 - Venècia, 16 de març de 1974]
⁶⁶⁷ **Armando Renzi** [Roma, 22 de juliol de 1915 - Roma, 2 de juny de 1985]
⁶⁶⁸ **Lya De Barberiis** [Lecce/ITÀ, 19 de juliol de 1919 - Roma, 8 de febrer de 2013]
⁶⁶⁹ **Gino Brandi** [Tolentino/ITÀ, ? 1930]

and Strings, Op.43 [1926]; *Serenata per Cinque Instrumenti, Op.46* [1927]; *Violin Concerto, en La menor, Op.48* [1928]; *Marcia Rustica, Op.49* [1929]; *Serenata per piccola orchestra, Op.46bis* [1930]; *Sinfonia for Piano, Violoncello, Clarinet, and Trumpet, Op.53* [1932]; *Triple Concerto, Op.56* [1933]; *Tarantella for Cello and Piano* [1934]; *Notturmo e Tarantella for Cello and Orchestra, Op.54* [1934]; *Cello Concerto, Op.58* [1934-1935]; *Sinfonia, Arioso e Toccata, Op.59* [1936]; *Concerto per Orchestra, Op.61* [1937]; *Il Deserto Tentato, Op.60* [1937]; *Sonata a Tre, Op.62* [1938, piano trio]; *Symphony N.3, Op.63* [1939-1940]; *Divertimento per Fulvia, Op.64* [1940]; *Paganiniana: Divertimento per Orchestra, Op.65* [1942]; *Ricercare sul Nome Guido M. Gatti* [1942]; *Studio Sulle Terze Maggiori* [1942]; *Concerto for Piano, Strings, Timpani, and Percussion, Op.69* [1943]; *Harp Sonata, Op.68* [1943]; *Tre Canti Sacri for Baritone and Small Orchestra, Op.66bis* [1943] i *Missa Solemnis Pro Pace, Op.71* [1944, per Soli, Coro e Orchestra].

SERGUEI PROKÓFIEV [1891-1953]

Serguei Serguéievitx Prokófiev [Sontsovka/Donetsk/Ucraïna, 23 d'abril de 1891 - Moscou, 5 de març de 1953]

Compositor i pianista rus. Sa mare era pianista. Primeres composicions als cins anys.

Estudis a Moscou [1902-1903] amb un alumne de Serguei Tanéiev⁶⁷⁰, Reinhold Glière⁶⁷¹. Ingressa al Conservatori de Sant Petersburg [1904-1909] on tindrà com a mestres Rimski-Kórsakov⁶⁷², Glazunov⁶⁷³ i Liàdov⁶⁷⁴. Al 1906 coneix l'estudiant i futur compositor Nikolai Miaskovski⁶⁷⁵ amb qui compartirà interès per una nova música. Miaskovski i Prokófiev cercaven la inspiració en compositors com ara Max Reger⁶⁷⁶ i Aleksandr Skriabin⁶⁷⁷.

Prokófiev debutà com a pianista el 18 de desembre de 1908 a Sant Petersburg, al costat de Stravinski⁶⁷⁸ i Miaskovski en un dels 'Vespres de Música Contemporània' on interpretà quatre peces de piano seues. Estudià piano amb Anna Ièssipova⁶⁷⁹ i Nikolai Txerepnín⁶⁸⁰ [1909-1914] i viatja a Londres [1914] on escolta noves músiques europees del moment. Coneix l'empresari Diàguilev⁶⁸¹, que es convertiria en un dels seus assessors més influents.

⁶⁷⁰ **Serguéi Ivánovich Tanéyev** [Vladímir/RÚS, 25 de novembre de 1856 - Diudkovo, 19 de juny de 1915]
⁶⁷¹ **Reinhold Móritsovítx Glière** [Kiev/UCR, 11 de gener de 1875 - Moscou/RÚS, 23 de juny de 1956]
⁶⁷² **Nikolai Andr. Rimski-Kórsakov** [Tikhvin/RÚS, 18 de març de 1844 - Liubensk, 21 de juny de 1908]
⁶⁷³ **Aleksandr Konst. Glazunov** [Sant Petersburg, 10 d'agost de 1865 - París/FRA, 21 de març de 1936]
⁶⁷⁴ **Anatoli Konstantínovítx Liàdov** [Sant Petersburg, 5 de novembre de 1855 - Polynovka, 28 d'agost de 1914]
⁶⁷⁵ **Nikolai Iàkovlevítx Miaskovski** [Novoguéórguievsk/RÚS, 20 d'abril de 1881 - Moscou, 8 d'agost de 1950]
⁶⁷⁶ **Johann Baptist J. Max. Reger** [Brand/ALE, 19 de març de 1873 - Leipzig, 11 de maig de 1916]
⁶⁷⁷ **Aleksandr Nikolàievítx Skriabin** [Moscou, 6 de gener de 1872 - Moscou, 27 d'abril de 1915]
⁶⁷⁸ **Ígor Fiódorovítx Stravinski** [Lomonóssov/RÚS, 17 de juny de 1882 - Nova York/EUA, 6 d'abril de 1971]
⁶⁷⁹ **Anna Nikolàievna Ièssipova** [Sant Petersburg, 31 de gener de 1851 - S. Petersburg, 18 d'agost de 1914]
⁶⁸⁰ **Nikolai Nikolàievítx Txerepnín** [S. Petersburg/RÚS, 3 de maig de 1873 - Moulinaux/FRA, 26 de juny de 1945]
⁶⁸¹ **Serguéi Pávlovítch Diàguilev** [Nóvgorod/RÚS, 31 de març de 1872 - Venècia/ITÀ, 19 d'agost de 1929]

Al 1917 passa nou mesos al Caucas tot fugint dels primers esclats revolucionaris a Rússia. Aquest mateix any completa la seua òpera *El jugador*, Op.24 [1915-1916, rev. 1927-1928 òpera en quatre actes i sis escenes per a solistes, cor i orquestra] basada en l'obra homònima de Fiódor Dostoievski⁶⁸².

Retorna a Petrograd i estrena una de les seues obres més conegudes: *Simfonia N.1 en Re major*, Op.25 - '*Simfonia Clàssica*' [1916-1918], primera obra de Prokófiev plena d'harmonies modernes barrejades amb ritmes tradicionals del segle XVIII i que preconitzà el *neoclassicisme musical* que anava a imperar en bona part del segle XX. Obra gens semblant al *Concert per a violí N.1 en Re major*, Op.19 [1916-1917], també escrit al mateix període.

Al maig de 1918, Prokófiev embarca al port de Vladivostock camí del seu exili però sense perdre el contacte amb Rússia. Primers recitals de piano al Japó i arriba a San Francisco l'agost de del mateix any.

A Chicago estrena la seua òpera *L'amor de les tres taronges*, Op.33 [tardor de 1919, òpera en quatre actes i deu escenes]. Després de diversos entrebancs a Nova York, marxa a París [1920] i es retroba amb Diaguilev i el director i contrabaixista Serge Koussevitzky⁶⁸³ i estrena [1921] *El bufó*, Op.21 [1915-1920, ballet en sis escenes]. Coneix Maurice Ravel⁶⁸⁴ [1921] i estrena *Suite escita/Ala et Lolli*, Op.20 [1914-1915].

Roman a Ettal [Alps bavaresos] al llarg de dos anys [1922-1923]. Torna a París i coneix els músics més progressistes d'aquells anys: Francis Poulenc⁶⁸⁵ i Arthur Honegger⁶⁸⁶. Estrena la *Simfonia N.2 en Re menor*, Op.40 [1924-1925, encarregada per Koussevitzky] i la *Simfonia N.3 en Do menor*, Op.44 [1928] a més dels ballets *El pas d'acer*, Op.41 [1925-1926] i *El fill pròdig*, Op.46 [1928-1929, encàrrec de Kussevitzki per a commemorar el 50è aniversari de la Simfònica de Boston]. Visita Itàlia al 1926.

Els governants soviètics, encara molestos per la sortida d'Ígor Stravinski i la seua promesa de no tornar mai més al país, van veure bé per als seus interessos que Prokófiev intentara retornar a Rússia. Al gener de 1927, Prokófiev arriba a la Unió Soviètica per a una estada de vora tres mesos que, amb el temps, es perllongaria molt més a partir de 1932.

El 1930 realitza una gira pels Estats Units, Canadà i Cuba i, al 1932, estrena a París *En el Dnièper*, Op.51 [1930-1931, ballet en deu escenes] i el seu *Concert per a piano i orquestra núm. 5 en Sol major*, Op.55 [1932] interpretat per Samson François⁶⁸⁷.

Amb la seua segona tornada a Rússia [1929], Prokófiev s'havia convertit en un dels compositors en vida més grans de la Unió Soviètica tot acostumant-se a les noves condicions i esdevenint en una de les figures cabdals de la cultura soviètica.

⁶⁸² **Fiódor Mikhà. Dostoievski**

⁶⁸³ **Serguei Aleks. Kussevitski**

⁶⁸⁴ **Joseph Maurice Ravel**

⁶⁸⁵ **Francis J. Marcel Poulenc**

⁶⁸⁶ **Arthur Honegger**

⁶⁸⁷ **Samson Pascal François**

[Moscou, 11 de novembre de 1821 - Sant Petersburg, 9 de febrer de 1881]

[Vixni Volotxok/RÚS, 26 de juliol de 1874 - Boston/EUA, 4 de juny de 1951]

[Ziburu/FRA, 7 de març de 1875 - París, 28 de desembre de 1937]

[París, 7 de gener de 1899 - París, 30 de gener de 1963]

[Le Havre/FRA, 10 de març de 1892 - París, 27 de novembre de 1955]

[Frankfurt/ALE, 18 de maig de 1924 - París/FRA, 22 d'oct., de 1970]

Al llarg de les següents dues dècades el treball de Prokófiev esdevindrà més realista i èpic tot arribant a la síntesi dels recursos tonals i melòdics tradicionals amb les innovacions estilístiques de la música del segle XX. Escriu el *Concert per a violí i orquestra N.2 en Sol menor, Op.63* [1935, estrenat a Madrid pel violinista Robert Soetens⁶⁸⁸].

Romeu i Julieta fou compost [1934] per al ballet pel 'Teatre Kírov' de Sant Petersburg [més endavant 'Teatre Mariïnski'] però acabà sent un encàrrec final per al 'Teatre Bolxoi' de Moscou que tampoc arribà a terme doncs *Romeu i Julieta, Op.64* [1935-1936, ballet en quatre actes i deu escenes] fou estrenat al 'Teatre de l'Òpera Brno' de Praga [1938].

Interessat per la música de cinema, Prokófiev compon diverses bandes sonores: *El tinent Kijé, Op.60* [1933, pel·lícula d'Aleksandr Faintsimmer]; *La dama de piques, Op.70* [1936, de Mikhaïl Romm]; *Aleksandr Nevski, Op.78* [1938, de Serguei Eisenstein per a mezzosoprano, cor i orquestra]; *Lermontov* [1941-1942, d'Aleksandr Gendelstein]; *Tonia* [1942, d'Abram Room]; *Kotovski* [1942, d'Aleksandr Faintsimmer]; *Els partisans a les estepes d'Ucraïna* [1942, d'Igor Savtxenko] i *Ivan el Terrible, Op.116* [de Serguei Eisenstein per a contract, baix, cor i orquestra].

Sota l'encàrrec d'escriure una mena de *simfonia musical* per a conrear els gustos musicals dels xiquetes i xiquetes d'ensenyament primari, Prokófiev compon una de les obres de divulgació musical més reconegudes: *Pere i el llop, Op.67* [1936, conte simfònic per a xiquets amb recitatiu i orquestra]. *La ventafocs, Op.87* [1940-1944, ballet en tres actes i encàrrec del 'Teatre Kirov' abans de la invasió alemanya], tal vegada el segon ballet més popular de Prokófiev després de *Romeu i Julieta* fou estrenat al 'Teatre Bolxoi' de Moscou [1945] amb la ballarina Galina Ulanova⁶⁸⁹. El mateix Prokófiev estrena i dirigeix a Moscou [13 de gener de 1945] la *Simfonia N.5 en Sib major, Op.100* [1944].

Malgrat els entrebancs passat a la Segona Guerra Mundial, Prokófiev aconsegueix estrenar també i amb gran èxit [3 de novembre de 1946, 'Teatre Kírov' de Sant Petersburg] la seua última òpera completa: *Esposalles al monestir, Op.86* [1940-1941, òpera lírico-còmica en quatre actes i nou escenes]. L'any 1948, Prokófiev fou censurat per les autoritats soviètiques per utilitzar harmonies cacofòniques. Aquest menyspreu al seu treball a més del deteriorament de la seua salut, feu que Prokófiev s'apartara a poc a poc de la vida musical activa. Escriu la *Sonata per a violoncel en Do major, Op.119* [1949] estrenada pel aleshores jove violoncelista Mstislav Rostropóvitx⁶⁹⁰. Prokofiev va àmpliament recompondre aquesta peça en una *Simfonia concertant per a violoncel*, la seua última obra mestra important i punt de referència en el repertori de violoncel i orquestra en l'actualitat. Aparegué per darrera vegada en públic quan l'estrena de la *Simfonia N.7 en Do# menor, Op.131* [1951-1952].

Prokófiev morí a Moscou el mateix dia que Iosif Stalin: 5 de març de 1953 a Moscou.

⁶⁸⁸ Robert Soetens

⁶⁸⁹ Galina Serguéievna Ulànova

⁶⁹⁰ Mstislav Leop. Rostropóvitx

[Montluçon/FRA, 19 de juliol de 1897 - Paris, 22 d'octubre de 1997]

[S. Petersburg, 8 de gener de 1910 - Moscou, 21 de març de 1998]

[Bakú/AZE, 27 de març de 1927 - Moscou/RÚS, 27 d'abril de 2007]

<<<<<De la resta de la seua extensa obra cal esmentar també: *Set, ells són set*, Op.30 [1917-1918, rev. 1933, cantata sobre un poema de Konstantín Balmont⁶⁹¹ per a tenor, cor mixt i orquestra]; *Marxa i Scherzo*, Op.33 [1922, basat en 'L'amor de les tres taronges']; *Cant simfònic per a gran orquestra*, Op.57 [1933]; *Dues cançons*, Op.60 bis [1934, basat en 'El tinent Kijé', veu i piano]; *Semion Kotko*, Op.81 [1939, òpera en cinc actes i set escenes]; *Dotze peces infantils*, Op.65 bis [1941, suite infantil per a orquestra]; *Guerra i pau*, Op.91 [1941-1952, òpera en cinc actes i tretze escenes]; *Sonata per a flauta en Re major*, Op.94 [1943, flauta i piano]; *Sonata per a violí N.2 en Re major*, Op.94 bis [1944, violí i piano]; *Oda a la fi de la guerra*, Op.105 [1945, per a vuit arpes, quatre pianos, instruments de vent, percussió i contrabaix]; *La flor de pedra*, Op.118 [1948-1953, ballet en quatre actes] i *La trobada del Volga i el Don*, Op.130 [1951, poema de festa].

PAUL HINDEMITH [1895-1963]

Paul Hindemith [Hanau, Hessen, 16 de novembre de 1895 - Frankfurt del Main, 28 de desembre de 1963]

Compositor i musicòleg alemany. Estudis al 'Hoch Conservatorium' de Frankfurt amb l'ajut d'una beca que cobria totes les despeses. Hindemith estudia violí amb Adolf Rebner⁶⁹² i direcció i composició amb Arnold Mendelssohn⁶⁹³ and Bernhard Sekles⁶⁹⁴.

Davant l'oposició paterna per a que fora músic, abandona la llar als onze anys i toca en cafès i teatres per poder pagar-se els estudis al conservatori. Des del 1916 tocà com a violí segon i viola al *Rebner Quartet*⁶⁹⁵.

Director de l'Òpera de Frankfurt [1915-1923] amb només 20 anys. Organitza el 'Festival de Donaueschingen' [des del 1923] on va poder programar obres de compositors del segle XX com ara Anton Webern⁶⁹⁶ i Arnold Schönberg⁶⁹⁷.

Professor de composició al 'Conservatori Superior de Música' de Berlín [1927]. Hindemith escrigué [1927-1928] la música per a la pel·lícula del pintor i director de cinema Hans Richter⁶⁹⁸ *Vormittagsspuk/Fantasmes abans del desdejuní*.

⁶⁹¹ **Konstantín Dmít. Balmont** [Vladímir/RÚS, 15 de juny de 1867 - Noisy-le-Grand/FRA, 23 de des., de 1942]
⁶⁹² **Adolf Franklin Rebner** [Viena/ÀUS, 21 de novembre de 1876 - Baden-Baden/ALE, 19 de juny de 1967]
⁶⁹³ **Arnold Lud. Mendelssohn** [Ratibor/POL, 26 de desembre de 1855 - Darmstadt/ALE, 18 de febrer de 1933]
⁶⁹⁴ **Bernhard Sekles** [Frankfurt am Main, 20 de març de 1872 - Frankfurt, 8 de desembre de 1934]
⁶⁹⁵ **'Rebner Quartet'**: format per *Adolf Rebner, Johannes Hegar, Walther Davisson i Ludwig Natterer i, des del 1916, amb Adolf Rebner, Hermann Kraus, Paul Hindemith i M.Frank*
⁶⁹⁶ **Anton Webern** [Viena, 3 de desembre de 1883 - Mittersill/Salzburg, 15 de setembre de 1945]
⁶⁹⁷ **Arnold F. W. Schönberg** [Viena/ÀUS, 13 de setembre de 1874 - Los Angeles/EUA, 13 de juliol de 1951]
⁶⁹⁸ **Hans Richter** [Berlín/ALE, 6 d'abril 1888 - Minusio/SUÍ, 1 de febrer de 1976]

Als anys trenta visità Egipte i Turquia i fou sol·licitat pel govern turc per crear una escola de música a Istanbul [1935]. A la fi de la dècada feu nombroses gires com a solista pels Estats Units tocant la viola i la *viola d'amore*.

Els nazis consideraren la seua música sota el terme 'degenerada' i, el 1938, es va expatriar a Suïssa. Emigra als Estats Units [1940] on ensenya composició musical a la universitat de Yale on fundà el 'Yale Collegium Musicum' tenint com a alumnes els músics Lukas Foss⁶⁹⁹; Norman Dello Joio⁷⁰⁰; Mitch Leigh⁷⁰¹; Mel Powell⁷⁰²; Yehudi Wyner⁷⁰³; Harold Shapero⁷⁰⁴; Hans Otte⁷⁰⁵; Ruth Schönthal⁷⁰⁶ i Samuel Adler⁷⁰⁷, i a la Universitat de Harvard amb alumnes com ara el compositor francès Antonio d'Almeida⁷⁰⁸; Franz Reizenstein⁷⁰⁹; Robert Strassburg⁷¹⁰ i el peruà José Malsio Montoya⁷¹¹. També impartí docència a la 'Universitat de Buffalo', 'Universitat de Cornell' i al 'Wells College'.

El 1948 es nacionalitza nord-americà però torna a Europa el 1953 tot establint-se a Zuric, on ocupa una plaça de professor de musicologia a la Universitat de Zuric i a la de Salzburg on tingué, entre d'altres alumnes, el compositor italià Luciano Chailly⁷¹².

Considerat un dels músics alemanys més importants del segle XX, Paul Hindemith plantejà les seues obres primerenques dintre de *l'estil romàntic*. Transità després per una etapa *expressionista* i concloué el seu periple apropant-se al *dodecafonisme* però amb un estil totalment propi que alguns consideren de difícil comprensió. De vagades qualificat de neoclàssic, la seua música és molt diferent del *neoclassicisme* d'Stravinski⁷¹³ i hi és més a prop de l'estil contrapuntístic barroc de Johann Sebastian Bach⁷¹⁴ que no de la claredat clàssica de W. A. Mozart⁷¹⁵.

A partir dels anys 30, Hindemith escriu per a grans conjunts. Com a exemple, la seua òpera *Mathis der Maler - Maties el pintor* [1938, òpera en set quadres estrenada el 28 de maig de 1938 a l'Òpera de Zuric] basada en la vida del pintor renaixentista alemany Matthias Grünewald⁷¹⁶, òpera que degut al seu èxit esdevingué en en una revisió d'una versió orquestral anterior a l'estrena en versió operística: *Simfonia Maties el pintor* [1934].

Escriu el tractat de música *L'art de la composició musical* [1937, *The Craft of the Musical Composition*] on classifica tots els intervals musicals, des del més consonant al més dissonant

⁶⁹⁹ Lukas Foss/Fuchs	[Berlin/ALE, 15 d'agost de 1922 - Nova York/EUA, 1 de febrer de 2009]
⁷⁰⁰ Norman Dello Joio	[Nova York, 24 de gener de 1913 - East Hampton/N. York, 24 de juliol de 2008]
⁷⁰¹ Irwin Michnick/Mitch Leigh	[Brooklyn/Nova York, 30 de gener de 1928 - Nova York, 16 de març de 2014]
⁷⁰² Melvin Epstein/Mel Powell	[Bronx/Nova York, 12 de febrer de 1923 - Sherman Oaks, 24 d'abril de 1998]
⁷⁰³ Yehudi Wyner	[Calgary/Alberta/EUA, 1 de juny de 1929]
⁷⁰⁴ Harold Samuel Shapero	[Lynn/EUA, 29 d'abril de 1920 - Cambridge/Massachusetts, 17 de maig de 2013]
⁷⁰⁵ Hans Günther Franz Otte	[Plauen/ALE, 3 de desembre de 1926 - Bremen, 25 de desembre de 2007]
⁷⁰⁶ Ruth Schönthal	[Hamburg/ALE, 27 de juny de 1924 - Scarsdale/EUA, 11 de juliol de 2006]
⁷⁰⁷ Samuel Hans Adler	[Mannheim/ALE, 4 de març de 1928]
⁷⁰⁸ Antonio de Almeida	[Neuilly-Seine/FRA, 20 de gener de 1928 - Pittsburgh/EUA, 18 de feb., de 1997]
⁷⁰⁹ Franz Theodor Reizenstein	[Nuremberg/ALE, 7 de juny de 1911 - Londres/UK, 15 d'octubre de 1968]
⁷¹⁰ Robert Strassburg	[Birmingham/EUA, 30 d'agost de 1915 - Laguna Woods, 25 d'octubre de 2003]
⁷¹¹ José Carlos Malsio Montoya	[Callao/PER, 2 de setembre de 1924 - Lima, 13 de novembre de 2007]
⁷¹² Luciano Chailly	[Ferrara/ITÀ, 19 de gener de 1920 - Milà, 24 de desembre de 2002]
⁷¹³ Ígor Fiódorovich Stravinski	[Oranienbaum/RÚS, 17 de juny de 1882 - Nova York/EUA, 6 d'abril de 1971]
⁷¹⁴ Johann Sebastian Bach	[Eisenach/ALE, 21 de març de 1685 - Leipzig, 28 de juliol de 1750]
⁷¹⁵ Joannes Ch. W. Mozart	[Salzburg/ÀUS, 27 de gener de 1756 - Viena, 5 de desembre de 1791]
⁷¹⁶ Mathis Gothart Nithart	[Würzburg/ALE ? 1475/1480 - Halle, ? 1528]

manual on fixa la tècnica compositiva de l'autor la qual continuà usant la resta de la seua vida. La seua obra per a piano *Ludus Tonalis* [1942] és un clar exemple de l'ús d'aquesta tècnica. Conté dotze fugues, a la manera de Johann Sebastian Bach, connectades entre si per un interludi durant el qual la música es desplaça des de la tonalitat de la fuga precedent a la de la fuga següent.

Una de les obres més reconegudes de Hindemith són les *Metamorfosis simfòniques sobre temes de Weber* [1943, sobre un tema del compositor romàntic Carl Maria Von Weber⁷¹⁷] on Hindemith transforma i adapta una part dels duets per a piano de Weber.

<<<<<A més de les obres ja esmentades, cal fer esment de les següents: *Sinfonietta, Op.4* [1916]; *Concert per a cello Op.3* [1916]; *Quartet de corda N.2 en Fa menor Op.10* [1918]; *Ragtime* [1921]; *Sancta Susanna* [1922, òpera]; *Der Dämon, Op.28* [1922, ballet]; *Concert per a orquestra Op.38* [1923]; *Das Marienleben* [1923, obra vocal sobre poemes de Rilke⁷¹⁸]; *Quintet per a clarinet i quartet de cordes* [1923]; *Cinc peces per a orquestra de corda* [1925]; *Neues vom Tage* [1929, òpera]; *Konzertmusik per a viola i gran orquestra de cambra* [1930]; *Variacions per a orquestra* [1932]; *Trio per a corda N.2* [1933]; *Mathis der Maler* [1934, versió per a orquestra, tal vegada la seua obra més interpretada]; *Sonata per a flauta* [1936]; *Dances simfòniques* [1937]; *Sonata per a orgue N.2* [1937]; *Mathis der Maler* [1938, òpera]; *Nobilíssima visione* [1938, ballet]; *Concert per a violí* [1939]; *Concert per a violoncel* [1940]; *Simfonia en Mib* [1940]; *Amor i Psiche* [1943]; *Hérodíade* [1944, ballet]; *Concert per a piano* [1945]; *Quartet de corda N.7* [1945]; *Simfonia 'Serena'* [1946]; *When Lilacs Last in the Dooryard Bloom'd* [1946, per a cor i orquestra i basada en poemes de Walt Whitman⁷¹⁹]; *Concert per a clarinet* [1947]; *Concert per a trompa* [1949]; *Concert per a flauta, oboè, clarinet, fagot, arpa i orquestra* [1949]; *Sinfonietta en Mi major* [1949]; *Simfonia per a banda* [1951]; *Simfonia Die Harmonie der Welt* [1957, orquestra]; *Die Harmonie der Welt* [1957, òpera]; *Octet per a clarinet, fagot, trompa, violi, dos violes, cello i contrabaix* [1958]; *Simfonia 'Pittsburgh'* [1958-1959]; *Missa per a cor mixt a cappella* [1963] i *The Long Christmas Dinner* [1963, orquestra].

⁷¹⁷ **Carl Maria von Weber**

⁷¹⁸ **Rainer Maria Rilke**

⁷¹⁹ **Walter 'Walt' Whitman**

[Eutin/ALE, 18 de novembre de 1786 - Londres/UK, 5 de juny de 1826]

[Praga/TÈX, 4 de desembre de 1875 - Val-Mont/SUÏ, 29 de des., de 1926]

[West Hills/EUA, 31 de maig del 1819 - Camden/N. Jersey, 26 de març de 1892]

GRUP DELS SIS [França, 1920-1956]

Louis Durey	[1888-1979]
Arthur Honegger	[1892-1955]
Darius Milhaud	[1892-1974]
Germaine Tailleferre	[1892-1983]
Francis Poulenc	[1899-1963]
Georges Auric	[1899-1983]

Grup dels Sis [en francès, *Groupe des Six* o *Les Six*]:

Conjunt de compositors francesos pertanyents a la primera vintena del segle XX. El nom, tot fent esment al *Grup dels Cinc* de Rússia, el va oferir, de manera indirecta, el crític i compositor Henri Collet⁷²⁰ en l'article 'Les cinq Russes, les six Français et M. Satie' ['Els cinc russos, els sis francesos i el Sr. Satie'] de la revista *Comoedia* [16 de gener de 1920].

Sota el principi musical de cert reaccionarisme davant la música de Richard Wagner i dels seus paisans impressionistes Claude Debussy i Maurice Ravel. Fortament influïts per les idees d'Erik Satie⁷²¹ [qui abandonaria el grup al 1918] i pel poeta i dramaturg Jean Cocteau⁷²² [únic no músic i desenvolupant una tasca semblant a la direcció del grup].

Van ser pòques les vegades que van escriure música de manera col·lectiva i, en general, cadascú d'ells va mantenir el seu estil personal.

Alguns estudiosos del tema afegeixen també tres membres que, degut als seus mèrits i avinença musical, podrien ser considerats també membres del grup: Alexis Roland-Manuel⁷²³ [1891-1966], Pierre Menu⁷²⁴ [1896-1919] i Henri Cliquet-Pleyel⁷²⁵ [1894-1963].

Al 1920, el grup va publicar de manera conjunta un àlbum de peces per a piano, conegut sota el nom de *L'Àlbum dels Sis* [*Album des 6*]. Es tracta d'una suite amb sis peces per a piano publicades per l'editor musical Eugène Demets⁷²⁶. Aquest va ser l'única obra en què van col·laborar els sis components del.

⁷²⁰ **Henri Collet**

⁷²¹ **Erik Satie**

⁷²² **Jean Cocteau**

⁷²³ **Roland Alexis Manuel Levy**

⁷²⁴ **Pierre Menu**

⁷²⁵ **Henri Cliquet-Pleyel**

⁷²⁶ **Eugène Louis Demets**

[París, 5 de novembre de 1885 - París, 23 de novembre de 1951]

[Honfleur/FRA, 17 de maig de 1866 - París, 1 de juliol de 1925]

[Laffitte/FRA; 5 de juliol de 1889 - Milly-la-Forêt, 11 d'oct., de 1963]

[París, 22 de març de 1891 - París, 1 de novembre de 1966]

[? 1896 - ? 1919]

[París, 12 de març de 1894 - París, 9 de maig de 1963]

[Passy/FRA, 6 d'abril de 1858 - París, 25 d'abril de 1923]

<<<<<L'Àlbum dels Sis compté les següents peces: *Prélude* [1919, de Georges Auric]; *Romance sans paroles, Op.21* [1919, de Louis Durey]; *Sarabande, H 26* [1920, d'Arthur Honegger], *Mazurka* [1914, de Darius Milhaud]; *Valse en Do, FP 17* [1919, de Francis Poulenc] i *Pastorale, Enjoué* [1919, de Germaine Tailleferre].

Louis Durey: *Louis Durey* [París, 27 de maig de 1888 - Saint Tropez, 3 de juliol de 1979]. Compositor francès pertanyent al 'Grup dels Sis'. Començà estudis musicals als 22 anys de manera autodidacta i composició [1919] amb l'organista i professor de la 'Schola Cantorum', Léonce Saint-Réquier⁷²⁷. Al 1920 s'uní al *Grup dels Sis* però va separar-se de seguida per no acceptar les directrius i el simplisme estètic que Jean Cocteau imposava al grup atés que ell era una gran admirador de Maurice Ravel⁷²⁸. També tingué influències de Stravinsky, Satie i, més endavant, d'Arnold Schönberg⁷²⁹ qui feu que les seues darreres obres abastaren l'atonalisme i la politonalitat. El 1936 s'afilia al Partit Comunista francès [1936] participà en 'l'Associació Francesa de Músics Progressistes' entre els quals també hi eren associats els músics Serge Nigg⁷³⁰ i Michel Philippot⁷³¹.

<<<<<Obres destacades: *Deux Choeurs* [1914, cor]; *Carillon et Neige* [1916-1918, piano a quatre mans]; *Quatuor à cordes N.1* [1917]; *Le Bestiaire* [1919, cor i orquestra]; *Sonatine pour flûte et piano* [1920]; *3 sonatines pour piano* [1926]; *Nocturne pour piano* [1928]; *Quatuor à cordes N.3* [1928]; *Fantaisie concertante, pour violoncelle et orchestre* [1947]; *La Longue Marche* [1949, cantata dedicada a Mao Zedong]; *Cantate à Ben Ali* [1952]; *Six Pièces 'De l'automne 53'* [1953, piano]; *Trio-Sérénade, trio à cordes* [1955, cambra]; *Île-de-France* [1955, obertura per a orquestra]; *Concertino pour piano, 16 instruments à vent, contrebasse et timbales* [1956]; *Mouvement symphonique pour piano et cordes* [1963]; *España 63* [1963, per a cor i piano]; *3 polyphonies vocales et instrumentales, pour quatuor vocal et 8 instruments* [1963]; *Cantate de la rose et de l'amour* [1965, per a soprano i corda] i *Dilection pour cordes* [1967].

Arthur Honegger: *Oscar-Arthur Honegger* [Le Havre, 10 de març de 1892 - París, 27 de novembre de 1955]. Compositor de nacionalitat suïssa. Fou membre del 'Grup dels Sis'. La seua obra *Pacific 231 [Moviment Simfònic N.1]* ha estat una de les més interpretades al

⁷²⁷ **Léon-Edgard de Saint-Réquier**
⁷²⁸ **Joseph Maurice Ravel**
⁷²⁹ **Arnold Franz W. Schönberg**
⁷³⁰ **Serge Nigg**
⁷³¹ **Michel Paul Philippot**

[Roan/FRA, 8 d'agost de 1872 - ? 1 d'octubre de 1964]
[Ciboure/FRA, 7 de març de 1875 - París, 28 de desembre de 1937]
[Viena/ÀUS, 13 de set., de 1874 - Los Angeles/EUA, 13 de juliol de 1951]
[París, 6 de juny de 1924 - París, 12 de novembre de 2008]
[Verzy/FRA, 2 de febrer de 1925 - Vincennes, 28 de juliol de 1996]

segle XX. Estudia harmonia i violí a París amb el compositor i organista Charles-Marie Widor⁷³² i amb Vincent d'Indy⁷³³. Al 1918 escriu *Le dit des jeux du monde*, considerada per hom com la seua primera obra característica. Honegger compon molt entre les dues guerres mundials. Com a música per a cinema compon la banda sonora [aleshores tocada en cada sessió i encara sense afegir al cel·luloide fins 1929] la pel·lícula èpica *Napoléon* [1927, Abel Gance]. Honegger arribà a compondre més de vint bandes sonores a la seua vida. La seua òpera *Jeanne d'Arc au bûcher* [1935] hi és considerada com el seu treball de maduresa tot i que autors com ara Richard Wagner⁷³⁴ i Richard Strauss⁷³⁵ tingueren una clara influència sobre Honegger, malgrat no entrar en les premisses estilístiques generals del 'Grup dels Sis'. Col·labora amb el compositor Jacques Ibert⁷³⁶ en la composició d'*Aiglo* [1937, òpera] així com en la composició de *Les Petites Cardinal* [opereta]. Al 1921 escriu *Danse de la Chèvre* [1921, flauta sola] dedicada al flautista René Le Roy⁷³⁷. Fou a la postguerra quan compon les seues quatre darreres simfonies, tal vegada les més interpretades dels seu repertori.

<<<<Obres destacades abans no esmentades: *Trio en Fa menor per a violí, violoncel i piano* [1914]; *Preludi per a Aglavaine i Sélysette* [1917, orquestra]; *Deuxième Sonata per a violí i piano en Si* [1919]; *Sous-marine* [1925, ballet]; *Antigone* [1926, òpera]; *Moviment Simfònic N.2, Rugby* [1928]; *Concerto da camera, per a flauta, corn anglès i orquestra de corda* [1929]; *Simfonia N.1* [1930]; *Sonatina per a violí i violoncel en Mi menor* [1932]; *Moviment Simfònic N.3* [1933]; *Petite Suite per a 2 instruments i piano* [1934]; *Quartet de corda N.2 en Re* [1935]; *Nocturne* [1936]; *Le Cantique des cantiques* [1937, ballet]; *Quartet de corda N.3 en Mi* [1937]; *La Danse des morts* [1938, oratori]; *Simfonia N.2, per orquestra de corda i trompeta ad libitum* [1941]; *Le Grand Barrage* [1942]; *L'Appel de la montagne* [1943, ballet]; *Simfonia N.3, Litúrgica* [1946]; *Simfonia N.4, Deliciae basiliensis* [1946]; *Concert per a violoncel* [1948] i *Simfonia N.5, 'Di tre re'* [1950].

Darius Milhaud: *Darius Milhaud* [Marsella, 4 de setembre de 1892 - Ginebra, 22 de juny de 1974]. Compositor francès pertanyent al 'Grup dels Sis'. La seua obra es caracteritza per l'ús de la politonalitat i de patrons rítmics propers al Jazz. Als sis anys ja hi és estudiant violí amb Leo Bruguier. Ingressa al Conservatori de París [1909] i és alumne d'harmonia amb Andre Gedalge⁷³⁸, Paul Dukas, Charles Widor i Vincent d'Indy. Milhaud es veu atret per la música

⁷³² Charles-Marie Widor

⁷³³ Paul M. Th. Vincent d'Indy

⁷³⁴ Wilhelm Richard Wagner

⁷³⁵ Richard Georg Strauss

⁷³⁶ Jacques François Ant. Ibert

⁷³⁷ René Le Roy

⁷³⁸ André Gedalge

[Lió/FRA, 22 de febrer de 1844 - París, 12 de març de 1937]

[París, 27 de març de 1851 - París, 2 de desembre de 1931]

[Leipzig/ALE, 22 de maig de 1813 - Venècia/ITÀ, 13 de febrer de 1883]

[Munic, 11 de juny de 1864 - Garmisch-Partenkirchen, 8 de set., de 1949]

[París, 15 d'agost de 1890 - París, 5 de febrer de 1962]

[Maisons-Laffitte/FRA, 4 de març de 1898 - París, 3 de gener de 1985]

[París, 27 de desembre de 1856 - Chessy, 5 de febrer de 1926]

de cambra i compon la seua *Sonata N.1 per a violí i piano* [1911] i el seu primer *Quartet de corda* [1912]. S'interessa per la música dels seus contemporanis austríacs de la 'Segona Escola de Viena', fet que el portarà a dirigir, de primera vegada, l'estrena a París de *Pierrot Lunaire* d'Arnold Schoenberg a la 'Salle Gaveau' [1914]. Al 1916 viatja a Brasil i escriu les *Saudades do Brazil*, *Le Bœuf sur le toit* [1918, ballet] i el poema coreogràfic *L'Homme et son desir*. El 1918 torna a França i fa amistat amb Erik Satie i amb la resta de músics els músics del 'Grup dels Sis'. Al 1940 es viatja als Estats Units en rep l'encàrrec d'una simfonia per a 'l'Orquestra de Chicago'. Fins el 1947, Milhaud treballa com a professor de composició al 'Mills College' d'Oakland on va tenir com a alumnes, entre d'altres, al pianista i compositor de jazz Dave Brubeck⁷³⁹. Torna a París com a professor honorari de composició al Conservatori on va tenir deixebles com ara Antonio Braga⁷⁴⁰, Iannis Xenakis⁷⁴¹, Karel Goeyvaerts⁷⁴² i a Karlheinz Stockhausen⁷⁴³. Al 1952 viatja a Israel on escriu i compon diverses obres. Escrigué més de dotze bandes sonores per al cinema. Al 1965, el catàleg d'obres de Milhaud estava integrat per 409 peces escrites per a tots els gèneres musicals.

<<<<<Obres destacades: *La brebis égarée*, Op.4 [1910-1914, òpera]; *Symphonie de chambre N.1 'Le printemps'*, Op.43 [1917]; *Symphonie de chambre N.2 'Pastorale'*, Op.49 [1918]; *L'homme et son desir*, Op.48 [1918, ballet]; *Les mariés de la tour Eiffel: Marche nuptiale and Fugue du massacre only*, Op.70 [1921, ballet - revisat al 1971]; *Symphonie de chambre N.5 'Dixtuor d'instruments à vent'*, Op.75 [1922]; *La création du monde*, Op.81 [1923, ballet]; *Les malheurs d'Orphée*, Op.85 [1924, òpera]; *Le Train Bleu*, Op.84 [1924, ballet]; *Le pauvre matelot*, Op.92 [1926, òpera]; *Christophe Colomb*, Op.102 [1928, òpera revisada al 1968]; *Maximilien*, Op.110 [1930, òpera]; *Suite provençale*, Op.152c [1936]; *Le carnaval de Londres*, Op.172 [1937]; *Médée*, Op.191 [1938, òpera]; *Symphony N.1*, Op.210 [1939]; *Introduction et allegro*, Op.220 [1940]; *Moïse*, Op.219 [1940, ballet]; *Bolivar*, Op.236 [1943, òpera]; *Jeux de printemps*, Op.243b [1944, ballet]; *Symphony N.2*, Op.247 [1944]; *Symphony N.4 'Composée à l'occasion de Centenaire de la Révolution de 1848'*, Op.281 [1947]; *Vendanges*, Op.317 [1952, ballet]; [1953]; *Symphony N.6*, Op.343 [1955]; *Symphony N.7*, Op.344 [1955]; *Symphoniette*, Op.363 [1957]; *Fiesta*, Op.370 [1958, òpera amb llibret by Boris Vian⁷⁴⁴]; *Symphony N.10*, Op.382 [1960]; *Symphony N.12 'Rurale'*, Op.390 [1961]; *A Frenchman in New York*, Op.399 [1962]; *La mère coupable*, Op.412 [1964-1965, òpera]; *Music for Boston*, Op.414 [1965]; *Suite en Sol*, Op.431 [1969] i *Musique pour San Francisco*, Op.436 [1971].

⁷³⁹ Dave Warren Brubeck
⁷⁴⁰ Antonio Braga
⁷⁴¹ Iannis Xenakis
⁷⁴² Karel Goeyvaerts
⁷⁴³ Karlheinz Stockhausen
⁷⁴⁴ Boris Vian

[Concord/EUA, 6 de desembre de 1920 - Norwalk, 5 de des., de 2012]
 [Nàpols/ITÀ, 22 de gener de 1929 - Nàpols, 26 de maig de 2009]
 [Bràila/ROM, 29 de maig de 1922 - París, 4 de febrer de 2001]
 [Anvers/BÈL, 8 de juny de 1923 - Anvers, 3 de febrer de 1993]
 [Kerpen-Mödrath/ALE, 22 d'agost de 1928 - Kürten, 5 de des., de 2007]
 [Ville-d'Avray/FRA, 10 de març de 1920 - París, 23 de juny de 1959]

Germaine Tailleferre: *Marcelle Tailleferre* - [Germaine Tailleferre] [Saint-Maur-des-Fossés, 19 d'abril de 1892 - París, 7 de novembre de 1983]. Compositora pertanyent al 'Groupe des Six. Fins fa molts pocs anys, gran part de la seua obra romanía inèdita i ha estat als darrers anys quan s'ha pogut conèixer a la seua totalitat. Primeres classes de piano amb sa mare. Al 1904 ingressa al Conservatori de París. Estudià amb l'organista Henri Dallier⁷⁴⁵ i Georges Caussade⁷⁴⁶. Obté els primers premis en harmonia, contrapunt i acompanyament [1913, 1914 i 1915] i decideix canviar el seu nom pel de Germaine Tailleferre. Al 1917, Erik Satie escolta la peça de Tailleferre *Jeux de plein air*, per a dos pianos i decideix que s'incorpore al 'Grup dels Sis' tot i que ella ja havia fet amistat el 1913 amb Milhaud, Auric i Honegger. Continua estudiant composició amb Charles Koechlin⁷⁴⁷ i, de manera més informal, amb Maurice Ravel⁷⁴⁸. Al 1926 es maridà amb el caricaturista nord-americà Ralph Barton i s'estableix a Nova York on coneix Charles Chaplin qui li demanà fer una banda sonora per a la pel·lícula *El Circ*, projecte que no arriba a dur-se a terme. Al 1932 i ja a París, es marida de nou amb l'advocat Jean Lageat. Abandona França al 1942 i torna als Estats Units romanent a Filadèlfia. Torna a França i s'instal·la a Grassa. Experimenta amb les tècniques del dodecafonisme i del serialisme. També compon bandes sonores per a pel·lícules. Als darrers anys de la seua vida, fou professora de 'l'Escola Alsaciana'.

<<<<<Obres destacades: *Impromptu pour piano* [1909]; *Fantaisie sur un thème de G. Cassade* [1912, quintet amb piano]; *Calme et sans lenteur* [1917, violí, violoncel i piano]; *Image* [1918, flauta, clavicèmbal, piano i cordes]; *Hommage à Debussy* [1920, piano]; *Concerto N.1 pour piano et orchestre* [1923]; *Mon Cousin de Caienne* [1925, orquestra menuda]; *Sicilienne* [1928, piano]; *Six Chansons françaises* [1929, veu i piano]; *Ouverture* [1930, orquestra - rev. 1932]; *Concerto pour deux pianos, chœur, saxophones et orchestre* [1934]; *Concerto pour violon et orchestre* [1937]; *Cantate de Narcisse, per a baríton, soprano, cor, cordes i timbal* [1938]; *Trois Études pour piano et orchestre* [1942]; *Intermezzo* [1946, flauta i piano]; *Paisages de France* [1949, suite per a orquestra]; *Concerto N.2 pour piano et orchestre* [1951]; *Concertino pour flûte, piano et orchestre à cordes* [1952]; *Scènes de cirque* [1953, piano]; *Fugue pour orchestre* [1954]; *Petite Suite pour orchestre* [1957]; *Le Maître* [1959, opéra de cambra]; *Partita, per a oboè, clarinet, fagot i cordes* [1962]; *Hommage à Rameau* [1964, dos pianos i quatre percussionistes]; *Angoisse* 1969, per a orquestra de cambra]; *Sonate champêtre* [1972, oboé, clarinet, fagot i piano]; *Allegretto* [1975, tres clarinets]; *Choral et fugue per a orquestra* [1976]; *Trio* [1978, violí, violoncel i

⁷⁴⁵ **Henri Édouard Dallier**

⁷⁴⁶ **Georges Caussade**

⁷⁴⁷ **Charles Louis E. Koechlin**

⁷⁴⁸ **Joseph Maurice Ravel**

[Reims/FRA, 20 de març de 1849 - París, 23 de desembre de 1934]

[Illes Maurici, 20 de nov., de 1873 - Chanteloup/FRA, 5 d'agost de 1936]

[París, 27 de nov., de 1867 - Lo Raiòu Canadèu, 31 de des., de 1950]

[Ciboure/FRA, 7 de març de 1875 - París, 28 de desembre de 1937]

piano]; *Choral et variations* [1979, dos pianos] i *Concerto de la fidelité* [1981, soprano i orquestra].

Francis Poulenc: *Francis Jean Marcel Poulenc* [París, 7 de gener de 1899 - París, 30 de gener de 1963]. Compositor francès. Englobà els ideals del 'Grup dels Sis' tot seguint els criteris de Jean Cocteau a més de ser el més compromès amb l'esperit original del sextet. Primeres lliçons de piano de part de sa mare i, amb només set anys, ja componia peces curtes. Continuà estudis de piano amb Ricard Viñes⁷⁴⁹ [1921] qui presentà Erik Satie, Alfredo Casella⁷⁵⁰ i Georges Auric⁷⁵¹ a Poulenc. També eixamplà estudis amb Charles Louis Eugène Koechlin. Va rebutjar el gust contemporani pel romanticisme i per l'impressionisme tot refermant-se en favor d'un estil més popular tot adoptant Satie i Cocteau com a mestres estètics i espirituals. Fou admirador del moviment 'Dadá' tot creant melodies que desafiaven allò que hi era considerat com 'adient' dintre de les sales de música de París. Poulenc també va compondre música incidental per a dotze obres de teatre.

<<<<<Obres destacades: *Rapsodie nègre* [1917-rev. 1933, veu i instruments]; *Le gendarme incompris* [1921, comèdia lírica]; *Fanfarre* [1921, orquestra]; *Les biches* [1923, ballet]; *Concert campestre* [1927-1928, clavecí i orquestra]; *Aubade*, [1929, ballet, piano i 18 instruments]; *Concert per a 2 pianos i orquestra* [1932]; *Presto, en Sib major* [1934, piano]; *Huit Chansons polonaises* [1934, veu i piano]; *Suite française d'après Claude Gervaise* [1935, per a orquestra menuda]; *Concert per a orgue, cordes i timbal* [1936-1938]; *Overture* [1939, orquestra]; *Les biches*. [1939-1940, ballet]; *Les animaux modèles* [1942, ballet]; *Les mamelles de Tiresias* [1944, òpera bufa]; *Concert per a piano i orquestra* [1949]; *Stabat Mater* [1950, soprano, cor mixt i orquestra]; *Diàlegs de carmelites* [1954, òpera]; *Sonata* [1957-1958 flauta i piano]; *La Voix humaine* [1958, òpera]; *Gloria* [1959, soprano, cor i orquestra]; *Sonata* [1962, oboé i piano] i *Overture* [1965-pòstuma, orquestra].

Georges Auric: *Georges Auric* [Lodeva/Erau/França, 15 de febrer de 1899 - París, 23 de juliol de 1983]. Compositor francès. Amb només dotze anys ja donava concerts a la 'Société Musicale Indépendante' de París. Alumne del 'Conservatori de París' [1920] i de 'l'Schola Cantorum' de Vincent d'Indy⁷⁵². Sota la influència d'Erik Satie, formà, amb Louis Durey i Arthur Honegger, el 'Grup dels Sis'. No obstant això, les seues obres del període 1920-1930 tenen una gran influència d'Igor Stravinski. Ensenys va pertànyer al Partit Comunista Francès. Auric fou agosarat pel que fa a efectes tècnics i formals en la seua harmonia. Fou

⁷⁴⁹ Ricard Viñes i Roda

⁷⁵⁰ Alfredo Casella

⁷⁵¹ Georges Auric

⁷⁵² Paul M. Th. Vincent d'Indy

[Lleida, 5 de febrer del 1875 - Barcelona, 29 d'abril del 1943]

[Torí, 25 de juliol de 1883 - Roma, 5 de març de 1947]

[Lodeva/FRA, 15 de febrer de 1899 - París, 23 de juliol de 1983]

[París, 27 de març de 1851 - París, 2 de desembre de 1931]

reconegut arreu del món després de compondre la banda sonora [escrigué per a més de trenta films] de la pel·lícula *Moulin Rouge* [1952, John Huston].

<<<<Obres destacades: *Trois Interludes* [1914, veu i piano]; *Huit Poèmes de Jean Cocteau* [1918, veu i piano]; *Adieu, New-York!* [1919, piano]; *Prélude* [1919, piano]; *Les joues en feu* [1920, veu i piano]; *Ouverture and Ritournelle from Les Mariés de la Tour Eiffel* [1920, orquestra]; *Pastorals* [1920, piano]; *Sonatine* [1922, piano]; *Les Fâcheux* [1923, ballet]; *Cinq Bagatelles* [1925, piano a quatre mans]; *Les Matelots* [1925, ballet]; *Trío* [1938, oboé, clarinet i fagot]; *Trois poèmes* [1940, veu i piano]; *Neuf Pièces breves* [1941-1947, piano]; *Quatre Chants de la France malheureuse* [1943, per a veus]; *Impromptu* [1946, oboé i piano]; *La fontaine de jouvence* [1946, ballet]; *Le peintre et son modèle* [1948-1950, ballet]; *Phédre* [1949, ballet]; *Partita* [1950-1953, dos pianos]; *La chambre* [1954, ballet]; *ML - Allegro final* [1956, orquestra]; *Chanson tendre* [1959, veu i piano]; *Le Bal des Voleurs* [1960, ballet]; *Eurydice* [1963, ballet]; *Deux poèmes* [1965, veu i piano]; *Imaginées I* [1968, flauta i piano]; *Doubles Jeux I* [1970, dos pianos]; *Imaginées III* [1971, clarinet i piano]; *Imaginées V* [1974, piano]; *Imaginées VI* [1976, veu/oboé i 9 instruments].

ATONALISME

L'expressionisme musical hi era basat en harmonies que, a poc a poc, anaven esdevenint en 'cromàtiques' fins el punt d'arribar a l'ús de **les dotze notes de l'escala cromàtica** d'una manera lliure i sense donar cops d'ull vers una o diverses tonalitats centrals que, fins aleshores, concentraven l'estatus tonal de les obres musicals.

Aquesta nova manera d'entendre les sonoritats dintre d'un conjunt formal s'anomenaria **Atonalisme**, és a dir: l'absència total de tonalitat tal i com fins llavors la coneixíem. També es pot definir **Atonalisme** com la música que no s'ajusta al sistema de jerarquies tonals que caracteritzava el so de la música europea entre els segles XVII i les primeries del segle XX.

El principi bàsic de l'**Atonalisme** consisteix en que cap so tinga atracció sobre cap altre so que es trobe a prop seu. És per la qual cosa que l'oient no pot predir si l'obra escoltada hi és a la fi del seu recorregut o, ni tan sols, a la fi d'una frase musical. Això hi ocorre perquè no ha existit al llarg de l'obra cap centre tonal de referència.

En aquest nou sistema musical cada grau de l'escala dels dotze sons pot convertir-se en centre harmònic a més de generador d'acords. No hi és basat en la relació tonal i prescindeix de les lleis de la harmonia tradicional, de les escales i dels seus acords.

La veritable ruptura amb la harmonia tradicional fou obra del compositor austríac Arnold Schönberg⁷⁵³, qui donà peu al **Dodecafonisme** [també anomenat **Serialisme**] en un intent d'organitzar la atonalitat. Consisteix en la creació d'una sèrie de 12 notes diferents extretes de l'escala cromàtica tradicional. Desapareix la 'tònica' com a tal i les diverses 'atraccions' vers la resta de notes que hi pul·lulen al voltant.

Així, doncs, cadascuna de les 12 notes té la mateixa importància. Pel que fa a la manera de mantenir una certa coherència formal dintre del context musical caldrà acudir al tractament del material sonor per tal d'arrodonir-lo formalment.

A la primera meitat del segle XX apareixerà la 'Segona Escola de Viena', grup de compositors encapçalats per Arnold Schönberg i els seus deixebles els quals van ser els primers a emprar l'**Atonalitat** i després el **Dodecafonisme** en la música occidental. Vinculada a l'estètica expressionista, rep el seu nom per la seua comparació amb la 'Primera Escola de Viena', la qual incloïa compositors

⁷⁵³ **Arnold Franz Walter Schönberg**

[Viena/ÀUS, 13 de set., de 1874 - Los Angeles/EUA, 13 de juliol de 1951]

del període clàssic i del primer romanticisme vienès com ara: Franz Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven i Franz Schubert.

Existeix un precedent d'**Atonalisme** a l'obra *Bagatelle sans tonalité* de Franz Liszt⁷⁵⁴ [1885] que apareix dintre del quadern *Mephisto-Walzer N.4*, on l'autor no torna a la tonalitat original durant el desenvolupament de la peça ni tampoc a la fi de la mateixa.

Serà a començament dels anys cinquanta quan compositors com ara Pierre Boulez⁷⁵⁵, Hans Werner Henze⁷⁵⁶ o Karl Heinz Stockhausen⁷⁵⁷ experimenten amb el **Serialisme** però sistematitzant-lo dintre d'altres corrents.

Dintre del mateix *esperit atonalista* podríem incloure també la **música aleatòria** i la **música concreta**.

La **Música Aleatòria** [també anomenat **Serialisme Integral**] permet que 'l'atzar' tinga un paper de relleu tot permetent una major llibertat a l'hora d'afegir incertesa, manca de predicció o la preferència de l'intèrpret en el moment de la interpretació o en casos o parts molt concretes de la peça. Un exemple concret podria ser la interpretació musical de moviments naturals d'animals [ex: al vidre d'una peixera s'ha dibuixat un o diversos pentagrames i el compositor anota signes musicals segons freguen o s'aturen en eixe espai concret els peixos o prendre com a referència un cablejat elèctric al camp i esperar que diversos ocells es posen o passen per entre ells per tal d'anar anotant diversa lexicografia musical que l'atzar ens proporciona de manera totalment aleatòria].

A la música aleatòria ni el compositor ni tampoc l'intèrpret tenen un control exacte del producte sonor final.

Pel que fa a la **Música Concreta** caldria definir-la com el resultat de la manipulació de sons mitjançant una cinta magnetofònica i les possibilitats acústiques que aquest acte comporta. Aqueixa manipulació pot portar-se a terme en el moment de l'enregistrament sonor o, a posteriori i ja a un estudi d'enregistrament, tot variant la velocitat, tallant, invertint i fins i tot, tractant-la amb productes químics.

La **Música Concreta** apareix a la fi dels anys quaranta tot just quan el avenços tecnològics aturats per culpa de la contesa bèl·lica comencen a donar fruit tota vegada conclosa la Segona Guerra Mundial. No obstant això, un dels seus primers representants, Pierre Schaeffer⁷⁵⁸ ja havia avançat els fonaments teòrics i estètics de la nova música quan hi era experimentant als laboratoris de

⁷⁵⁴ Ferenc Liszt/Franz Liszt
⁷⁵⁵ Pierre Louis Joseph Boulez
⁷⁵⁶ Hans Werner Henze
⁷⁵⁷ Karlheinz Stockhausen
⁷⁵⁸ Pierre Henri Marie Schaeffer

[Doborjan/HON, 22 d'octubre de 1811 - Bayreuth/ALE, 31 de juliol de 1886]
[Montbrison/FRA, 26 de març de 1925 - Baden Baden/ALE, 5 de gen., de 2016]
[Gütersloh/ALE, 1 de juliol de 1926 - Dresden, 27 d'octubre de 2012]
[Kerpen-Mödrath/ALE, 22 d'agost de 1928 - Kürten, 5 de desembre de 2007]
[Nancy/FRA, 14 d'agost de 1910 - Ais de Provença, 19 d'agost de 1995]

--**Atonalisme:** música serial/dodecafonisme - música aleatòria - música concreta - avantguardes post-serials

la RTF al 1929. El mateix Schaeffer la defineix com a *música realitzada directament en una cinta magnetofònica i no de manera abstracta tot anotant les notes a sobre un pentagrama*.

Dintre d'aquesta corrent apareix el terme 'Musica acusmàtica', terme que fa esment a l'acció mitjançant la qual l'oïdor *no veu la font del so que està escoltant* [semblant a la 'música electroacústica' d'avui en dia].

Aquells altres compositors la carrera dels quals tingué alts i baixos pel que feia a la seua ubicació dintre del 'món atonalista' caldrà nomenar-los dintre de l'apartat '**Dodecafonisme Post-serialista**', una mena de resposta a la gran varietat de recerques musicals que molts crítics pensaven que no anaven enlloc.

Als anys 60' i 70' alguns compositors intenten superar el formalisme radical del començament de la Segona escola de Viena: serialisme integral, aleatorietat. Així doncs, aquests compositors intenten un enfocament vers el so [Gérard Grisey⁷⁵⁹, compositor espectralista, referma: *la música està feta amb sons i no amb notes*]. Cal entendre aquesta actitud no com un rebuig frontal davant a les avantguardes serials sinó, més aviat, el contrari a més de no restar-li valor a la partitura estiga o no escrita amb grafismes convencionals.

DODECAFONISME - SERIALISME

Arnold Schönberg	[1874-1951]
Anton Weber	[1883-1945]
Alban Berg	[1885-1935]
Luigi Dallapiccola	[1904-1975, no pertanyent a la 'Segona Escola de Viena' i gran impulsor del dodecafonisme a la resta d'Europa]

MÚSICA ALEATÒRIA [també **Serialisme Integral**]

---Alberto Ginastera	--- [1901-1999, ja analitzat al capítol 'Nacionalisme Musical: Argentina']
John Cage	[1912-1992]
Witold Lutosławski	[1913-1994, creador de 'l'aleatorietat controlada']
Bruno Maderna	[1920-1973]
Luigi Nono	[1924-1990]
Luciano Berio	[1925-2003]

⁷⁵⁹ **Gérard Grisey** [Belfort/FRA, 16 de juny de 1946 - París, 11 de novembre de 1998]

Pierre Boulez	[1925-2016]
Franco Donatoni	[1927-2000]
Karlheinz Stockhausen	[1928-2007]
Luis de Pablo	[1930]

MÚSICA CONCRETA

Edgard Varese	[1883-1965]
--- Arthur Honegger	--- [1892-1955, ja analitzat al capítol 'Grup dels Sis']
Olivier Messiaen	[1908-1992]
Pierre Schaeffer	[1910-1995]
--- Pierre Boulez	--- [1925-2016, ja analitzat al capítol 'Música Aleatòria']
Pierre Henry	[1927-2017]
Jean Barraqué	[1928-1973]
--- Karlheinz Stockhausen	--- [1928-2007, ja analitzat al capítol 'Música Aleatòria']

AVANTGUARDES POST-SERIALS

Iannis Xenakis	[1922-2001]
György Ligeti	[1923-2006]
Mauricio Kagel	[1931-2008]
Krzysztof Penderecki	[1933]

DODECAFONISME - SERIALISME

Arnold Schönberg	[1874-1951]
Anton Weber	[1883-1945]
Alban Berg	[1885-1935]
Luigi Dallapiccola	[1904-1975, no pertanyent a la 'Segona Escola de Viena' i gran impulsor del dodecafonisme a la resta d'Europa]

ARNOLD SCHÖNBERG [1874-1951]

Arnold Franz Walter Schönberg [Viena/ÀUS, 13 de setembre de 1874 - Los Angeles/EUA, 13 de juliol de 1951]

Compositor austríac.

Cal considerar Schönberg com el creador de la tècnica dodecafònica la qual emprà sèries de notes [serialisme].

Primers estudis amb sa mare [professora de piano].

Schönberg degué el seu desenvolupament artístic a tres persones concretes: el violinista i astròleg Oskar Adler⁷⁶⁰, qui li lliurà els primers coneixements de teoria musical bàsica: David Joseph Bach⁷⁶¹, qui li lliurà una ampla consciència ètica i moral així com una mena 'd'oposició' davant allò comú i popular i Alexander von Zemlinsky⁷⁶², qui conegué Schönberg quan el seu ingrés com a violoncelista en la orquesta amateur 'Polyhymnia' [1885] i que li lliurà nocions d'harmonia clàssica.

Schönberg, considerat el pare de la ruptura musical més gran duta a terme en la història de la música fins aleshores, sempre reconegué haver après més mitjançant l'estudi de les obres de grans compositors com ara Johannes Brahms, Richard Wagner, Gustav Mahler, Johann Sebastian Bach i Wolfgang Amadeus Mozart.

Al 1899 treballa orquestrant diverses operetes i comença la composició de *Verklärte Nacht* [Nit Transfigurada]. Tingué l'amistat i la protecció de Gustav Mahler⁷⁶³. Malgrat el seu origen jueu, Schönberg va convertir-se al Luteranisme [1898].

Fou a l'estiu de 1908 quan el seu estil va patir un canvi substancial: compon *Du lehnest wider eine Silberweide*, considerada la primera obra atonal. Tot seguit va enllestir una de les seues obres més revolucionàries: el *Quartet de Corda N.2*, on els dos segons moviments trenquen els

⁷⁶⁰ **Oskar Adler**

⁷⁶¹ **David Josef Bach**

⁷⁶² **Alexander Von Zemlinsky**

⁷⁶³ **Gustav Mahler**

[Viena/ÀUS, 4 de juny de 1875 - Londres/UK, 15 de maig de 1955]

[Lemberg/UCR, 13 d'agost de 1874 - Londres/UK, 31 de gener de 1947]

[Viena/ÀUS, 14 d'octubre de 1871 - Larchmont/EUA, 15 de març de 1942]

[Kaliště/TÈX, 7 de juliol de 1860 - Viena/ÀUS, 18 de maig de 1911]

l·ligams amb la tonalitat tradicional tot i que ambdós conclouen en acords tonals i per tant no es puguen qualificar de completament d'atonals.

La composició d'aquestes dues peces significà un pas endavant en la història de la música d'allò més transcendental. Entre 1901 [composició de *Gurre-Lieder*] i 1910 [composició de *Cinc peces per a orquestra*] la música de Schönberg va patir el canvi més radical de tota la seua carrera.

Al 1912, Schönberg compon *Pierrot Lunaire, Op.21* cicle de cançons expressionistes sobre textos d'Albert Giraud⁷⁶⁴, res semblant a tot el que abans s'havia fet en música tot emprant per a la veu la tècnica 'Sprechgesang' [cant parlat].

Conclou la contesa [1918], Schönberg funda la 'Societat per a Execucions Musicals Privades', la qual cercava crear un ambient d'allò més idoni per a l'exploració de música nova no apreciada i poc familiar fent servir assajos públics i execucions repetides.

Crea el 'mètode dodecafònic de composició' [1923], mètode que més endavant evolucionaria vers el *serialisme*. Acceptada per molts dels seus alumnes, aquesta tècnica fou el germen per constituir l'anomenada 'Segona Escola de Viena'. Entre aquests alumnes cal fer esment de: Karl Schiske⁷⁶⁵, Roger Huntington Sessions⁷⁶⁶, Anton Webern⁷⁶⁷, Alban Berg⁷⁶⁸, Jakob Kostakovsky⁷⁶⁹ i Hanns Eisler⁷⁷⁰.

Entre les nombroses monografies teòriques que va publicar cal destacar: *Harmonielehre* [Teoria de l'Harmonia] o *Fundamentals of Musical Composition* [Fonaments de la Composició Musical], tractats encara emprats a les diverses escoles de música d'arreu del món.

Schönberg residí uns mesos a Barcelona [1931-1932]. Forçat a l'exili pels nazis [1933], marxà a París, primer, i després als Estats Units. Ensenya al 'Malkin Conservatory' [Boston], a la University of Southern Califòrnia [Los Angeles] i a la 'University of Califòrnia'.

<<<<<Obres destacades: *Verklärte Nacht, Op.4* [1899, sextet de corda]; *Gurre-Lieder* [1900-1901 - rev. 1913, solistes, cor i orquestra]; *Pelleas und Melisande, Op.5* [1902-1903]; *8 Lieder, Op.6* [1903-1905, soprano]; *Quartet de corda N.1, Re menor, Op.7* [1904-1905]; *Simfonia de cambra N.1, Op.9* [1906]; *Quartet N.2 en Fa# menor Op.10* [1907, soprano i corda]; *3 Stücke, Op.11* [1909, piano]; *Friede auf Erden - Pau en la Terra, Op.13* [1907]; *Cinc peces per a orquestra, Op.16* [1909]; *Die glückliche Hand - La mà afortunada, Op.18* [1910-1913, cor i orquestra]; *Sechs Kleine Klavierstücke, Op.19* [1911, piano]; *Pierrot Lunaire Op.21* [1912]; *4 Lieder - 4 Cançons, Op.22* [1913-1916, veu i orquestra]; *Serenade, Op.24* [1920-1923]; *Suite per a piano, Op.25* [1921-1923]; *Quintet de vent, Op.26* [1924]; *Suite, Op.29* [1925]; *Quartet de corda N.3, Op.30* [1927]; *Von heute auf morgen - D'avui a demà, Op.32* [1929, cinc veus i orquestra]; *Moses und Aron* [1930-1932,

⁷⁶⁴ **Émile Albert Kayenberg**

⁷⁶⁵ **Karl Hubert Rudolf Schiske**

⁷⁶⁶ **Roger Huntington Sessions**

⁷⁶⁷ **Anton Webern**

⁷⁶⁸ **Alban Maria Johannes Berg**

⁷⁶⁹ **Iàkov Kostakovsky**

⁷⁷⁰ **Hanns Eisler**

[Lovaina/BÈL, 23 de juny de 1860 - Schaerbeek/BÈL, 26 de des., de 1929]

[Győr/HON, 12 de febrer de 1916 - Viena/ÀUS, 16 de juny de 1969]

[Brooklyn/EUA, 28 de des., de 1896 - Princeton/EUA, 15 de març de 1985]

[Viena/ÀUS, 3 de desembre de 1883 - Mittersill/ÀUS, 15 de set., de 1945]

[Viena, 9 de febrer de 1885 - Viena, 24 de desembre de 1935]

[Odessa/RÚS, 24 de gener de 1893 - Mèxic D.F./MÈX, 16 d'agost de 1953]

[Leipzig, 6 de juliol de 1898 - Berlin, 6 de setembre de 1962]

òpera inacabada]; *Begleitmusik zu einer Lichtspielszene - Música per a una escena cinematogràfica*, Op.34 [1930]; *Concert per a quartet de corda i orquestra en Sib* [1933]; *Concert per a violí*, Op.36 [1936]; *Quartet de corda N.4*, Op.37 [1936]; *Simfonia de cambra N.2*, Op.38 [1909-1939]; *Variacions sobre un recitatiu*, Op.40 [1941, orgue]; *Oda a Napoleó Bonaparte*, Op.41 [1942, veu i quintet amb piano]; *Concert per a piano*, Op.42 [1942]; *Tema i Variacions per a Banda*, Op.43a [1943]; *Tema i Variacions per a orquestra*, Op.43b [1943]; *Trio de corda*, Op.45 [1946]; *A Survivor from Warsaw*, Op.46 [1947]; *Fantasia per a violí i piano*, Op.47 [1949]; 3 *Cançons Populars*, Op.49 [1948] i *Psalm 130 'De profundis'*, Op.50b [1950].

ANTON WEBER [1883-1945]

Anton Friedrich Wilhelm von Webern [Viena, 3 de desembre de 1883 - Mittersill/Salzburg, 15 de setembre de 1945]

Compositor austríac pertanyent a l'anomenada 'Segona Escola de Viena'.

Passa bona part de la seua joventut a Graz i Klagenfurt. Ingressa a la 'Universitat de Viena' [1902]. Estudia musicologia amb Guido Adler⁷⁷¹ on desenvolupà i presentà una tesi sobre els *Choralis Constantinus* del compositor renaixentista Heinrich Isaac⁷⁷². Aquest interès per la música antiga influirà a les seues composicions.

Weber estudia composició amb Arnold Schönberg⁷⁷³. Al 1908 compon *Passacaglia*, Op.1. Coneix Alban Berg⁷⁷⁴ qui també era alumne de Schönberg.

Ocupa la plaça de director musical als teatres d'Ischl, Teplitz, Gdańsk, Stettin i Praga abans de tornar a Viena.

Membre de la 'Societat per a Execucions Musicals Privades' que llavors dirigia Schoenberg.

Dirigeix 'l'Orquestra Simfònica de Treballadors' de Viena [1922-1934] i té, entre altres alumnes, Humphrey Searle⁷⁷⁵.

Quan el Partit Nazi envaí Àustria [1938] la música de Weber fou denunciada com una mena de 'Bolxevisme cultural' i el músic tingué moltes dificultats per a treballar. Aconsegueix ser editor i corrector a l'editorial que publicava la seua música [Universal Edition].

Deixa Viena [1945] i marxa a Mittersill [Salzburg] cercant una major seguretat. El 15 de setembre del mateix any fou ferit mortalment pel tret d'un soldat americà ebri durant l'ocupació aliada d'Àustria.

⁷⁷¹ **Guido Adler**

⁷⁷² **Heinrich Isaac**

⁷⁷³ **Arnold Franz W. Schönberg**

⁷⁷⁴ **Alban Maria Johannes Berg**

⁷⁷⁵ **Humphrey Searle**

[Ivančice/TXÈ, 1 de nov., de 1855 - Viena/ÀUS, 15 de febrer de 1941]

[Brabant/BÈL, ? 1450 - Florència/ITÀ, 26 de març de 1517]

[Viena/ÀUS, 13 de set., de 1874 - Los Angeles/EUA, 13 de juliol de 1951]

[Viena, 9 de febrer de 1885 - Viena, 24 de desembre de 1935]

[Oxford/UK, 26 d'agost de 1915 - Londres, 12 de maig de 1982]

Webern sols publicà trenta-una de les seues composicions. No obstant això, la seua influència sobre els compositors posteriors [de manera particular sobre l'avantguarda musical de la postguerra] és immensa.

Les seues obres de maduresa van influir a compositors com ara Pierre Boulez⁷⁷⁶ i Karlheinz Stockhausen⁷⁷⁷.

Amb un desenvolupament formal indiscutibles i amb una nitidesa tímbrica d'allò més definida, a les obres de Weber cadascuna de les notes pot ser clarament escoltada a més d'escollir amb cura els timbres. També apareixen instruccions molt clares per als intèrprets a més d'emprar tècniques instrumentals poc habituals a l'època.

<<<<<Obres destacades: *Passacaglia, Op.1* [1908, orquestra]; *Entflieht auf Leichten Kähnen, Op.2* [1908, cor a cappella]; *Cinc Lieder del Der Siebente Ring, Op.3* [1907-1908, veu i piano]; *Cinc Moviments per a quartet de corda, Op.5* [1909]; *Sis Peces per a gran orquestra, Op.6* [1909-1910, rev. 1928]; *Quatre Peces, Op.7* [1910, violí i piano]; *Sis Bagatel·les per a quartet de corda, Op.9* [1913]; *Cinc Peces per a orquestra, Op.10* [1911-1913]; *Quatre Lieder, Op.12* [1915-1917, veu i piano]; *Sis Lieder, Op.14* [1917-1921, veu, clarinet, clarinet baix, violí i violoncel]; *Cinc cànons sobre textos en llatí, Op.16* [1923-1924, soprano, clarinet i clarinet baix]; *Tres Lieder per a veu, clarinet en Mib i guitarra, Op.18* [1925]; *Trio de Corda, Op.20* [1927]; *Simfonia de cambra, Op.21* [1928]; *Quartet per a violí, clarinet, saxòfon tenor i piano, Op.22* [1930]; *Concert per a flauta, oboè, clarinet, trompa, trompeta, violí, viola i piano, Op.24* [1934]; *Tres Lieder sobre textos de Hildegard Jone*⁷⁷⁸, *Op.25* [1934-1935, veu i piano]; *Orquestració del 'Ricercare' de 'l'Ofrena Musical' de Johann Sebastian Bach* [1935]; *Variacions per a piano, Op.27* [1936]; *Quartet de Corda, Op.28* [1937-1938]; *Cantata N.1, Op.29* [1938-1939, soprano, cor mixt i orquestra]; *Variacions per a orquestra, Op.30* [1940] i *Cantata N.2, Op.31* [1941-1943, soprano, baix, cor i orquestra].

ALBAN BERG [1885-1935]

Alban Maria Johannes Berg [Viena, 9 de febrero de 1885 - Viena, 24 de diciembre de 1935]

Compositor austríac pertanyent a l'anomenada 'Segona Escola de Viena'.

⁷⁷⁶ **Pierre Louis J. Boulez**
⁷⁷⁷ **Karlheinz Stockhausen**
⁷⁷⁸ **Hildegard Jone**

[Montbrison/FRA, 26 de març de 1925 - Baden Baden/ALE, 5 de gener de 2016]
[Kerpen-Mödrath/ALE, 22 d'agost de 1928 - Kürten, 5 de desembre de 2007]
[Sarajewo/BÖS, 1 de juny de 1891 - Purkersdorf/ÀUS, 28 d'agost de 1963]

Comença a compondre *lieder* i duos als quinze anys. Primers estudis amb sa germana [pianista]. Pateix un intent de suïcidi [1903]. Al 1904 comença a rebre classes d'Arnold Schönberg⁷⁷⁹ i coneix Anton Weber⁷⁸⁰.

Al maig de 1906 escolta a Graz l'òpera *Salomé* de Richard Strauss⁷⁸¹.

A les seues primeres obres, Berg revela la influència del romanticisme i el postromanticisme alemany [Schumann, Wagner, Brahms, Hugo Wolf] i també de l'impressionisme francès [Claude Debussy].

Al 1910 escriu *Sonata per a piano Op.1*. Quan Schönberg abandona l'ús de la tonalitat i comença a experimentar amb l'atonalitat, Berg i Webern es van unir a aquesta recerca de possibilitats sonores.

Entre els alumnes que tingué Berg cal destacar la figura del filòsof-music Theodor Adorno⁷⁸².

Berg formà part de l'elit cultural de Viena durant el període conegut com el 'fin de siècle' i que hi era formada per, entre altres, els músics Alexander von Zemlinsky⁷⁸³ i Franz Schreker⁷⁸⁴; el pintor Gustav Klimt⁷⁸⁵; l'escriptor Karl Kraus; l'arquitecte Adolf Loos i el poeta Peter Altenberg.

Quan la Primera Guerra Mundial, Berg fou cridat a files i destinat al 'Ministeri de Guerra' on no va deixar de compondre.

Al 1920, Berg tingué una gran activitat com a escriptor, fet que el feu dubtar, fins i tot, de dedicar-se plenament a l'escriptura i deixar de banda la composició.

El 1923 signa un contracte per a la publicació de la seua obra amb l'editorial 'Universal Edition'.

<<<<<Obres destacades: *Diverses peces per a piano* [1900-1908]; *Diversos Quartets de Corda* [1900-1908]; *Set Lieder juvenils per a veu i piano* [1905-1908]; *Schliesse Mir Die Augen beide* [1909, veu i piano]; *Sonata per a piano en Si menor, Op.1* [1908]; *Quartet de corda, Op.3* [1910]; *Quatre Lieder, Op.4* [1912]; *Vier Stücke [Quatre peces], Op.5* [1913, clarinet i piano]; *Tres peces per a orquestra, Op.6* [1913]; *Wozzeck, Op.7* [1917, òpera]; *Concert de cambra* [1923-1925, piano, violí i 13 instruments de vent]; *Suite lírica per a quartet de corda* [1925-1926]; *Lulu* [1929-1935, òpera inacabada]; *Der Wein* [1929, ària per a soprano i orquestra]; *Concert per a violí i orquestra, 'A la memòria d'un àngel'* [1935, tal vegada la seua obra més interpretada i coneguda] i *Suite de Lulu* [1934, soprano i orquestra].

⁷⁷⁹ **Arnold Franz W. Schönberg**

⁷⁸⁰ **Anton Webern**

⁷⁸¹ **Richard Georg Strauss**

⁷⁸² **Theodor Wies. Adorno**

⁷⁸³ **Alexander Von Zemlinsky**

⁷⁸⁴ **Franz Schreker**

⁷⁸⁵ **Gustav Klimt**

[Viena/ÀUS, 13 de set., de 1874 - Los Angeles/EUA, 13 de juliol de 1951]

[Viena, 3 de desembre de 1883 - Mittersill/ÀUS, 15 de setembre de 1945]

[Munic, 11 de juny de 1864 - Garmisch-Partenkirchen, 8 de set., de 1949]

[Frankfurt/ALE, 11 de setembre de 1903 - Visp/SUI, 6 d'agost del 1969]

[Viena/ÀUS, 14 d'octubre de 1871 - Larchmont/EUA, 15 de març de 1942]

[Montecarlo/MÒN, 23 de març de 1878 - Berlín/ALE, 21 de març de 1934]

[Baumgarten/ÀUS, 14 de juliol del 1862 - Viena, 6 de febrer del 1918]

LUIGI DALLAPICCOLA [1904-1975]

Luigi Dallapiccola [Pisino/Ístria, 3 de febrer de 1904 - Florència, 19 de febrer de 1975]

Compositor i pianista. Primer músic italià en apropar-se i treballar amb el sistema dodecafònic i gran impulsor d'aquesta corrent vers la resta d'Europa.

Estudis de piano a Trieste amb Alice Andrich Florio i harmonia amb Antonio Illersberg⁷⁸⁶ i al 'Conservatori de Florència' on estudià piano [1922] amb Ernest Consolo⁷⁸⁷ i composició [1923] amb Vito Frazzi⁷⁸⁸.

Començà la seua carrera com a concertista de piano en les principals ciutats d'Itàlia [1926]. Al 1934 aconseguí la plaça de professor de piano al 'Conservatori Cherubini' de Florència.

Imparteix cursos d'estiu als Estats Units ['Berkshire Music Center' de Tanglewood] així com nombroses conferències en les quals fou un gran defensor de la música moderna.

Entre els seus alumnes cal destacar Maurice Karkoff⁷⁸⁹ i Carlo Prosperi⁷⁹⁰.

Dallapiccola fou un declarat antifeixista. Dintre del seu posicionament polític li influeix molt l'obra d'Arnold Schönberg *El supervivent de Varsòvia*.

En la seua òpera *Il prigionero* [1944-1948], Dallapiccola ja fa un ús completament serial a l'hora de compondre. Tot i això, mai va renegar dels avenços aconseguits dintre de la música tonal. Aquesta posició de l'artista esdevingué en la no acceptació de la seua obra ni per part dels més avançats, ni per part del gran públic.

S'interessà per maneres antigues sovint fent servir prolongacions d'escales modals fins que admetien sèries de dotze sons. La seua escriptura és clara i senzilla i la seua tècnica expressionista lligada al passat, com aleshores el mateix Alban Berg⁷⁹¹, no deixa d'acusar les influències divisionistes o puntillistes de Webern.

<<<<<Obres destacades: *Fiuri de Tapo* [1925, tres cançons sobre poemes de Biago Marín⁷⁹²]; *Dalla mia terra* [1928, mezzosoprano, cor i orquestra]; *Due laudi di Fra Jacopone di Todi* [1929, soprano, baríton, cor i orquestra]; *La canzone del Quarnaro* [1930, tenor, cor masculí i orquestra]; *Partita* [1930-1932, orquestra i soprano]; *Tre studi - Sarabanda, giga e canzone* [1932, soprano i orquestra de cambra]; *Estate* [1932, cor masculí]; *Rapsòdia* [1934, veus i orquestra de cambra]; *Himnes* [1934, per a tres pianos]; *Sei cori di Michelangelo Buonarroti il giovane* [1936, orquestra i cor]; *Volo di notte* [1937-1940, òpera d'un acte sobre textos d'Antoine de Saint-Exupéry⁷⁹³]; *Piccolo concerto per a Muriel Couvereux* [1939-1941, piano i orquestra de cambra]; *Canti di Prigiona* [1941, solistes, cors i orquestra]; *Marsia* [1942, ballet en un acte]; *Il prigionero* [1949, òpera en un

⁷⁸⁶ **Antonio Illersberg**

⁷⁸⁷ **Ernesto Consolo**

⁷⁸⁸ **Vito Frazzi**

⁷⁸⁹ **Maurice Ingvar Karkoff**

⁷⁹⁰ **Carlo Prosperi**

⁷⁹¹ **Alban Maria Johannes Berg**

⁷⁹² **Biago Marín**

⁷⁹³ **Antoine M. de Saint-Exupéry**

[Trieste/ITÀ, 16 de setembre de 1882 - Trieste, 21 de juny de 1953]

[Londres/UK, 15 de set., de 1864 - Florència/ITÀ, 21 de març de 1931]

[San Secondo/ITÀ, 1 d'ag., de 1888 - Florència, 8 de juliol de 1975]

[Stockholm, 17 de març de 1927 - Stockholm, 20 de gener de 2013]

[Florència, 13 de març de 1921 - Florència, 15 de juny de 1990]

[Viena, 9 de febrer de 1885 - Viena, 24 de desembre de 1935]

[Grado/ITÀ, 29 de juny de 1891 - Grado, 24 de desembre de 1985]

[Lió/FRA, 29 de juny de 1900 - Accident d'aviació, 31 de juliol de 1944]

acte]; *Jo* [1949-1950, oratori]; *Canti di liberazione* [1955, cor i orquestra]; *A Mathilde* [1955, contralt i orquestra basada en poemes de Heinrich Heine⁷⁹⁴]; *Requiescant* [1959, cor i orquestra]; *Dialoghi* [1959-1960, violoncel i orquestra]; *Piccola música notturna* [1961, cambra]; *Three questions with two answers* [1962, orquestra]; *Ulisse* [1968, òpera en dos actes]; *Sicut Umbra* [1970, mezzosoprano i 15 instruments] i *Commiato* [1972, soprano i 15 instruments].

⁷⁹⁴ **Christian Johann H. Heine**

[Düsseldorf/ALE, 13 de desembre de 1797 - París/FRA, 17 de febrer de 1856]

MÚSICA ALEATÒRIA

--- Alberto Ginastera	--- [1901-1999, ja analitzat dintre del capítol 'Nacionalisme Musical: Argentina']
John Cage	[1912-1992]
Witold Lutosławski	[1913-1994, creador de 'l'aleatorietat controlada']
Bruno Maderna	[1920-1973]
Luigi Nono	[1924-1990]
Luciano Berio	[1925-2003]
Pierre Boulez	[1925-2016]
Franco Donatoni	[1927-2000]
Karlheinz Stockhausen	[1928-2007]
Luis de Pablo	[1930]

JOHN CAGE [1885-1935]

John Milton Cage Jr. [Los Angeles/Califòrnia, 5 de setembre de 1912 - Nova York, 12 d'agost de 1992]

Compositor nord-americà. Un dels pioners de la *música aleatòria*, la *música electrònica* i de la utilització no estàndard dels instruments musicals tradicionals [ex: la creació del piano preparat]. Cage fou una de les principals figures de l'avantguarda de la postguerra. Tingué un paper important en el desenvolupament de la dansa moderna des de la seua col·laboració amb el ballarí i coreògraf Merce Cunningham⁷⁹⁵.

Cage estudia amb els compositors Henry Cowell⁷⁹⁶ i Adolph Weiss⁷⁹⁷. Fou continuador de l'obra d'Edgar Varèse⁷⁹⁸ i de Charles Ives⁷⁹⁹ dintre de la música nord-americana del segle XX.

A la dècada dels anys 30 començà els seus primers treballs demostrant talent per als 'ritmes impossibles' i per a invencions no massa pràctiques de dur a terme com ara com el seu sistema de vint-i-cinc tons.

A la fi dels anys quaranta, Cage estarà molt influenciat per les cultures orientals [filosofia índia i budisme Zen] la qual cosa el portarà a la idea d'utilitzar en la composició 'l'atzar controlat', tendència que va introduir a les seues composicions a partir del 1951.

Pensava que fent distorsions als seus instruments i emprant l'ús de sorolls la composició musical aniria en augment fins que arribar a una música produïda mitjançant instruments elèctrics

⁷⁹⁵ **Merce Cunningham**

⁷⁹⁶ **Henry Dixon Cowell**

⁷⁹⁷ **Adolf Weiss**

⁷⁹⁸ **Edgar Varèse**

⁷⁹⁹ **Charles Ives**

[Centralia/EUA, 16 d'abril de 1919 - Nova York, 26 de juliol de 2009]

[Menlo Park/EUA, 11 de març de 1897 - Nova York, 10 de desembre de 1965]

[Baltimore/EUA, 12 de novembre de 1891 - Los Angeles, 21 de febrer de 1971]

[París, 22 de desembre de 1883 - Nova York/EUA, 6 de novembre de 1965]

[Danbury/EUA, 20 d'octubre de 1874 - Nova York, 19 de maig de 1954]

[música concreta i música electroacústica], que posaria a disposició de la música qualsevol so i tots els sons que l'orella poguera percebre.

A la fi de la dècada dels cinquanta, Cage inventa 'el piano preparat', que consistia a inserir entre les cordes de l'arpa una sèrie de cargols, rosques i trossos de goma, plàstic i fusta que dotaven el instrument d'una varietat nova de possibilitats sonores, tallant o modificant el so.

Per a alguna de les seues obres, Cage feia servir el terme 'música no-intencional' com en una de les seues obres més revolucionàries titulada *4'33"* [1952], la partitura de la qual especifica que el intèrpret no executarà cap so en el seu instrument durant els 4 minuts i 33 segons que dura l'obra. La primera interpretació d'aquesta obra va anar a càrrec del pianista David Tudor⁸⁰⁰.

Cage també fou artista plàstic des del 1978.

Entre els llibres publicats per ell cal fer esment de *Silence: Lectures and Writings* [1961]. També col·laborà amb la revista tridimensional *Aspen*.

<<<<<Obres destacades: *First Construction in Metal* [1939]; *Imaginary Landscape N.1* [1939]; *Living Room Music* [1940]; *Credo in Us* [1942]; *Four walls* [1944]; *Sonates & Interludes* [1946-1948, 16 sonates i quatre interludis per a piano]; *Music for Marcel Duchamp*⁸⁰¹ [1947]; *The Season* [1949]; *Music of Changes* [1951]; *Atlas Eclipticalis* [1961]; *4'33"* [1952, tal vegada la seua obra més coneguda i revolucionària al món musical]; *Radio Music* [1956]; *Fontana Mix* [1958]; *Cartridge Music* [1960]; *Variations II* [1961]; *Atlas Eclipticalis* [1961-1962]; *0'00 - 4'33" No.2* [1962]; *Cheap Imitation* [1969]; *HPSCHD - 'Harpichord'* [1969]; *Branches* [1976]; *Litany for the Whale* [1980]; *Ryoanji* [1983]; *But What About the Noise of Crumpling Paper* [1985]; *Europeras 1 & 2* [1987]; *ORGAN²/ASLSP - As Slow As Possible* [1987]; *Four6* [1992]; *Trio Seven Woodblocks* i *Solo N.43* [Songsbooks-1970].

WITOLD LUTOSLAWSKI [1913-1994]

Witold Roman Lutosławski [Varsòvia, 25 de gener de 1913 - Varsòvia, 7 de febrer de 1994]

Compositor polonès.

Destacà per fer servir elements de la tècnica dodecafònica però afegint paràmetres controladors tot donant nom a una varietat del gènere: 'aleatorietat controlada'.

Estudis de piano [1924], violí [1926] i composició a Varsòvia. Al 1927 accedeix al 'Conservatori de Varsòvia' com a estudiant a temps parcial amb Karol Szymanowski⁸⁰².

⁸⁰⁰ David Eugene Tudor

⁸⁰¹ Marcel Duchamp

⁸⁰² Karol Maciej Szymanowski

[Filadèlfia/EUA, 20 de gener de 1926 - Tompkins Cove, 13 d'agost de 1996]

[Blainville/FRA, 28 de juliol de 1887 - Neuilly-sur-Seine, 2 d'oct., de 1968]

[Tymoshivka/UCR, 3 d'octubre de 1882 - Lausana/SUI, 29 de març de 1937]

Al 1931, Classes de composició amb Witold Maliszewski⁸⁰³ qui havia estat alumne de Nikolai Rimsky-Korsakov⁸⁰⁴.

A les seues primeres composicions, Lutoslawski assolí una clara influència de la música folklòrica del seu país pel que fa a la base melòdica i harmònica.

Quan la Segona Guerra Mundial, Lutoslawski es guanyà la vida tocant el piano a diversos indrets de Varsòvia [bars, restaurants, cafés, etc]. Formà un duo de piano amb el seu amic i alumne Andrzej Panufnik⁸⁰⁵.

Conclou la contesa, Lutoslawski comença a treballar sobre la seua Simfonia n° 1 [estrenada al 1948 i titllada de 'formalista']. Com que no era afecte al nou règim polític i davant la censura artística, Lutoslawski fou obligat a guanyar-se la vida fent arranjaments sobre peces menors, nadalenques i melodies folklòriques.

A partir de 1953 [mort d'Stalin] l'ambient musical polonés comença a lliurar-se de censures anteriors i es crea el 'Festival de la Tardor de Música Contemporània' de Varsòvia.

Pel que fa a les textures compositives de Lutoslawski, crea els seus propis mètodes a l'hora de bastir harmonies a partir d'un grup menut d'interval·ls [sobretot, desenvolupament de les quartes augmentades i dels semitons].

La seua tècnica dodecafònica fou molt diferent conceptualment del sistema serial d'Arnold Schoenberg⁸⁰⁶ doncs hi era més 'aleatòria' que no 'dodecafònica'.

Fou amic i admirador del compositor britànic Benjamin Britten⁸⁰⁷.

<<<<<Obres destacades: *Sonata* [1934, piano]; *Variacions simfòniques* [1938]; *Variacions sobre un tema de Paganini* [1941, dos pianos]; *Trio* [1945, metalls]; *Melodies populars* [1945, piano]; *Simfonia N.1* [1941-1947]; *Cants de xiquets* [1949]; *Obertura* [1949]; *Suite per a orquestra* [1951]; *Tríptic silesià* [1951, soprano i orquestra]; *Bucòliques* [1952, piano]; *Concert per a orquestra* [1950-1954, tal vegada la seua obra més coneguda i interpretada]; *Cinc melodies* [1956-1957]; *Música fúnebre* [1958, orquestra de cordes]; *Cinc melodies* [1958, veu i orquestra]; *Trois postludes* [1958-1960]; *Jocs venecians* [1961]; *Quatuor* [1964, cordes], *Simfonia N.2* [1966-1967]; *Llibre per a orquestra* [1968]; *Concert per a violoncel* [1970]; *Preludis i fuga* [1972, cordes]; *Mi-parti* [1976, orquestra]; *Epitafi* [1977, oboé i piano]; *Doble concert* [1979-1980, oboé i harpa]; *Simfonia N.3* [1974-1983]; *Chaine 1* [1983, orquestra de cambra]; *Concert per a piano* [1988]; *Chantefleurs et Chantefables* [1991, soprano i orquestra] i *Simfonia N. 4* [1993].

⁸⁰³ **Witold Maliszewski**

⁸⁰⁴ **Nikolai A. Rimski-Kórsakov**

⁸⁰⁵ **Andrzej Panufnik**

⁸⁰⁶ **Arnold F. Walter Schönberg**

⁸⁰⁷ **Edward Benjamin Britten**

[Mohyliw-Podilskyj/RÚS, 8 de juliol 1873 - Zalesie/POL, 18 de juliol de 1939]

[Tikhvin/RÚS, 18 de març de 1844 - Liúbensk, 21 de juny de 1908]

[Varsòvia/POL, 25 de set., de 1914 - Twickenham/UK, 27 d'oct., de 1991]

[Viena/ÀUS, 13 de set., de 1874 - Los Angeles/EUA, 13 de juliol de 1951]

[Lowestoft/UK, 22 de novembre de 1913 - Aldeburgh, 4 de des., de 1976]

BRUNO MADERNA [1920-1973]

Bruno Maderna [Venècia/Vèneto, 21 d'abril de 1920 - Darmstadt/Alemanya, 13 de novembre de 1973]

Compositor italià i un dels millors representants de l'anomenada 'música electrònica'. Considerat deixeble de Webern⁸⁰⁸, fou cofundador, al costat de Luciano Berio⁸⁰⁹, de 'l'Studio di Fonologia de la RAI', primer centre de música experimental italià amb seu a Milà.

Als quatre anys comença a tocar el violí. Com que els seus pares tenien un local amb pista de ball, Maderna comença a tocar en ella i forma la banda 'Happy Grossato Company' [1930] que interpretava arranjaments diversos en hotels i cabarets.

Amb dotze anys comença a dirigir a Milà, Trieste, Venècia, Pàdua i Verona. Estudia violí i composició al Conservatori de Milà i amb professors particulars com ara Arrigo Pedrollo⁸¹⁰. Marxa a Roma i estudia a 'l'Accademia di Santa Cecilia' on es graduà al 1940.

Al 1941 eixampla estudis de direcció d'orquestra a 'l'Accademia Musicale Chigiana' a Siena amb Antonio Guarnieri⁸¹¹ i de composició a Venècia [1942-1943] amb Gian Francesco Malipiero⁸¹².

Cridat a files, roman a l'exèrcit italià dos anys [1942-1943]. Al 1945 és empresonat per formar part dels partisans i tancat a un camp de concentració. Conclosa la contesa aconseguix una plaça de professor de solfeig al 'Conservatori de Venècia' [1946-1952] la qual cosa el permet començar a compondre.

Participa [1948] als 'Cursos d'Estiu de Darmstadt' ['Internationale Ferienkurse für Neue Musik'] sota el suggeriment del director d'orquestra Hermann Scherchen⁸¹³. A Darmstadt entra en contacte amb la nova música del segle XX i coneix Boulez, Messiaen, Stockhausen, Cage, Unruh, Pousseur, els germans Kontarsky, Lothar Faber, Severino Gazzelloni, Han de Vries, Christiane Edinger i Theo Olof.

A Itàlia, Maderna organitzà congressos i promou concerts amb l'objectiu de difondre la música contemporània a més de desenvolupar una important activitat didàctica com ara els cursos de composició lliure dodecafònica al Conservatori de Milà [1957-1958, on tingué com alumnes, entre altres, Tomás Marco⁸¹⁴ i Aldo Clementi⁸¹⁵ i, al Regne Unit, a la 'Darlington's Summer School of Music'.

Als seus darrers anys, Maderna compaginà la composició amb el càrrec de director musical de la RAI de Milà. Una de les seues darreres aparicions en públic tingué lloc a Londres on dirigí obres

⁸⁰⁸ **Anton Webern**

⁸⁰⁹ **Luciano Berio**

⁸¹⁰ **Arrigo Pedrollo**

⁸¹¹ **Antonio Guarnieri**

⁸¹² **Gian Francesco Malipiero**

⁸¹³ **Hermann Scherchen**

⁸¹⁴ **Tomás Marco Aragón**

⁸¹⁵ **Aldo Clementi**

[Viena, 3 de desembre de 1883 - Mittersill/Salzburg, 15 de setembre de 1945]

[Oneglia/ITÀ, 24 d'octubre de 1925 - Roma, 27 de maig de 2003]

[Montebello Vicentino/ITÀ, 5 de des., de 1878 - Vicenza, 23 de des., de 1964]

[Venècia/Vèneto, 1 de febrer de 1880 - Milà, 25 de novembre de 1952]

[Venècia/Vèneto, 18 de març de 1882 - Asolo/Vèneto, 2 d'agost de 1973]

[Berlín/ALE, 21 de juny de 1891 - Florència/ITÀ, 12 de juny de 1966]

[Madrid, 12 de setembre de 1942]

[Catània/ITÀ, 25 de maig de 1925 - Roma, 3 de març de 2011]

de Bartók i Schönberg. Maderna assumí la significació del classicisme i l'avantguardisme en una de les empreses artístiques de major significació per la música italiana contemporània.

<<<<<Obres destacades: *Concert, per a dos pianos i orquestra de cambra* [1948]; *Studiper 'Il Processo di Kafka'* [1949, orquestra]; *Composizione in tre tempi* [1951]; *Dimensioni* [1954, flauta i orquestra]; *Quartet per a corda* [1955]; *Giulio Cesare* [1956, música d'escena]; *Sintaxis* [1958, música electrònica]; *Continuo* [1958, música electrònica]; *Dimensioni* [1958, per a flauta i cinta, amb audició estereofònica]; *Continuo* [1958, música electrònica sobre 23 objectes sonors de qualitats anàlogues en moviment]; *Musica su due dimensioni - 2ª versió* [1958, flauta i cinta magnètica estereofònica]; *Concerto per pianoforte e orchestra* [1959]; *Serenata per un satellite* [1969]; *Serenate IV* [1961, flauta, 8 instruments i banda magnètica]; *Honeyrêves* [1961, flauta i piano]; *Macbeth* [1962, ballet]; *Concerto N.1* [1962, oboé i orquestra]; *Entropia I* [1963, orquestra]; *Dimensioni III* [1963, orquestra amb una cadència per a flauta solista]; *Dimensioni IV* [1964, flauta i conjunt de cambra]; *Stele per Diotima* [1965, orquestra]; *Amanda* [1966, violí i orquestra]; *Widmung* [1967, violí solo]; *Concerto N.2* [1967, oboé i orquestra]; *Hyperion en het Geweld* [1968, òpera]; *Quadrivium* [1969, quatre percussionistes i quatre grups orquestrals]; *Concerto per violino e orchestra* [1969]; *Gesti - Hölderlin* [1969, cor i orquestra]; *Grande aulodia* [1970, flauta, oboé i orquestra]; *Y después* [1971, guitarra]; *Solo* [1971, oboé, oboé d'amor, corno i musette]; *Ausstrahlung* [1971, veu femenina, flauta i oboé obligats, gran orquestra i cinta magnètica]; *Aura* [1971-1972, orquestra]; *Venetian Journal* [1972, tenor, orquestra i cinta magnètica]; *Ständchen für Tini* [1972, violí i viola]; *Agés, invenzione radiofonica* [1972-1973, veus, cor i orquestra]; *Satyricon* [1973, òpera sobre textos de Petroni] i *Concerto N.3* [1973, oboé i orquestra].

LUIGI NONO [1924-1990]

Luigi Nono [Venècia/Vèneto, 29 de gener de 1924 - Venècia/Vèneto, 8 de maig de 1990]

Compositor italià.

Seguidor dels estudis de Gian Francesco Malipiero⁸¹⁶ als cursos de composició del 'Conservatori de Venècia' [1941] on va prendre contacte amb el corrent serialista dodecafònic. Continuador del *moviment postwebernià*⁸¹⁷.

Estudis de dret a la 'Universitat de Pàdua'. Coneix a Roma [1946] Luigi Dallapiccola⁸¹⁸ i Bruno Maderna⁸¹⁹. Al 1948 assisteix, a l'igual que Bruno Maderna, als cursos de direcció impartits a Venècia per Hermann Scherchen.

⁸¹⁶ **Gian Francesco Malipiero**
⁸¹⁷ **Anton Webern**

[Venècia/Vèneto, 18 de març de 1882 - Asolo/Vèneto, 2 d'agost de 1973]
[Viena, 3 de desembre de 1883 - Mittersill/Salzburg, 15 de set., de 1945]

Quasi tota la seua obra arrossega una forta càrrega política. Al 1952, Nono s'afilià al Partit Comunista Italià [també anomenat 'piccino'].

Al 1955 es maridà amb Nuria Schönberg, filla d'Arnold Schönberg.

Als anys seixanta, Nono impartí classes a 'l'Institut Di Tella' a Buenos Aires.

Fou l'únic músic que recolzà Alberto Ginastera⁸²⁰ quan l'estrena de la seua òpera *Bomarzo* [1967] i prohibida per pornogràfica per l'església catòlica argentina i la dictadura del general Onganía.

Nono participà diverses vegades a l'encontre musical internacional 'Ferienkurse für Neue Musik', a Darmstadt, la qual cosa li va permetre conèixer, entre altres, Edgar Varèse⁸²¹ i Karlheinz Stockhausen⁸²² amb qui va trencar relacions després d'una conferència seua.

Per a Nono, la seua música d'avantguarda no és més que l'expressió de la seua personalitat contra la cultura burgesa provocada pel seu compromís revolucionari des de l'òptica comunista. Així, doncs, evità els gèneres tradicionals de concert i preferí l'òpera i la música electrònica.

<<<<<Obres destacades: *Variazioni canoniche sulla serie dell'Op.41 di Arnold Schönberg* [1949, orquestra]; *Polifónica - Monodia - Rítmica* [1950, 6 instruments i percussió]; *Composizione per orchestra N.1* [1951]; *Epitaffio per Federico García Lorca*⁸²³ *N.1* [1951, soprano, baríton, cor recitant i instruments]; *Epitaffio per Federico García Lorca N.2* [1952, flauta i orquestra menuda]; *Due espressioni* [1953, orquestra]; *Der rote Mantel* [1954, ballet]; *Musique de scène pour 'Comme il vous plaira' de William Shakespeare* [1954, baríton i 5 instruments]; *Incontri* [1955, per a 24 instruments]; *Il canto sospeso* [1956, soprano, alt, tenor, cor mixt i orquestra, una de les seues obres més interpretades]; *La terra e la compagna* [1957, soprano, tenor, cor i instruments sobre textos de Cesare Pavese⁸²⁴]; *Cori di Didone* [1958, cor i percussió]; *Composizione per orchestra N.2* [1959]; *Omaggio a Vedova* [1960, per a banda magnètica]; *Intolleranza* [1960, solistes, cor, cor a sobre banda magnètica i orquestra]; *Canti di vita e d'amore: Sul Ponte di Hiroshima* [1962, soprano, tenor i orquestra]; *Canciones a Guiomar* [1963, soprano, cor femení a 6 veus i instruments]; *La fabbrica illuminata* [1964, veu i banda magnètica]; *Música d'escena per a 'Die Ermittlung' de Peter Weiss* [1965, banda magnètica]; *Ricorda cosa ti hanno fatto in Auschwitz* [1966, banda magnètica]; *Per Bastiana - Tai-Yang Cheng* [1967, banda magnètica i orquestra]; *Contrappunto dialettico alla mente* [1969, banda magnètica]; *Manifesto N.1: Un volto, del mare* [1969, soprano, veu recitant i banda magnètica]; *Manifesto N.2: Non consumiamo Marx* [1969, banda magnètica]; *Y entonces comprendió* [1970, banda magnètica, 3 sopranos, 3 veus recitants i cor]; *Ein Gespenst geht um in der Welt* [1971, soprano, cor i orquestra, sobre textos de Karl Marx]; *Siamo la gioventù del Vietnam* [1973, cor a una veu]; *Per Paul Dessau* [1974, banda magnètica];

⁸¹⁸ **Luigi Dallapiccola**

⁸¹⁹ **Bruno Maderna**

⁸²⁰ **Alberto Evaristo Ginastera**

⁸²¹ **Edgard V. Achille Ch. Varèse**

⁸²² **Karlheinz Stockhausen**

⁸²³ **Federico García Lorca**

⁸²⁴ **Cesare Pavese**

[Pisino d'Istria/ITÀ, 3 de febrer de 1904 - Florència, 19 de febrer de 1975]

[Venècia/ITÀ, 28 d'abril de 1920 - Darmstadt/ALE, 13 de novembre de 1973]

[Buenos Aires/ARG, 11 d'abril de 1916 - Ginebra/SUÏ, 25 de juny de 1983]

[París/FRA, 22 de desembre de 1883 - Nova York/EUA, 6 de nov., de 1965]

[Kerpen-Mödrath/ALE, 22 d'agost de 1928 - Kürten, 5 de desembre de 2007]

[Fuente Vaqueros/Granada, 5 de juny de 1898 - Granada, 18 d'ag., de 1936]

[Cuneo/ITÀ, 9 de setembre de 1908 - Torí, 26 d'agost de 1950]

... *sofferte onde serene* ... [1976, banda magnètica]; *Con Luigi Dallapiccola* [1979, 6 percussionistes, 4 tocadiscs, 3 moduladors en anell i amplificació]; *Frammente - Stille, an Diotima* [1980, quartet de cordes]; *Io, frammento dal Prometeo* [1981, per a 3 sopranos, cor menut, flauta baixa, clarinet, contrabaix i dispositius electroacústics]; *Quando stanno morendo. Diario polacco N.2* [1982, 4 veus femenines, flauta, violoncel i dispositius electroacústics]; *Omaggio a György Kurtág* [1983, contralt, flauta, clarinet, tuba i dispositius electroacústics]; *Prometeo. Tragedia dell'ascolto* [1984, 2 sopranos, 2 contralts, tenor, 2 veus recitants, flauta baixa, clarinet contrabaix, trombó, alt, violoncel, contrabaix, 2 tocadors de vidres, cor de solistes, 4 grups orquestrals i dispositius electroacústics]; *A Pierre* [1985, flauta baixa, clarinet, contrabaix i dispositius electroacústics]; *Risonanze erranti. Liederzyklus a Massimo Cacciari* [1986, mezzosoprano, flauta baixa, tuba, percussions i dispositius electroacústics]; *Post-prae-ludium N.1 'per Donau'* [1987, tuba en Fa i dispositius electroacústics]; 1988 *La lontananza nostálgica utópica futura. Madrigale per più caminantes* [1988, violí solo i vuit bandes magnètiques] i *'Hay que caminar soñando'* [1989, 2 violins].

LUCIANO BERIO [1925-2003]

Luciano Berio [Imperio/Itàlia, 24 d'octubre de 1925 - Roma/Lacio, 27 de maig de 2003]

Compositor italià i un dels més importants representants de l'avantguarda europea.

Fou un dels pioners de la música electrònica.

A la Segona Guerra Mundial va lluitar als grups antifeixistes.

Estudis al 'Conservatori de Milà' amb Giulio Cesare Paribeni⁸²⁵ i Giorgio Federico Ghedini⁸²⁶.

Per poder guanyar-se la vida acompanya classes de cant.

Als Estats Units [Tanglewood, 1951] estudia amb Luigi Dallapiccola⁸²⁷ qui el feu interessar-se pel serialisme. Acudeix als cursos d'estiu de Darmstadt on coneix Pierre Boulez⁸²⁸, Karlheinz Stockhausen⁸²⁹, György Ligeti⁸³⁰ i Mauricio Kagel⁸³¹.

Al costat de Bruno Maderna⁸³², funda un estudi de música electrònica a Milà ['Studio di Fonologia', 1955]. Entre els seus convidats per compartir experiències es troben els compositors Henri Pousseur⁸³³ i John Cage⁸³⁴.

⁸²⁵ **Giulio Cesare Paribeni**

[Roma, 27 de maig de 1881 - Milà, 1 de gener de 1964]

⁸²⁶ **Giorgio Fed. Ghedini**

[Cuneo/Piemont/ITÀ, 11 de juliol de 1892 - Nervi/Ligúria, 26 de març de 1965]

⁸²⁷ **Luigi Dallapiccola**

[Pisino/Istria/ITÀ, 3 de febrer de 1904 - Florència, 19 de febrer de 1975]

⁸²⁸ **Pierre Boulez**

[Montbrison/FRA, 26 de març de 1925 - Baden Baden/ALE, 5 de gener de 2016]

⁸²⁹ **Karlheinz Stockhausen**

[Kerpen-Mödrath/ALE, 22 d'agost de 1928 - Kürten, 5 de desembre de 2007]

⁸³⁰ **György Sándor Ligeti**

[Dicsőszentmárton/HON, 28 de maig de 1923 - Viena/ÀUS, 12 de juny de 2006]

⁸³¹ **Mauricio Raúl Kagel**

[B. Aires/ARG, 24 de desembre de 1931 - Colònia/ALE, 18 de set., de 2008]

⁸³² **Bruno Maderna**

[Venècia/ITÀ, 28 d'abril de 1920 - Darmstadt/ALE, 13 de novembre de 1973]

Crea la revista *Incontri Musicali* al voltant de música electrònica.

El 1960, Berio torna a Tanglewood com a compositor resident. Al 1962 ingressa com a professor al 'Mills College' d'Oakland/Califòrnia.

Imparteix docència a la 'Juilliard School' [Nova York, 1965] i crea la 'Juilliard Ensemble', grup dedicat a interpretar música contemporània. Entre els seus estudiants hi eren Vinko Globokar⁸³⁵, Louis Andriessen⁸³⁶, Steve Reich⁸³⁷ i Lucca Francesconi⁸³⁸.

Al 1972, Berio torna a Itàlia i, a França, es nomenat director de la secció d'electroacústica de 'l'IRCAM' [París, 1974-1980].

El 1987 crea a Florència 'Tempo Reale', un centre semblant a l'IRCAM.

<<<<<Obres destacades: *Opus Number Zoo* [1951, òpera per a xiquets]; *Thema* [1958, homenatge al *Ulysses* de James Joyce⁸³⁹]; *Sequenzas I-XIV* [1958-2002, instruments solistes]; *Circles* [1960]; *Visage* [1961]; *Passaggio* [1961-1962, acció teatral]; *Cançons populars* [1964]; *Chemins I-VII* [1965-1996, per a instruments solistes i grup instrumental]; *Laborintus II* [1966]; *Gesti* [1966, flauta de bec]; *O King* [1968, en memòria de Martin Luther King⁸⁴⁰ veu, flauta, clarinet, violí, violoncel i piano]; *Sinfonia* [1968, orquestra]; *Recital I* [1972, veu]; *A-Ronne* [1975, vuit veus i teclat]; *Coro* [1975-1976]; *Quattro versioni originali della 'Ritirata notturna di Madrid' de Luigi Boccherini* [1975]; *Corale* [1981]; *Un Re in ascolto* [1984, òpera amb texts d'Italo Calvino⁸⁴¹]; *Ofanim* [1988, veu de dona, dos cors de xiquets i grup instrumental]; *Concerto II 'Echoing Curves'* [1988-1989, piano i dos grups instrumentals]; *Rendering* [1989-1990, orquestra - basada en la *Simfonia Incompleta en Re major* de Franz Schubert]; *Outis* [1996, òpera sense argument]; *Cronaca del Luogo* [1999, òpera]; *Altra voce* [1999, flauta, mezzo i aparells electrònics] i *Stanze* [2003, baríton, tres cors menuts i orquestra].

PIERRE BOULEZ [1925-2016]

Pierre Louis Joseph Boulez [Montbrison/França, 26 de març de 1925 - Baden Baden, 5 de gener de 2016]

Compositor, pedagog i director d'orquestra. Considerat des del 1950 com tot un símbol de la música d'avantguarda del segle XX.

⁸³³ **Henri Pousseur** [Malmedy/BÈL, 23 de juny de 1929 - Brussel·les, 6 de març de 2009]

⁸³⁴ **John Milton Cage Jr.** [Los Àngeles, 5 de setembre de 1912 - Nova York, 12 d'agost de 1992]

⁸³⁵ **Vinko Globokar** [Anderny/FRA, 7 de juliol de 1934]

⁸³⁶ **Louis Andriessen** [Utrecht/PBs, 6 de juny de 1939]

⁸³⁷ **Steve Reich** [Nova York, 3 d'octubre de 1936]

⁸³⁸ **Luca Francesconi** [Milà, 17 de març de 1956]

⁸³⁹ **James Aug. Aloysius Joyce** [Dublín/IRL, 2 de febrer de 1882 - Zuric/SUÏ, 13 de gener de 1941]

⁸⁴⁰ **Michael King Jr** [Atlanta/EUA, 15 de gener de 1929 - Memphis/Tennessee, 4 d'abril de 1968]

⁸⁴¹ **Italo Giov. Calvino Mameli** [Santiago /CUB, 15 d'octubre de 1923 - Siena/ITÀ, 19 de setembre de 1985]

Comença estudiant matemàtiques matemàtiques al Institut Politècnic de Lió. Al 1944 entra a formar part de les classes d'harmonia d'Olivier Messiaen⁸⁴² al 'Conservatori Nacional Superior de Música de París'. Estudia contrapunt amb Andrée Vaurabourg⁸⁴³ [qui llavors era esposa d'Arthur Honegger⁸⁴⁴ i la tècnica dodecafònica amb René Leibowitz⁸⁴⁵.

Començà fent música atonal on aplicava el concepte de sèrie també a altres variables del so com ara els ritmes, les dinàmiques, els atacs, etc. Boulez anomenà aquest tipus de serialisme com a 'serialisme integral', corrent estètica dintre de la música atonal que fou seguida per altres compositors de relleu: Karlheinz Stockhausen⁸⁴⁶, Luigi Nono⁸⁴⁷, Luciano Berio⁸⁴⁸, Ernst Krenek⁸⁴⁹ o Milton Babbitt⁸⁵⁰.

Publicà nombrosos articles a la revista literària francesa *Tel Quel* editada entre 1960 i 1982.

Començà coma director [1946] amb el conjunt instrumental de la companyia Renaud-Barrault.

Al 1953 funda a París 'Domaine Musical' [el seu propi cicle de concerts] amb un conjunt instrumental autònom, agrupació que, de seguida, es convertí en un referent de la música moderna a França. Tot continuant la tasca de Pierre Schaeffer⁸⁵¹ i Edgar Varèse⁸⁵², Boulez fou un dels precursors de la música clàssica electrònica.

Al 1970, el govern francès convidà Boulez per crear i dirigir una institució que fora capdavantera en l'exploració i desenvolupament de la música moderna. D'aqueixa manera va nàixer l'IRCAM [Institut de Recherche et Coordination Acoustique/Musique] del qual va ser director fins 1992.

La seua fama com a compositor quedà sovint enfosquida per la de director d'orquestra. Boulez s'especialitzà en obres d'autors de primera meitat del segle XX com ara Claude Debussy, Arnold Schönberg, Ígor Stravinski, Béla Bartók, Anton Webern i Edgar Varèse.

Estrenà nombroses obres d'autors contemporanis: Luciano Berio, Karlheinz Stockhausen, Elliott Carter⁸⁵³, Olga Neuwirth⁸⁵⁴, York Höller⁸⁵⁵, i del músic de rock nordamericà Frank Zappa⁸⁵⁶.

Director de 'l'Orquestra Filharmònica de Nova York' [1971-1977]. Obté la càtedra de Composició, Tècnica i Llenguatge Musical al famós 'Collège de France' [1976-1995].

Director de 'l'Orquestra Simfònica de la BBC' [1971-1974] a més d'haver hi estat de nombroses orquestres de prestigi arreu del món.

-
842	Olivier Messiaen	[Avinyó/FRA, 10 de des., de 1908 - Clichy, Île-de-France, 27 d'abril de 1992]
843	Andrée Vaurabourg	[Tolosa de Llenguadoc/FRA, 8 de set, de 1894 - París, 18 de juliol de 1980]
844	Arthur Honegger	[Le Havre/FRA, 10 de març de 1892 - París, 27 de novembre de 1955]
845	René Leibowitz	[Varsòvia/POL, 17 de febrer de 1913 - París, 29 d'agost de 1972]
846	Karlheinz Stockhausen	[Kerpen-Mödrath/ALE, 22 d'agost de 1928 - Kürten, 5 de desembre de 2007]
847	Luigi Nono	[Venècia, 29 de gener de 1924 - Venècia, 8 de maig de 1990]
848	Luciano Berio	[Oneglia/ITÀ, 24 d'octubre de 1925 - Roma, 27 de maig de 2003]
849	Ernst Krenek	[Viena/ÀUS, 23 d'agost de 1900 - Palm Springs/EUA, 22 de desembre de 1991]
850	Milton Babbitt	[Filadèlfia/EUA, 16 de maig de 1916 - Princeton/N. Jersey, 29 de gener de 2011]
851	Pierre Henri M. Schaeffer	[Nancy/FRA, 14 d'agost de 1910 - Ais de Provença, 19 d'agost de 1995]
852	Edgar Varèse	[París/FRA, 22 de desembre de 1883 - Nova York/EUA, 6 de nov., de 1965]
853	Elliott Cook Carter	[Nova York, 11 de desembre de 1908 - Nova York, 5 de novembre de 2012]
854	Olga Neuwirth	[Graz/ÀUS, 4 d'agost de 1968]
855	York Höller	[Leverkusen/ALE, 11 de gener de 1944]
856	Frank Vincent Zappa	[Baltimore/EUA, 21 de desembre de 1940 - Los Angeles, 4 de des., de 1993]

<<<<<Obres destacades: *Quatuor pour quatre Ones Martenot* [1945-1946]; *Sonatina per a flauta travessera i piano* [1946]; *Sonata per a piano N.1* [1946]; *Le Visage nuptial* [1946-1947, soprano, contralt, cor de veus femenines i gran orquestra]; *Sonata per a piano N.2* [1947-1948]; *Le Soleil des eaux* [1948, soprano, cor mixt i orquestra]; *Livre pour quatuor* [1948-1949]; *Poliphonie X* [1950-1951, 18 instruments solistes]; *Structures pour deux pianos* [1951-1952]; *Estudis I y II - música concreta* [1952, cinta magnetofònica]; *Le marteau sans maître/El martell sense amo* [1953-1954, contralt, flauta en sol, alto, guitarra, vibràfon, xilòrimba i percussió]; *Don* [1957, soprano i orquestra]; *Figures-Doubles-Prismes* [1957-1958, rev. 1968, gran orquestra.]; *Poésie pour pouvoir* [1958, solista, 3 orquestras i 4 cintes magnetofòniques]; *Le soleil des eaux* [1958, soprano, tenor, baix, cor i orquestra]; *Tombeau* [1959-1960, cor i orquestra]; *Le soleil des eaux* [1965, orquestra]; *Domaines* [1968-1969, clarinet baix i sis grups instrumentals]; *Pour le Dr. Kalmus* [1969, conjunt instrumental]; *Cummings ist der Dichter* [1970, rev. 1986, cor i orquestra]; *...explosante-fixe..., 'in memoriam Ígor Stravinski'* [1972-1974, conjunt instrumental i electrònica en viu]; *Rituel in memoriam Bruno Maderna* [1974-1975, orquestra en vuit grups]; *Messagesquisse* [1976-1977, violoncel i sis violoncels]; *Répons* [1981-1984, dos pianos, xilòfon, glockenspiel, arpa, vibràfon, sintetitzador, orquestra i electrònica en viu]; *Notations I-IV* [1984, gran orquestra]; *Initiale* [1987, per a septet de metalls]; *...explosante-fixe...* [1993, flauta Midi, dues flautes solistes, orquestra i electrònica]; *Incises* [1994, piano]; *Sur incises* [1996-1998, tres pianos, tres arpes, tres percussionistes-teclistes]; *Notations VII* [1999, per a gran orquestra] i *Une page d'éphéméride* [2005, piano].

FRANCO DONATONI [1927-2000]

Franco Donatoni [Verona/Vèneto, 9 de juny de 1927 - Milà/Llombardia, 17 d'agost de 2000]

Compositor, director d'orquestra i professor de tres generacions de músics italians que evolucionà del neoclacissisme vers el dodecafonisme.

Comença els estudis de violí als set anys. Eixampla coneixements als conservatoris 'Giuseppe Verdi' de Milà i al 'Giovanni Battista Martini' de Bolonya on tingué com a professors a personalitats com ara Piero Bottagisio, Ettore Desderi⁸⁵⁷ i Lino Liviabella⁸⁵⁸. Concloué els seus estudis a Roma a 'l'Academia Nacional de Santa Cecilia' amb d'Ildebrando Pizzetti⁸⁵⁹ i, de manera particular, amb Goffredo Petrassi⁸⁶⁰.

⁸⁵⁷ **Ettore Desderi**

⁸⁵⁸ **Lino Liviabella**

⁸⁵⁹ **Ildebrando Pizzetti**

⁸⁶⁰ **Goffredo Petrassi**

[Asti/Piemont/ITÀ, 10 de desembre de 1892 - Florència, 23 de nov., de 1974]

[Macerata/ITÀ, 7 d'abril de 1902 - Bolonya/Emilia Romanya, 21 d'oct., de 1964]

[Parma/ITÀ, 20 de setembre de 1880 - Roma, 13 de febrer de 1968]

[Zagarolo/Laci/ITÀ, 16 de juliol de 1904 - Roma, 2 de març de 2003]

Cap a la meitat dels anys cinquanta coneix Bruno Maderna⁸⁶¹ qui li aconsellà al voltant del seu camí compositiu, consells que van ser determinants a la carrera de Donatoni.

Als anys 1954, 1956, 1958 i 1961, Donatoni participa com alumne al 'Darmstädter Ferienkurse' [Festival de Música Contemporànea] de Darmstadt.

La seua carrera com a docent comença al 1953 com a professor de composició als conservatoris de Bolonya, Torí i Milà tot seguint amb la càtedra de perfeccionament de composició a 'l'Accademia Nazionale di Santa Cecilia' de Roma i a 'l'Accademia Musicale Chigiana' de Siena a més d'impartir docència als cursets d'estiu de la 'Darmstädter Ferienkurse'.

Donatoni també fou professor a la DAMS ['Discipline delle Arti, della Musica e dello Spettacolo'] curs de llicenciatura de de la Universitat de Bolonya a més de nombrosos seminaris a Europa, Amèrica i Austràlia.

La seua tasca educativa i de divulgació fou cabdal per a consolidar i difondre la nova música del segle XX. Entre els seus alumnes destacats cal esmentar els següents: Pascal Dusapin⁸⁶², Roberto Carnevale⁸⁶³, Luca Cori, Matteo D'Amico, Armando Gentilucci, Sandro Gorli⁸⁶⁴, Magnus Lindberg⁸⁶⁵, Giulio Castagnoli⁸⁶⁶, Ivan Fedele⁸⁶⁷, Giorgio Magnanensi, Luigi Manfrin, Luca Mosca⁸⁶⁸, el director Esa-Pekka Salonen⁸⁶⁹, Aurelio Samori, Katia Tiutiunnik⁸⁷⁰, Piero Niro⁸⁷¹, Giuseppe Sinopoli⁸⁷², Alessandro Solbiati⁸⁷³, Fausto Romitelli⁸⁷⁴, Alejandro Guarello⁸⁷⁵, Javier Torres Maldonado⁸⁷⁶, Giovanni Verrando i d'altres tants.

<<<<<Obres destacades: *Concerto per a Orquestra* [1951]; *Recitativo e allegro* [1951, violí i piano]; *Concerto* [1952, fagot i orquestra]; *Simfonia* [1953, orquestra de corda]; *Divertimento* [1954, violí i grup instrumental]; *Musica* [1955, orquestra de cambra]; *La lampara* [1957, ballet]; *Quartet N.2* [1958, quartet de corda]; *Serenata*, [1959, text de Dylan Thomas⁸⁷⁷, veu de dona i 16 instruments]; *Sezioni - 'Invenzione per orchestra'* [1960]; *Doubles* [1961, clavecí]; *Quartet N.3* [1961, per a quatre canals de cinta magnetofònica]; *Per orchestra* [1962]; *Quartet N.4* [1963, quartet de corda]; *Asar* [1964, 10 instruments de corda]; *Divertimento N.2* [1965, orquestra de corda]; *Puppenspiel II* [1966, flauta i orquestra]; *Etwas ruhiger im Ausdruck* [1967, flauta, clarinet, violí, violoncel i piano]; *Estratto* [1969, piano]; *Solo* [1969, orquestra de corda]; *Doubles II* [1970,

⁸⁶¹ Bruno Maderna	[Venècia/ITÀ, 21 d'abril de 1920 - Darmstadt/ALE, 13 de nov., de 1973]
⁸⁶² Pascal Dusapin	[Nancy/FRA, 29 de maig de 1955]
⁸⁶³ Roberto Carnevale	[Catania/Sicília, 15 de juny de 1966]
⁸⁶⁴ Sàndro Gòrli	[Como/Llombardia, 19 de juny de 1948]
⁸⁶⁵ Magnus Gustaf A. Lindberg	[Helsinki, 27 de juny de 1958]
⁸⁶⁶ Giulio Castagnoli	[Roma, 22 de novembre de 1958]
⁸⁶⁷ Ivan Fedele	[Lecce/ITÀ, 6 de maig de 1953]
⁸⁶⁸ Luca Mosca	[Milà, 29 de maig de 1957]
⁸⁶⁹ Esa-Pekka Salonen	[Helsinki, 30 de juny de 1958]
⁸⁷⁰ Katia Tiutiunnik	[Sydney/AUStr, ? 1967]
⁸⁷¹ Piero Niro	[Baranello/Campobasso/ITÀ, 18 de maig de 1957]
⁸⁷² Giuseppe Sinopoli	[Venècia/ITÀ, 2 de novembre de 1946 - Berlín/ALE, 20 d'abril de 2001]
⁸⁷³ Alessandro Solbiati	[Busto Arsizio/Llombardia, 9 de setembre de 1956]
⁸⁷⁴ Fausto Romitelli	[Gorizia/Friuli Venezia, 1 de febrer de 1963 - Milà, 27 de juny de 2004]
⁸⁷⁵ Alejandro P. Guarello Finlay	[Viña del Mar/XIL, 21 d'agost de 1951]
⁸⁷⁶ Javier Torres Maldonado	[Chetumal/MÈX, ? 1968]
⁸⁷⁷ Dylan Marlais Thomas	[Swansea/GAL, 27 d'octubre de 1914 - N. York/EUA, 9 de nov., de 1953]

orquestra]; *Secondo estratto* [1970, arpa, clavecí i piano]; *Lied* [1972, 13 instruments]; *Voci-Orchesterübung* [1973, orquestra]; *Espressivo* [1974, oboé i orquestra]; *Duetto* [1975, clavecí]; *Duo pour Bruno* [1975, orquestra]; *Ash* [1976, 8 instruments]; *Diario 76* [1977, 4 trompetes i 4 trombons]; *Toy* [1977, 2 violins, viola i clavecí]; *De Près* [1978, veu de dona, 2 piccolos i 3 violins]; *Argot* [1979, violí]; *Clair* [1980, clarinet]; *L'ultima sera, for female voice and 5 instruments* [1980, amb text de Fernando Pessoa⁸⁷⁸]; *The Heart's Eye* [1980, quartet de corda]; *Fili* [1981, flauta i piano]; *Tema* [1981, 12 instruments]; *Lame* [1982, violoncel]; *Ala* [1983, violoncel i contrabaix]; *Lem* [1983, contrabaix]; *Rima* [1983, piano]; *Françoise Variationen* [1983-1996, piano]; *Darkness* [1984, 6 percussionistes]; *Ronda* [1984, violí, viola, violoncel i piano]; *Omar* [1985, vibràfon]; *Eco* [1985-1986 orquestra de cambra]; *Arpège* [1986, 6 instruments]; *Flag* [1987, 13 instruments]; *La souris sans sourire* [1988, quartet de corda]; *Short* [1988, trompeta en Do]; *Blow* [1989, quintet de vent]; *Midi* [1989, flauta]; *Bok* [1990, clarinet baix i marimba]; *Cloches II* [1990, 2 pianos]; *Cloches III* [1991, 2 pianos i 2 percussionistes]; *Feria II* [1992, orgue]; *Mari II* [1992, 4 marimbres]; *Algo II* [1993, dos guitarres]; *Small II* [1993, flauta, viola i arpa]; *Ciglio III* [1994, violí i piano]; *Serenata II* [1994, 5 instruments]; *Sincronie II* [1994, violoncel, piano i 7 instruments]; *Fanfara* [1995, orquestra de vent metall]; *Luci* [1995, flauta en Sol]; *In cauda III* [1996, orquestra]; *Lame II* [1996, 8 violoncels]; *Al* [1997, mandolina, mandola i guitarra]; *Tell* [1997, corn anglés]; *Elly* [1998, clarinet, violoncel i piano]; *Poll* [1998, 13 intèrprets] i *Prom* [1999, orquestra].

KARLHEINZ STOCKHAUSEN [1928-2007]

Karlheinz Stockhausen [Kerpen-Mödrath/Colònia, 22 d'agost de 1928 - Kürten, 5 de desembre de 2007]

Compositor i director d'orquestra alemany considerat com un dels més importants pel que fa a 'música aleatòria i electrònica' del segle XX.

Als 7 anys d'edat, rep les primeres classes de piano a Altenburg de la mà de l'organista de la catedral, Franz-Josef Kloth.

Al 1944, Stockhausen és allistat com a camiller traslladant ferits a Bernburg.

Estudis de piano i pedagogia musical al 'Hochschule für Musik' de Colònia [1947-1951] i estudis de musicologia, germanística i filosofia a la Universitat de Colònia.

Estudis d'harmonia i contrapunt amb Hermann Schroeder⁸⁷⁹ i de composició amb Frank Martin⁸⁸⁰.

⁸⁷⁸ **Fernando Nogueira Pessoa**

⁸⁷⁹ **Hermann Schroeder**

⁸⁸⁰ **Frank Martin**

[Lisboa/POR, 13 de juny de 1888 - Lisboa, 30 de novembre de 1935]

[Bernkastel/ALE, 26 de març de 1904 - Bad Orb/ALE, 7 d'oct, de 1984]

[Ginebra/SUI, 15 de set, de 1890 - Naarden/PBs, 21 de nov., de 1974]

El 1951 es va matricular als cursos d'estiu de Darmstadt, centre difusor del serialisme i pren contacte amb la música d'Anton Webern⁸⁸¹ i amb la nova generació de compositors no serialistes com ara Paul Hindemith⁸⁸² i Edgar Varèse⁸⁸³ i d'altres dintre del dodecafonisme: Arnold Schönberg⁸⁸⁴, Ernst Krenek⁸⁸⁵, Bruno Maderna⁸⁸⁶, György Ligeti⁸⁸⁷ i Luigi Nono⁸⁸⁸.

Marxa a París [1952] i estudia composició amb Darius Milhaud⁸⁸⁹ i rítmica i estètica amb Olivier Messiaen⁸⁹⁰ i qui li introdueix en la tècnica del 'serialisme integral' fent pinya amb altres alumnes de Messiaen i futurs compositors destacats com ara Iannis Xenakis⁸⁹¹ i Pierre Boulez⁸⁹² al costat del qual fou un dels pioners de l'anomenada 'música electrònica'.

El 1953, hi és de nou a París i aconsegueix ser assistent de Herbert Eimert⁸⁹³ a 'l'Electronic Music Studio of Nordwestdeutscher Rundfunk' [NWDR⁸⁹⁴]. Amb Eimert crea la revista *Die Reihe* [1955-1962].

Des de llavors, Stockhausen va compondre obres de 'música electroacústica' tot demostrant la viabilitat de compondre fent uns de mètodes mai abans provats a la música clàssica com ara dispositius electrònics o algorismes matemàtics. Al 1962 ja hi era al cap de la NWDR.

Stockhausen estudià fonètica, acústica i teoria de la informació amb Werner Meyer-Eppler⁸⁹⁵ a la 'Universitat de Bonn' [1954-1956].

Entre els seus nombrosos seguidors hi trobem el compositor italià Franco Evangelisti⁸⁹⁶.

Stockhausen feu tasca docent tot impartint conferències i concerts a Europa, Amèrica del Nord i Àsia. Creà i dirigí els 'Cursos de Noves Músiques' a Colònia [1963-1968]. De 1971 fins 1977 fou professor de composició del 'Conservatori Nacional de Música'.

El 1998 crea els 'Cursos Stockhausen' impartits anualment a Kürten/Colònia.

<<<<<Obres destacades: *Choral 'Wer uns trug mit Schmerzen in dies Leben', N.1/9* [1950, cor a cappella [1950]; *Formel, N.1/8* [1951, orquestra menuda]; *Sonatine, N.1/8* [1951, violí i piano]; *Spiel, N.1/4* [1952, orquestra]; *Klavierstücke I-IV, N.2* [1952, piano]; *Etude, N.1/8* [1952, música concreta]; *Gesang der Jünglinge, N.8* [1955-1956, música electrònica i concreta]; *Gruppen, N.6* [1955-1957, tres orquestres]; *Carré, N.10* [1959-1960, 4 cors i orquestra]; *Mikrophonie I, N.15* [1964, quatre altaveus, dos micròfons i dos filtres amb potenciòmetres]; *Mixtur, N.16 1/2* [1964-1967, orquestra

-
- ⁸⁸¹ **Anton Webern** [Viena, 3 de desembre de 1883 - Mittersill/Salzburg, 15 de setembre de 1945]
⁸⁸² **Paul Hindemith** [Hanau/Hessen/ALE, 16 de nov., de 1895 - Frankfurt, 28 de des., de 1963]
⁸⁸³ **Edgar Varèse** [París/FRA, 22 de desembre de 1883 - Nova York/EUA, 6 de nov., de 1965]
⁸⁸⁴ **Arnold Fr. W. Schönberg** [Viena/ÀUS, 13 de setembre de 1874 - Los Angeles/EUA, 13 de juliol de 1951]
⁸⁸⁵ **Ernst Křenek** [Viena/ÀUS, 23 d'agost de 1900 - Palm Springs/EUA, 22 de desembre de 1991]
⁸⁸⁶ **Bruno Maderna** [Venècia/ITÀ, 21 d'abril de 1920 - Darmstadt/ALE, 13 de novembre de 1973]
⁸⁸⁷ **György Sándor Ligeti** [Dicsőszentmárton/HON, 28 de maig de 1923 - Viena/ÀUS, 12 de juny de 2006]
⁸⁸⁸ **Luigi Nono** [Venècia, 29 de gener de 1924 - Venècia, 8 de maig de 1990]
⁸⁸⁹ **Darius Milhaud** [Marsella/FRA, 4 de setembre de 1892 - Ginebra/SUI, 22 de juny de 1974]
⁸⁹⁰ **Olivier Messiaen** [Avinyó/FRA, 10 de desembre de 1908 - Clichy/Île-de-France, 27 d'abril de 1992]
⁸⁹¹ **Iannis Xenakis** [Brăila/ROM, 29 de maig de 1922 - París/FRA, 4 de febrer de 2001]
⁸⁹² **Pierre Boulez** [Montbrison/FRA, 26 de març de 1925 - Baden Baden/ALE, 5 de gener de 2016]
⁸⁹³ **Herbert Eimert** [Kreuznach/ALE, 8 d'abril de - Düsseldorf, 15 de desembre de 1972]
⁸⁹⁴ **NWDR:** 'Nordwestdeutscher Rundfunk' - Radiodifusió de l'ALE Nordoest. Institució pública de ràdio i televisió dels estats federals alemanys dels Länder d'Hamburg, Baixa Saxònia, Schleswig-Holstein i Renània de Westfàlia.
⁸⁹⁵ **Werner Meyer-Eppler** [Antwerpen/ALE, 30 d'abril de 1913 - Bonn, 8 de juliol de 1960]
⁸⁹⁶ **Franco Evangelisti** [Roma, 21 de gener de 1926 - Roma, 28 de gener de 1980]

menuda]; *Mikrophonie II*, N.17 [1965, dotze veus, orgue 'Hammond', cinta magnetofònica i moduladors]; *Stop*, N.18 [1965, orquestra menuda en sis grups]; *Telemusik*, N.20 [1966, música concreta i electrònica]; *Hymnen*, N.22 [1966-1967, quatre canals - música concreta i electrònica]; *Adieu*, N.21 [1966, flauta, oboe, clarinet, fagot i trompa]; *Prozession*, N.23 [1967, sis intèrprets amb material electrònic]; *Intensität* [1968, orquestra]; *Spiral*, N.27 [1968, solistes i ones d'aparells electrònics]; *Dr K-Sextett*, N.28 [1968-1969, flauta, clarinet baix, percussionistes, piano, viola i violoncel]; *Unbegrenzt* [1968, orquestra]; *Pole*, N.30 [1969-1970, dos cantants amb dues ones de ràdio]; *Hymnen*, N.22½ [1969, orquestra]; *Fresco*, N.29 [1969, quatre grups orquestrals]; *Japan* [1969, grup instrumental]; *Sternklang*, N.34 [1971, cinc grups orquestrals]; *Trans*, N.35 [1971, orquestra i cinta magnetofònica]; *Atmen gibt das Leben*, N.39 [1974-1977, òpera i orquestra sobre cinta magnetofònica]; *Harlekin*, N.42 [1975, clarinet]; *Sirius*, N.43 [1975-1977, música electrònica, trompeta, soprano, clarinet baix i baríton]; *Amour*, N.44 [1976, 5 peces per a clarinet]; *Amour*, N.44¾ [1976-2003, saxòfon]; *In Freundschaft*, N.46 [1977, clarinet]; *Aries*, N.43½ [1977-1980, trompeta i música electrònica]; *Michaels Jugend*, N.49 [1978-1979]; *Halt* [1978-1983, trompeta en Sib i contrabaix]; *Traum-Formel*, N.51½ [1981, trompa baixa]; *Luzifers Traum*, N.51 [1981]; *Kinntanz*, 10. ex N.53 [1983, ballet]; *Luzifers Tanz*, N.53 [1983, ballet]; *Klavierstück XIV*, ex N.57½ [1984, piano]; *Ave* [1984-1985, trompa i flauta de bec]; *Entführung 1. ex* N.58½ [1986, piccolo solo, o saxòfon soprano i música electrònica]; *Evas Erstgeburt*, N.56 [1987]; *Oktophonie 1. ex* N.61 [1990-1991, música electrònica]; *Elufa 9. ex* N.64 [1991, trompa, flauta i música electrònica]; *Helikopter Streichquartett*, N.69 [1992-1993, quartet de corda i quatre helicòpters]; *Komet version*, 7½ ex N.64 [1994-1999, música concreta i electrònica, percussió]; *Trumpetent*, N.73 [1995, quatre trompetes]; *Litanei 97*, N.74 [1997, cor]; *Thinki*, 1. ex N.70 [1997, flauta]; *Bassetsu*, N.70 [1997, trompa]; *Rotary Wind Quintet*, N.70½ [1997, flauta, oboe, clarinet, fagot i trompa]; *Klavierstück XIX*, N.80 [2001-2003, piano]; *Klang*, N.81-101 [2004-2007, sintetitzador, soprano i tenor]; *Katikati*, N.85.2 [2006, flauta]; *Balance* [2006-2007, flauta, corn anglés i clarinet baix] i *Erwachen* [2007, saxòfon soprano, trompeta i violoncel].

LUIS DE PABLO [1930]

Luis de Pablo Costales [Bilbao, 28 de gener de 1930]

Compositor espanyol pertanyent a l'anomenada 'Generació del 51'⁸⁹⁷.

⁸⁹⁷ **Generació del 51:** grup de compositors nascut entre 1924 i 1938 dintre de la modernitat renovadora que alguns intel·lectuals afegiren a la foscor cultural de l'Espanya franquista. Com a tal, la 'Generació del 51' apareix de debò al 1959 quan els primers compositors espanyols ja fan ús del llenguatge serial. Apareix a Madrid i Barcelona mitjançant agrupacions com 'Juventudes Musicales en Madrid' [1952], 'Nueva Música' [1958], 'Música Abierta', 'Tiempo y Música', 'Alea', etc. El grup 'Nueva Música' de Madrid, agrupació pionera fundada al 1958 per Ramón Barce, hi era format pels músics Manuel Moreno-Buendía, Antón García Abril, Cristóbal Halffter, Manuel Blancafort, Manuel Carra,

Primers estudis musicals a Hondarribia [1938]. Conclou la llicenciatura en Dret [1952] i comença a compondre al 1954 després d'estudiar a Madrid amb professors particulars a París amb Max Deutsch⁸⁹⁸.

Al 1958, De Pablo forma part del grup 'Nueva Música'. Al 1959 funda 'Tiempo y Música' agrupació amb la qual organitza concerts i activitats diverses a Madrid per tal d'introduir la música contemporània europea.

S'afegeix al grup barceloní 'Música abierta' i acudeix de primera vegada als cursos de Darmstadt, on aconseguí que s'interpretaren obres seues dirigides per Pierre Boulez o Bruno Maderna.

A començament dels anys 60', De Pablo és nomenat president de 'Juventudes musicales de España' i tradueix la monografia d'H. H. Stuckenschmidt sobre Arnold Schönberg⁸⁹⁹ [*Arnold Schönberg*, 1964].

Presenta les seues obres a França, Alemanya i Itàlia.

Al 1963 viatja a Mèxic i al 1964 organitza a Madrid una bienal de música contemporània.

Crea el 'primer laboratori de música electrònica' existent a Espanya i es programen obres seues al 'Festival de la Sociedad Internacional de Música Contemporània [SIMC, Madrid].

El 1967 roman una naya a Berlin a la 'Deutscher Akademischer Austauschdienst'.

El 1968 fund, al costat d'Horacio Vaggione⁹⁰⁰, el grup 'Alea, Música Electrónica Libre'.

Publica els llibres *Aproximación a una estética de la música contemporánea* [1968] i *Lo que sabemos de la música*.

Al 1970 imparteix cursos a l'Argentina: Buenos Aires, Rosario, Córdoba i La Plat.

És nomenat professor d'Anàlisi de Música Contemporània al 'Real Conservatorio Superior de Música de Madrid'.

Marxa als Estats Units [1973]: classes i conferències a Búfalo, Albany, Nova York, Montreal, Ottawa i Toronto.

Col·labora amb el director de cinema Carlos Saura i d'altres tot component bandes sonores diverses: *La caza*; *Peppermint frappé*; *El jardín de las delicias*; *Ana y los lobos* i *La prima Angélica*.

Al 1974 és professor d'Anàlisi de la Música Contemporània a les universitats d'Ottawa i Montreal. Dona classes a 'l'Accademia Musicale Chigiana' de Siena i imparteix tallers de composició als cursos 'Manuel de Falla' a Granada.

Dirigeix i presenta les seues obres arreu del món.

Luis de Pablo i Fernando Ember. El 7 de juny de 1959 cal considerar-lo 'dia històric per a la música espanyola' doncs es va dur a terme el primer concert avantgardista amb l'estrena de Sonata de Ramon Barce, Sonata para violín solo de Cristóbal Halffter i Cinco invenciones de Luis De Pablo, obres classificades ja com a serialistes. Llavors apareixeran nous compositors com ara Carmelo Bernalola, Ángel Arteaga, Claudio Prieto, Agustín González Acilu i Agustín Bertoméu.

⁸⁹⁸ **Max Deutsch**

⁸⁹⁹ **Arnold Franz W. Schönberg**

⁹⁰⁰ **Horacio Vaggione**

[Viena/ÀUS, 17 de novembre de 1892 - París/FRA, 22 de nov., de 1982]

[Viena/ÀUS, 13 de set., de 1874 - Los Angeles/EUA, 13 de juliol de 1951]

[Córdoba/ARG, 21 de gener de 1943]

El Ministeri de Cultura li encomana la posada en marxa del 'Centro para la Difusión de la Música Contemporánea' [CDMC].

Al 1987 marxa al Japó convidat per la 'Fundación de Japón' i al 1994 resideix a 'l'Academia Española de Bellas Artes' de Roma.

El 1999, De Pablo és compositor resident del 'Conservatori d'Estrasburg'.

Al 2007 és nomenat membre de 'l'Academia Nacional de Santa Cecilia' de Roma.

<<<<<Obres destacades: *Gárgolas* [1953, piano]; *Sinfonías* [1954, instruments de vent]; *Inventiones* [1955, rev. 1959-1960, orquestra]; *Concierto para clavicémbalo* [1956]; *Tres Piezas para guitarra* [1956]; *Móvil I* [1957, dos pianos]; *Cuarteto N.1* [1958, cambra]; *Progressus* [1959, dos pianos]; *Radial* [1960, 24 instruments en 8 grups de 3]; *Polar* [1961-1962, 11 instrumentistes en 3 grups]; *Condicionado* [1962, flauta]; *Tombeau* [1962-1963, orquestra]; *Cesuras* [1963, flauta, oboé, clarinet, violí, viola i violoncel]; *Escena* [1964, cor mixt i conjunt instrumental]; *Mitología I* [1965, música electroacústica]; *Módulos IV* [1965-1967, quartet de corda]; *Módulos II* [1966, orquestra en dos grups amb dos directors]; *Módulos V* [1967, orgue]; *Paráfrasis* [1968, 12 instruments en 2 grups]; *Cuatro Inventiones* [1969, orquestra]; *Quasi una fantasia* [1969, sextet de cordes i orquestra]; *Tamaño natural* [1970, cinta magnètica]; *Cinco piezas para Miró* [1970, 10 instruments]; *Oroitaldi* [1971, orquestra]; *Je mange, tu manges* [1972, orquestra i cinta magnètica]; *Pardon* [1972, clarinet i trombó]; *Vielleicht* [1973, 6 percussionistes]; *Eléphants ivres III* [1973, orquestra]; *Déjame hablar* [1974]; *Chamán* [1976, cinta magnètica]; *Lerro* [1977, flauta]; *Tinieblas del agua* [1978, cinta magnètica]; *Concierto para piano y orquesta N.1* [1978-1979]; *Concierto para piano y orquesta N.2* [1979-1980, dedicat a Frederic Mompou⁹⁰¹]; *Tornasol* [1980-1981, conjunt instrumental i cinta magnètica]; *Cuaderno, cinco piezas para piano* [1982]; *Adagio* [1983, orquestra]; *J.H.* [1983-1984, clarinet en La i violoncel]; *Serenata* [1984-1985, cor mixt i banda]; *Tarde de poetas* [1985-1986, soprano, baríton, cor mixt i conjunt instrumental]; *Adagio-Cadenza-Allegro spiritoso* [1987, oboé i orquestra]; *Une couleur* [1988, saxòfons i orquestra]; *Otros senderos* [1989, dos pianos]; *Las orillas* [1990, orquestra]; *Libro de imágenes* [1990-1991, nou instruments]; *Paraiso y tres danzas macabras* [1991-1992, dotze instruments]; *Umori* [1992-1993, quintet de vent]; *Segunda lectura* [1993, 10 instruments]; *Nonetto* [1994, conjunt instrumental]; *Tréboles* [1995-1996, orquestra]; *Concierto para violín y orquesta* [1996-1997]; *Trimalchio* [1997-1998, fagot i trompa]; *Puntos de amor* [1999, clarinet i soprano], *Fronroso misterio, concierto de violonchelo y orquesta* [2001]; *Los novísimos* [2002-2003, orquestra i cor]; *Razón dormida* [2003, 15 instruments], *Fragmenta Psalorium* [2004, cor de veus blanques]; *Segundo Trío* [2005, piano, violí i violoncel] i *Martinus* [2008, recitador, baríton, cor infantil, cor mixt i orquestra].

⁹⁰¹ **Frederic Mompou i Dencausse**

[Barcelona, 16 d'abril de 1893 - Barcelona, 30 de juny de 1987]

MÚSICA CONCRETA

Edgard Varese	[1883-1965]
--- Arthur Honneger	--- [1892-1955, analitzat al capítol 'Grup dels Sis']
Olivier Messiaen	[1908-1992]
Pierre Schaeffer	[1910-1995]
--- Pierre Boulez	--- [1925-2016, analitzat al capítol 'Música Aleatòria']
Pierre Henry	[1927-2017]
Jean Barraqué	[1928-1973]
--- Karlheinz Stockhausen	--- [1928-2007, analitzat al capítol 'Música Aleatòria']

EDGAR VARÈSE [1883-1965]

Edgard Victor Achille Charles Varèse [París, 22 de desembre de 1883 - Nova York, 6 de novembre de 1965]

Compositor francès.

Considerat un dels innovadors musicals del segle XX per l'ús de 'música electrònica' en les seues composicions. Fou un explorador dels nous moviments compositius, de les noves tècniques i de les seues possibilitats d'aplicació al llenguatge musical.

Varèse considerava la música com una mena 'd'art científic', propera a les matemàtiques en la qual el compositor hauria de col·laborar amb els nous avenços per dur a terme els seus projectes.

Al 1893, la família de Varèse marxa a Torí/Itàlia. Estudis de matemàtiques i enginyeria. Primers estudis musicals [1900] amb el violinista i compositor Giovanni Bolzoni⁹⁰².

Aconsegueix entrar a l'Schola Cantorum' [París, 1904] i tingué com a mestres Albert Roussel⁹⁰³ [composició] i Vincent d'Indy⁹⁰⁴ [direcció]. Al 1905 eixampla les classes de composició amb Charles-Marie Widor⁹⁰⁵ al 'Conservatori de París'.

Les seues primeres influències anaven des de la música medieval fins compositors com ara Aleksandr Skriabin⁹⁰⁶, Erik Satie⁹⁰⁷ i Hector Berlioz⁹⁰⁸.

A Berlín [1907] dona a conèixer la seua música a Richard Strauss⁹⁰⁹ i Ígor Stravinski⁹¹⁰.

A París coneix l'escriptor Romain Rolland⁹¹¹ i al compositor impressionista Claude Debussy⁹¹², a qui va mostrar les noves idees de 'l'atonalisme' d'Arnold Schoenberg.

⁹⁰² **Giovanni Bolzoni**

⁹⁰³ **Albert Charles P. M. Roussel**

⁹⁰⁴ **Paul M. Théo. Vincent d'Indy**

⁹⁰⁵ **Charles-Marie Widor**

⁹⁰⁶ **Aleksandr Nikol. Skriabin**

⁹⁰⁷ **Éric-Alfred-Leslie Satie**

⁹⁰⁸ **Louis Hector Berlioz**

⁹⁰⁹ **Richard George Strauss**

⁹¹⁰ **Ígor Fiódorovitx Stravinski**

[Parma/ITÀ, 15 de maig de 1841 - Torí, 21 de febrer de 1919]

[Tourcoing/FRA, 5 d'abril de 1869 - Royan, 23 d'agost de 1937]

[París, 27 de març de 1851 - París, 2 de desembre de 1931]

[Lió/FRA, 21 de febrer de 1844 - París, 12 de març de 1937]

[Moscou, 6 de gener de 1872 - Moscou, 27 d'abril de 1915]

[Honfleur/FRA, 17 de maig de 1866 - París, 1 de juliol de 1925],

[Côte-Saint-André/FRA, 11 de des., de 1803 - París, 8 de març de 1869]

[Munic, 11 de juny de 1864 - Garmisch-Partenkirchen, 8 de set., de 1949]

[Oranienbaum/RUS, 17 de juny de 1882 - N. York/EUA, 6 d'abril de 1971]

Al 1913 pren contacte amb l'enginyer René Bertrand i el seu instrument electrònic: el 'dynaphone' [reproduir música mitjançant impulsos electrònics] tot considerant-lo de gran interès davant les noves perspectives compositives.

Al 1916, Varèse s'estableix a Nova York.

Comença la composició de la que seria la seua obra principal *Amériques* [1918-1921, per a gran orquestra].

<<<<<Obres destacades [gran nombre de les seues obres van perdre's en un incendi de quan vivia a Berlin]: *Un grand sommeil noir* [1906, soprano i piano]; *Amériques* [1918-1921, gran orquestra], *Oedipe et le Sphinx* [1908-1914, òpera]; *Offrandes* [1921, soprano i orquestra]; *Hyperprism* [1922-1923, conjunt de vent i percussió]; *Octandres* [1923, flauta, clarinet, oboé, fagot, trompa, trompeta, trombó i contrabaix]; *Intégrales* [1923-1925, conjunt de vent i percussió]; *Arcana* [1925-1927, orquesra]; *Ionisation* [1929-1931, tretze percussionistes]; *Ecuatorial* [1932-1934, veu de baix, 4 trompetes, 4 trombons, piano, orque, 2 theremines i percussió]; *Density 21.5* [1936, flauta]; *Música para la película 'Fernand Léger in America. His New Realism'* [1946, Thomas Bouchard]; *Tuning Up* [1947, orquestra]; *Déserts* [1950-1954, orquestra i banda magnética]; *Trinum* [1950-1954, orquestra o sons electrònics]; *La procesión de Verges* [1955, cinta magnética, banda sonora de la película *Around and about Joan Miró* de Thomas Bouchard]; *Poème électronique* [1957-1958, cinta magnética] i *Nocturnal* [1961, soprano, cor masculí i orquestra].

OLIVIER MESSIAEN [1908-1992]

Olivier Eugène Prosper Charles Messiaen [Avinyó, 10 de desembre de 1908 - Clichy/Île-de-France, 27 d'abril de 1992]

Compositor, organista i ornitòleg francès.

Considerat un dels més importants i influents compositors del segle XX.

Estudis d'orgue i composició al 'Conservatori de París' [1919] on tingué com a professors a Jean Gallon⁹¹³, Noël Gallon⁹¹⁴, Paul Dukas⁹¹⁵, Maurice Emmanuel⁹¹⁶ i amb els organistes Charles-Marie Widor⁹¹⁷ i Marcel Dupré⁹¹⁸.

Al 1931 treballa com a organista a 'l'Església de La Trinitat' de París, feina que ocupà fins a la seua mort.

⁹¹¹ **Romain Rolland** [Clamecy/FRA, 29 de gener de 1866 - Vézelay, 30 de des., de 1944]
⁹¹² **Achille-Claude Debussy** [Saint-Germain/FRA, 22 d'agost de 1862 - París, 25 de març de 1918]
⁹¹³ **Jean Gallon** [París, 25 de juny de 1878 - París, 23 juny de 1959];
⁹¹⁴ **Noël Gallon** [París, 11 de setembre de 1891 - París, 26 de desembre de 1966]
⁹¹⁵ **Paul Abraham Dukas** [París, 1 d'octubre de 1865 - París, 17 de maig de 1935]
⁹¹⁶ **Marie Fr. MauR. Emmanuel** [Bar-sur-Aube/FRA, 2 de maig de 1862 - París, 14 de des., de 1938]
⁹¹⁷ **Charles-Marie Widor** [Lió/FRA, 21 de febrer de 1844 - París, 12 de març de 1937]
⁹¹⁸ **Marcel Dupré** [Ruan/FRA, 3 de maig de 1886 - Meudon, 30 de maig de 1971]

Al 1940 fou arrestat com a presoner de guerra al camp de presoners de Silèsia.

El 1941, és nomenat professor d'harmonia i, més endavant, de composició [1966-1978] al 'Conservatori de París.

Publica *Technique de mon langage musical* [1944] on resumeix i explica els principis rítmics i harmònics de la seua música.

A partir de 1949 comença a explorar amb els procediments serials i numèrics a les seues obres *Quatre études de rythme per a piano* [1949-1950] i *Livre d'orgue* [1951].

Ornitòleg reconegut, Messiaen comença a treure profit d'aquesta ciència i transcriu els cants dels ocells aplicant-les al llenguatge musical [1955-1958].

Primeres influències significatives: Claude Debussy⁹¹⁹ i Ígor Stravinski⁹²⁰.

Interessat en els ritmes de l'antiga Grècia i d'orígens indis la seua vessant melòdica i harmònica hi és basada en els modes de transposició limitada: l'escala de tons o l'escala octatònica.

Home profundament religiós, Messiaen no va ser comprés moltes vegades per creients catòlics tot afirmant la complexitat de les seues obres.

Messiaen va treure profit d'influències musicals exòtiques com ara el gamelan indonesi així com les 'Ones Martenot'⁹²¹.

<<<<<Obres destacades: *Deux ballades de Villon* [1921, veu i piano]; *Les seins coupés de Ste. Agathe* [1923, orgue]; *Esquisse modale* [1927, orgue]; *Fugue in D Minor* [1928, orquestra]; *La mort du nombre* [1930, soprano, tenor, violí i piano]; *Simple chant d'une âme* [1930, orquestra]; *Trois mélodies* [1930, soprano i piano]; *Le tombeau resplendissant* [1931, orquestra]; *Apparition de l'église éternelle* [1932, orgue]; *Fantasie* [1932, violí i piano]; *L'Ascensio N.4 - Méditations symphoniques pour orchestre* [1932-1933]; *Leçons de Solfege a chanter* [1933, clau de sol i piano acompanyant]; *Pièce pour le tombeau de Paul Dukas* [1935, piano]; *Fêtes des belles eaux* [1937, 6 Ones Martenot⁹²² - Obra per a l'Exposició Internacional de París de 1937]; *Deux Monodies en quarts de ton* [1938, Ones Martenot]; *Les corps glorieux* [1939, orgue]; *Quatuor pour la fin du*

⁹¹⁹ **Achille-Claude Debussy** [Saint-Germain/FRA, 22 d'ag., de 1862 - París, 25 de març de 1918]

⁹²⁰ **Ígor Fiódorovitx Stravinski** [Oranienbaum/RÚS, 17 de juny de 1882 - N. York/EUA, 6 d'abril de 1971]

⁹²¹ **Ones Martenot**: instrument compost per un oscil·lador electrònic monòdic [és a dir, que no produeix notes simultànies] es caracteritza per les seues sonoritats particulars, que recorden veus llunyanes. Es compon de:

- Teclat suspès, que comanda l'altura del so [la seua freqüència] i el vibrato.
- Cinta paral·lela al teclat que permet els glissandi.
- Tecla d'expressió que es controla amb la mà esquerra i que incideix sobre el volum sonor. Per la pressió, menys o més forta, s'obtenen les variacions d'intensitat que poden anar del pianissimo fins el fortissimo. Un colp sec sobre la tecla produeix un so percutit. Pot fer-se una analogia entre la tecla d'expressió i l'arc d'un instrument de corda.
- Comandament amb diversos timbres per tal de filtrar i modificar el so i fer combinacions
- Difusors [altaveus transformats]
 - Principal [o D1]: altaveu estàndard de gran potència
 - Ressonància [o D2]: altaveu muntat darrere dels conjunt amb el fi d'obtenir ressonància acústica
 - Gong [o D3]: altaveu la membrana del qual ha estat substituïda per un gong, per tal de crear sons metàl·lics
- Palma: peça de lutheria sobre la que es disposen cordes metàl·liques connectades al motor de l'altaveu. Les vibracions transmeses permeten que les cordes entren en ressonància.

Les Ones Martenot han estat emprades en obres d'Olivier Messiaen, André Jolivet, Arthur Honegger i Edgard Varèse.

⁹²² **Maurice Martenot** [París, 14 d'oct., de 1898 - Clichy/Alts del Sena/FRA, 8 d'oct., de 1980]

temps [1940-1941, violí, violoncel, clarinet i piano]; *Choeurs pour une Jeanne d'Arc* [1941, cor]; *Trois Petites liturgies de la Présence Divine* [1943-1944, coro femení, piano, Ones Martenot, vibràfon, celesta, percussió i cordas]; *Vingt regards sur l'enfant-Jésus* [1944, piano]; *Tristan et Yseult - Thème d'Amour* [1945, orgue], *Turungalîla-Symphonie* [1946-1948, rev. 1990, piano solo, Ones Martenot i gran orquestra]; *Cantéyodjayâ* [1948-1949, piano]; *Quatre études de rythme* [1949-1950, piano], *Le merle noir* [1951-1952, flauta i piano]; *Livre d'orgue* [1951-1952, orgue]; *Réveil des oiseaux* [1953, rev. 1988, piano i orquestra]; *Oiseaux exotiques* [1955-1956, piano solo, 2 clarinets, xilòfon, percussió i orquestra de vent]; *Catalogue d'oiseaux* [1956-1958, set llibres per a piano]; *Chronochromie* [1959-1960, gran orquestra], *Sept haïkai* [1962, esborranys japonesos, piano solo, xilòfon, marimba i percussió menuda]; *Couleurs de la cité céleste* [1963, piano i grup instrumental]; *Et expecto resurrectionem mortuorum* [1964, orquestra de fusta, metalls i percussió metàl·lica]; *La Transfiguration de Notre-Seigneur Jésus-Christ* [1965-1969, oratori per a cor, piano, violoncel, flauta, clarinet, xilòfon, vibràfon i gran orquestra]; *La fauvette des jardins* [1970-1972, piano]; *Saint-François d'Assise* [1975-1983, òpera en 3 actes i 8 escenes, 7 cantants solistes, cor mixt i gran orquestra]; *Livre du Saint Sacrement* [1984, orgue]; *Petites esquisses d'oiseaux* [1985, piano]; *Un vitrail et des oiseaux* [1986, piano solo, brass, vents i percussió]; *La ville d'En-haut* [1987, piano solo, metalls, vents i percussió]; *Éclairs sur l'au-delà...* [1988-1992, orquestra]; *Un sourire* [1989, orquestra - per al bicentenari de W. A. Mozart] i *Pièce pour piano et quatuor à cordes* [1991].

PIERRE SCHAEFFER [1910-1995]

Pierre Henri Marie Schaeffer [Nancy, 14 d'agost de 1910 - Ais de Provença, 19 d'agost de 1995]

Compositor, escriptor, radiodifusor, enginyer, musicòleg i acústic francès.

Activista antinuclear, innovador científic i crític cultural.

Innovador en la 'música electrònica i experimental' i en l'ús de la nova tecnologia musical desenvolupada a l'època tota vegada conclosa la Segona Guerra Mundial.

Estudis a 'l'École Polytechnique' i a 'l'École Supérieure d'Electricité et de Telecommunications' de Paris [1931].

Al 1936 ingressa al 'Departament de Radiodifusió Francesa' i comença a interessar-se més per la música que no per les comunicacions.

Fill de músics, part del seu treball esdevindria en una reflexió sobre la naturalesa i la riquesa del so, el seu contingut i la seua importància relativa dintre d'allò que ell batejà com a 'objecte sonor'.

Comença a experimentar amb els sons a partir de 1948.

Al 1951 funda a la 'Ràdio-Televisió Francesa-RTF' el 'Grup de Recerca de Música Concreta', entitat que es va convertir en el 'Grup de Recerques Musicals-GRM' [1958]. Al 1960 esdevingué en el 'Servei d'Investigació de la RTF', embrió de 'l'Institut Nacional de l'Audiovisual-INA' [1974].

Entre els col·laboradors més propers a Schaeffer es trobaven Luc Ferrari⁹²³, Pierre Henry⁹²⁴ i Josef Anton Riedl⁹²⁵.

Als seus experiments sonors, Schaeffer reproduceix sons cap a darrere, alentint-los i accelerant-los i juxtaposant-los amb altres sons, tècniques que hi eren desconegudes en aquells anys.

Escriu diversos articles a la *Revue Musicale*.

Publica *À la Recherche d'une Musique Concrète* [1952], veritable recull dels seus mètodes de treball fins a aquell moment. El seu darrer estudi publicat fou *Estudi d'Objectes* [1959].

Schaeffer tingué com a alumnes al 'Groupe de Recherche Musicale', entre altres, el compositor de música ambient i 'New Age' Jean Michel Jarre⁹²⁶.

El 1954, Schaeffer funda la companyia discogràfica 'Ocora' [Oficina de Coopération Radiophonique] amb el pianista i musicòleg Charles Duvelle⁹²⁷ amb l'objectiu de conservar els sons rurals africans.

Impartí docència com a professor associat 'd'Aplicació i Música Fonamental a l'Audiovisual' al 'Conservatori de París' [1968-1980].

<<<<<Obres destacades: *Concertino-Diapason* [1948, amb J.-J. Grunenwald]; *Cinq études de bruits* [1948]; *Variacions sur une flûte mexicaine* [1949]; *Bidule ca ut* [1950, amb Pierre Henry]; *L'oiseau r.a.m.* [1950]; *Symphonie pour un homme seul* [1950, rev. 1953 i 1966 - amb Pierre Henry i i la obra més coneguda de tots dos autors]; *Orphée 51 ou Toute la lyre* [1951, soprano, mezzosoprano, contralt, tenor, deu recitants, mim i banda]; *Masquerage* [1952, música concreta per a una pel·lícula de Max de Haas]; *Scènes de Don Juan* [1952, música incidental amb Monique Rollin]; *Orphée 53* [1953, òpera per a tres veus, clavecí, violí i banda magnètica]; *Continu* [1958, amb Luc Ferrari]; *Etude aux fills animés* [1958]; *Etude aux objets* [1959]; *Nocturn aux chemins de fer* [1959; música incidental]; *Phèdre* [1959; música incidental per a l'obra de Jean Racine]; *Phèdre* [1961]; *L'aura d'Olga* [1962, amb Claude Arrieu]; *Suite pour quatorze instruments* [1971]; *Le trièdre fertile* [1975, amb Bernard Durr] i *Bilude* [1979, piano i cinta electrònica].

⁹²³ **Lucien Ferrari**

⁹²⁴ **Pierre Henry**

⁹²⁵ **Josef Anton Riedl**

⁹²⁶ **Jean Michel Jarre**

⁹²⁷ **Charles Duvelle**

[París/FRA, 5 de febrer de 1929 - Arezzo/ITÀ, 22 d'agost de 2005]

[París, 9 de desembre de 1927 - París, 5 de juliol de 2017]

[Munic/Baviera, 11 de juny de 1929]

[Lió/FRA, 24 d'agost de 1948]

[París, ? març de 1937 - París, 30 de novembre de 2017]

PIERRE HENRY [1927-2017]

Pierre Henry [París, 9 de desembre de 1927 - París, 5 de juliol de 2017]

Músic francès considerat com el creador, al costat de Pierre Schaeffer, de l'anomenada 'música concreta' i un dels antecessors de la 'música electroacústica'.

Estudis de música als set anys. Rep classes de Félix Passerone⁹²⁸, Olivier Messiaen⁹²⁹ i Nadia Boulanger⁹³⁰ al 'Conservatori Nacional Superior de Música' de París [1937-1947].

Comença la seua carrera com a pianista i percussionista [1944-1950] a més de compondre obres instrumentals.

Al 1948 compon la música de la pel·lícula *Voir l'invisible* de Jean-Claude Sée interpretada amb mitjans acústics.

Dirigeix [1950-1958] el 'Groupe de Recherche de Musique Concrète' de la RTF.

Al 1958 abandona la RTF i funda el seu propi estudi: 'l'APSOME - Applications de Procédés Sonores en Musique Electroacoustique' primer estudi privat consagrat a la música experimental i electroacústica. De 1958 fins 1982, el finançament de l'estudi es feia mitjançant la composició de músiques per a pel·lícules, teatre i anuncis.

Henry explorà el món nou de la música electrònica tot adaptant les tecnologies en constant evolució i demostrant el seu domini i coneixement de la música anomenada 'clàssica'.

Des del 1955, Henry col·labora amb el coreògraf Maurice Béjart. Fruit d'aquesta col·laboració n van sorgir quinze ballets.

També col·laborà amb altres coreògrafs com ara Georges Balanchine, Carolyn Carlson, Merce Cunningham, Alwin Nikolais i Maguy Marin.

Desenvolupà performances amb diversos artistes: Yves Klein, Jean Degottex, Georges Mathieu, Nicolas Schöffer i Thierry Vincens.

El 1982 esdevingué director artístic de l'estudi SON/RE, entitat subvencionada pel 'Ministeri de Cultura' de França.

<<<<<Obres destacades: *Symphonie pour un homme seul* [1950, amb Pierre Schaeffer i la obra més coneguda de tots dos autors]; *Astrologie* [1952, música concreta per a la pel·lícula de Jean Grémillon]; *Arcane* [1952, ballet]; *Haut voltage* [1956, ballet]; *Coexistence* [1958]; *Investigations* [1959]; *La Noire à Soixante* [1961]; *La Reine Verte* [1963, ballet]; *Ceremony* [1969, amb el grup de rock anglès 'Spooky Tooth']; *Nijinsky, clown de dieu* [1971, ballet]; *Kyldex I* [1973, ballet cibernètic]; *Futuriste* [1975, a la memòria del pintor i compositor futurista Luigi Russolo⁹³¹]; *La Dixième Symphonie* [1979, tribut a Ludwig van Beethoven]; *Intérieur/Extérieur* [1996]; *Histoire Naturelle* [1997]; *La Dixième remix* [1998]; *Les sept péchés capitaux* [1998]; *Une Tour de Babel* [1999]; *Tam Tam du Merveilleux* [2000]; *Concerto sans orchestre* [2000]; *Hypermix* [2001]; *Poussière de soleils* [2001]; *Dracula* [2002]; *Carnet de Venise* [2002]; *Zones d'ombre* [2002];

⁹²⁸ **Félix Passerone**

[? 25 d'abril de 1902 - ? 7 d'abril de 1958]

⁹²⁹ **Olivier Messiaen**

[Avinyó/FRA, 10 de des., de 1908 - Clichy/Île-de-France, 27 d'abril de 1992]

⁹³⁰ **Juliette Nadia Boulanger**

[París, 16 de setembre del 1887 - París, 22 d'octubre del 1979]

⁹³¹ **Luigi Carlo Filippo Russolo**

[Portogruaro/ ITÀ, 30 d'abril de 1885 - Laveno/Mombello, 4 de feb., de 1947]

Labyrinthe! [2003]; *Faits divers* [2003]; *Duo* [2003]; *Lumières* [2004]; *Voyage initiatique* [2005] i *Pulsations* [2007].

JEAN BARRAQUÉ [1928-1973]

Jean-Henri-Alphonse Barraqué [Puteaux/Alts del Sena, 17 de gener de 1928 - París, 17 d'agost de 1973]

Compositor francès representant i difusor de la 'música serial'.

La seua trajectòria cal ubicar-la dintre del corrent musical francès de postguerra [anomenat 'corrent contemporània'] amb la introducció de tècniques de composició nouvingudes del 'dodecafonisme' [serialisme] i de la 'música concreta' tot produint el so mitjançant objectes, màquines o amb altres elements.

A partir del 'concepte serial', Barraqué desenvolupà la tècnica anomenada 'series proliferants', una mena de mecanisme oníric en el qual els intervals s'imbriquen i es desafegeixen tot creant una música que arriba a inventar-se a sí mateix i que, de la mateixa manera, també es destrueix dintre del discurs sonor.

Al 1940, Barraqué fou cantor de 'Notre Dame de París' i comença els estudis de piano.

Entre els seus professors cal fer esment de Jean Langlais⁹³² [harmonia i contrapunt] i [entre 1948 i 1951] fou alumnes del curs d'anàlisi musical d'Olivier Messiaen⁹³³.

Col·labora [1951-1954] amb el 'Groupe de recherches musicales' creat per Pierre Schaeffer⁹³⁴ a la 'Radiodiffusion-Télévision Française-RTF' i s'endinsa al món de la 'música concreta'.

Jean Barraqué també fou investigador del CNRS [Centre national de la recherche scientifique] i escrigué nombrosos articles sobre Ludwig van Beethoven [a destacar el seu estudi al voltant de la Cinquena Simfonia], Franz Schubert i Anton Webern. És autor d'una monografia sobre Claude Debussy⁹³⁵.

<<<<<Obres destacades: *Séquence* [1950, veu, bateria i diversos instruments]; *Sonata per a piano* [1950-1952]; *Étude de musique concrète* [1954]; *Le Temps restitué* [1957-1968, soprano, cor i orquestra]; *Sonorité jaune* [1957, orquestra - música per a un documental al voltant de Vasili Kandinski]; *Musique de scène* [1958-1959, orquestra - música incidental per a diverses obres de teatre de Jean Thibaudau⁹³⁶]; ... *au-delà du hasard* [1959, quatre formacions orquestrals i veus]; *Discours* [1961, 11 veus solistes, piano i gran orquestra - obra inacabada]; *Concerto* [1962]; *Chant*

⁹³² **Jean Langlais**

⁹³³ **Olivier Messiaen**

⁹³⁴ **Pierre Henri Marie Schaeffer**

⁹³⁵ **Achille-Claude Debussy**

⁹³⁶ **Jean Thibaudau**

[La Fontenelle/FRA, 15 de febrer de 1907 - París, 8 de maig de 1991]

[Avinyó/FRA, 10 de des., de 1908 - Clichy, 27 d'abril de 1992]

[Nancy/FRA, 14 d'agost de 1910 - Ais de Provença, 19 d'ag., de 1995]

[Saint-Germain/FRA, 22 d'ag., de 1862 - París, 25 de març de 1918]

[La Roche/FRA, 7 de març de 1935 - París, 18 de des., de 2013]

après chant [1966, sis bateries, veu i piano]; *Lysanias* [1966, solistes, piano i orquestra - obra inacabada]; *Concerto* [1968, clarinet, vibràfon i sis formacions instrumentals]; *Portiques de feu* [1973, cor i 18 veus] i *Hymnes à Plotia I et II* [1973, quartet de corda i piano - obra inacabada].

AVANTGUARDES POST-SERIALS

Iannis Xenakis	[1922-2001]
György Ligeti	[1923-2006]
Mauricio Kagel	[1931-2008]
Krzysztof Penderecki	[1933]

IANNIS XENAKIS [1922-2001]

Iannis Xenakis [Brăila/Romania, 29 de maig de 1922 - París, 4 de febrer de 2001]

Quan tenia deu anys es trasllada amb la seua família a Grècia.

Estudis d'enginyeria a Atenes. Participa en la Resistència grega durant la Segona Guerra Mundial, i a la Guerra civil grega com a membre de l'Exèrcit Popular d'Alliberament Grec [ELAS]. Al gener de 1945 rep una ferida d'obús en un costat de la cara que li provocà la pèrdua d'un ull i va desfigurar-li el rostre.

Al 1946 conclou els estudis obtenint el títol d'enginyer. Condemnat a mort pel seu activisme polític [1947] aconseguí escapar cap a França.

A París [1948] ingressa a l'estudi del arquitecte Le Corbusier⁹³⁷ com a enginyer calculista. A les seues obres arquitectòniques, Xenakis va aplicar els mateixos processos compositius i estètics que en les seues obres musicals de l'època.

Comença estudis de composició a París amb Arthur Honegger⁹³⁸, Darius Milhaud⁹³⁹ i amb Olivier Messiaen⁹⁴⁰ des del 1952. Aleshores Xenakis es mostrà allunyat de les tendències preponderants en l'avantguarda de l'època, corrents estilístiques dominades pel 'serialisme' i el 'post-serialisme'. Com a alternativa, Xenakis proposà l'ús de models matemàtics en la composició musical per a aconseguir un món de masses sonores que requereixen definicions i realitzacions usant la teoria de probabilitat.

Al 1955 i al 'Festival de Donaueschingen' estrena *Metàstasi*, la seua primera obra important per a orquestra.

Al 1963, Xenakis publica *Musiques Formelles* [revisada al 1971 sota el títol en anglés *Formalized Music: Thought and Mathematics in Composition*] col·lecció d'assajos sobre les seues idees musicals i tècniques compositives, escrits considerats una de les contribucions més significatives a la teoria de la música del segle XX.

⁹³⁷ **Charl. Jeanneret-Gris** [‘*Le Corbusier*’-La Chaux/SUÏ, 6 d'oct., de 1887 - Roquebrune/FRA, 27 d'ag., de 1965]
⁹³⁸ **Arthur Honegger** [Le Havre/FRA, 10 de març de 1892 - París, 27 de novembre de 1955]
⁹³⁹ **Darius Milhaud** [Marsella/FRA, 4 de setembre de 1892 - Ginebra/SUÏ, 22 de juny de 1974]
⁹⁴⁰ **Olivier Messiaen** [Avinyó/FRA, 10 de desembre de 1908 - Clichy/Île-de-France, 27 d'abril de 1992]

Considerat un dels pioners en l'ús dels computadors en la 'composició musical algorísmica', Xenakis funda al 1966 'l'EMAMu' [a partir de 1972 'CEMAMu - Centre d'Études de Mathématique et Automatique Musicales'] institut dedicat a l'estudi d'aplicacions informàtiques en la música i on Xenakis va concebre el sistema UPIC que permet la realització sonora directa de la notació gràfica efectuada sobre una targeta.

<<<<<Obres destacades: *Metàstasi - part tercera del tríptic 'Anastenaria'* [1953-1954, orquestra de 61 músics]; *Pithoprakta* [1955-1956, orquestra de 49 músics]; *Eonta* [1963, piano i 5 instruments de vent]; *Oresteïa* [1965-1966, suite per a cor infantil, cor mixt amb accessoris i conjunt de 12 músics]; *Terretektorh* [1965-1966, 88 músics dispersats entre l'audiència]; *Nomos Alpha* [1966, violoncel solista]; *Medea* [1967, cor masculí tocant ritmes amb campanetes i 5 músics]; *Polytope de Montréal* [1967, espectacle de llum i so per a 4 orquestres idèntiques de 15 músics]; *Nuits* [1967, 12 veus mixtes o cor mixt]; *Nomos Gamma* [1967-1968, per a 98 músics dispersats entre l'audiència]; *Anaktoria* [1969, conjunt de 8 músics]; *Kraanerg* [1968-1969, ballet per a orquestra i cinta magnètica de 4 canals]; *Persephassa* [1969, 6 percussionistes]; *Persèpolis* [1971, llum i so de cinta magnètica de 8 canals]; *Cendrées* [1973, cor mixt de 72 [o 36] cantants i 73 músics]; *N'Shima* [1975, 2 mezzosopranos i 5 músics]; *Jonchaies* [1977, orquestra de 109 músics]; *Pléïades* [1978, 6 percussionistes]; *Pour Maurice* [1982, baríton i piano]; *Shaar* [1983, gran orquestra de corda]; *Jalons* [1986, conjunt de 15 músics]; *Keqrops* [1986, piano solista i orquestra de 92 músics]; *Kassandra - Oresteïa II* [1987, baríton amplificat tocant un saltiri de 20 cordes i percussió] i *La Déesse Athéna - Oresteïa III* [1992, baríton solista i conjunt d'onze instruments].

GYORGY LIGETI [1923-2006]

György Sándor Ligeti [Dicsószentmárton/Transsilvània/Romania, 28 de maig de 1923 - Viena, 12 de juny de 2006]

Compositor romanés. Un dels músics amb més relleu i més innovador del segle XX i a qui caldria ubicar dintre de la 'música aleatòria' i també dintre del ventall de la 'música concreta'. Cal considerar-lo el creador de l'anomenada 'música estàtica'.

Ligeti estigué influït per la música clàssica occidental, la música folklòrica europea, el jazz, l'art visual a més de diversos conceptes extra musicals.

La seua regió de naixement hi era habitada per romanesos, alemanys, hongaresos, serbis i per una important comunitat jueva.

Estudis musicals al Conservatori de Cluj/Kolozsvár/Transilvània.

Per la seua condició de jueu, al 1943 fou obligat a treballar per als alemanys.

Estudis privats de matemàtiques i física. Entre 1941 i 1942, Ligeti descobreix la música de Bartók [1941-1942] i abandona els estudis de matemàtiques.

Reprén els estudis de música a Budapest tot graduant-se al 1949. Entre els seus mestres cal fer esment de: Pál Kadosa⁹⁴¹, Pál Járdányi⁹⁴², Ferenc Farkas⁹⁴³ [1941-1943], Sándor Veress⁹⁴⁴ i amb Zoltán Kodály⁹⁴⁵.

Al 1944 fou cridat a files i hagué de suspendre els seus estudis.

Al 1945, conculsa la guerra, Ligeti feu treballs d'etnomusicologia sobre música tradicional romanesa.

El 1950, accepta la plaça de professor d'harmonia al 'Conservatori de Budapest'.

Dos mesos després de la sublevació hongaresa contra els soviètics [desembre de 1956], Ligeti va fugir a Viena i va adquirir la ciutadania austríaca.

Pren contacte amb personalitats de la música avantguardista com ara Karlheinz Stockhausen⁹⁴⁶ i Gottfried Michael Koenig⁹⁴⁷ els quals hi eren treballant i donant forma als començaments de la música electrònica.

Ligeti descobreix que si els sons són reproduïts de manera ràpida el cervell humà no arriba a percebre'ls en si, sinó que els percep en conjunt com un tot i, per la qual cosa, cal eliminar el 'sentit de polsament' [línies melòdiques independents de velocitats diferents]. Aquest fet suposà un avenç d'allò més considerable en la recerca d'una anomenada 'música estàtica'. Ligeti anomenaria aquest descobriment com a 'micropolifonia'.

Al 1957 acudeix als 'Cursos d'Estiu Internacionals per a la Música Nova' a Darmstadt i contacta amb Pierre Boulez⁹⁴⁸, Luigi Nono⁹⁴⁹ i Henri Pousseur⁹⁵⁰. A partir de 1959 exercí als cursos de Darmstadt com a professor.

Fou reconegut arreu del món gràcies a la difusió de les pel·lícules *2001. Una odissea a l'espai* [1968]; *La Resplendor* [1980, *Lontano*] o *Eyes Wide Shut* [1999, *Música ricercata*] del director de cinema Stanley Kubrick⁹⁵¹ on la música de Ligeti arriba a ser cabdal per al desenvolupament de la línia argumental, sobretot a *2001* amb l'ús de les seues obres *Atmosphères*, *Lux Aeterna*, *Requiem i Aventures*.

De 1973 fins 1989 exerceix de professor a Hamburg i des del 1985 fins 2001, Ligeti desenvolupa tres llibres: *Études for piano* [*Book I*, 1985; *Book II*, 1988-1994 i *Book III*, 1995-2001] inspirats en polirítmies africanes, el gamelan indonesi [agrupació de xilòfons, metal·lòfons, gongs,

⁹⁴¹ **Pál Kadosa** [Levice/ESL, 6 de setembre de 1903 - Budapest/ROM, 30 de març de 1983]
⁹⁴² **Pál Járdányi** [Budapest/ROM, 30 de gener de 1920 - Budapest, 29 de juliol de 1966]
⁹⁴³ **Ferenc Farkas** [Nagykanizsa/HON, 15 de desembre 1905 - Budapest, 10 d'octubre de 2000]
⁹⁴⁴ **Sándor Veress** [Kolozsvar/HON, 1 de febrer de 1907 - Berna/SUÍ, 4 de març de 1992]
⁹⁴⁵ **Zoltán Kodály** [Kecskemét/HON, 16 de desembre de 1882 - Budapest, 6 de març de 1967]
⁹⁴⁶ **Karlheinz Stockhausen** [Mödrath/ALE, 22 d'agost de 1928 - Kürten-Kettenberg, 5 de des., de 2007]
⁹⁴⁷ **Gottfried Michael Koenig** [Koenig/Magdeburg/ALE, 5 d'octubre de 1926]
⁹⁴⁸ **Pierre Boulez** [Montbrison/FRA, 26 de març de 1925 - Baden Baden/ALE, 5 de gener de 2016]
⁹⁴⁹ **Luigi Nono** [Venècia, 29 de gener de 1924 - Venècia, 8 de maig de 1990]
⁹⁵⁰ **Henri Pousseur** [Malmedy/BÈL, 23 de juny de 1929 - Brussel·les, 6 de març de 2009]
⁹⁵¹ **Stanley Kubrick** [Nova York/EUA, 26 de juliol de 1928 - Harpenden/UK, 7 de març de 1999]

etc.], Béla Bartók⁹⁵², Conlon Nancarrow⁹⁵³ ['piano mecànic'] i els pianistes i compositors de jazz Thelonious Monk⁹⁵⁴ i Bill Evans⁹⁵⁵.

<<<<Obres destacades: *Andante i Allegro* [1950, quartet de corda]; *Concert romanès* [1951, orquestra]; *Musica ricercata* [1951-1953, piano]; *Quartet de corda N.1, Métamorphoses nocturnes* [1953-1954]; *Glissandi* [1957, música electrònica]; *Artikulation* [1958, música electrònica]; *Apparitions* [1958-1959, orquestra]; *Atmosphères* [1961, orquestra]; *Poème Symphonique pour 100 métronomes* [1962]; *Rèquiem* [1963-1965, soprano, mezzosoprano, cor mixt i orquestra]; *Concert per a violoncel i orquestra* [1966]; *Lux Aeterna* [1966, 16 veus]; *Aventures & Nouvelles Aventures* [1966, òpera]; *Lontano* [1967, orquestra]; *Continuum* [1968, clavicèmbal]; *Quartet de corda N.2* [1968]; *Deu peces* [1968, quintet de vent]; *Concert de cambra* [1969-1970, 13 instruments]; *Melodien* [1971, orquestra]; *Doble Concert per a flauta, oboè i orquestra* [1972]; *Clocks and Clouds* [1973, 12 veus femenines]; *San Francisco Polyphony* [1973-1974, orquestra]; *Tres peces per a dos pianos* [1976]; *Le Grand Macabre* [1978, òpera]; *Trio per a violí, trompa i piano* [1982]; *Études pour piano* [1985, primer quadern]; *Concert per a piano* [1985-1988]; *Concert per a violí* [1992]; *Études pour piano* [1988-1994, segon quadern]; *Hamburg Concerto* [1998-1999, rev. 2003, trompa i orquestra de cambra amb 4 trompes naturals obligades] i *Études pour piano* [1995-2001, tercer quadern].

MAURICIO KAGEL [1931-2008]

Mauricio Raúl Kagel [Buenos Aires/Argentina, 24 de desembre de 1931 - Colònia/Alemanya, 18 de setembre de 2008]

Compositor, director d'orquestra i escenògraf argentí. Considerat un dels compositors 'post serials' i de 'música electrònica' amb més relleu de la fi del segle XX.

Estudis d'Història de la Literatura i de Filosofia a la 'Universitat de Buenos Aires' [1955-1957].

Deixeble d'Alberto Ginastera⁹⁵⁶ i Juan Carlos Paz⁹⁵⁷. Al 1949, amb només 18 anys, fou membre i conseller de 'La Agrupación Nueva Música'.

Al 1955 es nomenat mestre preparador i director de cor de 'l'Òpera de Cambra del Teatre Colón a Buenos Aires.

Als anys seixanta formà part de la Segona Generació de compositors de Darmstadt.

⁹⁵² **Béla Vik. János Bartók**

⁹⁵³ **Conlon Nancarrow**

⁹⁵⁴ **Thelonious Sphere Monk**

⁹⁵⁵ **William John Evans**

⁹⁵⁶ **Alb. Evaristo Ginastera**

⁹⁵⁷ **Juan Carlos Paz**

[Nagyszentmiklós/HON, 25 de març de 1881 - N. York/EUA, 26 de set., de 1945]

[Texarkana/EUA, 27 d'oct., de 1912 - Mèxic D.F., 10 d'agost de 1997]

[Rocky Mount/EUA, 10 d'octubre de 1917 - Englewood, 17 de febrer de 1982]

[Plainfield/EUA, 16 d'agost de 1929 - Nova York, 15 de setembre, 1980]

[Buenos Aires/ARG, 11 d'abril de 1916 - Ginebra/SUI, 25 de juny de 1983]

[Buenos Aires, 5 d'agost de 1901 - Buenos Aires, 25 d'agost de 1972]

Estudis de piano, violoncel, orgue, cant i direcció y teoria en acadèmies privades de música doncs no aconseguí aprovar el seu ingrés al 'Conservatori de Buenos Aires'.

Assoleix coneixements dels principis dodecafònics i serials d'Arnold Schönberg⁹⁵⁸ i d'Anton Webern⁹⁵⁹.

Interessat pel món del cinema i col·labora i ajuda a fundar amb la 'Cinemateca Argentina'. Kagel compondrà al 1983 la música per a la pel·lícula *Le chien andalou* de Luís Buñuel, estrenada al 1929 i llavors sense banda sonora. A més a més, com a director, realitzà 19 pel·lícules.

Seguint els consells de Pierre Boulez⁹⁶⁰, Kagel marxa a Europa [Colònia, 1957] amb una beca del 'Deutscher Akademischer Austauschdienst'.

A Alemanya dirigeix la 'Rheinland Chamber Orchestra'. Al 1959 crea el 'Kölner Ensemble für Neue Musik'.

Al 1961 és nomenat professor al 'Kranichsteiner Musikinstitut' de Darmstadt.

Professor de composició a Buffalo [Universitat de l'Estat de Nova York, 1964-1965].

Director dels 'Scandinavian courses for new music' a Göteborg/Suècia [1968-1969].

Dirigeix [1969-1975] la 'Kölner Kurse für Neue Musik' a Colònia tot succeint Karlheinz Stockhausen⁹⁶¹.

Catedràtic [1974-1997] del 'Nou Teatre Musical' creat a partir de 'l'Escola Superior de Música' de Colònia.

Com a docent ha desenvolupat cursos i seminaris diversos a Siena, Göteborg, París, Bordeus, Viena, La Haia i a la 'Royal Academy of Music' de Londres.

<<<<<Obres destacades: *Dos piezas per a orquestra* [1952]; *String Sextet* [1953-1957]; *Transición II* [1958-1959, piano, percussió i dues cintes magnètiques]; *Heterophonie* [1959-1961, orquestra]; *Sonant* [1960, guitarra, contrabassos i instruments de pell]; *Musik für Renaissance-Instrumente* [1965-1966, 22 instruments]; *String Quartets N.1 i 2* [1965-1967]; *Acustica for experimental sound-producers and loud-speakers* [1968-1970]; *Kantrimusik* [1975, pastoral per a veus i instruments]; *Dressur* [1977, trio de percussió de fusta]; *Mitternachtsstück for voices and instruments on four fragments from the diary of Robert Schumann* [1980-1981-1986]; *Rrrrrr...* [1982, sis duos per a dos percussionistes]; *Music-Epic about the Devil 'La trahison orale'* [1983]; *Pan a tutti i Papagheni* [1985, piccolo i quartet de corda]; *Sankt-Bach-Passion* [1985, solistes, cor i orquestra]; *String Quartet N.3* [1986]; *Les idées fixes* [1988-1989, orquestra]; *Konzertstück* [1990-1992, timpani i orquestra]; *Opus 1.991* [1990, orquestra]; *Études for orchestra I, II i III* [1992-1995-1996]; *String Quartet N.4* [1993]; *Schattenklänge* [1995, tres peces per a clarinet baix]; *Piano Trio N.2* [2001] i *Fremde Töne & Widerhall* [2005, orquestra].

⁹⁵⁸ **Arnold Franz W. Schönberg**

⁹⁵⁹ **Anton Webern**

⁹⁶⁰ **Pierre Boulez**

⁹⁶¹ **Karlheinz Stockhausen**

[Viena/AUS, 13 de setembre de 1874 - Los Angeles/EUA, 13 de juliol de 1951]

[Viena, 3 de desembre de 1883 - Mittersill/Salzburg, 15 de setembre de 1945]

[Montbrison/FRA, 26 de març de 1925 - Baden Baden/ALE, 5 de gen., de 2016]

[Kerpen-Mödrath/ALE, 22 d'agost de 1928 - Kürten, 5 de desembre de 2007]

KRZYSZTOF PENDERECKI [1933]

Krzysztof Penderecki [Dębica/Polònia, 1933]

Compositor i director d'orquestra polonès.

Penderecki forma part d'una generació de músics polonesos innovadors entre els que cal citar Tadeusz Baird⁹⁶², Włodzimierz Kotoński⁹⁶³ i Kazimierz Serocki⁹⁶⁴.

Amb un estil compositiu molt personal de les seues obres atonals, fou mundialment reconegut per l'ús al cinema d'algunes peces seues com ara a *El manuscrit trobat a Saragossa - Three Pieces in the Old Style* [1964, Wojciech Jerzy Has⁹⁶⁵]; *El Resplendor/The Shining* [1980, d'Stanley Kubrick⁹⁶⁶]; *The Exorcist* [1973, William Friedkin⁹⁶⁷]; *Shutter Island* [2010, Martin Scorsese⁹⁶⁸] i l'ús de la seua obra *Treno a les víctimes d'Hiroshima* en *The Nine Inch Nail* [2016, David Lynch⁹⁶⁹].

Classes privades de composició amb Franciszek Skolyszewski i estudis generals de música a la 'Universitat de Cracòvia' i a 'l'Acadèmia de Música' amb Artur Malawski⁹⁷⁰ i Stanislaw Wiechowicz⁹⁷¹.

Al 1958 aconsegueix una plaça de professor a 'l'Acadèmia de Música' de Cracòvia.

Influències d'Anton Webern⁹⁷², Pierre Boulez⁹⁷³ i Ígor Stravinski⁹⁷⁴.

Al 1959 estrena diverses obres al 'Festival de Tardor' de Varsòvia i amb *Lament a les Víctimes d'Hiroshima* aconsegueix ressò internacional.

A *La Passió segons Sant Lluc* [1963-1966], Penderecki empra una de les 'sèries' sota el contingut del motiu BACH [Sib-La-Do-Si natural] que actua de pont entre els elements més convencionals i més experimentals.

Comença a canviar el seu estil compositiu a mitjans dels anys setanta tot concentrant la major part de les seues obres a sobre el semitò i el trítón.

<<<<<Obres destacades: *Overture for orchestra* [1956-1957]; *Emanacje* [1959, dues orquestres afinades de manera distinta]; *Anaklasis* [1959, cordes i percussió]; *Tren Ofiarom Hiroszimy* [1960, 52 instruments, tal vegada la seua obra més interpretada]; *Fluorescencje* [1961-1962, orquestra]; *Three Pieces in the Old Style* [1963, banda sonora per a la pel·lícula 'El manuscrit trobat a Saragossa']; *Capriccio* [1964, oboé i 11 cordes]; *Passion selon Saint Luc* [1965, orquestra i cor];

⁹⁶² **Tadeusz Baird** [Grodzisk Mazowiecki/POL, 26 de juliol de 1928 - Varsòvia, 3 de set., de1981]
⁹⁶³ **Włodzimierz Kotoński** [Warschau/POL, 23 d'agost de 1925 - Warschau, 4 de setembre de 2014]
⁹⁶⁴ **Kazimierz Serocki** [Toruń/POL, 2 de maig de 1922 - Varsòvia, 9 de gener de 1981]
⁹⁶⁵ **Wojciech Jerzy Has** [Cracòvia/POL, 1 d'abril de 1925 - Łódź, 3 d'octubre de 2000]
⁹⁶⁶ **Stanley Kubrick** [Nova York/EUA, 26 de juliol de 1928 - Harpenden/UK, 7 de març de 1999]
⁹⁶⁷ **William Friedkin** [Chicago, 29 d'agost de 1935]
⁹⁶⁸ **Martin Charles Scorsese** [Queens/Nova York/EUA, 17 de novembre de 1942]
⁹⁶⁹ **David Keith Lynch** [Missoula/Montana/EUA, 20 de gener de 1946]
⁹⁷⁰ **Artur Malawski** [Przemysl/POL, 4 de juliol de 1904 - Cracòvia, 26 de desembre de 1957]
⁹⁷¹ **Stanisław Wiechowicz** [Kroczyce/POL, 27 de novembre de 1893 - Krakau, 12 de maig de 1963]
⁹⁷² **Anton Webern** [Viena, 3 de desembre de 1883 - Mittersill/Salzburg, 15 de setembre de 1945]
⁹⁷³ **Pierre Boulez** [Montrbrison/FRA, 26 de març de 1925 - Baden Baden/ALE, 5 de gener de 2016]
⁹⁷⁴ **Ígor Fiódorovitx Stravinski** [Oranienbaum/RÚS, 17 de juny de 1882 - Nova York/EUA, 6 d'abril de 1971]

The Most Valiant Knight [1965, òpera per a xiquets]; *De Natura Sonoris N.1* [1966]; *Capriccio for Violin and Orchestra* [1967]; *Pittsburgh Overture* [1967, instruments de metall]; *Die Teufel von Loudun* [1968-1969, òpera]; *Kosmogonia* [1970]; *De Natura Sonoris N.2* [1971]; *Actions* [1971, per a big band de jazz]; *Cello Concerto N.1* [1972]; *Intermezzo* [1973, 24 cordes]; *Symphony N.1* [1973]; *The Awakening of Jacob* [1974]; *Paradise Lost* [1975-1978, òpera]; *Adagietto from Paradise Lost* [1979]; *Symphony N.2 'Christmas'* [1980]; *Requiem polonais* [1980-1984, rév. 1993 i 2006]; *Cello Concerto N.2* [1982]; *Viola Concerto* [1983]; *Concerto pour alto* [1983]; *Die schwarze Maske* [The Black Mask] [1984-1986, òpera]; *Symphony N.4 'Adagio'* [1989]; *Ubu Rex* [1990-1991, òpera]; *Flute Concerto, for flute and chamber orchestra* [1992]; *Sinfonietta N.1* [1992, orquestra de cordes]; *Benedicamus Domino* [1992, cor]; *Violin Concerto N.2 'Metamorphosen'* [1992-1995]; *Music from Ubu Rex* [1994]; *Symphony N.7 'Seven Gates of Jerusalem'* [1996, solista, narrador, triple cor i orquestra]; *Serenade* [1996-1997, orquestra de corda]; *Credo* [1997-1998, cor]; *Luzerner Fanfare* [1998, 8 trompetes i percussió]; *Concerto Grosso N.1* [2000-2001, tres violoncel·ls i orquestra]; *Piano Concerto 'Resurrection'* [2001-2002]; *Fanfarria Real* [2003]; *Concerto Grosso N.2* [2004, cinc clarinets i orquestra]; *Symphony N.8 'Lieder der Vergänglichkeit'* [2004-2005 - rev. 2008, veus, cor i orquestra]; *Symphony N.6 'Chinese Poems'* [2008-2017]; *Concerto pour cor* [2008]; *Prelude for Peace* [2009, metalls i percussió]; *De Natura Sonoris N.3* [2012]; *Double Concerto for violin, viola and orchestra* [2012]; *Sinfonietta N.3* [2012, orquestra de corda]; *Adagio for string orchestra* [2013] i *Polonaise* [2016, orquestra].

AVANTGUARDA ECLÈCTICA

Dmitri Xostakóvitx [1906-1975]

Benjamin Britten [1913-1976]

Moviment artístic que congrega dos compositors diferents en la seua obra però units pel seu bagatge estilístic i pels mitjans emprats a l'hora de desenvolupar les seues creacions: **Dmitri Xostakóvitx** i **Benjamin Britten**.

Ambdós nascuts a començament del segle XX, arrepleguen el millor del *postromanticisme*, del *impressionisme*, del *nacionalisme* [rus i anglés] i de les *avantguardes serials* de la 'Segona Escola de Viena' tot bastint un **estil apriorísticament inclassificable** o difícil d'ajustar als paràmetres convencionals que la contextualització artística ens demana.

Provinents d'escoles ben diverses, el punt d'inflexió dels dos compositors esdevindrà a l'hora de palesar un tipus concret de llibertat estilística [no al cas concret de Xostakóvitx, sempre pendent -fins el 1953, quan la mort d'Stalin- de l'avaluació constant de la seua obra] a l'hora d'escollir el camí a seguir i sempre amb l'estendard de l'evolució musical mai assenyalada per modes, convencionalismes o divagacions: música 'en estat pur' dintre de un segle ple de contradiccions.

DMITRI XOSTAKÓVITX [1906-1975]

Dmitri Dmítrievitx Xostakóvitx [Sant Petersburg, 25 de setembre de 1906 - Moscou, 9 d'agost de 1975]

Compositor rus.

Considerat 'el millor simfonista del segle XX' [15 simfonies completes] i un dels pilars musicals bàsics per conèixer l'evolució artística més enllà de divisions polítiques i estructurals entre blocs [o 'telons de ferro'] suposadament enfrontats.

De primeres, afegit al romanticisme musical [influència de Mahler] per a després endinsar-se pel terreny de l'atonalitat tot per concloure amb un estil totalment personal i difícil de qualificar així com també de seguir.

Infant prodigi com a pianista i com a compositor.

Admirador de Bach⁹⁷⁵ i Beethoven⁹⁷⁶ [sobretot els seus darrers quartets].

Amb només tretze anys [1919] és admés al 'Conservatori de Petrograd' [llavors dirigit per Alexander Glazunov⁹⁷⁷]. Estudia piano amb Leonid Nikolayev⁹⁷⁸, composició amb Maximilian Steinberg⁹⁷⁹ i contrapunt i fuga amb Nikolay Sokolov⁹⁸⁰.

La seua primera obra musical fou el treball de graduació dels seus estudis al conservatori: la *Primera Simfonia en Fa menor* [1924-1925].

Els seus 'problemes administratius' amb el règim soviètic començaren amb l'estrena de la seua òpera *El Nas* [1927-1928], basada en un conte de Nikolai Gògol⁹⁸¹ i que classificada de 'formalista' per 'l'Associació Russa de Músics Proletaris', òrgan oficial dels músics de la URSS. De fet, la seua òpera *Lady Macbeth de Mtsensk* [1930-1932] romangué prohibida a la URSS des de la seua estrena [1934] per vora vint-i-sis anys.

Atacat diverses vegades pels organismes oficials del règim [també mitjançant la premsa: diari *Pravda*], Xostakóvitx va veure com les seues obres cada cop s'interpretaven menys fent caure els seus ingressos.

Des del 1929, compon música per al cine [1929, Grigori Kozintsev i Leonid Trauberg - *La nova Babilònia*] fins l'any 1970 [Grigori Kozintsev - *El rei Lear*].

Amb la seua *Simfonia N.5 en Re menor* [1937 i tal vegada la més escoltada i interpretada del seu repertori] va recuperar la confiança davant les exigències del règim: 'simplicitat formal i un final optimista a les seues obres'.

Mitjançant la seua música de cambra [quartets de corda], Xostakóvitx pogué experimentar i expressar idees que anys abans hagueren estat impossibles.

Professor al 'Conservatori de Leningrad' [1937] ensenya, entre altres alumnes, Gueorgui Sviridov⁹⁸².

La Segona Guerra Mundial l'agafa a Leningrad on va haver-hi un dels setges més cruels de la història. Al 1941, Xostakóvitx i la seua família són evacuats cap a Kuibixev/Samara on va concloure la seua *Setena Simfonia en Do major*, batejada *Leningrad* i dedicada al setge alemany de la ciutat.

El 1948 i davant més atacs de 'formalista' rebuts per les autoritats culturals i polítiques soviètiques, hagué de disculpar-se públicament tot llevant-li els privilegis dels quals disposava com a figura important de la URSS amb ressò mundial.

Al 1949, les seues condicions van millorar i se li ofereix visitar els Estats Units dintre d'una delegació de personalitats soviètiques.

⁹⁷⁵ **Johann Sebastian Bach**
⁹⁷⁶ **Ludwig van Beethoven**
⁹⁷⁷ **Aleks. Konst. Glazunov**
⁹⁷⁸ **Leonid Wlad. Nikolajew**
⁹⁷⁹ **Maksimilian Ossé. Xtéinberg**
⁹⁸⁰ **Nikolai Aleks. Sokolov**
⁹⁸¹ **Nikolái Vasílievich Gògol**
⁹⁸² **Gueorgui Vass. Svirídov**

[Eisenach/ALE, 21 de març de 1685 - Leipzig, 28 de juliol de 1750]
[Bonn/ALE, 16 de desembre de 1770 - Viena/ÀUS, 26 de març de 1827]
[Sant Petersburg/RÚS, 10 d'agost de 1865 - París/FRA, 21 de març de 1936]
[Kiev/UCR, 1 d'agost de 1878 - Taschkent/Uzbekistan, 11 d'octubre de 1942]
[Vilnius/LIT, 4 de juliol de 1883 - Sant Petersburg/RÚS, 22 de juny de 1946]
[Sant Petersburg, 26 de març de 1859 - S. Petersburg, 27 de març de 1922]
[Soróchintsy/UCR, 20 de març - Moscou/RÚS, 1 d'abril de 1809]
[Kursk/RÚS, 16 de desembre de 1915 - Moscou, 6 de gener de 1998]

Part del seu alliberament arribà a març de 1953, quan Joseph Stalin va morir i a la URSS començaren alguns canvis significatius, tot i que amb tebiesa. És quan aleshores compon la seua *Desena Simfonia en Mi menor*, veritable símbol del seu alliberament i una de les obres més definitòries del segle XX.

Malgrat les desavinences amb el règim, Xostakóvitx s'afilia al Partit Comunista al 1960.

S'agreuja la seua malaltia [poliomielitis].

Xostakóvitx morí de càncer de pulmó el 9 d'agost de 1975 i hi és soterrat al cementiri de Novodévitxi [Moscou].

<<<<<Obres destacades: *Scherzo en Fa# menor* [1919, orquestra]; *Vuit preludis* [1919-1920, piano]; *Minuet, Prelude and Intermezzo* [1919-1920, piano]; *Suite en Fa# menor* [1922, dos pianos]; *Theme and Variations en Sib major* [1921-1922, orquestra]; *Piano Trio N.1 en Do menor* [1923]; *Scherzo en Mib major* [1923-1924, orquestra]; *Two Pieces* [1924-1925, octet de corda]; *Simfonia N.1 en Fa menor* [1924-1925]; *Sonata N.1* [1926, piano]; *Simfonia N.2 en Sib major 'Per a octubre'* [1927, amb cor]; *Suite from 'The Nose'* [1927-1928, tenor, baríton i orquestra]; *Simfonia N.3 en Mib major 'El primer de maig'* [1929, amb cor]; *Suite from 'The Age of Gold'* [1929-1930, orquestra]; *Suite from 'The Bolt'* [1931, orquestra]; *Impromptu* [1931, viola i piano]; *The Green Company* [1931, obertura - orquestra]; *Suite from Golden Mountains* [1931, orquestra]; *Two Pieces* [1931, quartet de corda]; *Suite from Hamlet* [1932, orquestra menuda]; *Piano Concerto N.1 en Do menor* [1933]; *Suite for Jazz Orquestra N.1* [1934]; *Cello Sonata en Re menor* [1934]; *Suite from 'The Limpid Stream'* [1934-1935, orquestra]; *Suite from 'The Tale of the Priest and of His Workman Balda'* [1935]; *Simfonia N.4 en Do menor* [1935-1936]; *Simfonia N.5 en Re menor* [1937, tal vegada la més coneguda i interpretada de l'autor junt a la *Simfonia N.7 'Leningrad'*]; *Suite for Jazz Orquestra N.2* [1938]; *Simfonia N.6 en Si menor* [1939]; *Piano Quintet en Sol menor* [1940]; *Simfonia N.7 en Do major 'Leningrad'* [1941, una de les més interpretades]; *Simfonia N.8 en Do menor* [1943]; *Sonata N.2 en Si menor* [1943, piano]; *Quadern per a xiquets* [1944-1945, piano]; *Suite from 'Zoya'* [1944, cor i orquestra]; *Piano Trio N.2 en Mi menor* [1944]; *Simfonia N.9 en Mib major* [1945]; *Violin Concerto N.1 en La menor* [1947-1948]; *Suite from 'Meeting on the Elbe'* [1948, veus i orquestra]; *Ballet Suite N.1* [1949, orquestra]; *Merry March* [1949, dos pianos]; *Twenty-Four Preludes and Fugues* [1950-1951, piano i homenatge al 'Clavecí ben temperat' de Johann Sebastian Bach]; *Suite from 'The Young Guard'* [1951]; *Ballet Suite N.2* [1951, orquestra]; *String Quartet N.5 en Sib major* [1952]; *Simfonia N.10 en Mi menor* [1953]; *Ballet Suite N.3* [1953, orquestra]; *Suite from 'The Unforgettable Year 1919'* [1953, orquestra]; *Ballet Suite N.4* [1953, orquestra]; *Concertino en La menor* [1953, dos pianos]; *Tarantella* [1954, dos pianos]; *Festive Overture en La major* [1954, orquestra]; *Suite from 'The Gadfly'* [1955, orquestra]; *Four Waltzes* [1955, flauta, clarinet i piano]; *Suite from 'The First Echelon'* [1956, cor i orquestra]; *String Quartet N.6 en Sol major* [1956]; *Suite for Variety Orquestra* [1956]; *Simfonia N.11 en Sol menor 'L'any 1905'* [1957]; *Piano Concerto N.2 en Fa major* [1957]; *Cello Concerto N.1 en Mib major* [1959];

String Quartet N.7 en Fa# menor [1960]; *The Flame of Eternal Glory* [1960, orquestra]; *String Quartet N.8 en Do menor* [1960]; *Suite from 'Belinsky'* [1960, cor i orquestra]; *Suite from 'Five Days, Five Nights'* [1961, orquestra]; *Simfonia N.12, en Re menor - 'L'any 1917'* [1961]; *Simfonia N.13 en Sib menor - 'Babi-Yar'* [1962, baix, cor i orquestra]; *Suite from 'Katarina Izmailova'* [1963, orquestra]; *Suite from 'Michurin'* [1964, cor i orquestra]; *Suite from 'Hamlet'* [1964, orquestra]; *String Quartet N.9 en Mib major* [1964]; *String Quartet N.10 en Lab major* [1964]; *Suite from 'A Year Is Like a Lifetime'* [1965, orquestra]; *Cello Concerto N.2 en Sol major* [1966]; *String Quartet N.11 en Fa menor* [1966]; *Violin Concerto N.2 en Do# menor* [1967]; *Funeral-Triumphal Prelude* [1967, orquestra]; *'October' en Do menor* [1967, poema simfònic - orquestra]; *String Quartet N.12 en Reb major* [1968]; *Violin Sonata* [1968]; *Simfonia N.14* [1969, soprano, baix, orquestra i percussió]; *March of the Soviet Police* [1970, banda militar]; *String Quartet N.13 en Sib menor* [1970]; *Simfonia N.15 en La major* [1971]; *String Quartet N.14 en Fa# major* [1972-1973]; *String Quartet N.15 en Mib menor* [1974] i *Viola Sonata* [1975].

BENJAMIN BRITTEN [1913-1976]

Edward Benjamin Britten [Lowestoft/UK, 22 de novembre de 1913 - Aldeburgh, 4 de desembre de 1976]

Compositor i director d'orquestra britànic.

Britten sabé emprar recursos tècnics de tota mena i procedència, sempre amb cura de ser titllat de 'rupturista' tot i dissimular el seu eclecticisme. Autor d'una música tan personal com inimitable que el fa ser considerat una figura musical cabdal al segle XX.

Com a director d'orquestra dirigí, sobretot, la seua música però també obres d'altres compositors, especialment de W. A. Mozart⁹⁸³, Edward Elgar⁹⁸⁴ i Percy Grainger⁹⁸⁵.

Primeres lliçons de piano als set anys. Comença estudis oficials de música al 'Royal College of Music' de Londres [1930-1933] amb Frank Bridge⁹⁸⁶ [considerat per Britten el seu veritable mestre i qui li descobrí la música de Claude Debussy⁹⁸⁷ i de Maurice Ravel⁹⁸⁸], amb John Ireland⁹⁸⁹ i amb Arthur Benjamin⁹⁹⁰.

⁹⁸³ **Joh. Ch. Wolfgangus Mozart**

⁹⁸⁴ **Edward William Elgar**

⁹⁸⁵ **Percy Aldridge Grainger**

⁹⁸⁶ **Frank Bridge**

⁹⁸⁷ **Achille-Claude Debussy**

⁹⁸⁸ **Joseph Maurice Ravel**

⁹⁸⁹ **John Nicholson Ireland**

⁹⁹⁰ **Arthur Benjamin**

[Salzburg/ÀUS, 27 de gener de 1756 - Viena, 5 de desembre de 1791]

[Broadheath/UK, 2 de juny de 1857 - Worcester/UK, 23 de febrer de 1934]

[Melbourne/AUST, 8 de juliol de 1882- N. York/EUA, 20 de febrer de 1961]

[Brighton/UK, 26 de febrer de 1879 - Eastbourne/UK, 10 de gener de 1941]

[Saint-Germain/FRA, 22 d'agost de 1862 - París, 25 de març de 1918]

[Ciboure/FRA, 7 de març de 1875 - París, 28 de desembre de 1937]

[Bowdon/UK, 13 d'agost de 1879 - Washington/UK, 12 de juny de 1962]

[Sydney, AUST, 18 de setembre de 1893 - Londres/UK, 9 d'abril de 1960]

Coneix el tenor Peter Pears⁹⁹¹ [1937] qui fou col·laborador musical de Britten i amb qui mantingué una relació de parella fins la seua mort.

Es dona a conèixer amb l'obra *Sinfonietta, Op.1* [1932, orquestra] però la seua primera obra important, *Variations on a Theme of Frank Bridge* [1937] el consagra davant el món musical anglès. Al 1939 compon *Les Illuminations* [tenor i corda sobre un tema d'Arthur Rimbaud⁹⁹²] i l'èxit de la peça referma allò suposat sobre les seues possibilitats musicals.

Britten escriu vora quaranta peces per a teatre, cinema i ràdio [1935 a 1937].

Marxa als Estats Units [1939-1942] on coneix i fa amistat, entre altres, amb Aaron Copland⁹⁹³.

Torna al Regne Unit [abril de 1942].

Estrena [1945] la seua òpera *Peter Grimes* que aconseguí molt bones crítiques i assistència del públic. El mateix any, Britten i el violinista Yehudi Menuhin⁹⁹⁴ marxen a Alemanya per tocar davant els supervivents dels camps de concentració.

En companyia de més artistes britànics, crea al 1947 'l'English Opera Group' per poder dur a terme representacions fora de 'l'establishment artístic' londinenc.

Al 1948 crea [al costat de Peter Pears i el director teatral Eric Crozier⁹⁹⁵] el Festival d'Aldeburgh, esdeveniment musical anual que encara es du a terme.

Britten mai impartí docència però al 1949 va admetre Arthur Oldham⁹⁹⁶ com alumne al llarg de tres anys. Oldham també fou el seu assistent musical.

Comença a tenir influències de la música oriental, el teatre japonès 'Noh' i pel 'Gamelan' [instrument balinès].

Al 1967 i per tal d'eixamplar el nombre d'espectadors al Festival d'Aldeburgh, Britten i el seu equip aconseguen condicionar com a sala d'òpera i audicions uns antics magatzems victorians de cereals al poble d'Snape [a pocs quilòmetres d'Aldeburgh] convertint-se en la sala 'Snape Maltings' amb 830 seients.

Dos músics russos, amics de Britten des dels anys seixanta i habituals del Festival d'Aldeburgh, van ser el pianista Sviatoslav Richter⁹⁹⁷ i el violoncel·lista Mstislav Rostropóvitx⁹⁹⁸.

Una de les obres més conegudes i celebrades de Benjamin Britten va ser *War Requiem* [1962, per a solistes, corals, conjunts de cambra i orquestra], dedicada a la consagració de la nova Catedral de Coventry] i dedicada als morts de les dues guerres mundials segons el desig de l'autor. Per a diversos crítics musicals, *War Requiem* hi és considerada la peça musical més grandiosa del segle XX.

⁹⁹¹ **Peter Neville Luard Pears**

⁹⁹² **Jean N. Arthur Rimbaud**

⁹⁹³ **Aaron Copland**

⁹⁹⁴ **Yehudi Menuhin**

⁹⁹⁵ **Eric Crozier**

⁹⁹⁶ **Arthur Oldham**

⁹⁹⁷ **Sviatoslav Teof. Ríjter**

⁹⁹⁸ **Mstislav Leop. Rostropóvitx**

[Farnham/UK, 22 de juny de 1910 - Aldeburgh/UK, 3 d'abril de 1986]

[Charleville/FRA, 20 d'octubre de 1854 - Marsella, 10 de novembre de 1891]

[Nova York, 14 de novembre de 1900 - Sleepy Hollow, 2 de des., de 1990]

[Nova York/EUA, 22 de abril de 1916 - Berlín/ALE, 12 de març de 1999]

[Londres, 14 de novembre de 1914 - Granville/FRA, 7 de setembre de 1994]

[Londres/UK, 6 setembre de 1926 - Villejuif/FRA, 4 de maig de 2003]

[Zhytómír/UCR, 20 de març de 1915 - Moscou/RÚS, 1 d'agost de 1997]

[Bakú/AZER, 27 de març de 1927 - Moscou, 27 d'abril de 2007]

Als últims anys de vida [primers anys de la dècada dels setanta], Britten intentà treballar amb la mateixa intgnsitat que fins aleshores malgrat la malaltia cardíaca que arrossegava.

Morí, amb seixanta-tres anys, el 4 de desembre de 1976 a Aldeburgh.

<<<<<Obres destacades: *Sinfonietta*, Op.1 [1932]; *Phantasy*, Op.2 [1932, oboé, violí, viola i violoncel]; *Simple Symphony* Op.4 [1934, cordes]; *Suite*, Op.6 [1935, violí i piano]; *Our Hunting Fathers*, Op.8 [1936, soprano, tenor i orquestra]; *Soirées musicales per a orquestra*, Op.9 [1936, sobre un tema de Gioacchino Rossini⁹⁹⁹]; *Variacions sobre un tema de Frank Bridge*, Op.10 [1937, orquestra de cordes]; *Montjuic*, Op.12 [1937, basat en dances catalanes]; *Concert per a piano*, Op.13 [1938 -rev. 1945]; *Concert per a violí*, Op.15 [1939 - rev. 1958]; *Paul Bunyan*, Op.17 [1941, òpera - rev.1976]; *Les Illuminations*, Op.18 [1939, soprano o tenor i cordes]; *Sinfonia da Requiem*, Op.20 [1940, orquestra]; *Set sonets de Miguel Àngel*, Op.22 [1940, tenor i piano]; *Quartet de cordes N.1*, Op.25 [1941]; *Balada escocesa*, Op.26 [1941, dos pianos i orquestra]; *Himne a Santa Cecília*, Op.27 [1942]; *Preludi i fuga*, Op.29 [1943, per a 18 instruments de corda]; *Peter Grimes*, Op.33 [1945, òpera]; *Variacions i fuga sobre un tema de Henry Purcell*¹⁰⁰⁰ - *Guía orquestral per a joves*, Op.34 [1946, una de les seues obres més conegudes]; *Sonets sagrats de John Donne*, Op.35 [1945, soprano, tenor i piano]; *Quartet de cordes N.2*, Op.36 [1945]; *La violació de Lucrecia*, Op.37 [1947, òpera]; *Albert Herring*, Op.39 [1947, òpera sobre textos de Guy de Maupassant¹⁰⁰¹]; *A Charm of Lullabies*, Op.41 [1947, mezzosoprano i piano]; *Cantata de Sant Nicolau*, Op.42 [1948, tenor, cor mixt a quatre veus, cor de xiquets, dos pianos, orgue, corda i percussió]; *The Beggar's Opera - L'òpera del captaire*, Op.43 [1948, òpera]; *Sinfonia de Primavera*, Op.44 [1949, solistes, cor mixt, coro de xiquets i orquestra]; *The Little Sweep - El menut escura-xemeneies*, Op.45 [1949, òpera]; *Lachrymae*, Op.48 [1950, viola i piano - rev. 1976]; *Billy Budd*, Op.50 [1950, òpera - rev. 1960]; *Winter Words - Paraules d'Hivern*, Op.52 [1953, cançons per a soprano o tenor i piano sobre textos de Thomas Hardy¹⁰⁰²]; *Gloriana*, Op.53 [1953, òpera]; *The Turn of the Screw*, Op.54 [1954, òpera de cambra basada en Henry James¹⁰⁰³]; *El príncep de les pagodes*, Op.57 [1956, ballet]; *El diluvi de Noé*, Op.59 [1957, òpera]; *El somni d'una nit d'estiu*, Op.64 [1960, òpera]; *Sonata*, Op.65 [1961, violoncel i piano]; *War Requiem - Rèquiem de guerra*, Op.66 [1961]; *Simfonia per a violoncel*, Op.67 [1963]; *Suite per a violoncel N.1*, Op.72 [1964]; *Songs and Proverbs of William Blake*, Op.74 [1965, baríton i piano]; *Ressò del poeta per a soprano o tenor i piano*, Op.76 [1965, sobre textos d'Aleksandr Puixkin¹⁰⁰⁴]; *Suite per a violoncel N.2*, Op.80 [1967]; *Croada infantil*, Op.82 [1969, sobre textos de Bertolt Brecht¹⁰⁰⁵ i Hans Keller¹⁰⁰⁶]; *Suite per a arpa*, Op.83 [1969]; *Owen Wingrave*, Op.85 [1970, òpera]; *Suite per a violoncel N.3*, Op.87 [1972]; *Mort*

⁹⁹⁹ **Gioacchino Ant. Rossini**

¹⁰⁰⁰ **Henry Purcell**

¹⁰⁰¹ **René A. Guy de Maupassant**

¹⁰⁰² **Thomas Hardy**

¹⁰⁰³ **Henry James**

¹⁰⁰⁴ **Aleksandr Serg. Puixkin**

¹⁰⁰⁵ **Eugen Berthold F. Brecht**

¹⁰⁰⁶ **Hans Heinrich Keller**

[Pesaro/ITÀ, 29 de febrer de 1792 - París/FRA, 13 de novembre de 1868]

[Westminster/UK, 10 de set., de 1659 - Dean's Yard, 21 de nov., de 1695]

[Dieppe/FRA, 5 d'agost de 1850 - París, 6 de juliol de 1893]

[Stinsford/UK, 2 de juny de 1840 - Dorchester/UK, 11 de gener de 1928]

[Nova York/EUA, 15 d'abril de 1843 - Londres, 28 de febrer de 1916]

[Moscou, 6 de juny de 1799 - Sant Petersburg, 10 de febrer de 1837]

[Augsburg/ALE, 10 de febrer de 1898 - Berlín, 14 d'agost de 1956]

[Viena/ÀUS, 11 de març de 1919 - Londres/UK, 6 de novembre de 1985]

a *Venècia*, Op.88 [1973, òpera sobre textos de Thomas Mann¹⁰⁰⁷]; *Suite de temes populars anglesos 'A Time There Was'*, Op.90 [1974, orquestra de cambra]; *Phaedra*, Op.93 [1975, cantata sobre textos de Robert Lowell¹⁰⁰⁸]; *Quartet de corda N.3*, Op.94 [1975] i *Welcome Ode*, Op.95 [1976, per a veus joves i orquestra].

¹⁰⁰⁷ **Paul Thomas Mann**
¹⁰⁰⁸ **Robert Traill Spence Lowell IV**

[Lübeck/ALE, 6 de juny de 1875 - Zuric/SUÍ, 12 d'agost de 1955]
[Boston/EUA, 1 de març de 1917 - Nova York, 12 de setembre de 1977]

ÍNDEX ALAFABÈTIC dels PEUS DE PÀGINA

--A--

Jenő Ádám	[Szigetszentmiklos/HON, 12 de desembre de 1896 - Budapest, 15 de maig de 1982]
Oskar Adler	[Viena/ÀUS, 4 de juny de 1875 - Londres/UK, 15 de maig de 1955]
Guido Adler	[Ivančice/TXĚ, 1 de novembre de 1855 - Viena/ÀUS, 15 de febrer de 1941]
Samuel Hans Adler	[Mannheim/ALE, 4 de març de 1928]
Theodor Ludwig W. Adorno	[Frankfurt/ALE, 11 de setembre de 1903 - Visp/SUI, 6 d'agost del 1969]
Lope Alaña i Errasti	[Bilbao, 25 de setembre de 1850 - Bilbao, 26 de març de 1926]
Isaac F. Albéniz i Pascual	[Camprodón, 29 de maig de 1860 - Cambo-les Bains/FRA, 18 de maig de 1909]
Eugen Francis Ch. d' Albert	[Glasgow/ESC, 10 d'abril de 1864 - Riga/LET, 3 de març de 1932]
Dante Alderighi	[Taranto/ITÀ, 7 luglio 1898 - Roma, 12 dicembre 1968]
Hugh Percy Allen	[Reading/Berkshire/UK, 23 de desembre de 1869 - Oxford, 24 de febrer de 1946]
Antonio de Almeida	[Neuilly/FRA, 20 de gener de 1928 - Pittsburgh/EUA, 18 de feb., de 1997]
Ren. Amengual Astaburuaga	[Santiago/XIL, 2 de setembre de 1911 - Santiago, 2 d'agost de 1954]
Mário R. de Morais Andrade	[São Paulo/BRA, 9 d'octubre del 1893 - Consolação, 25 de febrer de 1945]
Louis Andriessen	[Utrecht/PBs, 6 de juny de 1939]
Francesc Antich Carbonell	[Silla/Horta Sud, 1860 ? - València/l'Horta, 1926 ?]
Jelly Aranyi de Hunyadvár	[Budapest/HON, 3 de maig de 1895 - Florència/ITÀ, 30 de març de 1965]
Valentín Arin Goenaga	[Ordizia, 3 de novembre de 1854 - Madrid, 26 de novembre de 1912]
Claudio Arrau León	[Chillán/XIL, 6 de febrer de 1903 - Mürzzuschlag/ÀUS, 9 de juny de 1991]
Miguel Arregui i Trecet	[Sestao, 19 de novembre de 1894 - Bilbao, 12 de gener de 1944]
Blas E. Atehortúa Amaya	[Santa Helena/COL, 22 d'octubre de 1943]
Jean-Frédéric-Émile Aubry	[París, 13 d'agost de 1882 - París, 1 d'abril de 1950]
Wystan Hugh Auden	[York/UK, 21 de febrer de 1907 - Viena, 29 de setembre de 1973]
Georges Auric	[Lodeva/FRA, 15 de febrer de 1899 - París, 23 de juliol de 1983]
Felipe Jesús D. Ayala Pérez	[Abalá/MEX, 21 de juliol de 1908 - Xalapa/Veracruz, 20 de juny de 1975]

--B--

Milton Babbitt	[Filadèlfia/EUA, 16 de maig de 1916 - Princeton/Nova Jersey, 29 de gener de 2011]
David Josef Bach	[Lemberg/UCR, 13 d'agost de 1874 - Londres/UK, 31 de gener de 1947]
Johann Sebastian Bach	[Eisenach, Turingia, 21 de març de 1685 - Leipzig, 28 de juliol de 1750]
Zsigmond Bacrich	[Žabokreky/ESL, 23 de gener de 1841 - Viena, 16 de juliol de 1913]
Tadeusz Baird	[Grodzisk Mazowiecki/POL, 26 de juliol de 1928 - Varsòvia, 3 de setembre de 1981]
Mikhaïl Aleks. Bakunin	[Priamúkhino/RÚS, 8 de maig de 1814 - Berna/Suïssa, 1 de juliol de 1876]
Mili Alekséievitx Balákirev	[Nizhni Nóvgorod/RÚS, 2 de gener de 1837 - Sant Petersburg, 29 de maig de 1910]
Georgui Melit. Balantxivadze	[Sant Petersburg/RÚS, 9 de gener de 1904 - Nova York/EUA, 30 d'abril de 1983]
Béla Balázs	[Szeged/HON, 4 d'agost de 1884 - Budapest, 17 de maig de 1949]
Konstantín Dmit. Balmont	[Vladímir/RÚS, 15 de juny de 1867 - Noisy-le-Grand/FRA, 23 de desembre de 1942]
Ernő Balogh	[Budapest, 4 d'abril de 1897 - Mitchellville/EUA, 2 de juny de 1989]
Raffaello de Banfield	[Newcastle upon Tyne/UK, 2 de juny de 1922 - Trieste/ITÀ, 7 de gener de 2008]
Lya De Barberis	[Lecce/ITÀ, 19 de juliol de 1919 - Roma, 8 de febrer de 2013]
Àngel Barrios Fernández	[Granada, 4 de gener de 1882 - Madrid, 26 de novembre de 1964]
Béla Viktor János Bartók	[Nagyszentmiklós/HON, 25 de març de 1881 - N.York, 26 de setembre de 1945]
František Bartoš	[Zlín/MOR, 16 de març de 1837 - Zlín/TXĚ, 11 de juny de 1906]
Francesco Basili	[Loreto/ITÀ, 31 de gener de 1767 - Roma, 25 de maig de 1850]
Giovanni Battista Bassani	[Pàdua, ? 1650 - Ferrara, 1 d'octubre de 1716]
Arnold Eduard Bax	[Londres, 6 de novembre de 1883 - Cork/IRL, 3 d'octubre de 1953]
Clifford Bax	[Upper Tooting/UK, 13 de juliol de 1886 - ? 18 de novembre de 1962]
Josef Bayer	[Viena, 6 de març de 1852 - Viena, 12 de març de 1913]
Auguste Bazille	[París, 27 de maig de 1828 - Bois-Colombes, 18 d'abril de 1891]
Gustavo Becerra-Schmidt	[Temuco/XIL, 26 d'agost de 1925 - Oldenburg/ALE, 3 de gener de 2010]
Albert Ernst Anton Becker	[Quedlinburg/ALE, 13 de juny de 1834 - Berlín, 10 de gener de 1899]
Thomas Beecham	[St. Helen's/Lancashire/UK, 29 d'abril de 1879 - Londres, 8 de març de 1961]
Ludwig van Beethoven	[Bonn, 16 de desembre de 1770 - Viena, 26 de març de 1827]
Vincenzo Carmelo F. Bellini	[Catània/ITA, 3 de novembre de 1801 - Puteaux/FRA, 23 de setembre de 1835]
Arthur Benjamin	[Sydney, AUST, 18 de setembre de 1893 - Londres/UK, 9 d'abril de 1960]
Alban Maria Johannes Berg	[Viena, 9 de febrer de 1885 - Viena, 24 de desembre de 1935]
Luciano Berio	[Oneglia/ITÀ, 24 d'octubre de 1925 - Roma, 27 de maig de 2003]

Charles-Auguste de **Bériot** [Lovaina/BÈL, 20 de febrer de 1802 - Brussel·les, 8 d'abril de 1870]
Louis Hector **Berlioz** [La Côte-Saint-André/FRA, 11 de desembre de 1803 - París, 8 de març de 1869]
Louis J. Napoléon **Bertrand** [Ceva/ITÀ, 20 d'abril de 1807 - París/FRA, 29 d'abril de 1841]
Gabriele **Bianchi** [Verona, 27 de juliol de 1901 - Mirano, 8 d'octubre de 1974]
Charles-Olivier-René **Bibard** [París, 10 de maig de 1863 - ? 1935/1940]
František **Blazek** [? BOS, 21 de desembre de 1815 - Praga/TXÈ, 13 de gener de 1900]
Massimo **Bogianckino** [Roma, 10 de novembre, 1922 - Florència, 8 de desembre de 2009]
Giovanni **Bolzoni** [Parma/ITÀ, 15 de maig de 1841 - Torí, 21 de febrer de 1919]
Charles **Bordes** [Vouvray-sur-Loire/FRA, 12 de maig de 1863 - Toló, 9 de novembre de 1909]
Aleksandr Porf. **Borodín** [Sant Petersburg, 12 de novembre de 1833 - Sant Petersburg, 27 de febrer de 1887]
Felix **Borowsky** [Burton/UK, 10 de març de 1870 - Chicago, 6 de setembre de 1956]
Marco Enrico **Bossi** [Salò/ITÀ, 25 d'abril de 1861 - Oceà Atlàntic, 20 de febrer de 1925]
Juliette Nadia **Boulanger** [París, 16 de setembre de 1887 - París, 22 d'octubre de 1979]
Pierre Louis J. **Boulez** [Montbrison/FRA, 26 de març de 1925 - Baden Baden/ALE, 5 de gener de 2016]
Antonio **Braga** [Nàpols/ITÀ, 22 de gener de 1929 - Nàpols, 26 de maig de 2009]
Johannes **Brahms** [Hamburg/ALE, 7 de maig de 1833 - Viena/ÀUS, 3 d'abril de 1897]
Gino **Brandi** [Tolentino/ITÀ, ? 1930]
Eugen Berthold F. **Brecht** [Augsburg/ALE, 10 de febrer de 1898 - Berlín, 14 d'agost de 1956]
Julio César **Brero** [Milà/ITÀ, 20 de desembre de 1908 - Milà, 8 de desembre de 1973]
Domenico **Brescia** [Pirano/ITÀ, ? 1866 - ? 1939]
Frank **Bridge** [Brighton/UK, 26 de febrer de 1879 - Eastbourne/UK, 10 de gener de 1941]
Robert Seymour **Bridges** [Walmer/Kent/UK, 23 d'octubre de 1844 - Boars Hill/Berkshire, 21 d'abril de 1930]
Edward Benjamin **Britten** [Lowestoft/UK, 22 de novembre de 1913 - Aldeburgh, 4 de desembre de 1976]
Dave Warren **Brubeck** [Concord/EUA, 6 de desembre de 1920 - Norwalk, 5 de desembre de 2012]
Max Christian Friedrich **Bruch** [Colònia/ALE, 6 de gener de 1838 - Friedenau, 2 d'octubre de 1920]
Josef Anton **Bruckner** [Ansfelden/AUS, 4 de setembre de 1824 - Viena, 11 d'octubre de 1896]
Ole Bornemann **Bull** [Bergen/NOR, 5 de febrer de 1810 - Bergen, 17 d'agost de 1880]
Hans Guido von **Bülow** [Dresden/ALE, 8 de gener de 1830 - El Caire/EGI, 12 de febrer de 1894]
John **Bunyan** [Bedford/Bedfordshire/UK ? 1628 - Londres, 31 d'agost de 1688]
Jarmil Mich. **Burghauser** [Pisek/TXÈ, 21 d'octubre de 1921 - Praga, 19 de febrer de 1997]
Henry Thacker **Burleigh** [Erie/Pennsylvania, 2 de desembre de 1866 - Nova York, 12 de setembre de 1949]
Dante M. B. Ferruccio **Busoni** [Empoli/ITÀ, 1 d'abril de 1866 - Berlín, 27 de juliol de 1924]
Romain **Bussine** [París, 4 novembre 1830 - París, 20 de desembre de 1899]

--C--

Antonio de **Cabezón** [Castrillo Mota de Judíos/Burgos, 30 de març de 1510 - Madrid, 26 de març de 1566]
John Milton **Cage Jr.** [Los Angeles, 5 de setembre de 1912 - Nova York, 12 d'agost de 1992]
Italo Giov. **Calvino Mameli** [Santiago/CUB, 15 d'octubre de 1923 - Siena/ITÀ, 19 de setembre de 1985]
Mozart **Camargo Guarnieri** [Tietê/BRA, 1 de febrer de 1907 - São Paulo, 13 de gener de 1993]
Roberto **Carnevale** [Catania/Sicília/ITÀ, 15 de juny de 1966]
Inocente **Carreño** [Portlamar/VEN, 28 de desembre de 1919 - Portlamar, 29 de juny de 2016]
María Ter. de **Carreño García** [Caracas/VEN, 22 de desembre de 1853 - N.York/EUA, 12 de juny de 1917]
Elliott Cook **Carter** [Nova York, 11 de desembre de 1908 - Nova York, 5 de novembre de 2012]
Enrico **Caruso** [Nàpols, 25 de febrer de 1873 - Nàpols, 2 d'agost de 1921]
Alfredo **Casella** [Torí, 25 de juliol de 1883 - Roma, 5 de març de 1947]
Friedrich Leopold **Cassirer** [Breslau/ALE, 29 de març de 1871 - Berlin, 26 e novembre de 1926]
Giulio **Castagnoli** [Roma, 22 de novembre de 1958]
Gonzalo **Castellanos Yumar** [Canoabo/VEN, 3 de juny de 1926]
Pablo E. **Castellanos Yumar** [Cúa/VEN, 3 de maig de 1916 - Caracas, 16 de març de 1984]
René -d'Avezac- de **Castéra** [Dacs/FRA, 3 d'abril de 1873 - Angoumé, 8 d'octubre de 1955]
José María **Castro** [Avellaneda/ARG, 15 de desembre de 1892 - Buenos Aires, 2 d'agost de 1964]
Eduard **Caudella** [Iasi/ROM -Moldàvia-, 22 de maig de 1841 - Iasi, 15 d'abril de 1924]
Georges **Caussade** [Illes Maurici, 20 de novembre de 1873 - Chanteloup-les-Vignes, 5 d'agost de 1936]
Ignacio **Cervantes Kawanagh** [L'Havana/CUB, 31 de juliol de 1847 - L'Havana, 29 d'abril de 1905]
Mig. de **Cervantes Saavedra** [Alcalá de Henares, 29 de setembre de 1547 - Madrid, 22 d'abril de 1616]
Paul **Cézanne** [Ais de Provença, 19 de gener de 1839 - Ais de Provença, 22 d'octubre de 1906]
Piotr Ilich **Chaikovski** [Vótkinsk/RÚS, 7 de maig de 1840 - Sant Petersburg, 6 de novembre de 1893]
Luciano **Chailly** [Ferrara/ITÀ, 19 de gener de 1920 - Milà, 24 de desembre de 2002]
Ernest **Chausson** [París, 20 de gener de 1855 - Limay, 10 de juny de 1899]
Fryderyk Franciszek **Chopin** [Żelazowa Wola/POL, 1 de març de 1810 - París/FRA, 17 d'octubre de 1849]
Aldo **Clementi** [Catània/ITÀ, 25 de maig de 1925 - Roma, 3 de març de 2011]
Henri **Cliquet-Pleyel** [París, 12 de març de 1894 - París, 9 de maig de 1963]
Jean M. E. Clément **Cocteau** [Laffitte, 5 de juliol de 1889 - Milly-la-Forêt, 11 d'octubre de 1963]

- Sidonie-Gabrielle **Colette** [Saint-Sauveur-en-Puisaye, 28 de gener de 1873 - París Yonne, 3 d'agost de 1954]
 Henri **Collet** [París, 5 de novembre de 1885 - París, 23 de novembre de 1951]
 Pauline Joséphine **Combes** [París, 2 de gener de 1871 - París, 9 de desembre de 1939]
 Eduard **Compta i Torres** [Vic, 6 de desembre de 1835 - Madrid, 20 de juny de 1882]
 '**Consagració de la primavera, La**': estrenada a París el 29 de maig de 1913 al 'Théâtre des Champs Élysées' sota la direcció de Pierre Monteux.
 Ernesto **Consolo** [Londres/UK, 15 de setembre de 1864 - Florència/ITÀ, 21 de març de 1931]
 Patrice **Contamine de Latour** [Tarragona, 17 de març de 1867 - París/FRA, 24 de maig de 1926]
Contradansa cubana: es convertí en un gènere important a la fi del segle XIX. Fou la primera música escrita que hi era basada en els ritmes subsaharians així com la primera dansa cubana en assolir veritable fama. Cal considerar 'la contradansa' com a predecessora d'altres gèneres, com ara: 'la dansa', 'el dansó', 'el mambo' i el 'txa-txa-txà'. Fora de Cuba, 'la contradansa' fou coneguda com 'havanera' o 'dansa de l'Havana'.
 Aaron **Copland** [Nova York, 14 de novembre de 1900 - Sleepy Hollow, 2 de desembre de 1990]
 Charl. Jeanneret-Gri's ['**Le Corbusier**' Chauv/SUÏ, 6 d'octubre de 1887 - Roquebrune/FR, 27 d'agost de 1965]
 Otto Fried. Willibald **Cossel** [1813 ? - 1865 ?]
 Henry Dixon **Cowell** [Menlo Park/EUA, 11 de març de 1897 - Nova York, 10 de desembre de 1965]
 Robert Lawson **Craft** [Kingston/EUA, 20 d'octubre de 1923 - Gulf Stream, 10 de novembre de 2015]
 Eric **Crozier** [Londres, 14 de novembre de 1914 - Granville/FRA, 7 de setembre de 1994]
 José Ant. **Cubiles Ramos** [Cadis, 15 de maig de 1894 - Madrid, 5 d'abril, 1971]
 Tsézar Antón.Kiúí/**Cui** [Vilna/LIT, 18 de gener de 1835 - Sant Petersburg, 13 de marzo de 1918]
 Merce **Cunningham** [Centralia/EUA, 16 d'abril de 1919 - Nova York, 26 de juliol de 2009]

--D--

- Josef **Dachs** [Regensburg/ÀUS, 30 de setembre de 1825 - Viena, 6 de juny de 1896]
 Luigi **Dallapiccola** [Pisino/Istria/ITÀ, 3 de febrer de 1904 - Florència, 19 de febrer de 1975]
 Henri Édouard **Dallier** [Reims/FRA, 20 de març de 1849 - París, 23 de desembre de 1934]
 Aleksandr Serg. **Dargomijski** [Troitskoie/RÚS, 2 de febrer de 1813 - Sant Petersburg, 17 de gener de 1868]
 Charles Robert **Darwin** [Shrewsbury/UK, 12 de febrer de 1809 - Down House, 19 d'abril de 1882]
 Mario **Davidovsky** [Medanos/Buenos Aires, 4 de març de 1934]
 Achille-Claude **Debussy** [Saint-Germain-en-Laye/FRA, 22 d'agost de 1862 - París, 25 de març de 1918]
 Abel Marie **Decaux** [Auffay/Seine-Inférieure, 11 febrer de 1869 - París, 19 de març de 1943]
 Hilaire-Germain-Edgar **DeGas** [París, 19 de juliol de 1834 - París, 27 de setembre de 1917]
 Siegfried Wilhelm **Dehn** [Altona/ALE, 25 de febrer de 1799 - Berlín, 12 d'abril de 1858]
 Norman **Dello Joio** [Nova York, 24 de gener de 1913 - East Hampton/N.York, 24 de juliol de 2008]
 Eugène Louis **Demets** [Passy/FRA, 6 d'abril de 1858 - París, 25 d'abril de 1923]
 André **Derain** [Chatou/FRA, 10 de juny de 1880 - Garches, 8 de setembre de 1954]
 Ettore **Desderi** [Asti/Piemont/ITÀ, 10 de desembre de 1892 - Florència, 23 de novembre de 1974]
 Roger **Désormière** [Vichy/FRA, 13 de setembre de 1898 - Vichy, 25 d'octubre de 1963]
 Pablo **Desvernine Legrás** [L'Havana/CUB, 31 de juliol de 1823 - L'Havana, 1 de març de 1910]
 Max **Deutsch** [Viena/ÀUS, 17 de novembre de 1892 - París/FRA, 22 de novembre de 1982]
 Hermann **DeVries** [Nova York/EUA, ? 1858 - Chicago, ? 1949]
 Serguei Pàvlovitx **Diàguilev** [Perm/RÚS, 31 de març de 1872 - Venècia/ITÀ, 19 d'agost de 1929]
 Emily Elizabeth **Dickinson** [Amherst/EUA, 10 de desembre de 1830 - Amhers, 15 de maig de 1886]
 Louis-Joseph **Diémer** [París, 14 de febrer de 1843 - París, 21 de desembre de 1919]
 Dom. Gaetano M. **Donizetti** [Bèrgam/ITÀ, 29 de novembre de 1797 - Bèrgam, 8 d'abril de 1848]
 Fiódor Mikhà. **Dostoievski** [Moscou, 11 de novembre de 1821 - Sant Petersburg, 9 de febrer de 1881]
 Alexandre **Dreyschock** [Žáky/TXÉ, 15 d'octubre de 1818 - Venècia/ITÀ, 1 d'abril de 1869]
 Alexandre IvaN.**Dubuque** [Moscou, 3 de març de 1812 - Moscou, 8 de gener de 1898]
 Henri-Rob.-Marcel **Duchamp** [Blainville/FRA, 28 de juliol de 1887 - Neuilly-sur-Seine, 2 d'octubre de 1968]
 Paul Abraham **Dukas** [París, 1 d'octubre de 1865 - París, 17 de maig de 1935]
 Marcel **Dupré** [Ruan/FRA, 3 de maig de 1886 - Meudon, 30 de maig de 1971]
 Émile **Durand** [Saint-Brieuc/FRA, 16 de febrer de 1830 - Neuilly-sur-Seine, 7 de maig de 1903]
 Johann Aug. **Dürnnberger** [Pernstein bei Kirchdorf/AUS, 10 de març de 1800 - Krems, 6 de febrer de 1880]
 Pascal **Dusapin** [Nancy/FRA, 29 de maig de 1955]
 Charles **Duvel** [París, ? març de 1937 - París, 30 de novembre de 2017]
 Antonín Leopold **Dvořák** [Nelahozeves/TXÉ, 8 de setembre de 1841 - Praga, 1 de maig de 1904]

--E--

- Herbert **Eimert** [Kreuznach/ALE, 8 d'abril de - Düsseldorf, 15 de desembre de 1972]
Hanns **Eisler** [Leipzig, 6 de juliol de 1898 - Berlin, 6 de setembre de 1962]
Edward William **Elgar** [Broadheath/UK, 2 de juny de 1857 - Worcester, 23 de febrer de 1934]
Marie Fr. Maur. **Emmanuel** [Bar-sur-Aube/FRA, 2 de maig de 1862 - París, 14 de desembre de 1938]
Julius **Epstein** [Zagreb/CRO, 7 d'agost de 1832 - Viena/AUS, 3 de març de 1926]
László **Erkel** [Pest/HON, 9 d'abril de 1845 - Bratislava [ant.Pozsony], 3 de desembre de 1896]
Etnomusicologia: branca de la musicologia que investiga, arplega, classifica i estudia la música tradicional oral d'arreu del món en el seu context cultural a més de la música culta de les civilitzacions no europees. El terme prové del llatí 'Ethnos' [nació] i 'Mousiko' [música]. Als seus orígens fou anomenada 'musicologia comparada' i fou ubicada com una mena de disciplina auxiliar de l'antropologia i l'etnologia. En el cas de les anomenades 'cultures exòtiques' el interès científic arribà dintre del context de la colonització de les potències europees cap a mitjan segle XIX. L'etnomusicologia vindria a ser l'estudi dels 'patrimonis culturals de pobles no considerats occidentals', però també inclou l'anàlisi de la música occidental des d'una perspectiva antropològica.
Franco **Evangelisti** [Roma, 21 de gener de 1926 - Roma, 28 de gener de 1980]
William John 'Bill' **Evans** [Plainfield/EUA, 16 d'agost de 1929 - Nova York, 15 de setembre, 1980]

--F--

- Manuel Maria **Falla i Matheu** [Cadis, 23 de novembre de 1876 - Alta Gracia/ARG, 14 de novembre de 1946]
Ferenc **Farkas** [Nagykanizsa/HON, 15 de desembre 1905 - Budapest, 10 d'octubre de 2000]
Gabriel Urbain **Fauré** [Pàmies/FRA, 12 de maig de 1845 - París, 4 de novembre de 1924]
Ivan **Fedele** [Lecce/ITÀ, 6 de maig de 1953]
Eric William **Fenby** [Scarborough/PBs, 22 d'abril de 1906 - Scarborough/ALE, 18 de febrer de 1997]
Enrique **Fernández Arbós** [Madrid, 24 de desembre de 1863 - Sant Sebastià, 2 de juny de 1939]
Carlos **Fernández Shaw** [Cadis, 23 de setembre de 1865 - El Pardo/Madrid, 7 de juny de 1911]
G. **Fernández-Shaw Iturralde** [Madrid, 26 de febrer de 1893 - Madrid, 17 d'agost de 1965]
Lucien **Ferrari** [París/FRA, 5 de febrer de 1929 - Arezzo/ITÀ, 22 d'agost de 2005]
Osvaldo Nicolás **Ferraro** [Buenos Aires/ARG, 7 de setembre de 1934 - Madrid/ESP, 28 de març de 1977]
Henry **Février** [París, 2 d'octubre de 1875 - París, 6 de juliol de 1957]
John **Field** [Dublín/IRL, 26 de juliol de 1782 - Moscou/RÚS, 23 de gener de 1837]
Alejandro P. Guarello **Finlay** [Viña del Mar/XIL, 21 d'agost de 1951]
Franz **Fischer** [1849 ? - 1918 ?]
Rudolf **Fitzner** [Ernstbrunn/AUS, 4 de maig de 1868 - Salzburg, 2 de febrer de 1934]
Paul Le **Flem** [Lézardrieux/Costes del Nord/FRA, 1881 - Tréguier, 31 de juliol de 1984]
Eduardo **Fornarini** [Parma/ITÀ, ? 1887 - Buenos Aires/ARG, ? 1967]
Lukas **Foss/Fuchs** [Berlin/ALE, 15 d'agost de 1922 - Nova York/EUA, 1 de febrer de 2009]
Luca **Francesconi** [Milà, 17 de març de 1956]
César-Auguste **Franck** [Lieja/BÈL, 10 de desembre de 1822 - París/FRA, 8 de novembre de 1890]
Samson Pascal **François** [Frankfurt del Main/ALE, 18 de maig de 1924 - París/FRA, 22 d'octubre de 1970]
Vito **Frazzi** [San Secondo Parmense/ITÀ, 1 d'agost de 1888 - Florència, 8 de juliol de 1975]
Aleksander **Fredro** [Surochów/POL, 20 de juny de 1793 - Lemberg/POL, 15 de juliol de 1876]
Girolamo **Frescobaldi** [Ferrara/ITÀ, 9 de setembre de 1583 - Roma, 1 de març de 1643]
Sigmund Schlomo **Freud** [Freiberg/AUS, 6 de maig del 1856 - Londres/UK, 23 de setembre de 1939]
William **Friedkin** [Chicago, 29 d'agost de 1935]
Robert **Fuchs** [Frahental/ÀUS, 15 de febrer de 1847 - Viena, 19 de febrer de 1927]
Robert Jan Nepomuk **Führer** [Praga/TXÈ, 2 de juny de 1807 - Viena, 28 de novembre de 1861]

--G--

- Niels Wilhelm **Gade** [Copenhaguen, 22 de febrer de 1817 - Copenhaguen, 21 de desembre de 1890]
Constantino Vic. **Gaito** [Buenos Aires, 3 d'agost de 1878 - Buenos Aires, 14 de desembre de 1945]
Blas **Galindo Dimas** [San Gabriel/MÈX, 3 de febrer de 1910 - Mèxic D.F., 19 d'abril de 1993]
Noël **Gallon** [París, 11 de setembre de 1891 - París, 26 de desembre de 1966]
Gamelan: conjunt tradicional d'instruments de música de Java i Bali a Indonèsia format predominantment d'instruments de percussió.
Gerardo **Gandini** [Buenos Aires, 16 d'octubre de 1936 - Buenos Aires, 22 de març de 2013]
Andrés **Gaos** [La Corunya, 31 de març de 1874 - Mar del Plata/ARG, 13 de març de 1959]
Federico **García Lorca** [Fuente Vaqueros/Granada, 5 de juny de 1898 - Víznar/Granada, 18 d'agost de 1936]
Roberto **García Morillo** [Buenos Aires/ARG, 22 de enero de 1911 - B. Aires, 26 de octubre de 2003]

- Evaristo **García Torres** [S. Dom. de la Calzada, 26 d'octubre de 1830 - Sevilla, 18 de desembre de 1902]
 Henry Balfour **Gardiner** [Londres, 7 de novembre de 1877 - Salisbury/Wiltshire/UK, 28 de juny de 1950]
 André **Gedalgé** [París, 27 de desembre de 1856 - Chessy, 5 de febrer de 1926]
Generació del 51; grup de compositors nascut entre 1924 i 1938 dintre de la modernitat renovadora que alguns intel·lectuals afegiren a la foscor cultural de l'Espanya franquista. Com a tal, la 'Generació del 51' apareix de debò al 1959 quan els primers compositors espanyols ja fan ús del llenguatge serial. Apareix a Madrid i Barcelona mitjançant agrupacions com 'Juventudes Musicales en Madrid' [1952], 'Nueva Música' [1958], 'Música Abierta', 'Tiempo y Música', 'Alea', etc. El grup 'Nueva Música' de Madrid, agrupació pionera fundada al 1958 per Ramón Barce, hi era format pels músics Manuel Moreno-Buendía, Antón García Abril, Cristóbal Halffter, Manuel Blancafort, Manuel Carra, Luis de Pablo i Fernando Ember. El 7 de juny de 1959 cal considerar-lo 'dia històric per a la música espanyola' doncs es va dur a terme el primer concert avantguardista amb l'estrena de Sonata de Ramon Barce, Sonata para violín solo de Cristóbal Halffter i Cinco invenciones de Luis De Pablo, obres classificades ja com a serialistes. Llavors apareixeran nous compositors com ara Carmelo Bernaola, Ángel Arteaga, Claudio Prieto, Agustín González Acilu i Agustín Bertoméu.
 George **Gershwin** [Nova York, 26 de setembre de 1898 - Hollywood/Califòrnia, 11 de juliol de 1937]
 Giorgio Fed. **Ghedini** [Cuneo/Piemont/ITÀ, 11 de juliol de 1892 - Nervi/Ligúria, 26 de març de 1965]
 Esprit Charles Henri **Ghys** [? 19 de març de 1839 - ? 24 d'abril de 1908]
 Alberto Evaristo **Ginastera** [Buenos Aires/ARG, 11 d'abril de 1916 - Ginebra/SUI, 25 de juny de 1983]
 Francis Edward **Gladstone** [Summertown/Oxford, 2 de març de 1845 - ? 6 de setembre de 1928]
 Aleksandr Konst. **Glazunov** [Sant Petersburg/RÚS, 10 d'agost de 1865 - París/FRA, 21 de març de 1936]
 Reinhold Móritsovix **Glière** [Kiev/UCR, 11 de gener de 1875 - Moscou/RÚS, 23 de juny de 1956]
 Mikhaïl Ivànovix **Glinka** [Novospasskoié/RÚS, 1 de juny de 1804 - Berlín/ALE, 15 de febrer de 1857]
 Vinko **Globokar** [Anderny/FRA, 7 de juliol de 1934]
 Johann Wolfg. von **Goethe** [Frankfurt del Main/ALE, 28 d'agost del 1749 - Weimar, 22 de març de 1832]
 Karel **Goeyvaerts** [Anvers/BÈL, 8 de juny de 1923 - Anvers, 3 de febrer de 1993]
 Nikolai Vassilievix **Gógol** [Soròtxintsi/Poltàvskyina/RÚS, 1 d'abril de 1809 - Moscou, 4 de març de 1852]
 Károly **Goldmark** [Keszthely/HON, 18 de maig de 1830 - Viena, 2 de gener de 1915]
 Rubin **Goldmark** [Nova York, 15 d'agost de 1872 - Nova York, 6 de març de 1936]
 Stan **Golestan** [Vaslui/ROM, 7 de juny de 1875 - París/FRA, 21 d'abril de 1956]
 Vladimir **Golschmann** [París/FRA, 16 de desembre de 1893 - Nova York/EUA, 1 de març de 1972]
 Benjamin David **Goodman** [Chicago, 30 de maig de 1909 - Nova York, 13 de juny de 1986]
 Gino **Gorini** [Venècia, 22 de juny de 1914 - Venècia, 27 de gener de 1989]
 Sàndro **Gòrli** [Como/Llombardia, 19 de juny de 1948]
 Franc. de **Goya y Lucientes** [Fuendetodos, 30 de març de 1746 - Bordeus/FRA, 16 d'abril de 1828]
 Ettore **Gracis** [La Spezia/ITÀ, 24 de setembre de 1915 - Treviso, 12 d'abril de 1992]
 Percy Aldridge **Grainger** [Melbourne/AUSTR, 8 de juliol de 1882 - Nova York/EUA, 20 de febrer de 1961]
 Enrique **Granados Campiña** [Lleida, 27 de juliol de 1867 - Canal de la Mànega, 24 de març de 1916]
 Alan **Gray** [York/UK, 23 de desembre de 1855 - Cambridge, 27 de setembre de 1935]
 Edvard Hagerup **Grieg** [Bergen/NOR, 15 de juny de 1843 - Bergen, 4 de setembre de 1907]
 Gérard **Grisey** [Belfort/FRA, 16 de juny de 1946 - París, 11 de novembre de 1998]
 Gabriel **Grovez** [Lilla/FRA, 4 d'abril de 1879 - París, 20 d'octubre de 1944]
 Franz Xaver **Gruber** [Unterweitzberg/AUS, 25 de novembre de 1787 - Hallein, 7 de juny de 1863]
Grup dels Sis: grup de compositors francesos de començaments del s. XX. El nom fa esment al Grup dels Cinc russos. El crític i compositor Henri Collet els posà nom des que aparegué el seu article 'Les cinq Russes, les six Française et M. Satie' a la revista Comoedia del 16 de gener de 1920. Format per Georges Auric [1899-1983]; Louis Durey [1888-1979]; Arthur Honegger [1892-1955]; Darius Milhaud [1892-1974]; Francis Poulenc [1899-1963] i Germaine Tailleferre [1892-1983].
'Grupo de los Cuatro': nom adoptat per joves compositors mexicans al 1935 [Salvador Contreras; Daniel Ayala; José Pablo Moncayo i Blas Galindo] els quals pretenien propagar la nova música simfònica mexicana mitjançant l'audició de les seues obres. Cap als anys seixanta el grup desaparegué com a tal.
 Antonio **Guarnieri** [Venècia/Vèneto, 1 de febrer de 1880 - Milà, 25 de novembre de 1952]
 Félix Alexandre **Guilmant** [Boulogne-sur-Mer/FRA, 12 de març de 1837 - Meudon, 29 de març de 1911]
 Ernest **Guiraud** [Nova Orleans/EUA, 23 de juny de 1837 - París/FRA, 6 de maig de 1892]
 Jesús **Guridi Bidaola** [Vitòria, 25 de setembre de 1886 - Madrid, 7 d'abril de 1961]
 Pedro Elías **Gutiérrez Hart** [La Guaira/VEN, 14 de març de 1870 - Macuto, 31 de maig de 1954]

--H--

- William Edwin **Haesche** [New Haven/EUA 11 d'abril de 1867 - Roanoke, 26 de gener de 1929]
 Ernesto **Halffter Escriche** [Madrid, 16 de gener de 1905 - Madrid, 5 de juliol de 1989]
 Thomas **Hardy** [Dorset/UK, 2 de juny de 1840 - Dorchester, 11 de gener de 1928]
 Zsolt von **Harsanyi** [Korompa/ESL, 27 de gener de 1887 - Budapest/HON, 29 de novembre de 1943]
 Johan P. Emilius **Hartmann** [Copenhagen, 14 de maig de 1805 - Copenhagen, 10 de març de 1900]
 Wojciech Jerzy **Has** [Cracòvia/POL, 1 d'abril de 1925 - Łódź, 3 d'octubre de 2000]

Franz Joseph **Haydn** [Rohrau/ÀUS, 31 de març de 1732 - Viena, 31 de maig de 1809]
Hans **Haym** [Halle/ALE, 29 de novembre de 1860 - Elberfeld, 15 de febrer de 1921]
Jascha **Heifetz** [Vilnius/LIT, 2 de febrer de 1901 - Los Angeles/EUA, 10 de desembre de 1987]
Christian Joh. Heinrich **Heine** [Düsseldorf/ALE, 13 de desembre de 1797 - París, 17 de febrer de 1856]
Josef **Hellmesberger Sr.** [Viena, 3 de novembre de 1828 - Viena, 24 d'octubre de 1893]
William Ernest **Henley** [Gloucester/UK, 23 d'agost de 1849- Woking, 11 de juliol de 1903]
Pierre **Henry** [París, 9 de desembre de 1927 - París, 5 de juliol de 2017]
Hans Werner **Henze** [Gütersloh/ALE, 1 de juliol de 1926 - Dresden, 27 d'octubre de 2012]
Carl **Heymann** [Filehne/PBs, 6 d'octubre de 1854 - Bingen, ? de novembre de 1922]
Johann Adam **Hiller** [Zgorzelec/SAX, 25 de desembre de 1728 - Leipzig/ALE, 16 de juny de 1804]
Paul **Hindemith** [Hanau/Hessen/ALE, 16 de novembre de 1895 - Frankfurt, 28 de desembre de 1963]
Hofmann von **Hofmannsthal** [Viena, 1 de febrer de 1874 - Viena, 15 de juliol de 1929]
William **Hogarth** [Londres, 10 de novembre del 1697 - Londres, 26 d'octubre del 1764]
York **Höller** [Leverkusen/ALE, 11 de gener de 1944]
Gustavus Th. Von **Holst** [Cheltenham/UK, 21 de setembre de 1874 - Londres, 25 de maig de 1934]
Arthur **Honegger** [Le Havre/FRA, 10 de març de 1892 - París, 27 de novembre de 1955]
Alfred Edward **Housman** [Fockbury/UK, 26 de març de 1859 - Cambridge, 30 d'abril de 1936]
Candelar. **Huizar de Cadena** [Jerez de García/MÈX, 2 de febrer de 1883 - Mèxic D.F., 3 de maig de 1970]
Engelbert **Humperdinck** [Siegburg/ALE, 1 de setembre de 1854 - Neustrelitz, 27 de setembre de 1921]
Vincent **Hyspa** [Narbonne/FRA, 7 de novembre de 1865 - Villiers-sous-Grez, 12 d'octubre de 1938]

--|--

Jacqu. François Antoine **Ibert** [París, 15 d'agost de 1890 - París, 5 de febrer de 1962]
Henrik Johan **Ibsen** [Skien/NOR, 20 de març de 1828 - Cristiania, 23 de maig de 1906]
Anna Nikolàievna **Ièssipova** [Sant Petersburg, 31 de gener de 1851 - S. Petersburg, 18 d'agost de 1914]
Antonio **Illersberg** [Trieste/ITÀ, 16 de setembre de 1882 - Trieste, 21 de juny de 1953]
Impressionisme pictòric: escola pictòrica que naix a França i que es desenvolupa entre 1874 i 1886. Assenyala la ruptura de l'art modern amb l'academicisme i hi és considerat el moviment més important dintre del món pictòric succeït a les darreres dècades del segle XIX. Tanmateix, el impressionisme pictòric tendeix a recollir les impressions fugitives i la mobilitat dels fenòmens més que no l'aspecte estable i conceptual de les coses. El naixement de la generació impressionista apareix entre 1830 i 1844. No obstant això, el seu desenvolupament inicial no esdevindrà a París fins a la dècada del 1860, tot just al 1869, quan Pierre-Auguste Renoir i Claude Monet pinten junts a La Grenouillère [restaurant a sobre el riu Sena freqüentat per la burgesia parisenca]. Ambdós descobreixen a les seues obres que les ombres són més aviat acolorides a la seua perifèria i que el color dels objectes queda modificat per la llum que els il·lumina, per reflexos d'altres objectes i per contrastos de colors contrastants.
Paul M. Th. Vincent d'**Indy** [París, 27 de març de 1851 - París, 2 de desembre de 1931]
Mikhaïl **Ippolítov-Ivànov** [Gatxina/Sant Petersburg/RÚS, 7 de nov., de 1859 - Moscou, 28 de gener de 1935]
John Nicholson **Ireland** [Bowdon/UK, 13 d'agost de 1879 - Washington/UK, 12 de juny de 1962]
Heinrich **Isaac** [Brabant/BÈL, ? 1450 - Florència/ITÀ, 26 de març de 1517]
Carlos **Isamitt Alarcón** [Rengo/XIL, 13 de març de 1885 - Santiago, 2 de juliol de 1974]
Charles **Ives** [Danbury/EUA, 20 d'octubre de 1874 - Nova York, 19 de maig de 1954]

--J--

Zdzisław **Jachimecki** [Lviv/POL, 7 de juliol de 1882 - Cracòvia, 27 d'octubre de 1953]
Max **Jacob** [Quimper/FRA, 12 de juliol de 1876 - Drancy, 5 de març de 1944]
Salomon **Jadassohn** [Breslau/POL, 13 d'agost de 1831 - Leipzig, 1 de febrer de 1902]
Henry **James** [Nova York/EUA, 15 d'abril de 1843 - Londres, 28 de febrer de 1916]
Pál **Járdányi** [Budapest/HON, 30 de gener de 1920 - Budapest, 29 de juliol de 1966]
Philipp **Jarnach** [Noisy-le-Sec/FRA, 26 de juliol de 1892 - Bornesen, 17 de desembre de 1982]
Jean Michel **Jarre** [Lió/FRA, 24 d'agost de 1948]
Joseph Georg M. **Joachim** [Kittsee/HON, 28 de juny de 1831 - Berlín/ALE, 15 d'agost de 1907]
Hildegard **Jone** [Sarajewo/BÒS, 1 de juny de 1891 - Purkersdorf/ÀUS, 28 d'agost de 1963]
Marie Alph. Nic. Jos. **Jongen** [Lieja/BÈL, 14 de desembre de 1873 - Sar-lez-Spa/BÈL, 12 de juliol de 1953]
Mihail **Jora** [Roman/ROM, 14 d'agost de 1891 - Bucarest, 10 de maig de 1971]
James Aug. Aloysius **Joyce** [Dublín/IRL, 2 de febrer de 1882 - Zuric/SUÍ, 13 de gener de 1941]

--K--

Pál Kadosa	[Levice/ESL, 6 de setembre de 1903 - Budapest/ROM, 30 de març de 1983]
Mauricio Raúl Kagel	[Buenos Aires/ARG, 24 de desembre de 1931 - Colònia/ALE, 18 de setembre de 2008]
Henry Alfred Kaiser	[Brussel·les, 1 de març de 1872 - 2 d'octubre de 1917]
Maurice Ingvar Karkoff	[Stockholm, 17 de març de 1927 - Stockholm, 20 de gener de 2013]
Émile Albert Kayenberg	[Lovaina/BÈL, 23 de juny de 1860 - Schaerbeek/BÈL, 26 de desembre de 1929]
Hans Heinrich Keller	[Viena/ÀUS, 11 de març de 1919 - Londres/UK, 6 de novembre de 1985]
Ferenc Kersch	[Bácsalmás/HON, ? 1853 - Esztergom/HON, ? 1910]
Michael King Jr.	[Atlanta/EUA, 15 de gener de 1929 - Memphis/Tennessee, 4 d'abril de 1968]
Robert Kinsky	[Budapest, 17 d'agost de 1910 - Buenos Aires/ARG, 15 de setembre de 1977]
Otto Kitzler	[Dresden/ALE, 16 de març de 1834 - Graz/AUS, 6 de desembre de 1915]
Bernd H. Wilhelm von Kleist	[Brandenburg, 18 d'octubre de 1777 - Potsdam, 21 de novembre de 1811]
Gustav Klimt	[Baumgarten/ÀUS, 14 de juliol del 1862 - Viena, 6 de febrer del 1918]
Zoltán Kodály	[Kecskemét/HON, 16 de desembre de 1882 - Budapest, 6 de març de 1967]
Charles Louis E. Koechlin	[París, 27 de novembre de 1867 - Lo Raiòu Canadèu, 31 de desembre de 1950]
Gottfried Michael Koenig	[Koenig/Magdeburg/ALE, 5 d'octubre de 1926]
Hans von Koessler	[Kemnath/ALE, 1 de gener de 1853 - Ansbach, 23 de maig de 1926]
Ján Kollár	[Mošovce/ESL, 29 de juliol de 1793 - Viena/ÀUS, 24 de gener de 1852]
György Kósa	[Budapest, 24 d'abril de 1897 - Budapest, 16 d'agost de 1984]
Iàkov Kostakowsky	[Odessa/RÚS, 24 de gener de 1893 - Mèxic D.F./MÈX, 16 d'agost de 1953]
Włodzimierz Kotoński	[Warschau/POL, 23 d'agost de 1925 - Warschau, 4 de setembre de 2014]
Józef Ignacy Kraszewski	[Varsòvia/POL, 28 de juliol de 1812 - Ginèbra/SUI, 19 de març de 1887]
Lili Kraus	[Budapest/HON, 3 d'abril de 1903 - Asheville/EUA, 6 de novembre de 1986]
Martin Krause	[Lobstädt/ALE, 17 de juny de 1853 - Plattling/ALE, 2 d'agost de 1918]
Friedrich 'Fritz' Kreisler	[Viena, 2 de febrer de 1875 - Nova York/EUA, 29 de gener de 1962]
Ernst Křenek	[Viena/ÀUS, 23 d'agost de 1900 - Palm Springs/EUA, 22 de desembre de 1991]
Franz Krenn	[Droß/ÀUS, 26 de febrer de 1816 - Sankt Andrä-Wörtern, 18 de juny de 1897]
Pavel Křížkovský	[Kreuzendorf/TXÈ, 9 de gener de 1820 - Brno, 8 de mayo de 1885]
Viktor Alexandrovich Krylov	[Moscou, 2 de febrer de 1838 - Sant Petersburg, 13 de març de 1908]
Stanley Kubrick	[Nova York/EUA, 26 de juliol de 1928 - Harpenden/UK, 7 de març de 1999]
Rudolf Vass. Küding	[1832 ? - 1913 ?]
Ludwig P. Maria von Kunits	[Viena/ÀUS, 20 de juliol de 1870 - Toronto/CAN, 8 d'octubre de 1931]
Serguei Aleks. Kussevitki	[Vixni Volotxok/RÚS, 26 de juliol de 1874 - Boston/EUA, 4 de juny de 1951]

--L--

Joan Lamote de Grignon	[Barcelona, 7 de juliol de 1872 - Barcelona, 11 de març de 1949]
Wanda Landowska	[Varsòvia/POL, 5 de juliol de 1879 - Lakeville/EUA, 16 d'agost de 1959]
Jean Langlais	[La Fontenelle/FRA, 15 de febrer de 1907 - París, 8 de maig de 1991]
Alcides Emigdio Lanza	[Rosario/ARG, 2 de juny de 1929]
Orlande de Lassus/Lasso	[Països Baixos, ? 1530/1532 - Munic/ALE, 14 de juny de 1594]
Heinrich Laube	[Sprotau/POL, 18 de setembre de 1806 - Viena/Àustria, 1 d'agost de 1884]
Alexandre Jean Alb. Lavignac	[París, 21 de gener de 1846 - París, 28 de maig de 1916]
Víctor Gustav Lefèvre	[Provins/Illa de França, 2 de juny de 1831 - Boulogne, 17 de març de 1910]
René Leibowitz	[Varsòvia/POL, 17 de febrer de 1913 - París/FRA, 29 d'agost de 1972]
Mitch Leigh/Irwin Michnick	[Brooklyn/Nova York, 30 de gener de 1928 - Nova York, 16 de març de 2014]
Alfonso Leng Haygus	[Santiago/XIL, 11 de febrer de 1884 - Santiago, 7 de novembre de 1974]
Leb. Menyhért/Mel. Lengyel	[Balmazújváros/HON, 21 de gener de 1880 - Budapest, 23 d'octubre de 1974]
Ruggero Leoncavallo	[Nàpols/ITÀ, 23 d'abril de 1857 - Montecatini Terme/Pistoia, 9 d'agost de 1919]
Daria Mikhailovna Leonova	[Vyshni Volochok/RÚS, 9 de març de 1829 - Sant Petersburg, 25 de gener de 1896]
Alfonso Letelier Llona	[Santiago/XIL, 4 d'octubre de 1912 - Santiago, 28 d'agost de 1994]
Hermann Levi	[Giessen/ALE, 7 de novembre de 1839 - Munic, 13 de maig de 1900]
Alexandre Levy	[Sao Paulo/BRA, 10 de novembre de 1864 - Sao Paulo, 17 de gener de 1892]
Roland Alexis Manuel Levy	[París, 22 de març de 1891 - París, 1 de novembre de 1966]
Anatoli Konst. Liàdov	[Sant Petersburg, 5 de novembre de 1855 - Polynovka, 28 d'agost de 1914]
Konstantín Liàdov	[Sant Petersburg, 6 de maig de 1820 - Sant Petersburg, 19 de desembre de 1871]
György Sándor Ligeti	[Dicsőszentmárton/HON, 28 de maig de 1923 - Viena/ÀUS, 12 de juny de 2006]
Magnus Gustaf A. Lindberg	[Helsinki, 27 de juny de 1958]
Ferenc/Franz Liszt	[Doborjan/HON, 22 d'octubre de 1811 - Bayreuth/ALE, 31 de juliol de 1886]
Lino Liviabella	[Macerata/ITÀ, 7 d'abril de 1902 - Bolonya/Emília Romanya, 21 d'octubre de 1964]
Teodor Llorente Olivares	[València/L'Horta, 7 de gener de 1836 - València, 2 de juliol de 1911]

Johann Bernhard **Logier** [Kassel/Hessen/ALE, 9 de febrer de 1777 - Dublín/IRL, 13 de febrer de 1846]
 Harvey 'Worth' **Loomis** [Nova York, 5 de febrer de 1865 - Boston/Massachusetts, 25 de desembre de 1930]
 Sergio **Lorenzi** [Lonigo/ITÀ, 21 d'abril de 1914 - Venècia, 16 de març de 1974]
 Robert Traill Spen. **Lowell IV** [Boston/EUA, 1 de març de 1917 - Nova York, 12 de setembre de 1977]
 Henry **Lowenfeld** [Polònia, 1859 ? - ? Regne Unit, 1931 ?]
 Sergei Mikh. **Lyapunov** [Yaroslavl/RÚS, 30 de novembre 1859 - París/FRA, 8 November 1924]
 David Keith **Lynch** [Missoula/Montana/EUA, 20 de gener de 1946]

--M--

Bruno **Maderna** [Venècia/ITÀ, 21 d'abril de 1920 - Darmstadt/ALE, 13 de novembre de 1973]
 Maur. M. Bernard **Maeterlinck** [Gant/BÈL, 29 d'agost de 1862 - Niça/FRA, 6 de maig de 1949]
 Luigi **Magnani** [Reggio nell'Emilia/ITÀ, 29 de gener de 1906 - Mamiano, 15 de novembre de 1984]
 Alma **Mahler**/Al. M. **Schindler** [Viena, 31 d'agost de 1879 - N.York/EUA, 11 de desembre de 1964]
 Gustav **Mahler** [Kaliště/Bohèmia/TXÈ, 7 de juliol de 1860 - Viena, 18 de maig de 1911]
 Mesías **Maiguashca** [Quito/EQU, 24 de desembre de 1938]
 Joaquim **Malats i Miarons** [Sant Andreu de Palomar, 5 de març de 1872 - Barcelona, 22 d'octubre de 1912]
 Artur **Malawski** [Przemysl/POL, 4 de juliol de 1904 - Cracòvia, 26 de desembre de 1957]
 Francesco **Malipiero** [Rovigo/Vèneto/ITÀ, 9 de gener de 1824 - Venècia, 12 de maig de 1887]
 Gian Francesco **Malipiero** [Venècia/Vèneto, 18 de març de 1882 - Asolo/Vèneto, 2 d'agost de 1973]
 Witold **Maliszewski** [Mohyliw-Podilskij/RÚS, 8 de juliol 1873 - Zalesie/POL, 18 de juliol de 1939]
 Stéphane-Étienne **Mallarmé** [París, 18 de març de 1842 - Valvins, 9 de setembre de 1898]
 José Carlos **Malsio Montoya** [Callao/PER, 2 de setembre de 1924 - Lima, 13 de novembre de 2007]
 Emma N. Radnitzky-**Man Ray** [Filadèlfia/EUA, 27 d'agost de 1890 - París/FRA, 18 de novembre de 1976]
 Paul Thomas **Mann** [Lübeck/ALE, 6 de juny de 1875 - Zuric/SUÍ, 12 d'agost de 1955]
 Vincenzo **Mannino** [Palerm/ITÀ, 9 de gener de 1913 - Palerm, 22 de juny de 2002]
 Benedetto Giacomo **Marcello** [Venècia, 31 de juliol de 1686 - Brescia, 24 de juliol de 1739]
 Tomás **Marco Aragón** [Madrid, 12 de septiembre de 1942]
 Franco **Margola** [Orzinuovi/ITÀ, 30 d'octubre de 1908 - Nave/Llombardia, 9 de març de 1992]
 Biagio **Marin** [Grado/ITÀ, 29 de juny de 1891 - Grado, 24 de desembre de 1985]
 Anton-François **Marmontel** [Clermont-Ferrand, 16 de juliol de 1816 - París, 16 de gener de 1898]
 Armand **Marsick** [Lieja/BÈL, 20 de setembre de 1877 - Haine-Saint-Paul/FRA, 30 d'abril de 1959]
 Maurice **Martenot** [París, 14 d'octubre de 1898 - Clichy/Alts del Sena/FRA, 8 d'octubre de 1980]
Martenot, Ones: *instrument compost per un oscil·lador electrònic monòdic [és a dir, que no produeix notes simultànies] es caracteritza per les seues sonoritats particulars, que recorden veus llunyanes. Es compon de:*

- *Teclat suspès, que comanda l'altura del so [la seua freqüència] i el vibrato.*
- *Cinta paral·lela al teclat que permet els glissandi.*
- *Tecla d'expressió que es controla amb la mà esquerra i que incideix sobre el volum sonor. Per la pressió, menys o més forta, s'obtenen les variacions d'intensitat que poden anar del pianissimo fins el fortissimo. Un colp sec sobre la tecla produeix un so percudit. Pot fer-se una analogia entre la tecla d'expressió i l'arc d'un instrument de corda.*
- *Comandament amb diversos timbres per tal de filtrar i modificar el so i fer combinacions*
- *Difusors [altaveus transformats]:*
 - Principal [o D1]: *altaveu estàndard de gran potència*
 - Ressonància [o D2]: *altaveu muntat darrere dels conjunt amb el fi d'obtenir ressonància acústica*
 - Gong [o D3]: *altaveu la membrana del qual ha estat substituïda per un gong, per tal de crear sons metàl·lics*
- *Palma: peça de lutheria sobre la que es disposen cordes metàl·liques connectades al motor de l'altaveu. Les vibracions transmeses permeten que les cordes entren en ressonància.*
- *Les Ones Martenot han estat emprades, entre altres, en obres d'Olivier Messiaen, André Jolivet, Arthur Honegger i Edgard Varèse.*

Frank **Martin** [Ginebra/SUÍ, 15 de setembre de 1890 - Naarden/PBs, 21 de nov. de 1974]
 Gregorio **Martínez Sierra** [Madrid, 6 de maig de 1881 - Madrid, 1 d'octubre de 1947]
 José **Martiniano de Alencar** [Messejana/BRA, 1 de maig de 1829 - Río de Janeiro, 12 de desembre de 1877]
 Giuseppe **Martucci** [Capua/Campània/ITÀ, 6 de gener de 1856 - Nàpols, 1 de juny de 1909]
 Eduard **Marxsen** [Nienstädten, 23 de juliol de 1806 - Altona/Hamburg, 18 de novembre de 1887]
 Jules Émile Fred. **Massenet** [Saint-Étienne/FRA, 12 de maig de 1842 - París, 13 d'agost de 1912]
 Eduardo **Maturana** [Valparaíso/XIL, 14 d'abril de 1920 - Toronto/CAN, ? 2003]
 René A. Guy de **Maupassant** [Dieppe/FRA, 5 d'agost de 1850 - París, 6 de juliol de 1893]
 Antoin. **Mauté de Fleurville** [Nogent-le-Rotrou/FRA, 17 d'abril de 1853 - Niça, 13 de novembre de 1914]
 Charles **Mayer** [Königsberg/ALE, 21 de març de 1790 - Dresden, 2 de juliol de 1862]
 Wilhelm **Mayer** [Praga/TXÈ, 10 de juny de 1831 - Graz/ÀUS, 22 de gener de 1898]
 Nadejda Filarétovna von **Meck** [Smolenks/RÚS, 10 de febrer de 1831 - Niça/FRA, 13 de gener de 1894]
 Arnold Lud. **Mendelssohn** [Ratibor/POL, 26 de desembre de 1855 - Darmstadt/ALE, 18 de febrer de 1933]
 Fel. **Mendelssohn Bartholdy** [Hamburg, 3 de febrer de 1809 - Leipzig, 4 de novembre de 1847]
 Manuel **Mendizabal** [Tolosa/Gipuzkoa, 9 de setembre de 1817 - Madrid, 29 d'agost de 1896]

Pierre Menu	[? 1896 - ? 1919]
Yehudi Menuhin	[Nova York/EUA, 22 d'abril de 1916 - Berlín/ALE, 12 de març de 1999]
Olivier Messiaen	[Avinyó/FRA, 10 de desembre de 1908 - Clichy, Île-de-France, 27 d'abril de 1992]
Friedrich Wilhelm Meyer	[Altenburg/ALE, 2 de març de 1818 - Munic, ? 1893]
Giacomo Meyerbeer	[Tasdorf/Berlin/ALE, 5 de setembre de 1791 - París/FRA, 2 de maig de 1864]
Werner Meyer-Eppler	[Antwerpen/ALE, 30 d'abril de 1913 - Bonn, 8 de juliol de 1960]
Nikol. Iàkovlevitx Miaskovski	[Novoguéórguievsk/RÚS, 20 d'abril de 1881 - Moscou, 8 d'agost de 1950]
Darius Milhaud	[Marsella/FRA, 4 de setembre de 1892 - Ginebra/SUÏ, 22 de juny de 1974]
Antonina IvaN. Miliukova	[? RÚS, 5 de juliol de 1848 - Sant Petersburg, 1 de març de 1917]
José Miró Anoria	[Cadis, ? 1815 - Sevilla, ? 1878]
José Miró Anoria	[Cadis, ? 1815 - Sevilla, ? 1878]
Fred. Mompou i Dencausse	[Barcelona, 16 d'abril de 1893 - Barcelona, 30 de juny de 1987]
José Pablo Moncayo García	[Guadalajara/MÈX, 29 de juny de 1912 - Mèxic D.F., 16 de juny de 1958]
Oscar-Claude Monet	[París, 14 de novembre de 1840 - Giverny, 5 de desembre de 1926]
Stanislaw Moniuszko	[Ubiel/Mińsk/BIE, 5 de maig de 1819 - Varsòvia/POL, 4 de juny de 1872]
Thelonious Sphere Monk	[Rocky Mount/EUA, 10 d'octubre de 1917 - Englewood, 17 de febrer de 1982]
Pierre Monteux	[París/FRA, 4 d'abril de 1875 - Hancock/Maine,EUA, 1 de juliol de 1964]
Claudio Giovanni Monteverdi	[Cremona/ITÀ, 15 de maig de 1567 - Venècia, 29 de novembre de 1643]
Paul Morand	[París, 13 de març de 1888 - París, 24 de juliol de 1976]
Ch.Henri Valentin Morhange	[París, 30 de novembre de 1813 - París, 29 de març de 1888]
Berthe Marie Pauline Morisot	[Bourges/FRA, 14 de gener de 1841 - París, 2 de març de 1895]
William Morris	[Walthamstow/UK, 24 de març de 1834 - Londres, 3 d'octubre de 1896]
Virgilio Mortari	[Rho/ITÀ, 6 de desembre de 1902 - Roma, 5 de setembre de 1993]
Luca Mosca	[Milà, 29 de maig de 1957]
Moritz Maurycy Moszkowski	[Breslau/POL, 23 d'agost de 1854 - París/FRA, 4 de març de 1925]
Joh. Ch. Wolfgang Th. Mozart	[Salzburg, 27 de gener de 1756 - Viena, 5 de desembre de 1791]
' Mugellini Quintet ':	format per Ottorino Respighi -viola-, M. Corti i R. Fantucci -violins-, A. Certain-violoncel- i encapçalat per Bruno Mugellini -piano-.
Música absoluta :	també anomenada 'música pura', abasta les obres musicals instrumentals que no contenen cap element 'extra musical', cap relació amb un text. Oposada a la música programàtica, es caracteritza per no tenir cap referència particular al món exterior. Vindria a ser una música instrumental sense cap relació amb la poesia, qualsevol acció teatral, una idea, una imatge, etc. Així doncs cal considerar teòricament la sonata, la simfonia, el concert, etc., com a formes de música pura.
Música programàtica :	té per objectiu evocar idees o imatges no musicals en la ment de l'oient, representant auditivament un estat d'ànim, una escena o una imatge. És allò oposat a la 'música absoluta', la qual s'aprecia per ella mateixa, sense cap referència particular al món exterior. Aplicat a la tradició de la música clàssica europea, el terme tingué ressò, sobretot, al període musical romàntic del segle XIX [1820-1910] encara que abans ja s'havien compost peces de caràcter descriptiu. Així, doncs, el terme es reserva per a les obres amb carés orquestral [sense veus ni text] i no cal emprar-lo dintre del gènere operístic ni tampoc amb els 'lieder'.
Christian Gottlieb Müller	[Oderwitz/Saxònia, 6 de febrer de 1800 - Altenburg, 29 de juny de 1863]
Theodor Mundt	[Potsdam/ALE, 19 de setembre de 1808 - Berlín, 30 de novembre de 1861]
Modest Petróvitx Mússorgski	[Kàrevo/RÚS, 21 de març de 1839 - Sant Petersburg, 28 de març de 1881]
Leonid Fiódorovich Myasin	[Moscou/RÚS, 9 d'agost de 1896 - Colònia/ALE, 15 de març de 1979]

--N--

Nacionalisme Castissista: tota vegada conclosa la contesa civil espanyola apareix a l'esquifit món musical de la península una mena de 'Neoclassicisme Nacionalista' [també anomenat Neocasticisme] que hi és basat en una dimensió restauradora de valors i idees tradicionals pròpies del règim polític franquista, como ara: el bon gust, la mesura o les al·lusions patriòtiques al 'gloriós passat històric'.

Conlon Nancarrow	[Texarkana/EUA, 27 d'octubre de 1912 - Mèxic D. F./MÈX, 10 d'agost de 1997]
Eduard Francevič Nápravník	[Königrätz/RÚS, 24 d'agost de 1839 - Sant Petersburg, 23 de novembre de 1916]
Otto Neitzel	[Falkenburg/POL, 6 de juliol de 1852 - Colònia/ALE, 10 de març de 1920]
Alberto Nepomuceno	[Fortaleza/BRA, 6 de juliol de 1864 - Rio de Janeiro, 16 d'octubre de 1920]
Amálie Wickenh. Nerudová	[Brno/TXÈ, 31 de març de 1834 - Brno, 24 de febrer de 1890]
Carl Fred. Edmund Neupert	[Oslo/NOR, 1 d'abril de 1842 - Nova York/EUA, 22 de juny de 1888]
Olga Neuwirth	[Graz/ÀUS, 4 d'agost de 1968]
Friedrich Wilhelm Nietzsche	[Röcken/Saxònia, 15 d'octubre de 1844 - Weimar, 25 d'agost de 1900]
Serge Nigg	[París, 6 de juny de 1924 - París, 12 de novembre de 2008]
Friedrich Niggli	[Aarburg/SUÏ, 15 de desembre de 1875 - Zollikon/SUÏ, 3 de novembre de 1959]
Vàtslav Fomitx Nijinski	[Kíev/UCR, 12 de març de 1890 - Londres/UK, 8 d'abril de 1950]
Leonid Wlad. Nikolajev	[Kíev/UCR, 1 d'agost de 1878 - Taschkent/Uzbekistan, 11 d'octubre de 1942]
Piero Niro	[Baranello/Campobasso/ITÀ, 18 de maig de 1957]

Mathis Gothart **Nihart** [Würzburg/ALE ? 1475/1480 - Halle, ? 1528]
 Fernando **Nogueira Pessoa** [Lisboa/POR, 13 de juny de 1888 - Lisboa, 30 de novembre de 1935]
 Luigi **Nono** [Venècia, 29 de gener de 1924 - Venècia, 8 de maig de 1990]
 Rikard **Nordraak** [Cristiania/Oslo/NOR, 12 de juny de 1842 - Berlín/ALE, 20 de març de 1866]
 Pedro **Núñez Navarrete** [Constitución/XIL, 3 d'agost de 1906 - Santiago, 5 de gener de 1989]
 '**NWDR**': 'Nordwestdeutscher Rundfunk' - Radiodifusió de l'ALE Nordoest. Institució pública de ràdio i televisió dels estats federals alemanys dels Länder d'Hamburg, Baixa Saxònia, Schleswig-Holstein i Renània de Westfàlia.

--O--

Jacques **Offenbach** [Colònia/ALE, 20 de juny de 1819 - París/FRA, 5 d'octubre de 1880]
 Arthur **Oldham** [Londres/UK, 6 setembre de 1926 - Villejuif/FRA, 4 de maig de 2003]
 Laurence Kerr **Olivier** [Dorking/Surrey/UK, 22 de maig de 1907 - Steyning/Sussex, 11 de juliol de 1989]
 Elsa **Olivieri-Sangiaco** [Roma, 24 de març de 1894 - Roma, 17 de març de 1996]
 Jenő **Ormándy-Blau** [Budapest/HON, 18 de novembre de 1899 - Filadelfia/EUA, 12 de març de 1985]
 Juan **Orrego Salas** [Santiago/XIL, 18 de gener de 1919]
 Aleksandr Nikol. **Ostrovski** [Moscou, 12 d'abril de 1823 - Sxelikovo/Kostromà, 14 de juny de 1886]
 Hans Günther Franz **Otte** [Plauen/ALE, 3 de desembre de 1926 - Bremen, 25 de desembre de 2007]

--P--

Arma **Pál/Paul Arma** [Budapest/HON, 22 de novembre de 1905 - París/FRA, 28 de novembre de 1987]
 Giovanni Pierl. da **Palestrina** [Palestrina/ITÀ, 30 de setembre de 1525 - Roma, 2 de febrer de 1594]
 Andrzej **Panufnik** [Varsòvia/POL, 25 de setembre de 1914 - Twickenham/UK, 27 d'octubre de 1991]
 Armand **Parent** [Lieja/BÈL, 5 de febrer de 1863 - París/FRA, 20 de gener de 1925]
 Giulio Cesare **Paribeni** [Roma, 27 de maig de 1881 - Milà, 1 de gener de 1964]
 Horatio William **Parker** [Auburndale/EUA, 15 de setembre de 1863 - Cedarhurst, 18 de desembre de 1919]
 Hubert **Parry** [Bournemouth/UK, 27 de febrer de 1848 - Sussex, 7 d'octubre de 1918]
 Félix **Passerone** [? 25 d'abril de 1902 - ? 7 d'abril de 1958]
 Béla **Paulini** [Csákvár/HON, 20 de juny 1881 - Baj/HON, 1 de gener de 1945]
 Emil **Paur** [Txernivtsi/UCR, 19 de juliol de 1855 - Mistek/TXÉ, 7 de juny de 1932]
 Cesare **Pavese** [Cuneo/ITÀ, 9 de setembre de 1908 - Torí, 26 d'agost de 1950]
 Juan Carlos **Paz** [Buenos Aires/ARG, 5 d'agost de 1901 - Buenos Aires, 25 d'agost de 1972]
 Peter Neville Luard **Pears** [Farnham/UK, 22 de juny de 1910 - Aldeburgh/UK, 3 d'abril de 1986]
 Felip **Pedrell i Sabaté** [Tortosa/Baix Ebre, 19 de febrer de 1841 - Barcelona, 19 d'agost de 1922]
 Arrigo **Pedrollo** [Montebello Vicentino/ITÀ, 5 de desembre de 1878 - Vicenza, 23 de des., de 1964]
 Jorge Washington **Peña Hen** [Santiago/XIL, 16 de gener de 1928 - La Serena, 16 d'octubre de 1973]
 Mario **Peragallo** [Roma, 25 de març de 1910 - Roma, 24 d'octubre de 1996]
 Richard von **Pergler** [Viena, 10 de gener de 1854 - Viena, 11 de gener de 1911]
 Giovanni Battista **Pergolesi** [Jesi/ITÀ, 4 de gener de 1710 - Pozzuoli, 16 de març de 1736]
 Charles **Perrault** [París, 12 de gener de 1628 - París, 16 de maig de 1703]
 Goffredo **Petrassi** [Zagarolo/Laci/ITÀ, 16 de juliol de 1904 - Roma, 2 de març de 2003]
 Egon **Petri** [Hannover/ALE, 23 de març de 1881 - Berkeley/Califòrnia/EUA, 27 de maig de 1962]
 Michel Paul **Philippot** [Verzy/FRA, 2 de febrer de 1925 - Vincennes, 28 de juliol de 1996]
 Gregor **Piatigorsky** [Dnipropetrovsk/UCR, 17 d'abril de 1903 - Los Angeles/EUA, 6 d'agost de 1976]
 Astor Pantaleón **Piazzolla** [Mar del Plata/ARG, 11 de març de 1921 - Buenos Aires, 4 de juliol de 1992]
 Francis-M. (Martínez) '**Picabia**' [París, 22 de gener de 1879 - París, 30 de novembre de 1953]
 Pablo Ruiz **Picasso** [Màlaga, 25 d'octubre de 1881 - Mogins/FRA, 8 d'abril de 1973]
 Ramon **Pintó i Llírs** [Barcelona, ? 1805 - L'Havana/CUB, ? 1855]
 André Gabriel Edmée **Pirro** [Saint-Dizier/Alt Marne/FRA, 12 de febrer de 1869 - París, 11 de novembre de 1943]
 Jacob Abr. Camile **Pissarro** [Saint Thomas-Ille/FRA, 10 de juliol de 1830 - París, 13 de novembre de 1903]
 Ildebrando **Pizzetti** [Parma/ITÀ, 20 de setembre de 1880 - Roma, 13 de febrer de 1968]
 Edgar Allan **Poe** [Boston/EUA, 19 de gener de 1809 - Baltimore, 7 d'octubre de 1849]
 Manuel Maria **Ponce Cuéllar** [Fresnillo/MÈX, 8 de desembre de 1882 - Mèxic D.F., 24 d'abril de 1948]
 J. M. Octave Géraud **Pouéilh** [Tolosa de Llenguadoc/FRA, 24 de febrer de 1876 - Olivet, 14 d'octubre de 1958]
 Francis J. Marcel **Poulenc** [París, 7 de gener de 1899 - París, 30 de gener de 1963]
 Henri-Pierre **Poupard/Sauguet** [Burdeus, 18 de maig de 1901 - París, 22 de juny de 1989]
 Henri **Pousseur** [Malmedy/BÈL, 23 de juny de 1929 - Brussel·les, 6 de març de 2009]
 Mel **Powell/Melvin Epstein** [Bronx/Nova York/EUA, 12 de febrer de 1923 - Sherman Oaks, 24 d'abril de 1998]
 Gabriela **Preissová** [Kutná Hora/TXÉ, 23 de març de 1862 - Praga, 27 de març de 1946]

Primitivisme: moviment artístic que pretenia arrossegar el folklore de diversos indrets europeus vers un llenguatge modern. El primitivisme afegí accentuacions irregulars i mètriques mai emprades en música llegida, escales modals, ús de tot tipus de percussió, harmonies politonals i atonals. Dos dels seus seguidors dintre del seu primer període compositiu van ser Ígor Stravinski i Bela Bartok.

Serguei Serguéiev. **Prokófiev** [Sontsovka/UCR, 23 d'abril de 1891 - Moscou/RÚS, 5 de març de 1953]

Josef **Proksch** [Liberec/TXÈ, 4 d'agost de 1794 - Praga, 20 de desembre de 1864]

Carlo **Prosperi** [Florència, 13 de març de 1921 - Florència, 15 de juny de 1990]

Aleksandr Serg. **Puixkin** [Moscou, 6 de juny de 1799 - Sant Petersburg, 10 de febrer de 1837]

Joan Baptista **Pujol i Riu** [Barcelona, 22 de març de 1835 - Barcelona, 28 de desembre de 1898]

Pulcinella: ballet d'Igor Stravinsky basat en una obra de teatre del segle XVIII al voltant del personatge Pulcinella originari de la Commedia dell'Arte italiana. S'estrenà a l'òpera de París el 15 de maig de 1920 sota la direcció d'Ernest Ansermet.

Henry **Purcell** [Westminster/UK, 10 de setembre de 1659 - Dean's Yard, 21 de novembre de 1695]

--Q--

--R--

Joseph Joachim **Raff** [Lachen/SUÍ, 27 de maig de 1822 - Frankfurt del Main/ALE, 24 de juny de 1882]

Serguei Vas. **Rakhmàninov** [Semionovo/RÚS, 1 d'abril de 1873 - Beverly Hills/EUA, 28 de març de 1943]

Günter **Raphael** [Berlin, 30 d'abril de 1903 - Herford/ALE, 19 d'octubre de 1960]

Einojuhani **Rautavaara** [Hèlsinki, 9 d'octubre de 1928 - Hèlsinki, 27 de juliol de 2016]

Joseph Maurice **Ravel** [Ciboure/FRA, 7 de març de 1875 - París, 28 de desembre de 1937]

Adolf Franklin **Rebner** [Viena/ÀUS, 21 de novembre de 1876 - Baden-Baden/ALE, 19 de juny de 1967]

'**Rebner Quartet**': format per Adolf Rebner, Johannes Hegar, Walther Davisson i Ludwig Natterer i, des del 1916, amb Adolf Rebner, Hermann Kraus, Paul Hindemith i M.Frank.

Johann Baptist J. Max. **Reger** [Brand/ALE, 19 de març de 1873 - Leipzig, 11 de maig de 1916]

Steve **Reich** [Nova York, 3 d'octubre de 1936]

Carl Heinr. Carsten **Reinecke** [Hamburg/Altona/ALE, 23 de juny de 1824 - Leipzig, 10 de març de 1910]

Frederick Martin 'Fritz' **Reiner** [Budapest/HON, 19 de desembre de 1888 - N.York/EUA, 15 de novembre de 1963]

Franz Theodor **Reizenstein** [Nuremberg/ALE, 7 de juny de 1911 - Londres/UK, 15 d'octubre de 1968]

Ede **Reményi** [Miskolc/HON, 17 de gener de 1828 - San Francisco/EUA, 15 de maig de 1898]

Pierre-Auguste **Renoir** [Limoges/FRA, 25 de febrer de 1841 - Cagnes-sur-Mer, 3 de desembre de 1919]

Armando **Renzi** [Roma, 22 de juliol de 1915 - Roma, 2 de juny de 1985]

Ottorino **Respighi** [Bolonya/ITÀ, 9 de juliol de 1879 - Roma, 18 d'abril de 1936]

Josef **Rheinberger** [Vaduz/LIECH, 17 de març de 1839 - Munic/ALE, 25 de desembre de 1901]

Hans **Richter** [Berlín/ALE, 6 d'abril 1888 - Minusio/SUÍ, 1 de febrer de 1976]

János **Richter** [Raab/Gyor/HON- 4 d'abril de 1843 - Bayreuth/ALE, 5 de desembre de 1916]

Josef Anton **Riedl** [Munic/Baviera, 11 de juny de 1929]

Hugo **Riemann** [Sondershausen/ALE, 18 de juliol de 1849 - Leipzig, 25 de novembre de 1919]

Carlos **Riesco Grez** [? Xile, 23 de desembre de 1925 - Santiago, 20 de maig de 2007]

Sviatoslav Teof. **Ríjter** [Zhytomyr/UCR, 20 de març de 1915 - Moscou/RÚS, 1 d'agost de 1997]

Rainer Maria **Rilke** [Praga/TXÈ, 4 de desembre de 1875 - Val-Mont/SUÍ, 29 de desembre de 1926]

Jean N.Arthur **Rimbaud** [Charleville/FRA, 20 d'octubre de 1854 - Marsella, 10 de novembre de 1891]

Nikolai And. **Rimski-Kórsakov** [Tikhvin/RÚS, 18 de març de 1844 - Liubensk, 21 de juny de 1908]

Joseph-Édouard **Risler** [Baden-Baden/ALE, 23 de febrer de 1873 - París/FRA, 22 de juliol de 1929]

Josep **Rocabruna i Valdivieso** [Barcelona, ? 1879 - Ciutat de Mèxic, ? 1957]

Romain **Rolland** [Clamecy/FRA, 29 de gener de 1866 - Vézelay, 30 de desembre de 1944]

Celedonio **Romero** [Cienfuegos/CUB; 2 de març de 1913 - San Diego/EUA, 8 de maig de 1996]

Federico **Romero Sarachaga** [Oviedo, 11 de novembre de 1886 - Madrid, 30 de juny de 1976]

Luisto **Romitelli** [Gorizia/Friuli Venezia Giulia, 1 de febrer de 1963 - Milà, 27 de juny de 2004]

Ludovico Antonio **Roncalli** [Bérgam/ITÀ, 6 de març de 1654 - ? 25 d'agost de 1713]

Dante Gabriel **Rossetti** [Londres, 12 de maig de 1828 - Birchington-on-Siga/UK, 10 d'abril de 1882]

Lauro **Rossi** [Macerata/ITÀ, 19 de febrer de 1810 - Cremona, 5 de maig de 1885]

Gioachino Antonio **Rossini** [Pésaro/ITÀ, 29 de febrer de 1792 - París/FRA, 13 de novembre de 1868]

Mstislav LeOp.**Rostropóvich** [Bakú/AZER, 27 de març de 1927 - Moscou/RÚS, 27 d'abril de 2007]

Karl Maria Hans **Rott** [Braunhirschengrund/ÀUS, 1 d'agost de 1858 - Viena, 25 de juny de 1884]

Albert Charles P. M. **Roussel** [Tourcoing/FRA, 5 d'abril de 1869 - Royan, 23 d'agost de 1937]

René Le **Roy** [Maisons-Laffitte/FRA, 4 de març de 1898 - París, 3 de gener de 1985]
Anton Grigorevich **Rubinstein** [Podòlia/UCR, 28 de novembre de 1829 - Peterhof/RÚS, 20 de novembre de 1894]
Arthur **Rubinstein** [Łódź/POL, 28 de gener de 1887 - Ginebra/SUÍ, 20 de desembre de 1982]
Nikolai Grigor. **Rubinstein** [Moscou, 2 de juny de 1835 - París/FRA, 23 de març de 1881]
Ida Lvovna **Rubinstein** [Járkov/RÚS, 5 d'octubre de 1885 - Vence/FRA, 20 de setembre de 1960]
Friedrich J. Michael **Rückert** [Schweinfurt/ALE, 16 de maig de 1788 - Neuses/ALE, 31 de gener de 1866]
Maros **Rudolf** [Stachy/HON, 19 de gener de 1917 - Budapest, 3 d'agost de 1982]
Charles Sprague **Ruggles** [Marion/EUA, 11 de març de 1876 - Bennington/Vermont, 24 d'octubre de 1971]
Carl Friedrich **Rungenhagen** [Berlin, 27 de setembre de 1778 - Berlin, 21 de desembre de 1851]
Luigi Carlo Filippo **Russolo** [Portogruaro/ ITÀ, 30 d'abril de 1885 - Laveno/Mombello, 4 de febrer de 1947]

--S--

Antoine M. de **Saint-Exupéry** [Lió/FRA, 29 de juny de 1900 - Accident d'aviació a la Mediterrània, 31 de jul., de 1944]
Léon-Edgard **Saint-Réquier** [Roan/FRA, 8 d'agost de 1872 - ? 1 d'octubre de 1964]
Charles Camille **Saint-Saëns** [París/FRA, 9 d'octubre de 1835 - Alger/ALG, 16 de desembre de 1921]
José **Sáinz Besabe** [Madrid, ? 1869 - Bilbao, ? 1948]
Reg. **Sainz de la Maza Ruiz** [Burgos, 7 de setembre de 1896 - Madrid, 26 de novembre de 1981]
Esa-Pekka **Salonen** [Helsinki, 30 de juny de 1958]
Leon **Sametini** [Rotterdam/PBs, 16 de març de 1886 - Chicago, 20 d'agost de 1944]
Edu. **Sánchez de Fuentes** [La Havana/CUB, 3 d'abril de 1874 - 7 de setembre de 1944]
György **Sándor** [Budapest, 21 de setembre de 1912 - N.York/EUA, 9 de desembre de 2005]
Siegfried Loraine **Sassoon** [Matfield/Kent/UK, 8 de setembre de 1886 - Heytesbury, 1 de setembre de 1967]
Éric-Alfred-Leslie **Satie** [Honfleur/FRA, 17 de maig de 1866 - París, 1 de juliol de 1925]
Àngel **Sauce** [Caracas/VEN, 2 d'agost de 1911 - Caracas, 26 de desembre de 1995]
Conrad Emil von **Sauer** [Hamburg/ALE, 8 d'octubre de 1862 - Viena/ÀUS, 27 d'abril de 1942]
Manuel **Saumell Robredo** [L'Havana/CUB, 17 de juliol de 1817 - L'Havana, 14 d'agost de 1870]
Pietro **Scarpini** [Roma, 6 d'abril de 1911 - Florència, 27 de novembre de 1997]
Pierre Henri Marie **Schaeffer** [Nancy/FRA, 14 d'agost de 1910 - Ais de Provença, 19 d'agost de 1995]
Ernest Henry **Schelling** [Belvidere/EUA, 26 de juliol de 1876 - N.York, 8 de desembre de 1939]
Hermann **Scherchen** [Berlín/ALE, 21 de juny de 1891 - Florència/ITÀ, 12 de juny de 1966]
Johann Chr. Fr. von **Schiller** [Marbach am Neckar/ALE, 10 de novembre de 1759 - Weimar, 9 de maig de 1805]
Karl Hubert Rudolf **Schiske** [Győr/HON, 12 de febrer de 1916 - Viena/ÀUS, 16 de juny de 1969]
Benno **Schoenberger** [Viena, 12 de setembre de 1863 - ? 1930]
Arnold F. Walter **Schönberg** [Viena/ÀUS, 13 de setembre de 1874 - Los Angeles/EUA, 13 de juliol de 1951]
Ruth **Schönthal** [Hamburg/ALE, 27 de juny de 1924 - Scarsdale/EUA, 11 de juliol de 2006]
Arthur **Schopenhauer** [Gdańsk/POL, 22 de febrer de 1788 - Frankfurt/ALE, 21 de setembre de 1860]
Hermann **Schroeder** [Bernkastel/ALE, 26 de març de 1904 - Bad Orb/ALE, 7 d'octubre de 1984]
Franz Peter **Schubert** [Viena, 31 de gener de 1797 - Viena, 19 de novembre de 1828]
Clara **Schumann/Clara Wieck** [Leipzig, 13 de setembre de 1819 - Fráncfort del Mein, 20 de maig de 1896]
Eugenie **Schumann** [Düsseldorf/ALE, 1 de desembre de 1851 - Berna/SUÍ, 25 de setembre de 1938]
Robert Alex. **Schumann** [Zwickau/ALE, 8 de juny de 1810 - Eindhoven/Bonn, 29 de juliol de 1856]
Martin Charles **Scorsese** [Queens/Nova York/EUA, 17 de novembre de 1942]
Humphrey **Searle** [Oxford/UK, 26 d'agost de 1915 - Londres, 12 de maig de 1982]
Simon **Secter** [Friedberg/TXÉ, 11 d'octubre de 1788 - Viena/AUS, 10 de setembre de 1867]
Andrés **Segovia Torres** [Linares/Jaén, 21 de febrer de 1893 - Madrid, 2 de juny de 1987]
Serialisme: tècnica de composició musical en la qual tots els paràmetres es troben sotmesos a una ordenació mitjançant sèries. Sorgida al segle XX, té els seus orígens en el dodecafonisme d'Arnold Schönberg, tot i que abasta possibilitats creatives més amples. Entre el serialisme i el dodecafonisme caldrà diferenciar que la sèrie pot aplicar-se a diversos paràmetres musicals, com ara: dinàmiques, ritme, tímbrica, etc., i no sols a l'alçària de les notes com llavors suggeria la proposta dodecafònica als seus inicis.
Bernhard **Sekles** [Frankfurt am Main, 20 de març de 1872 - Frankfurt, 8 de desembre de 1934]
Auguste J. M. Charles **Sérieyx** [Amiens/FRA, 14 de juny de 1865 - Monteaux, 19 de febrer de 1949]
Kazimierz **Serocki** [Toruń/POL, 2 de maig de 1922 - Varsòvia, 9 de gener de 1981]
Roger Huntington **Sessions** [Brooklyn/EUA, 28 de desembre de 1896 - Princeton/EUA, 15 de març de 1985]
Déodat de **Séverac** [Saint-Félix-Lauragais, 20 de juliol de 1872 - Céret, 24 de març de 1921]
William **Shakespeare** [Stratford-upon-Avon, ? 26 d'abril de 1564 - Stratford-upon-Avon, 23 d'abril de 1616]
Harold Samuel **Shapero** [Lynn/EUA, 29 d'abril de 1920 - Cambridge/Massachusetts, 17 de maig de 2013]
Cecil **Sharp** [Londres, 22 de novembre de 1859 - Hampstead/UK, 23 de juny de 1924]
George Bernard **Shaw** [Dublín/IRL, 26 de juliol de 1856 - Hertfordshire/UK, 2 de novembre de 1950]
Percy Bysshe **Shelley** [Horsham/UK, 4 d'agost de 1792 - Viareggio/ITÀ, 8 de juliol de 1822]
Dmitri Dmít. **Shostakóvich** [Sant Petersburg, 25 de setembre de 1906 - Moscou, 9 d'agost de 1975]
Franz **Schreker** [Montecarlo/MÓN, 23 de març de 1878 - Berlín/ALE, 21 de març de 1934]
Honorio **Siccardi** [Buenos Aires, 13 de setembre de 1897 - Buenos Aires, 10 de setembre de 1963]

Constantin Silvestri	[Bucarest/ROM, 31 de maig de 1913 - Londres/UK, 23 de febrer de 1969]
Giuseppe Sinopoli	[Venècia/ITÀ, 2 de novembre de 1946 - Berlín/ALE, 20 d'abril de 2001]
Alfred Sisley	[París, 30 d'octubre de 1839 - Moret-sur-Loing, 29 de gener de 1899]
Sacheverell Resesby Sitwell	[Scarborough/UK, 15 de novembre de 1897 - Towcester, 1 d'octubre de 1988]
Aleksandr Nikolàï. Skriabin	[Moscou, 6 de gener de 1872 - Moscou, 27 d'abril de 1915]
František Zdeněk Skuhersky	[Opočno/TXĚ, 31 de juliol de 1830 - České Budějovice, 19 d'agost de 1892]
Bedřich Smetana	[Litomyšl/TXĚ, 2 de març de 1824 - Praga, 12 de maig de 1884]
David Stanley Smith	[Toledo/Ohio/EUA, 6 de juliol de 1877 - New Haven, 17 de desembre de 1949]
Robert Soetens	[Montluçon/FRA, 19 de juliol de 1897 - París, 22 d'octubre de 1997]
Vicente Emilio Sojo	[Guatire/VEN, 8 de desembre de 1887 - Caracas, 11 d'agost de 1974]
Alessandro Solbiati	[Busto Arsizio/Llombardia/ITÀ, 9 de setembre de 1956]
Georg Solti /György Stern	[Budapest/HON, 21 d'octubre de 1912 - Antibes/FRA, 5 de setembre de 1997]
Nikolai Aleks. Sokolov	[Sant Petersburg, 26 de març de 1859 - S. Petersburg, 27 de març de 1922]
Jacquel. C. Nova Sondag	[Gant/BÈL, 1 de gener de 1935 - Bogotà/COL, 13 de juny de 1975]
Ferran Sor i Muntades	[Barcelona, 13 de febrer de 1778 - París/FRA, 10 de juliol de 1839]
Jesús Soto	[Ciudad Bolívar/VEN, 5 de juny de 1923 - París/FRA, 14 de gener de 2005]
Friedrich Spigl	[Viena, 15 de gener de 1860 - ?]
Julius August Philipp Spitta	[Wechold/ALE, 7 de desembre de 1841 - Berlín, 13 d'abril de 1894]
William Henry Squire	[Ross-on-Wye/UK, 8 d'agost de 1871 - Londres, 17 de març de 1963]
Charles Villiers Stanford	[Dublín/IRL, 30 de setembre de 1852 - Londres/UK, 29 de març de 1924]
Vladimir Stàssov	[Sant Petersburg, 14 de gener de 1824 - Sant Petersburg, 23 d'octubre de 1906]
Gertrude Stein	[Allegheny/EUA, 3 de febrer de 1874 - París/FRA, 27 de juliol de 1946]
Robert L. Balfour Stevenson	[Edimburg/ESC, 13 de novembre de 1850 - Upolu/SAM, 3 de desembre de 1894]
Karlheinz Stockhausen	[Mödrath/ALE, 22 d'agost de 1928 - Kürten-Kettenberg, 5 de desembre de 2007]
Leopold Stokowski	[Londres, 18 d'abril de 1882 - Nether Wallop/UK, 13 de setembre de 1977]
Antonio A. Stradella	[Bolonya/ITA, 3 de juliol de 1643 - Gènova, 25 de febrer de 1682]
Joseph Strassky	[Humpoltz/BOH, 9 de setembre de 1872 - N.York/EUA, 6 de març de 1936]
Robert Strassburg	[Birmingham/EUA, 30 d'agost de 1915 - Laguna Woods, 25 d'octubre de 2003]
Richard Georg Strauss	[Munic/ALE, 11 de juny de 1864 - Garmisch/Partenkirchen, 8 de setembre de 1949]
Ígor Fiódorovich Stravinski	[Oranienbaum/RÚS, 17 de juny de 1882 - N.York/EUA, 6 d'abril de 1971]
Rezső Sugár	[Budapest, 9 d'octubre de 9 1919 - Budapest, 22 de setembre de 1988]
Gueorgui Vassilie. Svirídov	[Kursk/RÚS, 16 de desembre de 1915 - Moscou, 6 de gener de 1998]
Karol Maciej Szymanowski	[Tymoshivka/UCR, 3 d'octubre de 1882 - Lausana/SUI, 29 de març de 1937]

--T--

Gino Tagliapietra	[Ljubljana/ESL, 30 de maig de 1887 - Venècia/ITÀ, 8 d'agost de 1954]
Thomas Tallis	[Kent/UK, 30 de gener de 1502 - Greenwich, 23 de novembre de 1585]
Serguéi Ivánovich Tanáyev	[Vladímir/RÚS, 25 de novembre de 1856 - Diudkovo, 19 de juny de 1915]
Rafael José Tello	[Mèxic, ? 1872 - ? 1946]
Jean Thibaudeau	[La Roche-sur-Yon/FRA, 7 de març de 1935 - París, 18 de desembre de 2013]
István Thomán	[Homonna/HON, 4 de novembre de 1862 - Budapest, 22 de setembre de 1940]
Dylan Marlais Thomas	[Swansea/GAL, 27 d'octubre de 1914 - Nova York/EUA, 9 de novembre de 1953]
Joan Maria Thomàs i Sabater	[Palma de Mallorca, 7 de desembre de 1896 - Palma, 4 de maig de 1966]
Andreas Lud. Wilhelm Thuille	[Bolzano/ITÀ, 30 de novembre de 1861 - Munic/ALE, 5 de febrer de 1907]
Katia Tiutiunnik	[Sydney/AUST, ? 1967]
Lev Nikolàievitx Tolstoi	[Iàsnaia Poliana/RÚS, 9 de setembre de 1828 - Astápovo, 20 de novembre de 1910]
Josef Toman	[Praga/TXĚ, 6 d'abril de 1899 - Praga, 27 de gener de 1977]
August Tombo	[Erfurt/ALE, 13 de gener de 1842 - Gries/ITÀ, 14 de maig de 1878]
Luigi Torchi	[Mordano/ITÀ, 7 de novembre de 1858 - Bolonya, 18 de setembre de 1920]
Javier Torres Maldonado	[Chetumal/MÈX, ? 1968]
Arturo Toscanini	[Parma/ITÀ, 25 de març de 1867 - Nova York, 16 de gener de 1957]
Gaspard-Félix Tournachon	[París, 6 d'abril de 1820 - París, 21 de març de 1910]
José Tragó i Arana	[Madrid, 25 de setembre de 1857 - Madrid, 3 de gener de 1934]
David Eugene Tudor	[Filadèlfia/EUA, 20 de gener de 1926 - Tompkins Cove, 13 d'agost de 1996]
Joaquín Turina Pérez	[Sevilla, 9 de desembre de 1882 - Madrid, 14 de gener de 1949]
Piotr Ilitx Txaikovski	[Vótkinsk/RÚS, 7 de maig de 1840 - Sant Petersburg, 6 de novembre de 1893]
Nikolàievitx Txerepnín	[Sant Petersburg/RÚS, 3 de maig de 1873 - Molineaux/FRA, 26 de juny de 1945]
Tristan Tzara/S. Rosenstock	[Bacau/ROM, 16 d'abril de 1896 - París/FRA, 25 de desembre de 1963]

--U--

- Galina Serguéievna **Ulànova** [Sant Petersburg, 8 de gener de 1910 - Moscou, 21 de març de 1998]
Alexandre **Ulíbxev** ---Autor, entre altres, de una biografia sobre Wolfgang Amadeus Mozart.
José M. **Usandizada Soraluze** [Sant Sebastià, 31 de març de 1887 - Sant Sebastià, 5 d'octubre, de 1915]

--V--

- Horacio **Vaggione** [Córdoba/ARG, 21 de gener de 1943]
Edgard V. Achille Ch. **Varèse** [París/FRA, 22 de desembre de 1883 - N.York/EUA, 6 de novembre de 1965]
Ralph **Vaughan Williams** [Down Ampney/UK, 12 d'octubre de 1872 - Londres, 26 d'agost de 1958]
Giuseppe Fortunino F. **Verdi** [Le Roncole/FRA, 10 d'octubre de 1813 - Milà/ITÀ, 27 de gener de 1901]
Sándor **Veress** [Kolozsvár/HON, 1 de febrer de 1907 - Berna/SUÏ, 4 de març de 1992]
Boris **Vian** [Ville-d'Avray/FRA, 10 de març de 1920 - París, 23 de juny de 1959]
Mich. Pauline **Viardot García** [París, 18 de juliol de 1821 - París, 18 de maig de 1910]
Ricard **Viñes i Roda** [Lleida, 5 de febrer de 1875 - Barcelona, 29 d'abril de 1943]
Antonio Lucio **Vivaldi** [Venècia/ITÀ, 4 de març de 1678 - Viena/ÀUS, 28 de juliol de 1741]
Ralph **Vaughan Williams** [Down Ampney/Gloucester, 12 d'octubre de 1872 - Londres, 26 d'agost de 1958]
Andrée **Vaurabourg** [Tolosa de Llenguadoc/FRA, 8 de setembre de 1894 - París, 18 de juliol de 1980]
Jacint **Verdaguer i Santaló** [Folgueroles, 17 de maig de 1845 - Vil·la Joana, 10 de juny de 1902]

--W--

- Wilhelm Richard **Wagner** [Leipzig, 22 de maig de 1813 - Venècia, 13 de febrer de 1883]
Benno **Walter** [Munic, 17 June 1847 - Konstanz, 23 October 1901]
Thomas F. **Ward** [Brooklyn/Nova York, 1856 - Houston/Texas, 1912]
Carl Maria von **Weber** [Eutin/ALE, 18 de novembre de 1786 - Londres/UK, 5 de juny de 1826]
Anton **Webern** [Viena, 3 de desembre de 1883 - Mittersill/Salzburg, 15 de setembre de 1945]
Martin **Wegelius** [Helsinki, 10 de novembre de 1846 - Helsinki, 22 de març de 1906]
Kurt Julian **Weill** [Dessau/ALE, 2 de març de 1900 - Nova York/EUA, 3 d'abril de 1950]
Felix von **Weingartner** [Zadar/CRO, 2 de juny de 1863 - Winterthur/SUÏ, 7 de maig de 1942]
Christian Theodor **Weinlig** [Dresden, 25 de juliol de 1780 - Leipzig, 7 de març de 1842]
Adolf **Weiss** [Baltimore/EUA, 12 de novembre de 1891 - Los Angeles, 21 de febrer de 1971]
Johann Baptist **Weiss** [Ettenheim/Baden/ALE, 14 de maig de 1813 - Graz/AUS, 10 de juliol de 1850]
José Silvestre **White Lafitte** [Matanzas/CUB, 31 de desembre de 1835 - París/FRA, 15 de març de 1918]
Walter 'Walt' **Whitman** [West Hills/N.York, 31 de maig del 1819 - Camden/N.Jersey, 26 de març de 1892]
Emerson **Whithorne** [Cleveland/EUA, 6 de setembre de 1884 - Lyme, 25 de març de 1958]
Charles-Marie **Widor** [Lió/FRA, 22 de febrer de 1844 - París, 12 de març de 1937]
Stanislaw **Wiechowicz** [Kroczyce/POL, 27 de novembre de 1893 - Krakau, 12 de maig de 1963]
Oscar FiN.O'Flahertie **Wilde** [Dublín/IRL, 16 d'octubre de 1854 - París/FRA, 30 de novembre de 1900]
Paul **Wittgenstein** [Viena/ÀUS, 11 de maig, 1887 - Nova York/EUA, 3 de març, 1961]
Hugo Philipp Jakob **Wolf** [Windischgraz/AUS, 13 de març de 1860 - Viena, 22 de febrer de 1903]
Leopold **Wolfsohn** [PosenThuringia, ? 1844 - Graudenz/POL, 20 de febrer de 1905]
Charles **Wood** [Armagh/UK, 15 de juny de 1866 - Cambridge, 12 de juliol de 1926]
Charles Adolphe **Würtz** [Estrasburg/FRA, 26 de novembre de 1817 - París, 12 de maig de 1884]
Yehudi **Wyner** [Calgary/Alberta/EUA, 1 de juny de 1929]

--X--

- Iannis **Xenakis** [Brăila/ROM, 29 de maig de 1922 - París/FRA, 4 de febrer de 2001]
Dmitri Dmít. **Xostakóvitx** [Sant Petersburg, 25 de setembre de 1906 - Moscou, 9 d'agost de 1975]
Maksimilian Ossé. **Xtéinberg** [Vilnius/LIT, 4 de juliol de 1883 - Sant Petersburg/RUS, 22 de juny de 1946]

--Y--

--Z--

Frank Vincent Zappa	[Baltimore/EUA, 21 de desembre de 1940 - Los Angeles, 4 de desembre de 1993]
Nikolai Ivànovitx Zaremba	[Vítsiebsk/RÚS, 3 de juny de 1821 - Sant Petersburg, 8 d'abril de 1879]
Carlo Zecchi	[Roma/ITÀ, 8 de juliol de 1903 - Salzburg/ÀUS, 31 d'agost de 1984]
Alexander Von Zemlinsky	[Viena/ÀUS, 14 d'octubre de 1871 - Larchmont/EUA, 15 de març de 1942]
Julius Zeyer	[Praga, 26 d'abril de 1841 - Praga, 29 de gener de 1901]

BIBLIOGRAFIA i WEBGRAFIA

- Manuel Valls Gorina [1970]: *Aproximación a la música*. Salvat. BBS.
- Manuel Valls Gorina [1979]: *Diccionario de la música*. Alianza.
- *Enciclopedia Salvat de los Grandes Temas de la Música*. Edició i direcció musical: Jose Luis Pérez de Arteaga. Editorial: Salvat, S.A. de Ediciones, Barcelona, 1986.
- VV.AA. [1991]: *Enciclopedia Larousse de la Música*. Argos Vergara, Madrid.
- *The Harvard Biographical Dictionary of Music*. Ed: Don Michael Randel. Harvard University Press, 1996.
- *Harvard Dictionary of Music*. Second Edition, Revised and Enlarged. Ed: Willi Apel. The Belknap of Harvard University Press, Cambridge/Massachusetts, 2000.
- *The Grove Dictionary of Music and Musicians*. Second Edition, Ed: Stanley Sadie. Oxford University Press, 2001.
- Alison Lathan [2011]: *The Oxford Companion to Music*. Oxford University Press. Current Online Version, 2011.
- *The Oxford Dictionary of Music*. Ed: Joyce Bourne. Oxford University Press, 2012.
- Diverses entrades a la xarxa al llarg de 2018 i 2019 fent servir els següents servidors [entre altres]:
 - <https://es.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Portada>
 - https://ca.wikipedia.org/wiki/Viquip%C3%A8dia_en_catal%C3%A0
 - <https://www.onthisday.com/music/musicians>
 - <http://www.historyworld.net/wrldhis/PlainTextHistories.asp?ParagraphID=cx>
 - <https://static1.squarespace.com/static/5492f113e4b068ef1898fcc1/t/54a31e7ee4b0d05e1a9bd114/1419976318302/Curriculum+Music+History+-+Reduced.pdf>
 - I d'altres semblants ...

PERÍODES MUSICALS:
Finals del segle XIX i segle XX
‘Del postromanticisme fins a l’avantguarda eclèctica’

Recull i desenvolupament: ***Vicent Lluís Fontelles***
[PhD - Universitat de València - Facultat de Magisteri -
Departament de Didàctica de l'Expressió
Musical, Plàstica i Corporal]